

# **Kisfaludy Sándor**

## **összes költeménye**

**(1772-1844)**

### **TARTALOM**

#### **I. kötet** **HIMFY**

ELSŐ RÉSZ.  
A KESERGŐ SZERELEM.

MÁSODIK RÉSZ.  
A BOLDOG SZERELEM.

#### **II. kötet** **REGÉK**

CSOBÁNCZ.  
TÁTIKA.  
SOMLÓ.  
DOBOZY MIHÁLY ÉS HITVESE.  
A SZENT-MIHÁLYHEGYI REMETE.  
MICZ BÁN.  
FRANGYEPÁN ERZSÉBET.  
VIOLA ÉS PIPACS VAGY HAMIS BARÁT.

**I. kötet**  
**HIMFY**

**ELSŐ RÉSZ.  
A KESERGŐ SZERELEM.**

*Del vario stile, in ch'io piango, e ragiono  
Fra le vane speranze, e'l vano dolore;  
ve sia chi per prova intenda amore,  
Spero trovar pieta, non che perdono.  
Petrarca.*

**I. ÉNEK.**

Mint az őzek az erdőben,  
A halak a vizekben,  
Madarak a levegőben,  
A méhek a kertekben:  
Oly szabadon s kedvem telve  
Éltem egykor napjaim;  
Vigan lejtve s énekelve  
Üzém kicsiny bajaim.

Erő vala tetememben,  
Minden bajt megláboltam;  
Tehetség volt tűz-lelkemben,  
A sorsot csak gúnyoltam;  
Nem esmérvén veszedelmet,  
Nagy dolgokat koholtam;  
Nem esmertem a szerelmet -  
Egek, de boldog voltam!

Szóljon bár a hímes mező  
Fűvei közt fülelő  
És estvénként lengedező  
Illatos nyári szellő:  
Ha valaha duplázta-e  
Sohajtasom fűvalmát?  
Avagy háborította-e  
Zokogásom nyúgalmát? -

Szóljon bár a csörgedezve  
Folydogáló csermelye,  
Hol, kebelem ömledezve,  
Oly sok estvém eltele:  
Ha valaha könnyeimből  
Egy cseppecskét ivott-e?  
Bút nézett-e szemeimből,  
S panaszt tőlem hallott-e?

Barátságot szép lelkekkel  
Szívem szerint kötöttem,  
S érzelmimet jó szivekkel  
Enyelegve közlöttem.  
Kedvelvén a társaságot,  
Akkor én nem gondoltam  
Ennél nagyobb boldogságot -  
Egek, de boldog voltam! -

Nyúgalomra bocsátkozván,  
Könnyen elszenderedtem:  
S szép álmokkal mulatozván,  
Új öröme ébredtem.  
Nem esmervén a szerelmet,  
Senkinek sem hódoltam,  
Nem éreztem szívgyötrelmet -  
Egek, de boldog voltam! -

De most oda boldogságom,  
Oda örömnapijaim!  
Oda van szép szabadságom,  
Hajh! meggyültek bajaim! -  
Egy gögös szép megsebzette  
Csalt nem sejtett szívemet  
S tehetetlen rabbá tette  
Fellengve járt lelkemet! -

A bú marokkal szaggatja  
Ifjúságom virágját;  
A mirigy tűz száragatja  
Szép reményim zöld ágát.  
Teli arcom elsorvadott,  
Lehúlltanak rózsái;  
Vidám szemem beapadott,  
Elhúnytának szikrái.

Oda könnyű nyájasságom  
S enyelgő víg tréfáim;  
Ellankadott bátorságom,  
Búban másznak óráim.  
Tetememnek fogy ereje,  
Kedvekben nem enyhülhet;  
Roncsolt agyamnak veleje,  
Elmém már nem repülhet,

Kerülöm a mulatságot,  
Epedezek, búsongok;  
Kerülöm a társaságot,  
Magánosan bolyongok.  
A barátság deríteni  
Édes szóval igyekszik;

De nem képes enyhíteni, -  
Szívemen nagy terh fekszik.

A pataknak siralmimmal  
Bővitem most vizeit;  
A Bakonynak panaszimmal  
Töltöm vadon völgyeit.  
A szép tavasz kellemei  
Lelkem fel nem vidítják;  
A madarak szerelmei  
Szívem inkább búsítják.

Nyúgalomra telepedvén,  
Alva is csak szenvedek;  
Álmomban is gyötrődöm én,  
S új kínokra ébredek.  
A napkelet, napenyészet  
Búmban tűnődve talál;  
Kihalt nékem a természet, -  
Éltem egy hosszú halál.

Látja jól azt a kegyetlen,  
Mint lankadok, epedek;  
Tudja jól az érzéketlen,  
Érte mennyit szenvedek;  
De mind ezen nem könyörül,  
És nem szán ő engemet!  
Sőt talán még azon örül,  
Hogy így dúlja életemet.

Egy mosolygó tekintettel  
A kegyetlen istenné,  
Bár ha színlett szeretettel,  
Szívem boldoggá tenné,  
Vajha tüzem apaszthatná  
Könnyeimnek árjait! -  
Vagy hát könnyem elolthatná  
Szívem dühös lángjait!

### *1. Dal.*

Az életnek tengerében  
Két örvény van: szív és ész;  
A kettőnek egygyikében  
A jobb ember könnyen vész.  
Az ész ezer bajt okozó; -  
Ezt el lehet kerülni;  
A szív, minthogy ragadozó,  
Könnyű benn elmerülni.  
Engem a sors forgó szele  
Ez örvénybe csapott bele;

S elragadt ez engemet -  
A szív szerzi vesztemet.

2. *Dal.*

Hogy anyám megnyugtathatta  
Minden kívánságomat;  
S egy pohár viz elolthatta  
Minden szomjúságomat;  
Midőn gyermek társaimmal  
Csigást, lapdást játszottam,  
És rövidke lábaimmal  
Lepkék után futottam;  
Madárfészket keresgéltem, -  
Egy örömmel mást cseréltem:  
Boldog voltam én akkor:  
Óh gyönyörű gyermekkor!

3. *Dal.*

Mikor egyszer pelyhesedtem,  
S a gyermekből legény lett,  
S gondolkodtam, elmélkedtem,  
S a szív bennem érezett;  
Hogy megjárták omladékit  
Szívem s elmém Hellának,  
S bámulandó dőledékit  
A hajdani Rómának;  
S gondolatim fellelegeztek,  
Kívánságaim ébredtek,  
S érzeményim zsibongtak, -  
Örömem is borongtak.

4. *Dal.*

A mióta felserdültem,  
Keblem tüzet nevel:  
Bizonytalan tárgyért fültem,  
S így szívem nem fájt bele.  
De mihelyt őt megpillantám,  
Lelkem mindjárt megdobbant:  
Ő az! félve rebegé szám,  
S a tűz bennem fellobbant.  
Mélyen érezvén hatalmát,  
Megvallottam diadalmát;  
Hatalmát ő szereté, -  
Diadalmát megveté.

5. Dal.

A szív minden, - azt tartom én,  
Mindennek az eleje:  
A szív győzvén vagy győződvén,  
Jó vagy rossznak kútfeje.  
Szívem szerzé örömemet,  
Miglen még szabad voltam;  
Szívem szerzi keservimet,  
Miólta meghódoltam.  
Lábához tévén szívemet,  
És szívemmel mindenemet,  
Estem e kelepczébe, -  
Hatalmának kénnyébe.

6. Dal.

Semmiként sem remélhetvén  
A kemény szív irgalmát,  
S tovább immár nem tűrhetvén  
Fájdalmaim nagy halmát:  
Vérző szívvel kifejtöztem  
Barátim karjaiból  
S nagy harczban kiköltöztem  
Hazámnak határiból  
Ott, hegyeken s völgyeken túl.  
Hol Mars vért ont s népeket dúl,  
Kínom végét, halálom,  
Talán majd ott találom.

7. Dal.

Mint a szarvas, kit megére  
A vadásznak fegyvere,  
Fut, - de későn, - foly már vére,  
Vérzik tőle a csere:  
Úgy futok én a pár-szemtől,  
A seb mellem baljában;  
Ázik a föld keservemtől  
Lábam minden nyomában.  
De hajh! mennél tovább érek,  
Annál jobban gyűl a méreg  
S beljebb rögzik szívembe; -  
Futok, hajh - de vesztembe.

8. Dal.

A külföldön nyomorogva,  
A világot futosom,  
S tétovázva, csavarogva  
A vadságot bújdosom.  
Midőn ébred a természet,  
Korán én már tévelygek;  
S ott lel s tart a napenyészet,  
Későn is még szédelgek.  
De oly helyre, haszontalan,  
Nem juthatok, boldogtalan!  
A hová a szerelem  
Ne bujdosnék én velem.

9. Dal.

Boldog valék nyúgalmamban,  
Őtet még nem esmervén,  
Mint a halak a folyamban,  
Bú s gond nélkül éltem én.  
A szabadság mezejében  
Kényről kényre repültem  
S a barátság kebelében  
Életemnek örültem.  
Amor sorsom irígyllette,  
S őt velem megesmértette;  
Láttuk egymást, s Amor ott  
Csak magamat nyilazott.

10. Dal.

Elűzted a komor telet,  
Te a földnek szerelme,  
Óhajtva várt szép kikelet,  
Te mindennek élélme!  
Elérkezel kellemiddel,  
Itt veled a szép napok,  
Teli minden kedveiddel, -  
De én rajtad nem kapok:  
Mert élesztvén lángaimat,  
Kettőzteted kínaimat:  
Mindaddig hát, míg így téssz,  
Tavasz, ellenségem léssz.



## II. ÉNEK.

Búval tölti csak s bánattal  
Keblemet a kikelet  
A virág-hím, a madár-dal  
Velem csak mérget nyelet.  
Nem derítnek, komorítanak  
A tavasz szép magzati;  
Nem enyhítnek, nyomorítanak  
A lugos víg hangzati.

A zöld mező tekintete  
Csak úntatja szememet;  
A lágy szellők lehellete  
Csak bosszszontja képemet.  
Tölgyek s bükkök árnyékában  
Lankadok, nem enyhülök;  
A patakok zúgásában  
Álomba nem merülök.

A csordák víg kolomplása  
Lélekharang énnékem,  
A pásztorok dalolása  
Búcsúztató énnékem.  
Minden völgynek nyilásában  
Egy sír-üreg tátogat;  
Minden halom látásában  
Egy halálkép borzogat.

A hajnal tűzlángozatja  
Nem mosolyog énnékem;  
A hold szelid ábrázatja  
Neveli még inségem.  
A nap hintvén sugárait,  
Nyilat lövell szívembe;  
Az éj, gyújtván csillagait,  
Sebeket süt lelkeembe. -

Hogy mived ily ellenkező  
Tárgyoddal, óh természet!  
Hogy nékem csak bút szerező  
Minden kegyes intézet;  
Hogy anyai tekinteted  
Engem ekként nyomorít, -  
Hiszem, hogy nem kedvelheted,  
S hogy téged ez szomorít; -

Őt büntesd-meg érzéketlen,  
Veszedelemes lányodat;  
Az erántam oly kegyetlen  
Tapodja szép czélodat,  
Mikor őtet így megáldád

Kellemekkel, bájokkal,  
Hitted-e, hogy vádat von rád,  
Így dúlván ő azokkal? -

*11. Dal.*

Eltávozván, majd változás  
Lesz, gondolám, ügyembe;  
Lett, de milyen? - a távozás  
Mérget önte sebembe.  
A szerelmet szikrájában  
A távollét elfojtja:  
De, hajh! érzem, hogy lángjában  
Azt még inkább felbojtja.  
Nem hogy őt nem felejthetem;  
Sőt még dühösben szeretem  
Most, hogy tőle távoztam; -  
Hah! szörnyen csalatkoztam.

*12. Dal.*

Országok, népek, nemzetek,  
Puszták, folyók, városok,  
A nagy tenger és szigetek,  
Rengetegek, havasok  
Választják már a kegyetlent:  
De még itt is szeretem;  
A gyönyörűt, az egygyetlent  
Sohol sem felejthetem.  
A hol járok, hintve lépe,  
Mint az árnyék, üldöz képe.  
Látom már, míg lehellek,  
Lethét sohol sem lelek.

*13. Dal.*

Boldog vagy te, cifra madár!  
A szerelmet énekled;  
Bár nincs eszed, - ne bánd, nem kár, -  
Párod mégis érdeklek.  
Forrván a vér ereimben,  
A szerelmet éneklek  
Én is elmés verseimben, -  
Lám! őt még sem érdeklek.  
Szerencsés te, örömekeket  
Énekelsz, - én keserveket! -  
Szerencsédért én eszem,  
Jer, szívesen leteszem.

*14. Dal.*

Környűlvett ím! már a francz had,  
Már fenyeget a halál;  
Kínaimnak vége szakad,  
Remény! tán meg nem csalál? -  
Élj boldogúl, szerelmes  
Hív barátom s egygyetlen! -  
Mars dühében rettenetes,  
Igaz, de nem kegyetlen:  
Nem mint Venus álnok fattya,  
Ki a szívet csak faggatja,  
Azt ízenként bonczolja,  
És a lelket gyilkolja.

*15. Dal.*

Hajnal alig kerekedett,  
S a francz had felzendüle;  
Marsnak dühe lobbót vetett,  
S haragja megdördüle.  
A mozsarak mennydörögve  
Veszedelmet bocsátanak;  
Az ércztorkok dörögve  
Ezer halált okádnak.  
Halál dúl, ront, öl mellettem,  
S mind alattam, mind felettem; -  
De hajh! téged szeretvén,  
Nem bánom, hogy élek én.

*16. Dal.*

Amor rabja, - most Marsé is?  
Kettő most már kötelem.  
Te míved ez, álnok, hamis,  
Kínnal élő szerelem! -  
Te imádott vad istenné!  
Ha látnád most hívedet;  
E tekintet tán megvenné  
Göggel sánczolt szívedet,  
Nézd! az inség, keserűség,  
Érted esvén, gyönyörűség  
Érted égő szívének, -  
Te gyilkosa éltének.

*17. Dal.*

Mérgesítem sebeimet,  
Fájdalmimat újítom,  
Valahányszor szemeimet  
Azon tájra fordítom,  
Melyet szívem tyrannjának  
Jelenléte ékesít,  
S bájos hangja szép szavának  
S tekintete lelkesít.  
*Szép szemei ott ragyognak -  
Talán, hajh! egy más boldognak!*  
Nyelvem itten megakad,  
S mellem szinte megfakad.

*18. Dal.*

Mit nem tudna felforralni  
Az én szívem melege?  
Mit nem tudna megfagylalni  
Az övének hidege? -  
Számptalan szív már megfűle  
Érzelmimnek hevétől;  
Hányszor több már meg nem hűle  
Övéinek jegétől? -  
Lángom, - jege, hajh! állandó!  
Ám egyedül én szánandó!  
Hát csak nem jön olyan nap,  
Melyben szíve szikrát kap?

*19. Dal.*

Mars, a kinek rabja vagyok,  
Mind csak messzebb hajtogat;  
Egy két lépést alig hagyok,  
S Amor vissza rántogat.  
Meg-megállok és szememet  
Napkeletre meresztem:  
*«Ott lakik ő!»* s kebelemet  
Könnyeimben feresztem.  
Így szörpölvén Amor mérgét  
És táplálván búmnak férgét,  
Mars kiált, - eljajdúlok;  
S meg-meg tovább indulok.

### 20. Dal.

Amor! s hát csak szenvedheted,  
Hogy így megvet egy leány?  
Hatalmadnak, elnézheted,  
Hogy negéddel füttyöt hány?  
Bosszúld-meg rajt sérelmedet,  
Öntsd mérgeted keblébe,  
Hogy fenntarthatd győzelmedet,  
Lődd nyiladat szívébe.  
Vagy ha talán már - rettegek -  
Szeret, de mást - pokol! egek!  
Óh! vagy oltsd-el tüzemet,  
Vagy eméssz-meg engemet.

### III. ÉNEK.

Mars vad dühe bont, dönt, dúl, vág,  
A merre jár, s öldököl;  
Vérben fetreng a fél világ, -  
Minden kidúl helyéből:  
Századokig büszkélkedett  
Tartományok omlanak;  
Örök létre törekedett  
Alkotványok bomlanak.  
  
Keltek ólta meg nem rendült  
Trónusok felfordúlnak;  
Százak ólta felségben ült  
Fő hatalmak elmúlnak;  
Világ-szerte jót s hasznót tett  
Törvények eltörlődnek,  
Kezdetjeket istentől vett  
Kormányok kiűződnek.  
  
Róma! te ki a világnak  
Hajdan sorsot osztottál,  
Mily sanyarú szolgaságnak  
Igájába jutottál! -  
Boldogabb volt, jámbor atyák,  
Vallástok, szokásitok;  
Gúnyolódva változtatják  
Szilaj onokáitok! -  
  
Szív a szívtől, - szülőjétől  
A még nevendék legény,  
A deli férj kedvesétől,  
S kisdeditől, óh szegény!  
A jó barát barátjától,

Vérétől az atyafi,  
A birtokos birtokától,  
Honjától a hazafi,  
Ezer kín közt szakadoz-el, -  
Sírva megy bal sorsába;  
Küszködik a veszélyekkel,  
Míg - oda dül sírjába;  
S meghalva már, nem nyughatik  
Anyaföldje keblében;  
Idegentől tiportatik  
Idegen por szennyében.

A ki előbb uralkodott,  
Most inségben nyavalyog;  
A ki előbb pompáskodott,  
Most ringyrongyban fanyalog.  
Azok, kiknek több ezerek  
Térdet fejet hajtának,  
Most mely nyomorúlt emberek, -  
A föld alá bújnának.

Az ott - elébb bőségében  
Adakozott szívesen;  
S most keserű inségében  
Azok marják mérgesen,  
Kiket ő, - most gyilkosait -  
Értékével s kegyével  
Ugy táplála, mint fiait  
A pelikán vérével.

Annak - előbb csillag fénylett  
Kevély melle baljában;  
Mely szegény most! mily cserét tett! -  
Kenyere is alig van.  
Ott egy atya, - nem atya már -  
Gyámol nélkül maradt vén,  
Némán keserg a szép húszár,  
Egy fiának elestén.

Ott egy szép szűz, elcsüggedve,  
Mint a hervadt liliom,  
Csak alig él: mert temetve,  
Hol sírba dült milliomm, -  
Eltemetve van most már ott  
Választottja szívének,  
Kiben öszve gyilkoltatott  
Boldogsága éltének.

Ott egy másik, - hah! fertelem!

Oh természet, fordulj el!

Ily gyalázat, - ily sérelem, -

Emberiség borzadj fel!

Ott egy másik, nem asszony még,

Leány sem már, - sorsában

Kétségbesve - bosszúld-meg, ég! -

S elbódulván agyában,

Most is látja bomlott észszel

Marsnak dühös szolgáját,

Ki elrablá gyilkos kézzel

Szüzessége pártáját:

*Virginia* foglalatja

Eszét-vesztett fejének,

Kit megmentett derék atyja,

Vérét ontván szívének.

Ott egy szép hölgy - óh szörnyűség!

Első gyermek méhében -

És már özvegy, - s nem tudja még,

Sorsa mit mért mérgében;

Halljad, szegény: bajnok híved,

Kit oly hosszan szeretted,

De csak nem rég nyert meg szíved, -

Az nincs többé, - már nem él.

Értvén ő, hogy oda híve,

Nem küzdhetik kínjával;

Meghal, - mert meghasad szíve,

S a mi benne, vele hal.

Egy élet felgyilkoltatván,

Így visz többet magával; -

Ama tölgy levágattatván,

Így dült oda ágával.

Ott, hol előbb az életnek

Kénnye s kedve zsibongott,

S barátságos több nemzetnek

Víg zavarja tolyongott, -

Minden üres, pusztá most ott,

Néma, lankadt, szomorú;

Azt, a mit Mars még meghagyott,

Éhség öli vagy a bú.

Mindenfelől kicsapának

Az inségnek árjai;

Mindenfelől megnyílnak

A halálnak torkai;

Óh! és mennyit emésztének

Már az élet javából!

Mennyit, mennyit elnyelének  
Az élőknek számából!

Embervértől, hányszor vala,  
Hogy bíborrá levétek,  
Emberélet mennyi hala,  
Rajna, Duna, belétek! -  
E veszélynek itt a földön  
Szajna! te vagy forrása;  
Pokol-Páris! általad lön  
A világnak bomlása! -

Ott egy város - csak tegnap még  
Fészke boldog békének,  
Most köz czélja két ellenség  
Neki dühödt mérgének, -  
Füstbe lángba enyészik el -  
Trója, te is így vesztél! -  
S a kik lakták, ínségikkel  
Elszéllyednek, ki még él.

Ihol egygyik övéivel,  
Ki jókor megszökhett,  
Kinjává lett örömmel,  
Kiket még megmenthetett,  
Borzadozva tekint vissza  
Füstbe menő házára,  
S kiknek vérét a föld issza,  
A megöltek halmára.

Itt egy asszony jön egyedül,  
Egy csecsemő karjában;  
(Férje otthon a tűzben sül  
Régi beteg ágyában;)  
Itt jön, - lába már nem bírja  
Súlyát meredt testének,  
Mínthogy szeme ki nem sírja  
Fájdalmait szívének;

Elájulva öszveroskad  
S magzatjával ott fekszik,  
Hová éppen két lovas had  
Szágúldozva igyekszik:  
Hah! s most, midőn öszvecsapnak,  
Egymást vágják, nyaggatják,  
S kik sebet, kik halált kapnak -  
Ott - őket eltipratják! -

Jőjj el, jőjj el, áldott béke!  
Jőjj le hozzánk az égből!  
A föld egész kereksege  
Így kiált az ínségből.



Engeszteld a szörnyeteget, -  
Hajh! eleget dühödött!  
Oszlasd a harcz-fergeteget,  
A föld váltig bűnhődött.

Valamint Mars hóhérolja  
E földtekét dühével,  
Keblemet úgy marczangolja  
Ő is bájos szemével.  
Szívembe is jőjj le, béke,  
Sorsot osztó szeméből! -  
Szakadj lelkem kínos féke, -  
Jőjj megváltás szívéből.

*21. Dal.*

Minden egyéb gerjedelem  
Kihala már szívemben;  
Egyedül a nagy szerelem  
Él s egyre nő keblemben.  
Ezen makacs indulatom  
Urává lett lelkemnek;  
Nincs többé már akaratom,  
Szava nincs már eszemnek.  
Boldogtalan, hová legyek?  
Vesznem kell; mert bár mit tegyek,  
Ezen dühös hatalom  
Ellen nincsen oltalom.

*22. Dal.*

A kutyáktól üldöztetvén  
A megrémült őz fut - fut,  
Valameddig csalt vethetvén,  
Bátorságos helyre jut.  
Így futok én Amor elől,  
Hajh! de még sem távozom:  
Minthogy én a latort belől  
Kebelemben hordozom.  
Ugy tesz Amor zsákmányával,  
Mint a hiúz prédájával:  
Rajta csügg és úgy víjja,  
Míg életét kiszíjja.

*23. Dal*

Balgatag én! nem védettem  
Ő ellene szívemet,  
Midőn tán még megmenthettem  
Boldog békességemet.

A mit az ész tilalmazott,  
Én arra nem ügyeltem,  
S a méreg elhatalmazott,  
Melyet magam neveltem.  
De késő most elmélkednem;  
Csak az a mód menekednem,  
Hogy tüzemben, mely emészt,  
Ő is vegyen egy kis részt.

*24. Dal.*

A szerelmes gondolatok  
Egymást váltják fejekben;  
A szerelmes kívánságok  
Egymást tolják szívemben.  
Azok, elme szüleményi,  
Az ész előtt becsesek;  
Ezek, a szív érzeményi,  
A szív előtt kedvesek.  
De! - sem elmém gondolati,  
Sem ti, szívem kívánsági,  
Nékem már nem kelletek, -  
Mert néki nem tetszettek.

*25. Dal.*

A föld egész kerekében  
Sohol sincs oly rengeteg,  
Melynek vadon sűrűjében  
Laknék egy oly szörnyeteg,  
Kiben oly vad szív dobogna,  
Érzéketlen és kemény,  
Hogy semmi rajta ne fogna,  
S ne lenne benn érzemény:  
Mint a milyen szíve annak,  
Kiért haszon nélkül vannak  
Sírva tenger könnyeim, -  
Írva halom verseim.

*26. Dal.*

Természetnek éltetője,  
Ki lehelled lelkünket!  
Mennynek, földnek teremője,  
Ki alkotod szívünket!  
Az enyémet mért formálád  
Ily érzékeny agyagból?  
Mért hogy inkább nem csinálád  
Az ércz-kemény vas-tagból? -

Bocsáss meg az esztelennek,  
Ura ezen nagy mindennek!  
Azt íteld, ne engemet,  
Ki elvevé eszemet.

*27. Dal.*

Ott, a hol én nevelkedtem,  
Egy dombról egy patak folyt;  
Hányszor ott nem estvéledtem! -  
Éltem akkor boldog volt.  
Vígan, mint a völgy öblében  
Ama patak csordogált,  
Az ártatlanság ölében  
Életem úgy folydogált.  
Ez idők az örökségbe,  
Mint a vizek a mélységbe,  
Lefolytanak. - Halandó!  
A jó hamar múlandó.

*28. Dal.*

Hogy vonhatja félholt testem  
Szörnyű súlyát éltemnek,  
Ha már attól távol estem,  
A ki lelke testemnek? -  
Te vagy lelke tetememnek,  
Csak általad élhetek;  
Te vagy tárgya mindenemnek,  
Nélküled nem lehetek.  
A szerelem indulatját,  
A szerelmes állapotját  
Nincs a ki megfejtse;  
Maga magának mese.

*29. Dal.*

Ha ki talán nem értheti  
Szívemnek mély érzésit,  
Balúl teszi, ha neveti  
Bús lantomnak nyögésit.  
Ne nevéssen, - hálálkodják,  
Ha nem érzi gyötrelmim;  
Ne nevéssen, - sajnálkodják,  
Ha nem érzi szerelmim.  
Ha ád Amor, adjon sokat;  
Jóból, rosszból nagy kortyokat.  
Értsd, ki érthetd szavamat, -  
Értem én jól magamat.

### 30. Dal.

Az idő mindenén kifog,  
Vele minden múlandó;  
S ha változó minden dolog,  
Tán gőgje sem állandó? -  
Üt óra, mely megolvasztja  
Szíved, szívem bálványa!  
A természet, bár halasztja,  
Adóját megkívánja.  
Ha te majd ezt lefizeted,  
Ínségem elítélheted:  
Akkor talán majd megszánsz  
S imádóddal jobban bánysz.

### IV. ÉNEK.

Midőn csendes felségében  
A fél világtól megvál  
S a tengernek kebelében  
A dicső nap alá száll;  
S elborítván a világot  
Az éj komor sátora,  
Ellepi a mennyországot  
A csillagok tábora:  
  
Akkor ég, föld, víz elcsendül  
S napkelet, napenyészet;  
A nyugalom ölébe dül  
Az egész nagy természet.  
Minden állat: járó s úszó,  
Az okos és oktalan,  
Szelíd és vad, mászó, csúszó,  
A szólló s a szóttalan;  
  
A rengeteg lakosai,  
A nagy mint a kicsiny nem;  
A levegő madarai,  
A sas mint az ökörszem;  
Sőt az, a mi nem is lehell,  
Nappal mégis bántatik,  
Éjjel az is nyugalmat lel,  
Éjjel mégis nyughatik.  
  
Éjjelenként senkit sem nyom  
A nappalnak igája:  
Egyedül én, (fene sorsom!)  
Amor kínos szolgája,

Egyedül én nem lelhetek  
Éjjelimben nyugalmat!  
S a mi több: nem remélhetek  
Mind ezekért jutalmat.

Az indulat tetememben  
Egy volkánként dühödvén,  
S a vérző szív kebelemben  
Gyötrelmivel küszködven,  
A szabadba kilódulok, -  
Nem enyhülést találni:  
Mert én soha nem gyógyulok -  
Hanem kínom táplálni.

Ekkor dühös indulatom  
Tétova hajt engemet,  
Tüskén, bokron, - míg birhatom  
Csüggedező testemet.  
Könyben úszó két szememmel  
Csillagomat vizsgálom;  
S a teremtet életemmel  
Könyörögve kínálom.

Átkozom a helyet s időt,  
Melyben őt megpillantám,  
Ki bájjal fejemre nőtt,  
S ily pokolként halmoz rám.  
Ha már ügyem, a míg élek,  
Nem változik meg soha;  
Váljatok el, test és lélek! -  
Ily sors több, mint mostoha.

### *31. Dal.*

Nem nyomhatván el tüzemnek  
Ki-kicsapó lángjait,  
Hátra hagyom szerelmemnek,  
A hol járok, nyomait:  
Nevét szerte írogatom  
A bükk s hársfák kérgére,  
S mindenütt megtanítgatom  
Az echókat nevére.  
Kivüle, ha keservemet  
Nyögöm, minden szán engemet;  
A szirtek megindúlnak,  
És utánam jajdúlnak.

32. Dal.

A kegyetlent felejthetni  
S kiverhetni fejemből,  
Az ő képét fejtegetni  
Kezdém immár szívemből:  
Haszontalan törekedtem,  
Semmiként sem lehetett;  
Mert a szívem, ah érzettem,  
Bele majd megrepedett.  
Előbb megég tehát a jég,  
Megfagy a tűz, bomlik az ég, -  
Előbb porrá hamvadok,  
Mint sem rajta kiadok.

33. Dal.

Minden tárgyban őtet látom,  
Minden hangban őt hallom,  
S valahányszor számat tátom,  
Mindannyiszor őt vallom;  
Éjjel, nappal őt ohajtom,  
Őt szomjúzom, éhezem;  
Ébren, alva őt sohajtom, -  
Mindenben őt érezem;  
Őt foglalják gondolatim,  
Őt tárgyozzák kíváнатim;  
Egy ő, mint egy istenem,  
S egy magában mindenem.

34. Dal.

Őt kérem a teremtőtől  
És minden hatalomtól,  
Őt kérem a levegőtől  
S minden elementomtól.  
Ha enyém ő, - hát rabságom  
Be gyönyörű nyereség!  
Ha enyém ő, - szabadságom  
Áldott, boldog veszteség! -  
Hunniának, sőt magának  
A természet országának  
Hatalmában olyan kincs,  
Mely őtet felérje, nincs.

35. Dal.

A virágok szép nemében  
A rózsza legjelesebb;

A csillagok seregében  
A nap legfelségesebb.  
Ily szép virág a szerelem  
Az életnek kertjében;  
Ilyen nap, ily fejedelem  
Az örömök egében.  
Boldog, kinek e nap fénylik,  
Kinek ez a rózsza nyílik!  
E nélkül a kert csak gaz;  
Ama nélkül nincs tavasz.

*36. Dal.*

Bizonytalan lépésimet  
Akár merre indítom;  
Harmatozó szemeimet  
Akár hová fordítom:  
Már ott a bú, hogy ködével  
Mindeneket borítson,  
Hogy sem hely, sem tárgy ékével  
Engem fel ne vidítson.  
Ily nehéz az én életem!  
S mégis nem csak hogy szeretem;  
Sőt - ki rám ily poklot mért,  
Még áldom is kínoméért.

*37. Dal.*

Még csak benned reménységem,  
Józan ész, légy orvosom!  
Szerezd vissza egészségem,  
Melyet elvett gyilkosom,  
A szerelem, ki mellembe  
Tüzes mérget önt vala.  
Nézz csak bele, itt szívembe, -  
Itt lakik a nyavalya.  
Mondj orvos szert, mondj szert, óh ész!  
Mely által e méreg kivész. -  
De te vállat vonítasz?  
Óh hát meg nem gyógyítasz.

*38. Dal.*

Itt a tenger habjaival  
Elegyítvén siralmim,  
S a havasnak szikláival  
Közölvén aggodalmim,  
Az ő nevét sohajtozzák  
A tengernek szelei;

Az ő nevét visszhangozzák  
A kösziklák szüzei.  
Itt neve négy betűjében  
A tengerpart fővényében  
S a mohos kőfalakban -  
Kínom s titkom imitt van.

*39. Dal.*

Immár mennyit nem szenvedtem,  
Miólta megesmertem!  
Áldozatot mennyit tettem!  
S mind ezekért mit nyertem? -  
Bús szívemet enyhítené,  
(Bár tüzetem nem oltaná)  
S lelkemet felderítené,  
Ha vagy egyszer mondaná:  
«Szánom sorsod, óh te szegény,  
Szerelmedben beteg legény.  
Fáj nekem, fáj gyötrelmed,  
Noha nem bánt szerelmed.»

*40. Dal.*

«Elmédet hát mért bocsátod  
Tilosomba szünetlen,  
Boldogtalan, ha már látod,  
Hogy nem esik büntetlen,  
Onnan szedett eledellel  
Táplálgatni szivedet?  
Édes ugyan, a mit ott lel,  
De az öldös tégedet?»  
Elképzelém életemet,  
Ha szeretne ő engemet;  
S az ész ekként dorgála; -  
De semmit sem használa.

**V. ÉNEK.**

A nap éppen alkonyodott,  
S én a völgynek felette,  
Egy szint oda csavarodott  
Kis csermelynek mellette;  
Tövében egy vén tölgyfának,  
Ott ültem a fű között,  
Melyet szellők ingatának,  
S a patakvíz öntözött.



Az erdő elkomolyodott,  
Melynek valék szélében;  
S minden állat lenyűgódott  
A zöld sűrű csendében.  
Elnémultak a bereknek  
Zengedező lantosi;  
Eltűntek mind a réteknek  
Nappali sok lakosi.

Mély csendesség uralkodék,  
Csak a Zephyr susogott;  
S mint a völgybe kanyarodék,  
A patakvíz bugyogott,  
S egy gerlicze ott nem messze  
Egy száraz fán nyögdécselt;  
Egyébnek már nem volt nesze,  
És nem adott élő jelt.

Én ott ültem és fejemet  
Bú-bánatnak eresztém,  
S könytől dagadt két szememet  
A nyögőre meresztém.  
Eltűnt ez is nem sokára -  
Magam valék végtére  
Indúlatom prédájára  
És marczangló kényére.

S Amor engem mint zaklatott  
Hajh! mint tépte kebelem!  
Hozzá s vissza mint szaggatott, -  
Szörnyű, miként bánt velem!  
A hány fűszál, annyi kinnak  
Közötte fetrengtem ott;  
S mirigyiben fájdalomimnak  
Szívem majd meghasadott.

A természet megindúlva  
Szánni látszott ügyemet;  
Vidámsága elborúlva  
Szinte gyászolt engemet:  
Komor felhő terjeszkedett  
Az ég vidám kékjére;  
Setét fátyol ereszkedett  
A föld kies zöldjére.

Az éj szelíd asszonyának  
Képe ködben lábbogott;  
A csillagok elhúnyának,  
Egy kettő ha pislogott.  
Bús fűvalmak támadának,  
Az ég könnyét hullatá: -

A természet hív fiának  
Sorsát ekként siratá.

*41. Dal.*

Ti a világ kezdetében  
Támadt hegyek és völgyek!  
S ti több század szélvészében  
Görbedt, csonkúlt vén tölgyek!  
Életemet esmértek,  
Értétek-e már azt ti,  
Panaszimból vélhetitek,  
Hogy így szenvedt valaki? -  
Emlékezem Petrarcára,  
S Hella dicső leányára -  
Szenvedtek ők eleget;  
De még sem ily szörnyeket.

*42. Dal.*

Ha elmémnek gondolatit  
Versekbe úgy szedhetném,  
És szívemnek indulatit  
Szóval úgy kiejthetném;  
Mint azokat a fejemben  
A szerelem termesztí,  
S emezeket kebelemben  
Szüli s bele rekeszti:  
Hát minden szív ömledezne,  
Ezer édes kint érezne,  
S megesmervén szívemet -  
Mecsajnálna engemet.

*43. Dal.*

Az ész váltig értekezett,  
Sorsomon mint fordítson,  
Halljuk! halljuk! mit végezett:  
«Nincs, a ki meggyógyítson;  
A szívében ily betegnek  
Sehol sincs segedelem;  
Ellenmérge ily méregnek  
Csak a vizontszerelem.»  
Átkozom a történetet,  
Melyben vettem a kezdetet! -  
Fonalamnak fogj ollót,  
Óh Parca, s tégy velem jót.

44. Dal.

Csömört okoz a társaság  
Az én beteg szívemnek;  
A kietlen magánosság  
Elíziom lelkemnek;  
Hol semmi nem mozog, nem él,  
Hol egy madár se mulat;  
Hol egyedül a szív beszél,  
Ha tépi az indulat:  
Ott szeretem andalogva,  
A bú karján nyavalyogva,  
Táplálni az édes kint,  
Valamíg az éj nem int.

45. Dal.

Ha tudnám, hogy békességem  
Soha meg nem térendő;  
S az én kedves ellenségem  
Mind örökké győzendő:  
Ennen kezem kergetné ki  
Lelkemet fogházából,  
Hogy lenne már béke néki,  
Szabadúlna kínjából.  
De biztat egy remény mindég,  
Hogy bal sorsom megfordul még;  
S hogy nekem a jövőndő  
Még rózsákat termendő.

46. Dal.

Ha majd a bú, mely testemet  
Napról-napra hervasztja,  
Nem sokára életemet  
Egészen elfogyasztja,  
S engem majdan egy keskeny sír  
Mint hamvat magában zár,  
Susogd minden szívnek, Zephyr,  
A ki sírom mellett jár:  
«Egy gögös szív keménysége  
Lett e hívnek kora vége;  
S ha ez sorsa egy hívnek,  
Jobb repdezni a szívnek.»

47. Dal.

Sok s nagy, a mit szenvedek én!  
Az avúlt kín új kint szül;  
De mind ez ő érte lévén,  
Nincsen édesség nélkül.  
S a sors bár mi szerencsével  
Kecsegtessen engemet,  
Most nehezen cserélem el  
Édes kínos életemet.  
S ha már abban tellik kedve,  
Hogy így éljek epekedve:  
Szilaj kedvét tölthetnem,  
Gyönyörűség szenvednem.

48. Dal.

A halavány olajfáknak  
Járván csendes békében,  
Lelkem iszonyú csatáknak  
Forog vesztő dühében.  
A hajdani századokban  
Egy olajág mit nem tett!  
Ellenkedő országokban  
Békességet szerzett:  
S most egy olajerdő nékem  
Meg nem szerzi békességem!  
Meddig tart e szomorú  
Létem dúló háború?

49. Dal.

Meddig tart még tehát e harcz,  
Melyet velem kezdettél?  
Hát nem elég kemény a sarcz,  
Melyre immár kénáltél?  
Megveted, gőgös ellenség,  
A természet törvényét:  
Szívgyilkoló kegyetlenség!  
Nézd inségem örvényét.  
Add, óh add meg békességem,  
Édes kedves ellenségem! -  
Ezer bennem már a kár;  
Egygyezzünk meg végre már.

*50. Dal.*

Szív- s lélekben beteg lenni  
S nem akarni gyógyúlni;  
Hanyatt-homlok törbe menni  
És vesztének indulni;  
Szeretni az ellenséget,  
Sőt imádva tisztelni  
Azt, ki szerzi az inséget,  
Sőt inséget ölelni: -  
Észt vesztő baj a szerelem;  
S hogy ha nem jó segedelem,  
Életemnek fonala  
Ketté szakad általa.

**VI. ÉNEK.**

Szerelem-e az, avagy nem,  
A mit érzek keblemben? -  
S vajjon, ha ez nem szerelem,  
Hát mi lakik szívemben! -  
Ha jó, miért oly bánatos,  
Annyi kínba mért tellő? -  
Ha rossz, mért oly kíváncsú,  
Mért oly édes, oly kellő? -  
Ha nyavalyám kedves nékem,  
Mért vádolom sorsomat?  
Mit jajgatok? - Ha pedig nem,  
Mért táplálom kínomat? -  
Szívem tüzét, ha fájdalmas,  
Mért szeretem bojtani?  
Ha pediglen nem ártalmas,  
Mért kívánom óltani? -  
Ha fájlalom gyötrelmemet,  
Mért szeretem, hogy élek?  
Ha megúntam életemet,  
Korán halni mért félek? -  
Mennyet, poklot ki zavar így? -  
Amor ez a nagy mester;  
Amor ez az édes mirígy,  
Az ily lator, patvar szer.

*51. Dal.*

Midőn a hold világában  
A patakot kísérem,  
S egy tünemény formájában  
Alakját megesmérem;  
S őtet reám szerelmesen  
Mosolyogni képzelem,  
S úgy tetszik, hogy kegyelmesen  
Beszélget ott én velem: -  
Egek, mely nagy boldogságom!  
Tartana bár kábaságom! -  
A káprázat eltűnik,  
S boldogságom megszűnik.

*52. Dal.*

Azt kérdezed, óh barátom,  
Milyen az én életem? -  
Még most is a régi terh nyom.  
S avúlt lánczom zörgetem.  
Még most is a szerelemnek  
Kínos horgán rángódom,  
S a reménynek s félelemnek  
Habjai közt hánykódom.  
Szívem harcza folyton foly még:  
Csak az vagyok, a ki valék,  
S az maradok, míg élek,  
Bár mi sorsot cserélek.

*53. Dal.*

Minden inkább lehetséges,  
Mint sem hogy mást szeressek;  
Hogy én beteg, egészséges  
Más szív által lehessek.  
A tengerek kiapadnak,  
És a halak repülnek;  
A csillagok leszakadnak,  
S a hegyek elterülnek;  
A múlt idő meg vissza tér,  
Bárány s farkas egygyüvé fér,  
Az oroszlán nyúlat szül -  
Midőn szerelmem meghül.

54. Dal.

Ha oly makacs ellensége  
A sors boldogságomnak,  
Hogy egygyütt lesz búmban vége  
Életemnek s kínomnak:  
Legalább, ha már nem élek,  
Akkor szánj meg engemet,  
Oh isteni, áldott lélek,  
Ki feldúlád életemet! -  
Mert bár késő lesz már akkor,  
Érzi tán azt mégis a por,  
Melylyé válik ez a szív,  
Mely a síron túl is hív.

55. Dal.

Ha mindennek felosztását  
A különbség szerezi,  
Az egész nagy teremtest hát  
Szívem ekként felezi:  
Egygyik része, melyben ő van;  
S ebben vagyon minden kincs,  
Mi csak lehet száz világban:  
Másik része, hol ő nincs;  
Ez únalmas és szomorú,  
Minden nyomban halavány bú,  
Csömör, méreg s átok van; -  
S én itt élek - pokolban.

56. Dal.

Mint a napnak sugárai  
A ködöt megszaggatják;  
Mint a szelek fúvalmai  
A tengert felforgatják:  
Húnyorgása szép szemének  
Úgy szaggatja keblemet;  
S bájos hangja énekének  
Úgy zavarja eszemet. -  
Ez a mindenható tündér  
Talán nem is halandó vér?  
Másként hogyan lehetne,  
Hogy velem így tehetne? -

57. Dal.

Gyermekségem szép idei,  
Be hamar elmúltatok!  
Életemnek örömei,  
Be rövidek valátok! -  
A tavasznak virágai,  
Leveleik a fáknak,  
Erdők s berkek víg hangjai,  
Vígsági a világnak, -  
Mind megfordul bizonyyára,  
Mindennek megtérül kára:  
De ti soha, soha sem! -  
Utánnatok mit késem?

58. Dal.

Óh epedő kívánsatok!  
Kik szívemnek tüzébe  
Emésztőtök, - lopódjatok  
Szűz mellének jegébe.  
Oh szomorú gondolatok!  
Kik elmémnek ködébe  
Borongatok, - tóduljatok  
Agya vidám mennyébe:  
Vidulást tik ott nyerhettek,  
S tik enyhülést ott lelhettek; -  
Ti, ha jegét töritek,  
S ti, ha eszét győzitek.

59. Dal.

Önmagával vagdalkozni,  
Nyúgalmat nem lelhetni;  
A vadsággal barátkozni,  
És bújosni szeretni;  
Szív és lélek nélkül élni,  
Hűlni, fűlni, olvadni;  
Csüggedezni, majd aléltni,  
S halálosan lankadni;  
Az örömből mérget színi,  
Éjjel nappal sírni ríni, -  
A ki szeret, ezt nyeri:  
Rabját Amor így veri.



60. Dal.

Gyűlölöm én a világot,  
Az emberi nemzetet;  
Gyűlölöm a vígaságot,  
A szerencsét, életet.  
Gonosz Amor! mire kénted  
A halandó szíveket!  
Kegyetlen, és nem tekinted  
Töredékenységeket! -  
Mi kell hát még? ha únalom,  
Kín, gyötrellem, bú s fájdalom  
Minden, a mi bennem van,  
S kívülem a világban.

**VII. ÉNEK.**

Két szeme, szép arczúlatján,  
Két ragyogó tüzes nap,  
Mint az az ég boltozatján,  
Kitől minden éltet kap.  
Bámúlandó nagy művében  
Mind az mind ez; és a tűz,  
Mely mindenik kerekében  
Fénylik, ragyog, csudát űz.

A mit minden kikeletkor  
A földdel a nap mivel,  
Szeme minden tekintetkor  
Azt cselekszi a szívvel:  
Az felolvaszt havat, jeget  
S béhat a föld keblébe;  
Ez meggyújtván a szíveket,  
Bélő azok mélyébe.

Ama, széles e világot,  
Midőn kél, felébreszti;  
Ez, az egész társaságot  
Felderíti s éleszti;  
Az, az égnek szép kékjéből  
Terjeszti sugárait;  
Ez, szebb fejr- s feketéből  
Löveli ki nyíleit.

Midőn a nap közeledik,  
A zordon tél enyészik,  
Minden újra nevelkedik,  
Új fű s virág tenyészik;  
Szeme, midőn szép képében

Közelebbről szikrázik,  
A nézőknek kebelében  
Új érzemény csirázik.

A nap heve a vizeket  
Néha nyárban apasztja,  
S kiszáritván a nedveket,  
A fát, füvet lankasztja:  
E két szem is a lelkeket  
Megragadja bájával,  
És meggyújtván a szíveket,  
Megemésztli lángjával.

A miólta kivált az ég  
Az örök éj méhéből,  
Ily egy pár szem nem jöve még  
A teremő kezéből.  
E két szemnek forgásától  
Függ a sorsa éltemnek,  
Mint a napnak járásától  
Léte fogya mindennek.

*61. Dal.*

Hirdesd, nyelvem, érdemeit  
Az isteni kegyesnek!  
Zengjed, lantom, kellemeit  
Az imádott kedvesnek! -  
Az ő kegyes, jó s nagy szíve  
Az erkölcsök temploma;  
Az alkotó legszebb míve,  
Nemem bájos ostroma.  
Egy sincsen több olyan mint ő,  
Az ő lelke a teremő  
Legédesb lehellete:  
Hogy lehellé, szerete.

*62. Dal.*

A hol ő van, csudálatos!  
Felderül a kedvetlen;  
Hajlandó az akaratos,  
Meglágyúl a kegyetlen;  
A harag lecsillapodik,  
A vadság megszelídül;  
A bú s a gond elmosolyodik,  
A fajtalan tűz kihül;  
A méreg megédesedik,  
Minden terh megkönnyebbedik,

Szendereg a fájdalom, -  
Egek! mi nagy hatalom?

63. *Dal.*

A hol ő van, bámúlandó!  
Minden nagyság meghajúl,  
A csapodár ott állandó,  
Az irígység ott megfúl;  
A fösvenység adakozik,  
Elkésik a siető;  
Szép a jóval barátkozik,  
Hitet szeg a szerető;  
A bölcs ott megtévelyodik,  
A betyár megjózanodik,  
Nem csúsz oda únalom, -  
Egek! milyen hatalom?

64. *Dal.*

A hol ő van, - nézd a fákat  
S virágokat, - milyen báj!  
Szerelmet és Gratiákat  
Lehell ott az egész táj:  
Nincs tél, örök ott a tavasz,  
Megtér ott a csaltság;  
Igazzá lesz ott a ravasz,  
Megsímúl a durvaság;  
A vén neki tüzesedik,  
Az ifjú meglelkesedik,  
De zendül a nyugalom, -  
Egek! mi nagy hatalom?

65. *Dal.*

A hol ő van, - hihetetlen -  
Hajh! voltam ott, - láttam én:  
Érez ott az érzéketlen,  
Kinek kéreg van szivén;  
A bajnok megfélemedik,  
A bátor ott be gyáva;  
A büszke nem kevélykedik,  
Nem kérkedik a páva;  
A habozó állapotodik,  
Az ész öszvezavarodik,  
Virággá lesz minden gyom, -  
Egek! milyen hatalom?

66. Dal.

Valahányszor szeme pillant,  
A nézőnek fejéből  
Mindannyiszor el-elillant  
Valami az eszéből.  
Ez az a kedves ellenség,  
Kit annyira szeretek,  
S békét tőle, kérleld óh ég!  
Semmiként se nyerhetek.  
Szemek! vallom hatalmatok:  
Immár óh ne harcoljatok!  
Nincs többé mit nyernetek;  
Többet már nem veszthetek.

67. Dal.

Akár mennyi jeleseknek  
Seregében mulatoz,  
Valamennyi kellemeknek  
Fényére ő homályt hoz.  
Ezerek közt is legelső,  
A szem csak őt nézheti,  
Sőt mindenütt egygyetlen ő  
A többit eltünteti.  
Az éj tenger csillagai,  
Midőn a nap sugárai  
Reggelenként érkeznek,  
Előttök így rejteznek.

68. Dal.

Sok országot mosó tenger  
Választja már őt tőlem;  
Hegyek, hová a sas nem mer,  
Rejtik őtet előlem.  
De hajh! ez nem orvosolja  
Nyavalyáját lelkemnek;  
Sőt dühösbben ostromolja  
Indulatját szívemnek.  
Bár mi messze fussak tőle,  
Nem bújhatok el előle! -  
Sem eszem, sem negédem  
Ellene nem segédem.

69. Dal.

Ércz-szíve megvehetetlen,  
Szünjetek meg, könnyeim!  
Vad elméje győzhetetlen,  
Hunjatok el, tüzeim!  
Nem indítja szenvedésem,  
A keserű siralom;  
Sikeretlen könyörgésem,  
Nincsen benne irgalom!  
Közepette siralmimnak  
És hegyette kínaimnak  
Szíve kevélyen úgy áll,  
Mint egy havasi kőszál.

70. Dal.

A hol ő van, ott Amornak  
Íves, nyílas udvara,  
Amornak, ki minden kornak,  
Nemnek s rendnek patvara;  
S minden szívtől uzsorával  
Szedegeti a vámot;  
S a gőgösre szép módjával  
Reá veti a hámot.  
A ki Amort megvetette,  
Vagy Amort elfelejtette,  
Imádja ott hatalmát  
És sohajtja irgalmát.

**VIII. ÉNEK.**

Itt - a komor enyészetnek  
Borzasztó bús honjában,  
Minden földi rettenetnek  
Fojtó, zúzó markában,  
Hol a havas kőszálai  
Az egekig merednek,  
S feneketlen nyílásai  
A poklokra dőlednek;  
Hol a fenyők sudarában  
A felleg megakadoz  
És a bérczek homlokában  
Darabokra szakadoz;  
Hol a szirtek fenyegetnek,  
Hogy fejemre roskadnak,

S dörgő vizek ijesztgetnek,  
Hogy magokkal ragadnak;

Hol a havas üregiből  
Habzó vizek hullanak,  
És a fenyvek töveiből  
Gyökereket rántanak;  
Hol a vadon rengetegben,  
Ha egy szikla legördül,  
Hosszan morgó fergetegben  
Az egész táj megdördül;

Itten, a hol minden felől  
Egy egy örvény tátogat,  
S alul, felül, hátul, elől  
Iszonyú tárgy borzogat;  
Hol az örvény fenekébe  
Örök vak éj borong még,  
Mert a vad fák sűrűjébe  
Nem tekinthet le az ég;

Hol a barlangok gyomrai  
Félelmesen korognak,  
S a haragos víz habjai  
Dühösködve locsognak;  
Hol a setét üregekből  
Veszedelem kandikál,  
S a forgó-szél a bérczekből  
Csoportokat hajigál;

Itt, hol Flóra fél múlatni,  
Hol csak fenyő van s moha,  
S embernyomot nem láthatni,  
Hol kikelet nincs soha;  
Itt, hol minden szorongató,  
Kietlen és szomorú,  
Pusztá, komor, irtóztató,  
Sivatag és szigorú;

Hol a szikla-hasadékban  
A skorpiók fészkelnek,  
És a kőpor-omladékban  
Kígyók s gyíkok fülelnek;  
Hol az éjszak szélvészai  
Ordítnak s üvöltenek,  
S az éjnek ijedelmei  
Félelmet terjesztenek;

Hol a hegyek omladéki  
A hold bús világában,  
Mint egy világ romladéki  
A teremtés hamvában,

Úgy feküsznek, - s borzadással  
Töltik meg a szíveket,  
Minthogy minden vég-romlással  
S temetéssel fenyeget;

Hol a hollók károgása  
A vidéket rettentí,  
Hol a sasok kiáltása  
Az útast megdöbbenti;  
Hol a baglyok keservesen  
Huhogják panaszokat,  
És az echók félelmesen  
Sokszorozzák hangjokat: -

Itt bújdosom, itt tévelygek  
A rengeteg torkában,  
Hágok, mászok és szédelygek  
Szívem fanyar kínjában;  
Itt hurczolnak kíméletlen  
Amor és Mars engemet;  
Itt emészti a kegyetlen  
S üldöző sors létemet.

Itten érzem, a mit érzett  
*Hella* dicső leánya,  
Midőn szíve mélyen vérzett,  
Hogy *Phaon* őt nem szánja: -  
A mit *Laura* éneklője  
*Valcluzában* érezett,  
S *Juliának* szeretője,  
Hogy *Clarensban* könnyezett.

Itten sírom patakokban  
*Orpheus* vérkönnyeit;  
Itt zokogom bús hangokban  
*Abeilard* keserveit;  
Dido szilaj fájdalomának  
Itt érzem dühösségét;  
*Hunnia* szép leányának  
Itt sínlem keménységét.

Szívem küzdő indulatja,  
Hajh! mint gyilkol engemet!  
A féltés vad gondolatja  
Hajh! mint tépi keblemet!  
Nagy cseppekben az inségnek  
Verejtékét izzadom,  
És sohajtván, a vidéknek  
Sorsomat tudtár' adom.

Az ifjúság kellemeit  
Itt hullatja természetem;  
Az életnek örömeit  
E nagy sírba temetem.  
Az okosság törvényei  
Megnémúltak fejemben;  
A jövő reményei  
Haldoklanak szívemben! -  
  
Még csak egyre kérlek téged,  
Ura s atyja létemnek!  
Hogy csak addig tessék néked  
Nyújtani végét életemnek:  
Míg még egyszer megláthattam  
Őtet, lelkét lelkemnek;  
Hogy hív valék, megmondhattam, -  
S legyen vége létemnek.

*71. Dal.*

Édes, kínos emlékezet,  
Oh Badacsony szürete!  
Múltságos gyülekezet,  
Te rabságom kezdete!  
Ott tudtam meg, ki légyen ő,  
S mi légyen a szerelem;  
Amor nyíla miként sebző,  
S mi az édes gyöttelelem.  
Nem úgy mentem, a mint jöttem;  
Nagy különbség volt közöttem,  
A ki valék az előtt,  
S a ki lettem, látván őt.

*72. Dal.*

Szívemnek mély fenekébe  
Lévén képe szakasztva,  
És agyamnak velejébe  
Édes neve olvasztva,  
Lehetetlen rá verődnöm  
Egy kis nyugalomra;  
S búmat csalva rá törődnöm  
Bár vagy rövid álmra:  
Hogy vagy azért enyhülhetnék,  
Hogy könnyebben szenvedhetnék.  
Soká nem is viszem már,  
Mert mindenben van határ.



73. Dal.

Kinek egyszer kebelében  
A szerelem lángba csap,  
Annak bajos életében  
Ritkán virrad nyugodt nap.  
Ifjú! ki a szerelemnek  
Benned érzed szikráját,  
Őrizd, engedj intésemnek,  
Őrizd jól szíved táját!  
Mert ha benned ez lobbot vet,  
Elöl minden életkedvet;  
Az öröm fut előled,  
Nyomorék lesz belőled.

74. Dal.

A bal sorsnak bús fellege  
Mint borítja egemet!  
A szerelem fergetege  
Miként dúlja létemet!  
Itt panaszlom kőnek fának  
Boldogtalanságomat;  
Kő s fa talán megszánának,  
Ha értenék jajomat.  
A lélek feloldójának  
S bajától megváltójának  
Itt únszolom oltalmát;  
De nem nyerem irgalmát.

75. Dal.

A havasnak oldalában  
Keletkező patak te!  
Mely a fenyők homályában  
Búsan zúgva szakadsz le,  
És tétova csavarogva  
Fába, szirtbe ütődöl,  
Míg küszködve és zokogva  
A tengerbe vergődöl: -  
Képe vagy te életemnek,  
Mely temérdek sérelemnek  
Törit lelvén útjában,  
Zokog kínos folytában.

76. Dal.

A fecskék elköltöztenek,  
Hull a fának levele;  
A víg dalok megszűntenek,  
Erdő s mező bús bele;  
A rét fakó térségein  
Szár az füvek suhognak:  
A vén tölgyek gerébein  
Csókák s varjak kárognak:  
Közelget az év-nyész, az év-nyész,  
Haldoklik a szép természet! -  
Így hal szívem fenekén  
A remény, - így halok én.

77. Dal.

Éjfél vagy, - nem alhatom -  
Komor az éj s fekete;  
S dühösködő indulatom  
A szabadba kergete:  
Szemmeredve nézek bele  
Az éj setét kormába;  
Üvölt a mord éjszak szele  
S kapkod fejem hajába.  
Szívem sebét tapogatom,  
S kételkedve azt forgatom:  
Mit volna már jobb tenni? -  
Így lenni, vagy - nem lenni? -

78. Dal.

Hah! mely szörnyek a bajaim,  
Mely mérgesek sebeim;  
Mely nehezek a napjaim,  
Mely kínosak éjjeim? -  
A sohajtás kebelemből  
Mely sűrűen szakadoz?  
A keserű könny szememből  
Mily özönben áradoz? -  
Mint nyomnak az aggodalmak,  
Mint edzenek a siralmak! -  
Egek! ez már több mint sok:  
Ércz-egek! hát nem szántok?

*79. Dal.*

Üdvességgel áldott két szem,  
Kikben Amor fészke van!  
Óh! hogy ki nem beszélhetem,  
A mit érzek magamban!  
Hol a szó, mely kiadhatná  
Csudatévő tüzetek?  
Hol a nyelv, mely elmondhatná,  
A mi lakik bennetek? -  
A teremtő tehetségét,  
A természet dicsőségét  
Tibennetek csudálom, -  
S töletek jó - halálom!

*80. Dal.*

Nem szeretem többé őtet,  
Okát szívem kínjának;  
A kevély, ki engem megvet,  
Maradjon ő magának.  
Vajh! mit mondék én vakmerő!  
Őtet én ne szeretném? -  
Van-e bennem hát oly erő,  
Melylyel ezt megtehetném?  
S elolthatnám-e bennem hát  
A tüzet, mely boldogságát  
S javát teszi éltémnek,  
Tilalmával eszemnek?

**IX. ÉNEK.**

Nincs nyugtom, nincs békességem,  
Lelket alig vehetek;  
S pedig az az ellenségem,  
Kit imádva szeretek:  
Feldúlá már mindenemet,  
Mind szívemet, mind eszemet,  
Békét nekem még sem hágy,  
Végső vesztém után vágy.  
A zordon tél hidegei  
Borzogatják keblemet,  
S az epesztő nyár hevei  
Sütik főzik szívemet;  
Majd porba leheveredem, -  
Majd egekig emelkedem, -

A félelem lecsapdoz -  
S a remény meg felkapdoz.  
Ha lehetne, mindent dúlnék,  
Majd meg mindent ölelnék;  
Most örömet meggyógyúlnék,  
Majd meg új mérget nyelnék.  
A fogságom nyitva, tárva,  
S én mégis bé vagyok zárva; -  
Nincsen szemem, és látok; -  
Nincsen nyelvem, s kiáltok.  
Az élettől tusakodom,  
S élni még is szeretek;  
Fájdalmimmal nyájaskodom,  
És sirok, ha nevetek.  
Ily zűrzavar az életem!  
S ezt csak neked köszönhetem,  
Édes pokla szívemnek!  
Kínos mennye lelkemnek!

*81. Dal.*

Ezerek közt maga lenni  
És titkosan törődni;  
Az örömben részt nem venni,  
Keservekben edződni;  
Kétségbe esni, reményleni  
S magát százszor megcsalni;  
Bút, kínt önnön teremteni,  
A világnak elhalni:  
Ily halálos veszedelem, -  
Egy szép kígyó a szerelem:  
Kerüld kiki okosan!  
Ha kit megcsíp, oda van.

*82. Dal.*

A világnak vígasági  
Nem derítik szívemet;  
Az ifjúság mulatsági  
Nem gerjesztik kedvemet:  
A vígadók seregében  
Búbanatnak eredek,  
S az örömek örvényében  
Öröm után epedek.  
Így vagyok én víz szükében  
A tengernek közepében;  
Így fázom a melegben,  
S így égek a hidegben.

83. Dal.

Boldog, ki a szerelemnek  
Érzi tüzeit keblében,  
Úgy mint én azt életemnek  
Érzem minden erében;  
S istennéje szép szeméből  
Ír hull égő sebére,  
Mint a hajnal szemérméből  
Harmat a völgy fűvére.  
Ezt mondhatni szerencsének;  
Az örülhet életének;  
Öröm annak reggele,  
Gyönyörűség éjjele.

84. Dal.

Senki ötet nem esméri,  
Önnön maga magát se,  
Mert az ész öt fel nem éri,  
Hogy helyére tehesse.  
Szívem tudja csak érezni,  
S őt imádni kénytelen:  
De nem tudja megnevezni, -  
Megnevezni képtelen.  
A Scipiók, Periclesek,  
Catók, Platók, Sokratesek  
Diadalmát vallanak  
S lánczát büszkén hordanák.

85. Dal.

Szerелеmben fogamtattál,  
Szerelemtől születél,  
Szerellemmel tápláltattál,  
Szerelmek közt termettél;  
A mit szemed lát, s füled hall,  
(Így szól a bölcs értelem)  
A teremtés valójival  
Nem egyéb, mint szerelem:  
Szerelem a föld, víz, tűz, ég, -  
S azt te még sem esmernéd még? -  
Kémleld ki csak szívedet,  
Megtanít az tégedet.

86. Dal.

Szíve tárgyát bálványozni,  
Egyéb mindent megvetni;  
Édesdeden sohajtozni,  
Keserűen nevetni;  
Akadozva beszélleni,  
Színben százszor változni;  
És az eszét elveszteni,  
És a sorsot átkozni;  
Dicsőségre sóvárogni,  
Test s lélekben háborogni:  
A szerelem ilyen baj:  
Valóságos pokol-faj!

87. Dal.

Nincs szívének kívánatja,  
Mely engemet tárgyozna;  
Elmájának gondolatja,  
Mely én reám czélozna.  
Midőn sohajt, bár kívánná,  
Hogy őt én is hallanám!  
S oly szép lévén, vajha bánná,  
Ha nem-szépnek mondanám.  
De hajh! engem számba sem vesz;  
Én felőlem kérdést sem tesz; -  
Gyűlölné, jobb szeretném;  
Ezt könnyebben tűrhetném.

88. Dal.

Egygyetlen-egy, bár ki lássa,  
Lelkében és testében;  
Egygyetlen-egy, s nincsen mássa  
A halandók nemében.  
Olyan, mint ő, nem vala még  
A nap alatt, nem is lesz;  
Ily csudát a hatalmas ég  
Maga is csak egyszer tesz.  
Fát, követ ő meglelkesít,  
Epét, mérget megédesít,  
Óh szép oka kínomnak,  
Intézője sorsomnak!

89. Dal.

Láttam ötet siránkozni,  
    (Barátnéját siratta)  
És hallottam sohajtozni -  
    Keblem hajh! mint szaggatta:  
Meleg hó volt ábrázatja,  
    Szemöldöke szivárvány;  
Szeme az est csillagzatja,  
    Melle pihegő márvány;  
Láng volt az ő sohajtása,  
Felhős hajnal mosolygása;  
    Gyöngyök voltak könnyei,  
    Halvány rózsák színei.

90. Dal.

Hallottam én szép szavának  
    Ezüst hangját zengeni;  
Philoméla panaszának  
    Hangja nem oly isteni.  
A természet figyelmes volt,  
    S olvadozni láttatott;  
A patakvíz lassabban folyt,  
    A fatető hallgatott;  
Meggzűnt minden madár dala,  
Minden Zephyr fülel vala,  
    Meggzűnt minden fűvalom, -  
    S mosolygott a fájdalom.

**X. ÉNEK.**

Lehetnék bár oly éles szem,  
    Mely, ha bájit érezem,  
Irigy leplén által hatna  
    S minden bájt s kint láthatna! -  
Vagy lehetnék boldog lepel,  
Mely kellemet fed el,  
    Midőn reggel álmából kél,  
    És szemérme szemtől fél.

Lehetnék bár a hűs szellő,  
    Melynek keblét nyitja ő;  
Midőn vére hevültében  
    Egyedül jár kertjében! -  
Lehetnék bár egy oly virág,  
Melyre ott szép lába hág;

Virág, melyet szép lába nyom,  
S úgy lehetne meghalnom! -

*91. Dal.*

A melegen és hidegen,  
Bár hol folyta éltémnek,  
Rideg vagyok és idegen,  
Mert nincs honja szívemnek.  
Barlangja van a farkasnak,  
Lyukja van a rókának,  
Tanyája van a szarvasnak,  
Fészke van a gólyának:  
Csak óh! szívem az az árva,  
Kinek a mell el van zárva,  
Melyben lakni ohajtoz,  
S fogva lenni sohajtoz.

*92. Dal.*

Ha nem látom, többé nem ér  
Kegyeinek hatalma;  
Ha nem hallom, ismét megtér  
Szívem régi nyugalma.  
Elfelejttem, azt gondolám,  
A nagy világ zajában;  
Tőle messze lehúll a hám,  
Hajh! de bezzeg nem úgy van:  
A pont, melyben gondolatom,  
Érzeményem, kíváнатom  
S egész létem öszvegyűl,  
Ő mindenütt - s egyedül

*93. Dal.*

Hozzá fogtam százszor is már,  
Hogy őt majd lerajzolom,  
Nyavalyám így újjítom bár,  
Orvosolni gondolom:  
De bár miként iparkodjam,  
Szót, színt s példát keresvén,  
Akár hová gondolkodjam, -  
Elégtelen vagyok én.  
Nem találok színt képének,  
Nincs példája szépségének:  
A gyönyörű, nagy és jó -  
Csak magához hasonló.



94. Dal.

Az a lelkes, nem tudom mi,  
A mi ragyog szemedben,  
Az a gyönyörű valami,  
A mi fénylik képedben;  
Minek nevet nem adhatok,  
Mert ily szót, hajh! hol veszek?  
A mit alig gondolhatok,  
De szívemben érzek:  
A mi mindent megédesít,  
A mi mindent meglelkesít, -  
Mint kínozza szívemet!  
Mint üdvezít engemet!

95. Dal.

Mint szeretlek, mint kedvellek,  
Jobban, mint sem éltemet;  
Mint imádlak, mint tisztellek,  
S még sem szeretsz engemet? -  
Szívem csak te éretted vér,  
Benned érzem létemet;  
Érted buzog bennem a vér,  
S még sem szeretsz engemet? -  
Dicsőítlek, énekellek,  
Áldlak, s még sem érdekellek?  
Egek! mely jól keresem;  
S még sem sajnálsz, óh még sem!

96. Dal.

Midőn Amor fészkelődik  
Bennem és új sebet váj,  
És a lélek tépelődik  
És sír, s a szív vadúl fáj;  
Ha kirakom sérelmemet  
Egy-két versnek sorába,  
S belé öntöm keservemet  
Hegedűmnek húrjába; -  
Úgy tetszik, hogy szelídülnek  
S egy parányit megenyhülnek  
Vad fájdalomi szívemnek:  
S ez szerzője versemnek.

97. Dal.

A tavasznak érkezése,  
Erdők mezők zöldsége,  
A madarak éneklése,  
A természet szépsége,  
Mily örökre gerjesztének,  
Őtet még nem esmervén,  
Kényim, kedvim bételének,  
Nem kívántam többet én;  
A hová szemem tekintett,  
Mindenütt egy öröm intett:  
Láttuk egymást, én és ő, -  
S eltűnt a szép s jó idő!

98. Dal.

Szívek, a kik csak nem rég is  
Egymást dühvel gyűlölték,  
Amor hámját utóbb mégis  
Egygyetértve felölték.  
Egy történet elfűhatta  
A gyűlölség fáklyáját,  
S ugyan az fellobbanthatta  
A szerelem szikráját.  
Miként bíztat itt egy remény,  
Hogy ő sem lesz mindég kemény!  
Hogy ő is megváltozik,  
Hogy tán már is habozik.

99. Dal.

Miként örül, a mi csak él,  
Minden az ő létének,  
Jelét adja, bár nem beszél,  
Így vagy amúgy, kedvének;  
Minden állat mozdulatja,  
Minden mellnek hangzatja,  
Az egész föld ábrázatja  
Az örömet mutatja:  
Csak én vagyok az az árva,  
A ki elől el van zárva  
A természet emlője,  
Öröminkek szerzője.

*100. Dal.*

A világból kiszakadva,  
A halállal már rokon,  
Lelkem testem elhervadva,  
Fekszem itt a hegyfokon:  
Csoportosan eregetem  
Égő pipám kék füstjét,  
S kétségesen szemlélgetem  
A tengernek ezüstjét:  
És Sapphoról emlékezem -  
És a sorstól azt kérdezem:  
Jó volna-e követnem?  
Egy Echo azt mondgya: Nem.

**XI. ÉNEK.**

Most költözik tőlünk a nap,  
Lángban úszik domb és lap;  
Bíborral van az ég festve, -  
Be gyönyörű az estve!  
Óh én lelkem! emelkedjél,  
S repülj oda, hol ő él:  
Országokon, nemzeteken,  
Hegyeken túl s völgyeken;  
Az ég azon tája felé,  
A hol a nap jön elé,  
S szemérmében virradóra  
El-elpirúl Auróra;  
Ama szép és nagy országban,  
Mely az egész világban  
Nevezetes nagy népéről,  
Jeles áldott földjéről.  
Repülj, repülj Hunniába,  
Ama kedves hazába;  
A Balaton vidékére,  
A Bakonynak szélére;  
Ott egy major a vadonban -  
Hah! látom már, amott van.  
Tekintsük meg, mit mível ő,  
Jer, óh! képzelő-erő! -  
Gyönyörködven az estvében,  
Ott sétál most kertjében,  
Könnyű, fehér öltözetben,  
Mint a hold a ligetben,  
Halk s oly gyenge lépésekkel,

Hogy a fű sem lapúl el,  
Melyre az ő szép lába hág, -  
Ott fű lenni - boldogság!

A virágok, melyek látják,  
Illatjokat bocsátják,  
S a mint lép ő, rá hajolnak -  
És néki úgy hódolnak.  
Szőke fűrti felbomolva,  
S vállán széllyel omolva,  
Hogy Zephyrek lengedeznek,  
Pajkoskodva repdeznek.

Miként lép ő! - az istennék  
Lépéseket úgy tennék.  
Szép fejét most lecsüggeszti,  
Szemét földre függeszti! -  
Mely gondolat van fejében?  
Mily érzemény szívében? -  
Kémleljük ki szép képében,  
Mi foroghat eszében:

Keből mély sohajtás jó?  
Egek: talán kíván ő? -  
Talán - merjem-e óh egek!  
Azt gondolni? - remegek -  
Talán azért sohajt szíve,  
A ki néki oly híve,  
Mint Petrarcha volt Laurának,  
Tengerében kínjának? -

Vigasztaló érzemények!  
Óh biztató remények! -  
Ezen boldog gondolatban,  
(Üdvességem abban van)  
Nyugodjál meg, óh én lelkem,  
Akár álom, akár nem.  
Legyen ámbár hiú álom,  
Most - valónál többet nyom.

#### 101. Dal.

Gyakran lebeg elmém előtt  
Csélcsep lepke képében  
E gondolat: *felejtsd-el őt*  
*S nevesd kevélységében;*  
De legottan megjelenvén  
Ő temérdek bájával,  
A gondolat, megrettenvén,  
Nyomorúlt légy-halált hal.  
Minden imily akaratot,

Okoskodó ész-rajzatot  
Így aláz-le kelleme,  
Így ver agyon érdeme.

*102. Dal.*

Mondd meg, miként gondoljalak,  
Bámúlandó szép tündér!  
Hogy elmémmel megfogjalak,  
Lelkem hozzád fel nem ér.  
Mondd meg, miként érezzelek,  
(Ha szabad azt kérdezni)  
Mondd meg, minek nevezzelek,  
Óh te, több mint isteni! -  
Esmerd igaz mivoltodat,  
Esmerd meg hát nagyságodat  
Az én kicsinységemben,  
Tökéletlenségemben.

*103. Dal.*

Vizen, földön és az égben  
Minden hang elenyészett,  
Néma, csendes békességben  
Szendereg a természet;  
Csak én, szegény! nem alhatom: -  
A bú tépi keblemet;  
S győzhetetlen indulatom  
Ostromolja lelkemet.  
Óh sovárgó kívánságok!  
Dühösködő indulatok!  
Hát itt sincsen még határ? -  
Öljetek meg inkább már.

*104. Dal.*

Volt egy idő, hogy könnyemet  
Csak az öröm folytatta;  
Hogy virágzó tetememet  
Csak az öröm mozgatta;  
A szerelmet nem esmervén  
Arany szabadságomban,  
Öröm-cserék közt éltémén  
Víg ártatlanságomban. -  
A szív s lélek szabadsága  
Éltünk legfőbb boldogsága:  
Mihelyt fogva e kettő,  
Boldog óra több nem jó.

*105. Dal.*

Hol a szívben fészket rakott  
Amor, ez a jó madár,  
Törvénytelen, döllyfös úr ott,  
Mint a török vagy tatár.  
Az ész bármint ostromolja,  
Onnan ki nem űzheti;  
Sőt, midőn meg sem gondolja,  
Országát elvesztheti.  
Rettenetes fejedelem,  
A ki ellen nincs védelem:  
Két tavasz múlt és egy nyár,  
Hogy én rabja vagyok már.

*106. Dal.*

Megláttam őt, - s kebelemben  
Egy tűzforrás fakadott,  
Mely az egész tetememben  
Sebesen eláradott.  
Nem jártam így életemben:  
Minden ér megdagadott,  
S mind testemben, mind lelkemben  
Zenebona támadott;  
Nyelvem számban kővé vála,  
S mint a füvek vékony szála,  
Ha hirtelen szélvész lett,  
Minden tagom remegett.

*107. Dal.*

Úgy lebegett ő szüretkor  
A tánczolóknak sorában,  
Mint a Zephyr szürkületkor  
A rét szélte-hosszában,  
Mely nemes volt mozdulása,  
Mely felséges lépése,  
Mely gömbölyű fordulása,  
Milyen könnyű lejtése;  
Teli keble mint pihegett,  
Rózsaszája mint lihegett, -  
Hajh! midőn így tánczola,  
Mennyi szívet lánczola!

*108. Dal.*

A szép őszi nap megszürkült,  
Langyos volt a levegő;  
S a társaság sétálni gyűlt,  
Ott voltam én, ott volt ő.  
Mint fedezte, mint féltette  
Testét irigy ruhája,  
Hogy a szemek (s bölcsen tette)  
Ne jussanak hozzája.  
Jelenléte mint szépíté,  
Mint vidítá s lelkesíté  
Az idő s hely kedveit,  
A társaság kényneit!

*109. Dal.*

Tanú valék, mint érezte  
A muzsika hangjait,  
Melyben *Hayden* kifejezte  
A teremtés dolgait: -  
Érzeményi szép lelkének  
Néhány könnycsepp gyöngyében  
Tündökölve reszketének  
Gyönyörű két szemében.  
Már az tehát lehetetlen,  
Hogy egészen érzéketlen! -  
Van szívében érzemény,  
Csak erántam oly kemény.

*110. Dal.*

Legmerészebb repültében  
Elmém fel nem érheti,  
Legédesebb zengésében  
Lantom ki nem ejtheti  
Azt a lelkes tekintetet,  
Melyet löve szeméből,  
Midőn engem kikergetett  
Nyúgalmamnak öléből.  
Ha tollam a képzelésnek,  
A szerelmes mély érzésnek  
Lángszínébe márthatnám,  
Azt le még sem írhatnám.

## XII. ÉNEK.

Ébren való álmadozás,  
Foglalatos kábaság,  
Töredezett sohajtozás,  
Sokat mondó némaság;  
Édes méreg, keserű méz,  
Teremtő és gyilkoló kéz,  
Múltságos únalom  
És mosolygó siralom; -

Meredező gondolkodás,  
Elemedett gyermekség,  
Eszeveszett okoskodás,  
Boldogságos részegség;  
Kedvet töltő szomorúság,  
Kellő, tetsző nyomorúság,  
Telhetetlen kívánság,  
Csüggedező bú-bánat; -

Társalkodó magánosság,  
Komorkodó vígaság,  
Bővelkedő hiányosság,  
Ellenkező igazság;  
Lelki s testi lankadozás,  
Tétovázás és habozás,  
Békételen csendesség,  
Teljes teli üresség; -

Veszedeelmes hajlandóság,  
Bút tápláló élelem,  
Halált szerző állandóság,  
Boldogító sérelem,  
Ízetlenség, bosszonkodás,  
Reménytelen vágyakodás,  
Édes mérges gyötrelem,  
Fegyvertelen védelem;

Epedezés, fúladozás,  
Sikeretlen áldozat,  
Hüledezés, olvadozás,  
Üdvességes kárhozat: -  
Mind ez öszve-elegyülve,  
S a sok bajból egy készülve,  
Az a kínos szerelem,  
Melyet táplál kebelem.



*111. Dal.*

Halj meg bennem, emlékezet!  
Csak veszttemre vagy te hív;  
S téged, kit így lánczon vezet, -  
Átkozlak én, gyenge szív!  
Átkozott légy, idő és hely,  
Melyben őt megpillantám,  
Melyben ő szép szemeivel  
E kínokat lövé rám;  
Átkozott légy te, szerelem,  
Kinek ennyi mérgét nyelem;  
De magadat, kegy-alak -  
Dicső, téged áldalak.

*112. Dal.*

Itt ült, ott járt, ott nevetett,  
Itten színe változott;  
Itt rám kegyes szemet vetett,  
Büszke s gőgös volt amott;  
Ott játszott, itt gondolkodott,  
Amott örült és tánczolt;  
Ott énekelt s fohászkodott,  
Itt szomorú, s ott víg volt: -  
Ezek azon gondolatok,  
A melyekkel én múltatok:  
Amor adja ezeket,  
Hogy kiszíjjam mérgeket.

*113. Dal.*

Bár ki tegye ítéletét:  
Elmém távol képzeli  
Most itt az ő tekintetét,  
S szívem mégis szegdeli.  
Óh! hát ha lángtekintetét  
Színről színre láthatnám?  
Ha még édes lehelletét  
Magamba is szíhatnám?  
A szív bennem elolvadna,  
És a lélek kiszaladna, -  
Ég, föld tűnnék előlem,  
Hajh! mi lenne belőlem.

*114. Dal.*

Mint gyógyulnék fel sebemből,  
Ha szívemet bú lakja?  
Ha szüntelen foly szememből  
A keservek patakja?  
Bár keserű könnyeimmel  
Vérem s velőm kifolyna!  
Indúlatom hadd húnyna el,  
És elmém ne gondolna;  
Hogy róla ne emlékezném,  
Hogy bennem őt ne érezném:  
Míg bennem vér s velő lesz,  
Búmon semmi ki nem tesz.

*115. Dal.*

Tiszteletet, csudálatot  
Támaszt minden elmében,  
Gerjedelmet s kíváratot  
Tenyészt kiki keblében;  
A vas-gondot tekintete  
Ízre porrá tördeli;  
A bú kódét lehellete  
Szerte-széllyel szegdeli;  
Nyomaiban szép lábának  
Kedvesen virágoznának  
Lybiának pusztái,  
Mint egy Tempe rózsái.

*116. Dal.*

Egy szép estkor az erdőben  
Búmnak én írt kerestem;  
Ő közel járt a mezőben,  
Énekelt, - s én meglestem;  
S egész valóm ő általa  
Annyira megfosztódott,  
Hogy csupán csak szem s fül vala,  
Szemmé s füllé osztódott:  
Rá meredett tekintetem,  
Megakadott lélekzetem,  
Kebelem feldagadott -  
S a szám tátva maradott.

*117. Dal.*

Hová merűlsz, beteg elme?  
A szív sorsát fontolod -  
Mint öldökli hű szerelme,  
Iszonyú, - azt gondolod? -  
Valóban az! Lesz-e hát már  
Valahára békesség?  
Megszűnik-e már e köny-ár?  
Mikor lesz már csendesség? -  
S hát ennyi sok szenvedéssel,  
Imádással, könyörgéssel  
Gőgjét meg nem víhatom?  
Szívem meg nem válthatom?

*118. Dal.*

Szemfényvesztő a gyöngyhava  
Alabastrom nyakának;  
Édes méz széphangú szava,  
Bibor színe ajkának;  
S a két szem, mely szép képében,  
Két csillagként tündöklő,  
A szívnek mély fenekében  
Mely édesen öldöklő! -  
Csupa lélek tekintete,  
Rózsailat lehellete,  
Az arczája rózsaszín, -  
Ennyi szépség mennyi kín!

*119. Dal.*

Ha nyelvem oly gazdag volna,  
Hogy szóval kiejthetném,  
A mit elmém meggondolna,  
És elénekelhetném;  
Ha én őt lerajzolhatnám -  
Terhem tán megkönnyülne;  
Ha kínomat elmondhatnám,  
Keblem tán megenyhülne:  
De hajh! ezt is megtagadá,  
Ez enyhet is elragadá  
A kemény sors én tölem, -  
Mi lesz így én belőlem!

*120. Dal.*

Sírsz hát bennem, szegény lélek,  
Hogy sorsod ily mostoha?  
S pedig igen igen félek,  
Meg nem jobbúl az soha.  
Ne sírj, ne sírj, szegény lélek!  
Oh jobb, hagyd el házodat;  
Másként nem lesz már, míg élek,  
Próbáld másutt sorsodat.  
Én bennem te más nem lehetsz,  
Jobb életre szert nem tehetsz:  
Eredj! hagyd el testemet.  
Szabadíts meg engemet.

**XIII. ÉNEK.**

«Állj-meg, Amor! szemlélgessük  
Kedves ellenségemnek  
Kellemeit, s fejtegetjük  
Köteleit szívemnek.»  
Amorhoz én így szóllottam,  
Ki körültem lebelgett;  
Lantomat megindítottam, -  
S Amor imigy enyelgett:  
«Nézd! - oly bő a kellemekben  
S gazdag a szép erkölcsben,  
Mint a tavasz a füvekben,  
És az ősz a gyümölcsben.  
Bája meggyőz mindeneket,  
Valósága húz, vonsz, ránt:  
Így győzi meg a köveket  
Érdemével a gyémánt.  
Az ő maga-viselete,  
Mozdulása, járása,  
Termetének szép kelete,  
Tartása és hordása,  
Lábainak lebegése,  
Melylyel az észet leveri,  
Teste minden helyhetése -  
Mind ez több, mint emberi.  
Tagjainak mozgatása,  
Emelése karjának,  
Öltözetben választása,  
Lengő fűrti hajának,  
Arczájának vonásai,

Szája két sor gyöngyei,  
Kebelének hullámjai -  
Mind ez való mennyei.

Szépek s nagyok érzeményi,  
Indulati nemesek,  
Szépek és jók téteményi,  
Intézeti kegyesek;  
Lelke csupa sympathia,  
Harmonia érzése,  
Szava kedves melodia,  
A sphaeráknak zengése.

A vídámság komolysággal  
Ölelkezik képében,  
A gyengédség bátorsággal  
Vegyül tüzes szemében:  
Gyönyörű szem! gyönyörű kép!  
Isteniség sugára!  
Ennél fellyebb nem megy a szép -  
Ez arczában határa.

Lehellete a teremő  
Istenségnek ihlése;  
Andalgása, - ha sohajt ő -  
Ezer Amor nemzése;  
Ajakinak mosolygása  
Az egeknek nyílása;  
Szeme minden pillantása  
Egy-egy villám csapása.

Tekintete boldogságot,  
Üdvességet osztogat,  
S mindennémű gonoszszágot,  
Minden bűnt elfojtogat; -  
A mit a szem ő rajta lát,  
A mit tőle hall a fül,  
Oly valamit, olyan csudát  
A képzelet bajjal szül.

Beszéllésre pattantaná  
A némának nyelvét is,  
És lángokba lobbantaná  
Még a vénnek keblét is;  
A sorsot megengesztelné,  
Folyókat állítana,  
A halált is megkérlelné,  
Hegyeket indítana.

Remekje a természetnek,  
Koronája nemének,  
Bálványa mély tiszteletnek,  
Csuda minden elmének;  
A teremtő dicsőségét  
Ő általa hirdeti,  
S mindenható tehetségét  
Általa érezteti.

A hol ő van, Édenné vál  
A legvadabb pusztaság;  
Rózsává lesz minden fűszál,  
Melyre az ő lába hág.  
E hatalmas báj-seregnek  
Ki állhatna ellene? -  
Vitézeknek és bölcsseknek  
Hódolniok kellene.»

Menjünk, Amor! - fejtegetvén  
A kötelet, ügyemet  
Nem enyhítem, s nem oldom én,  
Sőt szorítom szívemet.  
Mondám, - és még tátva volt szám -  
Amor ennek örüle:  
«Így kell (úgymond) ezt akarám.»  
S kacajjal elrepüle.

*121. Dal.*

Szeretni s nem szerettetni!  
Egek! mely kín s gyötrellem! -  
Mért kell néked meglehetni,  
Szerettetlen szerelem!  
Keserűség, epe s méreg  
Annak élte, ki így él,  
Boldogabban él a féreg -  
A fa-élet jobb ennél.  
Kit bal sorsa így megvága,  
Annak egész valósága  
Megtetesült gyötrellem -  
Átok az ily szerelem.

*122. Dal.*

A szerelem indulatját  
Minden érzi s táplálja,  
S tevegetvén áldozatját,  
Gyönyörködve szolgálja:  
A mennyeknek angyalai  
És a földnek férgei,

Erdők s mezők polgárjai  
S a tengernek népei, -  
Szeret minden általjában,  
S a szerelem köz pontjában,  
A mi csak él, öszvegyűl; -  
Ő nem szeret egyedül.

*123. Dal.*

Mely szó, mely nyelv dicséreti  
Érhetnék-el felségét?  
Hol a lant, mely elzengheti  
Csudálatos szépségét?  
Ti, Apollo kedveltjei,  
Éneklői Hellának!  
S ti, Minerva neveltjei,  
Nagy költői Rómának!  
Szemetekbe mondom néktek,  
S még sem sértem dicsőségtek:  
Ha őt írná Músátok, -  
Enniusok volnátok.

*124. Dal.*

Óh! vajha kiszakaszthatnám  
Ezt a szívet keblemből!  
Vagy inkább, ha kivághatnám  
Az ő képét szivemből!  
Hanyatlik is türelme  
Oly rég váró szívemnek;  
Kétségbesik hiedelme  
Csüggedező lelkemnek;  
S ő mennyei kedvességben,  
Imádandó dicsőségben,  
Szánakodás nélkül áll  
Örömmnek sírjánál.

*125. Dal.*

Szépségének látásától  
Elválasztom szememet;  
Méz-szavának hallásától  
Elszakasztom fületem;  
Elhagyom őt, - s megmenekszem,  
Okos én, azt gondolám,  
Balgatag! és megcselekszem -  
S valóban ment vagyok ám!  
Mint ama ponty, ki megkapta  
A horgot és leharapta

S lenyelte s ellódúla -  
Szépen megszabadúla!

*126. Dal.*

Napok jönnek, napok mennek,  
De búm csak nem távozik;  
És az órák elreppennek,  
De sorsom nem változik:  
A volkánok kifáradnak, -  
De nem az én tüzeim;  
Folyók, tavak kiapadnak, -  
De nem az én könnyeim;  
Erdők, mezők felvidúlnak,  
Csillagzatok megfordúlnak,  
A szerencse forgandó -  
Csak inségem állandó!

*127. Dal.*

Érzeményim seregében,  
Szenvedelmem markában  
Fekszem itt a völgy ölében,  
Mint a megholt sírjában.  
Nincsen, ki bús kiáltását  
Visszhangozná szívemnek,  
Nincs, ki lankadt alélását  
Gyámolítná lelkemnek:  
Az, a ki feltámaszthatna,  
És magamnak visszadhatna,  
Hajh! az nem hall engemet -  
Zúzd el, óh kín, szívemet!

*128. Dal.*

A menő nap a jövőnek  
Adja által kínomat,  
Eszkendő az esztendőnek  
Adja által sorsomat;  
Az újságok megavúlnak, -  
De új mindig inségem;  
Fenyők, tölgyek meghajúlnak, -  
De nem hajlik hűségem.  
Örömeim elhúnyának,  
Reményeim elhalának,  
De él mindig gyötrelmem,  
Halhatatlan szerelmem.



*129. Dal.*

Nem bírja ily sanyarú lét  
Terhét tovább ez a váll;  
Elhervasztó lehelletét  
Reám fuvá a halál;  
A lélek és test ereit  
A keservek megvevék;  
Az életnek gyökereit  
A bú férgi elevék.  
Idegimben, inaimban,  
Ereimben, csontjaimban  
Egygyenként hal az élet -  
Annyi remény mivé lett!

*130. Dal.*

Amor fejem mint megcsalá!  
Hol agyamnak veleje?  
Melyen estem magam alá -  
Hol lelkemnek ereje? -  
Sem a szívem, sem az eszem,  
Sem lelkem nem enyém már;  
S akármiként cselekeszem,  
Meg nem tér a vallott kár.  
Aphrodita lator fattyja  
A teremtést úgy forgatja,  
Mint a lapbát kezében  
A gyermek víg kedvében.

**XIV. ÉNEK.**

A halvány ég csillagai  
Szomorúan pislognak;  
A szelek bús fúvalmai  
Fohászkodva susognak;  
Én itt fekszem és dohányzom  
A kedvetlen homályban,  
És mindennel őt arányzom,  
A mi bennem s velem van.  
Keblem habja hozzá tódúl,  
Tekintetem rajta függ;  
Szívem vére hozzá lódúl,  
Egész lelkem rajta csügg;  
Képzeletim, gondolatim  
Körülötte forognak;

Gerjedelmim, kíváratim  
Ő hozzá sovárognak.

Minden ideg hozzá vonúl,  
És feléje gerjedez,  
A két karom feléje nyúl  
S őt ölelni terjedez;  
Létem minden érzeménye  
Ő hozzája vágyódik,  
Egész valóm szövevénye  
Ő beléje fonódik.

*131. Dal.*

Nem csak teste delisége,  
Vagy bősége mellének,  
Nem csak szava édessége,  
Nem csak tüze szemének,  
S nem virági arczájának  
Vevék így meg szívemet,  
Nem csak ezek ragadának  
Magamtól el engemet: -  
Lelkében a titkos erő,  
Melylyel annyi csudát tesz ő;  
Lelke tud így bájolni,  
Szívet és észet rabolni.

*132. Dal.*

A mit ő tesz, szép, nagy s dicső,  
Nagyszívűség s kegyesség;  
Szép, jó s édes, a mit mond ő,  
Mély értelem s bölcsesség:  
De bár mennyi ez magában,  
Még nem minden érdeme,  
A tulajdon gráciában  
Van isteni kelleme:  
A báj, melylyel teszi s mondja, -  
Ennek a szív oly bolondja;  
Módja oly megigéző  
Módjában oly phoenix ő.

*133. Dal.*

A szerelem birodalmát  
Szívem öszve futkozta,  
És elveszett nyúgodalmát  
Szorgalommal nyomozta:  
Imígy kémlelt nyugvó helyet,  
Hogy mindent víz takara,

A végtelen özön felett  
Noé szelid madara.  
Haszontalan jára kele,  
Mert nyugalmat még sem lele:  
A galamb a bárkába, -  
S ez visszatért - kínjába.

*134. Dal.*

Szívem kínja kedves nékem,  
Szeretem én kínomat;  
Ez teszi csak üdvességem  
S minden boldogságomat.  
Nevetsz, látom, hidegebb vér,  
És gúnyolod eszemet?  
Mert jegedhez a tűz nem fér,  
Mely égeti keblemet? -  
S mégis igaz: - őt szeretvén,  
Kínomat is kedvellem én:  
Mert a kínom hiszen ő,  
Az imádott öldöklő.

*135. Dal.*

A szerelem sétálni vitt  
A hold ezüst fényében,  
S eltikkadva ülök most itt  
Egy bokornak tövében.  
Ezerféle gondolatok  
Hasogatják fejemet;  
Ezerféle kívánságok  
Feszegetik mellemet.  
Ragadj el, oh phantasia!  
Te az égnek tündér fia,  
S teremts oda engemet,  
A hol hagytam szívemet.

*136. Dal.*

Az én lelke mélyen vagyon  
A búban eltemetve:  
A szerelem verte agyon, -  
Ki vagyok én fizetve!  
Semmi sincs a teremtsben,  
A mi nékem tetszenék,  
A miben, ha bár kevésben,  
Egy kis kedvem tellenék.  
A természet (hajdanában  
Oly szép nékem) mostanában

Semmi kellővel nem bír -  
Egy éktelen, puszta sír.

*137. Dal.*

Mint a sas, úgy fellengezett  
Lelkem, őt nem esmérvén;  
Dicsőségre igyekezett -  
Szép jövődöt láttam én!  
Amor ezt nem szenvedhette  
És lelővé nyilával,  
A szárnyait elmetszette  
S megkötözte lánczával.  
A villámok országában,  
Nagy lelkeknek fény-nyomában  
Lelkem most már nem mehet, -  
Nyomja láncza, - nem lehet.

*138. Dal.*

Váltig immár megviselték  
A vad kínok lelkemet,  
És egészen megérlelték  
A halálra éltemet.  
Meghalni kész volnék is én,  
(Okom volna rá elég)  
De egy remény kecsegtetvén,  
Meghalni - nem tudok még.  
S ez fő pontja az inségnek,  
Az emberi szegénységnek:  
Az életet sokalni  
És nem tudni meghalni.

*139. Dal.*

Ennyi tüzes gerjedelem  
És lángoló érzemény,  
Ily állandó, hív szerelem, -  
És ő mégis oly kemény!  
Annál, kit így bálványozok,  
Kedvet még sem lelhetni?  
Attól, kinek így áldozok,  
Kain-ként megvettetni?  
Így imádni és szeretni,  
S kegyelmet még sem nyerhetni -  
Mint feszíti szívemet!  
Mint öldökli lelkemet!

*140. Dal.*

A legvígabb mulatságban,  
Hol az öröm bűt enyész;   
A legnyájasb vígaságban  
Lelkem nem vesz semmi részt:  
Egy szegletbe homorodva  
Szívem sebét vájkálom,  
S szorúlt mellből fohászkodva  
Kínaimat táplálom.  
Keservimnek tengeréből,  
Inségemnek örvényéből,  
Akármiként cselekszem,  
Soha ki nem menekszem.

**XV. ÉNEK.**

*Falak*, melyek közt lakozik,  
És élete folydogál;  
*Karszék*, melyen ül s dolgozik,  
Olvas, köt, tűz s irdogál;  
*Kendő*, melyet kebelének  
Hüllámai ringatnak,  
Melyet isteni szívének  
Verései mozgatnak;  
*Keztyűk*, melyek bújtatjátok  
Szép kezeit, karjait;  
*Czipők*, melyek markoljátok  
Elevenke lábait;  
*Zsámoly*, melyet tagjainak  
Édes terhe nyomogat;  
*Pohár*, melyet ajakinak  
Szűz rózsája szivogat;  
*Levegő*, mely környékezed,  
Melyet beszí magába;  
*Szellő* te, mely őt legyezed,  
S béhatsz fedett titkába;  
*Kert*, melyben ő gondolatit  
Ide s tova futtatja,  
S gerjedelmet, kíváratit  
Titkosan meghallgatja;  
*Hárfa*, melylyel zengedezi  
A lantosok énekét,  
S ostromolja és béveszi  
A szív minden rejtekét;

*Rózsa*, melyet öntözének  
S letépének kezei,  
Melyet most szép kebelének  
Hervasztanak hevei;  
Minden, a min tekintete,  
Minden, a min kedve függ;  
A mit ér s ihl lehellete,  
Minden, a min lelke csügg: -  
Mint irigylem szerencsétek,  
Hogy őt érinthetitek! -  
Hátha még azt éreznétek? -  
De jobb, hogy nem érzitek.

*141. Dal.*

Emberfajzat! akárki légy,  
Ki olvasod versemet,  
Belőlem te csúfot ne tégy,  
Ha nem értesz engemet:  
Ez örvényes érzéseket,  
E tévelygő álmokat,  
Ezen hiú reményeket -  
Ne kaczagd e dolgokat.  
Ha voltál már Amor rabja,  
Tudod, mi a szívnek habja;  
Ha nem voltál, hát még léssz -  
Ha kaczagsz, óh! balúl téssz.

*142. Dal.*

A kelő nap tovább nyújtott  
Inségemnek követje;  
Az eső nap földhez sújtott  
Reményemnek képzetje.  
Fájdalmimnak béhegedtek  
Szív-enyhítő könnyei;  
Panaszimnak elrekedtek  
Bút-oszlató versei:  
Csak meredő tekintetem  
És szorongó lélekzetem  
S homlokom nagy cseppjei  
Inségemnek jelei.

*143. Dal.*

Midőn Amor hozzám jöve -  
Bétekintett keblembbe,  
És nyilával belém löve,  
S gyönyörködött sebembe,  
S rabját immár, elszakasztott  
Engem ennen magamtól,  
S mind örökre elválasztott  
Boldog nyúgodalmamtól;  
Szóval: Amor volt egészen,  
Ugy tett, a mint mindég téssen;  
Csak szárnyait veté el,  
S ülve harczol véremmel.

*144. Dal.*

A szerelem hatalmával  
Imígy oda üzetni,  
S gőgje hegyes fulánkjával  
Imígy vissza döfetni;  
Égő szívem lángjaival  
Imígy hozzá kapatni,  
S szíve büszke dagályival  
Imígy vissza csapatni:  
Így hányódni és vetődni,  
Szaggatódni, feszítődni -  
Hol egy isten állatja,  
Ki mindezt megbirhatja?

*145. Dal.*

Hogy csak kínja s aggodalma  
Boldogtalan szívemnek,  
S csak insége és siralma  
Foglalhatja versemnek;  
Hogy csak panasz, fohászkodás  
Minden hangja lantomnak,  
S kétségbesés, tébolyodás  
Minden sora dalomnak; -  
Biz ez, Amor! nem neveli  
Dicsőséged, nem emeli,  
Sőt alázza nevedet, -  
Gyaláz, gonosz, tégedet.

*146. Dal.*

Hegyen völgyön ácsorogtam,  
A nyugalmat kémleltem,  
Fel és alá támolyogtam,  
De sehol fel nem leltem.  
Balgatag! a békességet  
Magam kívül nyomozom,  
Holott én az ellenséget  
Kebelemben hordozom.  
Ez az örvény feneketlen;  
Nincs mód benne, - lehetetlen,  
Bátor miként tűnődjem,  
Hogy ebből kivergődjem.

*147. Dal.*

Óh te! óh te! így ordítok  
Sokszor, midőn keblemet  
Amor víjja, s vadúl a sok  
Fene túrja szívemet:  
Hogy az echók felrettennek  
És utánam jajdúlnak;  
S a madarak elreppennek,  
S a kövek megindúlnak;  
S én szoruló lélekzettel  
S égő, szomjú tekintettel  
Terjesztem ki karomat,  
S így ölelem - kínomat.

*148. Dal.*

Szüntesd, óh sors, haragodat,  
Szűnj meg immár vagdalni!  
Vagy fordítsd el ostorodat,  
Vagy engedj már meghalni,  
Ha ez volt feltett szándékod,  
Imily bánás szívemmel;  
Nem köszönöm ajándékod,  
Melyet adál éltemmel.  
Mért lettem hát? és mi végre?  
Egyedül csak ez inségre? -  
Mondd meg, óh! mit vétettem,  
Fene sors, hogy születtem?



*149. Dal.*

A szegénység és gazdagság  
Voltak Amor szülői,  
A félelem és az aggság  
Voltak az ő emlői:  
Mert mindig kér és mindig ad -  
Óh be szegény! be gazdag!  
Fél s reszket, mint egy vékony nád  
A szélvészben, s mindig agg.  
Ezerképpen érezhető,  
Csak hogy ki nem fejezhető  
Csuda minéműsége,  
Boldogsága s insége.

*150. Dal.*

Testének egy mozdulása,  
Karjának egy esése,  
Arczának egy pirulása,  
Lábának egy vetése,  
Szájának egy mosolygása,  
Szemének egy villáma,  
Mellének egy sohajtása,  
Keblének egy hulláma -  
Ugy fogja meg a szíveket,  
Mint a fecske a legyeket, -  
Fegyver, melytől oda vész,  
Bármely erős, magas ész.

**XVI. ÉNEK.**

«Bünhödtél, föld, - légyen elég!  
Mecsajnáltam siralmad;  
Derüljön fel a borúlt ég,  
Térjen vissza nyugalmad!»  
Mondá a nagy atya, - s meglett:  
A vérontás megszűnék;  
Az egész föld megbékélt.  
Mars a földről eltűnék.  
Mind a két fél megoldotta  
Foglyainak lánczait,  
És szabadon bocsátotta  
Honjaikba foglyait.  
Mentünk tehát, szabadok már,  
S egy gallyára felültünk;

Maradozott a francz határ,  
Jó szelünk volt, - repültünk.

De - hogy a nap már búcsúzott  
A láthatár szélében,  
S gállyánk még magasan úszott  
A tengernek tükrében, -  
Terhes felhő tornyosodott  
A végtelen tengerre, -  
Az idő elkomorodott -  
Barnúlt a víz, - s egyszerre

Az ég sarki megdőrdültek,  
A villámok csattogtak,  
A havasok megrendültek,  
A kősziklák ropogtak;  
A levegő madarai  
A part felé tüntenek,  
S a tengernek lakosai  
A fenékre ültenek.

Mindeddig csak a villámok  
Viaskodtak, morgottak;  
Estve lett, - és a hullámok  
Még békében nyugodtak.  
Mindeneket ijedelem,  
És rémülés töltött el;  
De nem volt még veszedelem -  
A szélvész még nem kelt fel.

Most egyszerre (irtózással  
Emlékezem még erre)  
A szelek nagy ordítással  
Zúdultak a tengerre:  
S magok előtt a habokat  
Dühösködve separték,  
S felforralván tajtékjokat  
A felhőkkel keverték.

Hah! s most miként tusakodnak  
Egymással, mint villongnak!  
Nagy hegyekké halmosodnak,  
S a part felé tolyongnak.  
Az orkánok le-lecsapnak  
Egy-egy örvény mélyére,  
Meg magasra fel-felkapnak  
Egy-egy hullám hegyére:

Vitorláink szakadoznak,  
Árbocaink recsegnek,  
Hogy fejeink borzadoznak,  
És szíveink rettegnek.

Itt egy örvény elnyeléssel  
Fenyeget most bennünket;  
Ott egy hullám temetéssel  
Ijesztgeti létünket.  
Halál van már minden felől,  
Kerülhetetlen halál:  
Jobbról, balról, - hátul, elől -  
Most, véljük, - most - most talál.  
A természet haragjába  
Rendiből kibomlani,  
És hajdani zavarjába  
Viszsa látszik omlani.

\*

«Így van tehát elvégezve.  
Óh sors!! bírószékedben?  
Ilyen vég van kijegyezve  
Számomra nagy könyvedben? -  
A tengerre hát azért vitt  
A történet engemet,  
Hogy hajjai oltsák el itt  
Mérges dühös tüzemet? -

Azt, a mit *Mars* elmúlatott  
A mit *Amor* csak halaszt,  
S az idő meg nem adhatott,  
*Neptún* adja hát meg azt? -  
A kínok markából kivesz,  
Meggyógyítja sebemet;  
A nyűgalom ölébe tesz -  
*Neptún* vált meg engemet.

S hát ily pálya rendeltetett  
A nap alatt létemnek?  
Hát egy morzsát sem vethetett  
Amor éhes szívemnek? -  
Nem volt méltó, valójában,  
Nem volt méltó születnem;  
És igen jól és bölcsen van,  
Innen ismét mehetnem.

*Innen*, a hol hű szerelmem  
Sohol meg nem szállhatott;  
Hol sohajtás volt élelmem  
Hol csak a könny itatott;  
*Innen*, a hol érzeményim  
Eledelt nem lelhettek;  
*Innen*, a hol szép reményim  
Soha meg nem érhettek;

Hol sem másnak szerencsáját,  
Sem magamét nem tettem;  
Hol a dolgok vak cseréjét  
Csak bal félről érzettem;  
Hol semmi nem viszontagolt,  
Meg nem fogott engemet;  
Hol csak méreg táplálta volt  
Esengő bús szívemet;

*Oda*, hol a kívánságok  
Keblemet nem zaklatják;  
Hol a szilaj indulatok  
Szívemet nem szagatják;  
Hol a lelket nem csábítják  
Csalárd, hiú remények,  
S nem kötözik, nem szorítják  
Semmi kemény törvények

*Menni* - ám de nála nélkül?  
Hajh! itt a nagy bökkenő!  
Minden erőm itt oda dül -  
Menni, midőn itt még ő!  
Nem látnom őt, nem hallanom,  
Szerethetnem sem talán?  
Így tán jobb még vonaglanom  
Éltem kínos fonálán.

Vagy bár most itt volna velem  
Ő is a habok között,  
Mint akkor, hogy a szerelem  
Lánczával megkötözött:  
Midőn véle Badacsonynak  
Szüreteltem hegyében,  
S egy estvén a Balatonnak  
Hajókáztam vizében!

Megragadnám karjaimmal  
És szívemhez szorítnám,  
És lángoló csókjaimmal  
Őtet végig borítnám;  
S kétségbesve bele vetném -  
Mint borzasztja hajamat! -  
S a tengerben eltemetném  
Egygyütt véle magamat.

Hogy - ha már meg nem lehető,  
Hogy én éljek ő benne,  
Ha már enyém nem lehet ő -  
Senki másé se lenne;  
Ha boldoggá engem nem tesz,  
Mást se üdvezíthessen;

Ha szerelmet tőlem nem vesz,  
Azt mástól se vehessen.»

\*

Ezek voltak gondolatim  
A hánykódó gallyában;  
Felzúdulván indulatim  
Vérző szívem habjában.  
Haldokolván hiedelmem  
A fergeteg vészében,  
Majd elbőszült bús szerelmem  
Vesztét érző dühében. -

Végtére lecsendesedtek  
A harczoló hatalmak,  
Lassanként elszenderedtek  
Az ordító fűvalmak;  
Lassanként lecsillapodtak  
A háborgó hullámok,  
És lassanként eloszlottak  
A csattogó villámok.

A félelem elenyészett -  
S égen, vizen és földön  
Uj élet s öröm tenyészett,  
S csendesség és béke lőn.  
S én, hogy tovább folytassam még  
Háborúmat, ím élek! -  
Harczoljunk hát, ha nem elég! -  
Kínlódjatok, szív s lélek!

*151. Dal.*

Gyenge szer az ember szíve,  
S mégis mennyi gondot ad!  
Te, kit ez már vízre vive,  
Úgy-e, meg sem gondolád? -  
S mégis legszebb öröminkek  
A szívben van forrása,  
S legnemesebb tetteinknek  
Abból ered folyása.  
Nincs elme, mely megmérhetné  
S egészen kimeríthetné  
Az emberszív fenekét,  
Ezer titkos rejtekét.

*152. Dal.*

Mars zászlói eltűntenek,  
Fegyverei nyugszanak,  
Véres harczy megszűntenek,  
S rabláncai hullanak;  
Örvendeznek a nemzetek,  
Kezet fog az ellenség; -  
Csak én - én! nem örülhetek,  
Mert, hajh! én rab vagyok még.  
Noha Mars megszabadított,  
Amor rajtam nem tágított;  
Ennek hordom lánczát még, -  
Véle nincs még békesség.

*153. Dal.*

Hogy először láttam én őt,  
Az elfelejthetlent,  
Őt, a napként istenkedőt,  
A megnevezhetlent:  
Mint lövellett szívem felé  
A vér minden ereimből,  
Szemem, fülem mohón nyelé -  
Nem mozdulék helyemből.  
Mint vonaglott minden ideg,  
Majd kilelt a forró hideg;  
Szívem miként remegett!  
Lelkem miként rebegett!

*154. Dal.*

Mint tánczolt ő, a Gracia,  
Milyen könnyen lebegett!  
Miként örült Venus fia,  
A Stoa mint rettegett.  
Minden szemek tánczolának,  
Valamikor ő tánczolt;  
Meredének, bámúlának,  
Ha leült és nyugodt volt.  
Mily táncz volt ez - oly hajlékony,  
És oly lelkes; de kártékony!  
Mert im! ennek látása  
Volt eszemnek bomlása.

155. Dal.

Zúg a zápor, - ordít a szél, -  
Csikorog a rengeteg;  
Dörög az ég, - fél, a mi él, -  
Iszonyú a fergeteg!  
Viaskodik ég, föld, víz, tűz -  
Dühödik a természet,  
Egy mennykő más mennykővet űz -  
Így lesz a vég-enyészet!  
A nyomorék, im! itt vagyon,  
Szánd meg, villám, verd, zúzd agyon, -  
Égesd porrá csontjait -  
Szánd meg s végezd kínjait.

156. Dal.

A szerelem s fájdalomaim  
A szabadba űzének;  
Andalogtam, - és lábaim  
A tündérhez vivének.  
Ő egy hűves zöld ernyőben,  
Egész dicsőségében,  
Feküvék ott a szellőben,  
Egy szép álom ölében.  
Arcadia ligetében  
Imígy feküdt kellemében  
*Psyche*, hogy megszerette  
Amor őt, s eljegyzette.

157. Dal.

Egy délután - (lestem én őt) -  
A folyosón dolgozott;  
S két hó galamb a szűz előtt  
Édesen csókolkozott;  
S karja s feje oda csüggve,  
Vélvén, maga van csak ott,  
S szeme a hív páron függve,  
Ő egy nagyot sohajtott.  
Nemzetemnek Apollói,  
Képirói, faragói!  
Lantot, vésőt, ecsetet,  
Éltetni ez esetet!

*158. Dal.*

Látnom őtet és szeretnem,  
Az ész bár mit tanácsolt,  
S nála nélkül nem lehetnem,  
Egy pillanat míve volt;  
És azólta kebelemben  
Csak ő maga lakozik,  
És minden csepp vér erebben  
Csak ő néki áldozik:  
Őt tárgyozza s őt találja,  
Őt tiszteli s őt szolgálja  
Lelkem minden érzése,  
Szívem minden ütése.

*159. Dal.*

Mindenfélét megpróbáltam:  
Kártyáztam és koczkáztam;  
Olvasgattam, irdogáltam,  
Vadásztam és halásztam;  
Gazdálkodtam, kertészkedtem,  
Vándorlottam, czirkáltam,  
Túnyálkodtam, bölcselkedtem,  
A harczmezőn szolgáltam,  
Hogy lángomat elnyomhatnám,  
S gyötrelmimet elaltatnám; -  
Hajh! de szelet kergeték,  
S csak mélyebbre süllyedék.

*160. Dal.*

A nap alatt ily szerelem,  
Mint az enyém, nem lángolt;  
Ily temérdek gerjedelem  
Egy kebelben még nem volt.  
Szerelmei Petrarchának,  
Abeilardnak s Didónak,  
Szerelmei Júliának,  
Saint-Preuxnek és Sapphónak,  
Mély szerelmek, nagy sérelmek,  
Szilaj kínok, vad gyötrelmek;  
De mind ez az enyémhez  
Hasonlítva - semmi lesz.



## **XVII. ÉNEK.**

Mint a kőszál, hajthatatlan,  
Érzéketlen, szívetlen;  
Mint a halál, irgalmatlan,  
És mint a sors kegyetlen;  
És gőgösebb Diánánál,  
És szilajabb Bellónánál,  
Minervánál ridegebb,  
És a jégnél hidegebb.

Makacs és megtörhetetlen,  
Mint ércz lelke Catónak;  
A kínokban telhetetlen,  
Mint vad szíve Nerónak:  
A természet megvetője,  
A léleknek emésztője,  
A szív rabló kányája,  
Mint Petrarcha Laurája.

Könnyeim őt körül folyván.  
De ő meg nem lágyúlva,  
S panaszim őt ostromolván,  
De ő meg nem indulva; -  
Ekképpen áll ő gőgjében,  
Siralimnak tengerében,  
És kettőnket így tipor,  
Engem s téged, Cypripor.

### *161. Dal.*

Minden szépben szépségének  
Nyomozom vonásait;  
Minden képben az övének  
Keresgélem bájait;  
Ám de azt a kedvességet,  
Azt a lelket, életet,  
Azt a tökéletességet  
És gyönyörű keletet,  
Hol lelhetném e világban  
Egy halandó valóságban?  
Ez angyali kegyeknek,  
Hol van mássok ezeknek?

*162. Dal.*

Szabad voltam, fürge s oly gyors,  
Mint a szél a hegyeken;  
Virágoztam, - elmúlt jobb sors!  
Túl vagyok már ezeken.  
Amor az, ki konkolyt vet  
Életünknek földjébe,  
A ki loppal ürmöt ültet  
Örömknek kertjébe.  
Úgy, a mint volt, minekelőtt  
Először megláttam én őt,  
Soha nem is lehet már, -  
Sőt naponként több a kár.

*163. Dal.*

Óh! nyomorúlt buta nyelv te,  
Már mennyit nem dallottál?  
Szavad még sem érdeklette  
Azt, a kihez szóllottál.  
Porba veled! tehetetlen,  
Hibás hangú, amoly lant,  
Mint a harang, mely kegyetlen  
Ütésektől megriant.  
Sem elmémnek becsületet,  
Sem szívemnek szeretetet  
Eleget nem adátok, -  
Szálljon átkom reátok!

*164. Dal.*

Beteg, sebes, törött, romlott  
Természetem ereje,  
És kiaszott, és megbomlott  
Csontom s agyam veleje;  
S nem gyógyulok, - sőt szívembe  
Ujdon-új tört s nyilat vet,  
S új mérget önt kebelembe  
Minden idő perczenet.  
Lehelletem sohajtozás,  
Tekintetem siráncokzás,  
Panasz hangja mellemnek,  
Jajverése szívemnek.

*165. Dal.*

Te, ki alig világítasz  
Búmnak komor éjjében,  
S engemet nem gyámolítasz  
Szívem nehéz ügyében,  
Szikra ész! setét agyamban,  
Mért nem húnysz el egészen? -  
Könnyebbség lesz tán sorsomban, -  
Húny el! húny el, jobb lészen.  
Boldogok csak addig vagyunk,  
Míg éretlen még az agyunk;  
Vagy mikor ez meghült már, -  
Inségünkben ez határ.

*166. Dal.*

Egy csillag sincs az egekben, -  
Komor az éj, s a szél fú;  
S engem e vad rengetegben  
Ide s tova hajt a bú:  
Dühösködő indulatok  
Viaskodnak keblemben;  
Rettenetes gondolatok  
Villámlanak fejemben.  
Csak a baglyok huhogása  
És a hollók károgása  
Elegyedik jajomba: -  
A sors így visz síromba.

*167. Dal.*

A világon setét éj van,  
A milyen bús szívemben;  
S én itt ülök magánosan,  
Fejem a két kezemben:  
S óh! mely teli van kebelem!  
Amor ferdik véremben;  
S a temérdek gerjedelem  
Mint forr s habzik szívemben!  
A féltésnek indulatja  
Mellemet, hajh! mint szaggatja!  
Mint fürdalja szívemet  
S rettegleti lelkemet.

*168. Dal.*

Mint a füge áttétetvén  
Egy sivatag országban,  
Haszon nélkül úgy állok én  
Ez eleven világban;  
Csak árnyék-kép vagyok én itt,  
Semmit meg nem foghatok;  
S ha megkapok is valamit,  
Semmit meg nem tarthatok.  
A mi van, mind nem értem van:  
Így élek én - csak álomban,  
Lelkemtől elválasztva,  
Magamból kiszakasztva.

*169. Dal.*

Nem vádollar én tégedet,  
Hogy ekként bánsz én velem,  
Jól esmérem én szívedet,  
Jóság az és kegyelem:  
Sajnálod te szerelmemet,  
Mely engemet így sorvaszt,  
És becsülöd hívségemet, -  
Reménylem és hiszem azt;  
Szeretnél te, ha lehetne,  
Ha szívedtől kitelhetne,  
Bizonyosnak gondolom, -  
Csak sorsomat vádoló.

*170. Dal.*

Tovább immár lehetetlen  
Hogy viseljem sérelmem;  
Ilyen élet tűrhetetlen -  
Kétségbesik szerelmem.  
A távollét nem oltalom, -  
Nyúgalmam itt sem lelem;  
Sőt még vadabb a fájdalom,  
Mely itt dúlja kebelem.  
Mit tegyek, óh! mit ne tegyek? -  
Fel van téve. - Oda megyek:  
Látnom kell őt akárhogy;  
Életem ott szebben fogy.

## XVIII. ÉNEK

Egy hasonló valósággal,  
Kiben szív és lélek van,  
Ki szerelmet s hívséget vall,  
Élni Hymen lánczában:  
Egymás egész birásában,  
A természet szép karjában,  
Élni vele és benne, -  
Be gyönyörű jó lenne!

Minden vagyont és értéket  
Egymással megosztani;  
Minden erőt s gyengeséget  
Egymással felváltani:  
Jónak, rossznak cseréjében,  
A szerelem kebelében  
Élni vele és benne, -  
Be gyönyörű jó lenne!

Az egygyiknek szerencséje  
A másiknak nyugalma;  
Egygyik szívnek a bibéje  
Másiknak is fájdalma:  
Hogy a kettő csak egy lenne,  
S mindent csak egy okból tenne; -  
Imígy élni egymásban,  
A boldogság ebben van.

A kettőnek érzeményi  
Mind rokonok volnának;  
Kívánnati és reményi  
Egy tárgy körül járnának:  
S így szív szívben elmerülve,  
Test és lélek egyesülve -  
Imígy élni egymásban,  
A boldogság ebben van.

### *171. Dal.*

Ki voltam én, hajh! ez előtt? -  
Oly víg, nyájas és vidám!  
Előbb, hogy sem megláttam őt,  
S rám vetődött ez a hám.  
S ki vagyok most? Egészen más,  
Amort s őt megesmervén;  
Létem csak egy nagy sohajtás -  
Magamból kifogytam én.  
Csak midőn a végét érjük,  
Akkor, s előbb ne dicsérjük

Örömünket, kedvünket,  
Szerencsénket, éltünket.

*172. Dal.*

Téged látlak az egeknek  
Magas, tiszta kékjében;  
Téged látlak a vizeknek  
Folydogáló tükrében,  
Nappal a nap aranyának  
Ragyogó láng-fényében;  
Éjjel a hold világának  
Reszkető ezüstjében.  
Minden időperczenetben,  
Mindennémű szegeletben  
Üldözöm vagy szünetlen -  
Hagy békét, óh kegyetlen!

*173. Dal.*

Elérem majd nyúgalmamat,  
Lovam kivisz bajamból:  
Igy bízattam én magamat  
Eszét vesztett agyamból: -  
S hegyekre fel, - völgyekbe le,  
Hanyatt-homlok nyargaltam;  
Fakóm vérzik, habzik bele, -  
Szegény! mert megsarkaltam.  
Kedves fakóm! szép paripám!  
Jó állat, ne haragudj rám!  
A sors ezt már így mérte:  
Te értem, - én ő érte.

*174. Dal.*

Ember, hát még dicsekedhetsz,  
Hogy szívvel és ésszel bírsz?  
Hogy érezhetsz s elmélkedhetsz -  
Balgatag, óh! jobb ha sírsz!  
Éppen e két dicsőséged  
Káros részed, óh ember!  
Mert mindenik ellenséged -  
Téged a szív s az ész ver.  
Oh! hogy e két szép forrásból  
Életünkbe annyi rossz foly!  
Átkozott szív! kivált te  
Vagy inségünk kezdete.

*175. Dal.*

«Ha engemet, oly rég hívét,  
A gőgös elfelejtvén,  
Másnak adta meggyúlt szívét,  
Minthogy távol vagyok én? -»  
Mint a nadály, úgy szívódik  
E gondolat lelkembe;  
Mint a féreg, úgy rágódik  
E félelem szívembe.  
Remény! remény! jőjj le hozzám!  
Kétségbesés vicsorog rám,  
Valamerre fordúlok -  
Sok ez, óh ég! igen sok.

*176. Dal.*

Szelid Musák! jól tudom én,  
Hogy tisztel ő titeket;  
Hogy Ninával levelezvén,  
Írt is ő már verseket.  
Jól tudom én, hogy kedveli  
A poeták lantjait:  
Vajon hát mért nem sziveli  
Az én lantom hangjait?  
Eratóm, te! silány lehetsz,  
Hogy kedvére szert nem tehetsz;  
S ha már úgy sem érdeked,  
Némulj el, - mit énekled?

*177. Dal.*

Olvastam én a verseket,  
Melyeket irt e hunn szűz;  
Szappho írt csak ilyeneket,  
Kiből Hella csudát űz:  
Szép, jó, nagy és kevésben sok  
Minden, a mit versbe fűz;  
Gondolati dicső sasok,  
Érzeménnyé tiszta tűz.  
Ti, Minerva tanítványa,  
Nemetek fő ragyogványa!  
Kik irtok vagy írátok -  
Lantja homályt hoz rátok.

*178. Dal.*

Mint hűl s fűl a vér erebben,  
Mint szorongok s feszülök;  
Mint borzadok tetememben,  
Mint kábúlok, szédülök! -  
Mert naponként közelebb hoz  
A sors az ő honjához.  
Kínjaimnak forrásához,  
Nyúgalmamnak sírjához.  
Napról-napra közelgetek  
A vad szívhez, kit szeretek;  
S ha ez még a régi lesz, -  
Ugy - életem végihez.

*179. Dal.*

Akkor, midőn felzavarta  
Keblemben a nyúgalmat,  
S bájaival kicsavarta  
Eszemtől a hatalmat;  
S nyájaskodó öröमित  
A porba leteperte,  
S fellengő szép reményimet  
Tekintete leverte;  
Hogy elvette mindenemet,  
És rabjává tett engemet,  
Harmadik ősz most lészen -  
Ölt volna meg egészen!

*180. Dal.*

Végtére hát elértelek,  
Édes hazám! tégedet?  
Végtére megnyerhettelek? -  
Itt csókolom földedet.  
Óh Hunnia! sínlettelek,  
Kedves honom, tégedet!  
Te, kit mindég szíveltelek,  
Nyisd meg anya-öledet! -  
Hogy elmentem, poklom valál:  
Jobb élet-e avagy halál,  
A mire most érkezem?  
Óh hazám! azt kérdezem.



## XIX. ÉNEK.

*Kellemek*, a milyeneket  
Csak egyszer ád a bölcs ég;  
(Mert mint eddig ilyeneket  
Senkinek sem adott még,)  
És a melyek szerzésével,  
Míg e pompás egészlet  
Létre hozta, sok kincsével  
Szegény lett a természet;

Kellemek, a milyeneket  
Csak látunk és érezünk,  
S imádunk, mint isteneket,  
Óh! de meg nem nevezünk;  
Mert sem Flóra országában  
Színeik vagy képeik,  
Sem bár mely nyelv birtokában  
Nem lelődnek neveik.

*Test*, a milyen nem iródott,  
Sem soha nem festődött,  
A milyen nem faragódott,  
Soha nem is képződött:  
Oly gyengéd, s mégis velős,  
Oly gömbölyű s oly teli,  
Oly könnyűded, s mégis erős,  
Oly hajlékony és deli.

Melynek csuda szövevénye  
Liliom-hó s rózsá-láng,  
Melyből Amor boldog kénye  
Szemérmesen mosolyg ránk;  
Melynek minden mozdulása,  
Fordulása, helyzése,  
Új csudának támadása  
S új kellemek nemzése.

*Szemek*, melyek ragyogása  
A napfényt megelőzi,  
Melyek édes hunyorgása  
A szíveket meggyőzi;  
Melyek száz kénynt élesztenek  
És a vért felforralják,  
Halálos nyílt lövellenek  
És az ész megfagylalják.

*Tekintet*, mely meghasítná  
A követ is élével,  
És az éjt megvilágítná  
S felderítné tűzével;  
*Tekintet*, mely meggyógyítná  
A halálos beteget  
S melegével meglágyítná  
A mereven hideget.

*Arcz*, a melynek rózsáiban  
A szemérem mosolyog;  
Melynek minden vonásiban  
Amor szívet les és - fog.  
*Ajak*, azon megtestesült  
Szerelem-csók formája  
Melyet Amor ajkára szült  
Psyche bíborláng-szája.

*Haj*, a melynek szőke selyme  
Ezer gyűrűt formáló,  
S az észnek oly veszedelme,  
Mint a halnak a háló.  
*Kezek*, kiknek tudományok  
Oly sokféle s olyan szép,  
S remek minden csinálmányok,  
Legyen az hang vagy írt kép.

*Kebel*, melyen az életnek  
Legédesb reményei  
Mosolyogva integetnek,  
Hogy ott tellnek kedvei;  
A hol minden indulatok  
Kényeket kiélhetnék,  
Minden gondok és bánatok  
A Lethét fellelhetnék.

*Kebel*, melynek látásában  
Minden csepp vér felfordúl,  
És szerelmes olvadtában  
A szív majd nem elcsordúl;  
Melynek fénylő gyöngy havában  
Amor magát rengeti;  
(Boldog szív, mely két halmában  
Kedve sírját lelheti!)

*Szemöldökök*, a két szemnek  
Diadalmi boltjai;  
*Lábak* (ezen szép tetemnek  
Lebegő gyors szárnyai),  
Kiknek minden lépésével  
Szép, jó és nagy tétetik, -

A tavasznak levegétével  
A virág így születik.

*Szív*, a melyben a szerelem,  
Barátság és a szűzesség,  
Az alázat s türedelem  
S az angyali kegyesség  
S minden erkölcs bámúlandó  
Egygyességben lakozik;  
Szív, mely erős és állandó -  
Soha meg nem változik.

*Elme*, mely mint a napsugár  
Elhat minden mélységbe,  
S magasan és sebesen jár  
S nem jut soha kétségbe;  
Elme, mely az igazsághoz  
Szint oly bátran repül fel,  
Mint a sas a napvilághoz,  
És soha nem csügged el.

*Lélek*, milyen nem vala még  
Egy halandó hüvelyben;  
Óh dicsőség! oh istenség!  
E múlandó lepelben!  
Lélek, kinek bár hatalmát  
Eszemmel fel nem érem,  
De rajtam nyert diadalmát  
Érzi minden csepp vérem.

Lélek, te ki a szíveket  
Folyó lánggá olvasztod,  
S a testektől a lelkeket  
Bájoddal elválasztod;  
Kinek minden indulatja -  
De ki meri festeni,  
Vagy mely elme gondolhatja  
Azt, a mi oly isteni?

Lélek, a ki *Croesust* tenne  
A nyomorúlt Irusból,  
Ki által tán *Caesar* lenne  
*Catóból* és *Brutusból*;  
A ki könnyen hihetőkké  
Teszi Plato álmait,  
S *Amornak* elvehetőkké  
Csélcsap lenge szárnyait;

Ki egészen kimeríti  
Az érzemény forrását  
És magával békeríti  
Reményeink járását;  
S a szívnek megtapogatja  
Leggyengédebb hurjait,  
S bájjával kicsalogatja  
Legtitkosabb hangjait;

Ki beszíjja életünket  
És a szívet elnyeli,  
S megragadván a lelkünket,  
Az égbe felemeli;  
A ki saját erejében  
Elég maga magának,  
S még sem kevély érzésében  
Hatalma nagyságának.

*Ének*, melyben magát az ész  
Gyönyörködve megissza,  
S józansága könnyen s úgy vész,  
Hogy soha nem tér vissza!  
*Ének*, melynek zengésére  
*Theba* meg felépülne,  
Mely leszáll a szív mélyére,  
Hogy - egy bölcs megőrülne; -

Melynek hangja ömledezvén,  
Megenyhül a fájdalom,  
(Hajh! érzettem, jól tudom én!)  
S mosolyog a síralom;  
Melynek édes hangjaiban  
A bú magát felejt;  
Melyben még száz olyan báj van,  
Hogy azt szó ki nem ejti.

*Táncz*, a melynek kellemeit  
Még *Medina* sem birja,  
Melynek gyönyörűségeit  
Le *Apollo* sem írja;  
Hol a lábak oly ékesen  
Rajzolják a hangokat,  
És minden tag oly édesen  
Késéri a lábakat;

*Táncz*, a melynek látására  
Minden csepp vér felzendül  
S kész mindennek dulására,  
S minden szív-húr megpendül;  
*Táncz*, a melynek érzésére  
Az öt érzék nem elég,

S tökéletes értésére

Ötször öt is kevés még.

Nagylelkűség és méltóság,

Melyben nincsen büszkeség;

Lélekbeli való jószág,

Melyben nincsen gyengeség;

Elevenség és nyájasság,

Melyben nincsen feslettség;

Serénység és szorgalmasság -

Mindenre rá-termettség.

Ezek azok - a bűbájok,

Kik engem meggyőzőnek,

Hol van egy bölcs? - nézzen rájuk -

S mondjon engem gyengének.

Ezek azok, - hol van a ki

Rabja nem lesz ezeknek?

Álljon elő hát valaki

Czéhéből a bölcseknek.

*181. Dal.*

Egek! már ily nagy ideje,

Hogy elmém őt képezi;

Immár három esztendeje,

Hogy szívem őt érezi;

Hogy áldozok és éneklek,

Álmadozom és írok,

Hogy könyörgök és esdeklek,

Imádkozom és sírok;

Hogy tékozlom szép erőmet

S vesztegetem szép időmet,

Hogy emészttem lelkemet, -

S még sem szán ő engemet!

*182. Dal.*

Amott látom domborodni

Nagy-Somlónak kalapját;

Amott, jobbról, nyálasodni

A Marczalnak iszapját;

A felhőben merőn ott áll

A sümeghi vár foka;

A Bakonyból ott kandikál

Tátikának homloka;

S a tündérnek lakóhelye,

Kínaimnak a műhelye,

A kék gőzben ott borong -

Kebelem, hajh! mint szorong.

*183. Dal.*

Jól tudom én, mit kellene  
Cselekednem ő vele,  
S kívánságom bétellene,  
Szikrát fogna kebele:  
*Meg kell vetni!* ezt tanítja  
A szerelem mestere;  
A megvetés, azt állítja,  
A szív legjobb fegyvere;  
Mert a gőgös nem nézheti,  
Ha valaki őt megveti: -  
De hajh! ezt nem tehetem, -  
Mert őt másként szeretem.

*184. Dal.*

Láttam ismét! - a régi ő, -  
Szép ő most is, sőt még szebb még,  
Megérlelve őt az idő -  
Gőgösebb is tán, mint rég!  
Miként nőttek szépségei, -  
Nőni fognak szerelmim!  
Százszor többek kellemei,  
Többek lesznek gyötrelmim!  
Alig esmert meg engemet,  
S észrevévén inségemet,  
Öszvecsapta kezeit -  
S lesütötte szemeit.

*185. Dal.*

Mint reszkettem, borzadoztam,  
Lépésem mint ögyelgett  
Mint szorongtam, fúladoztam,  
Lelkem miként szédelgett;  
Pozsgott a vér ereimben,  
Keblem vadúl háborgott;  
Sós könny forrott szemeimben,  
S a szív bennem csikorgott,  
Midőn mentem ő hozzája; -  
De hogy mézes rózsa-szája  
Édesdeden üdvezlett -  
Lelkem sokkal könnyebb lett.

*186. Dal.*

Hajh! kemény ő s érzéketlen,  
Most is dűlja életem;  
Kínaimban telhetetlen -  
De őt mégis szeretem.  
Egész létem vele teli,  
S a míg vérem meg nem hűl,  
Őt szereti s őt tiszteli  
Szívem s elmém egyedűl.  
Csak a vége életemnek  
Lesz határa szerelmemnek;  
S ha síromon túl sincs vég,  
Szeretem őt ott is még!

*187. Dal.*

Óh természet! mit vétettem?  
Mért lehetsz ily mostoha?  
Anyá! meg nem érdemlettem  
Ezt a sorsot én soha.  
Mért vonál ki hát engemet  
A nemlétnek méhéből,  
Ha kizárod kebelemet  
Emlőidnek teljéből? -  
Vajh! mért adtál ilyen szívet,  
Imígy érzőt s ilyen hívet,  
Ha nincs szív, mely szeresse  
S érzelmivel tölthesse?

*188. Dal.*

Mondd meg, Zephyr, mi dolgod van  
A szűz kebel leplében?  
Mit legyezgetsz? mi van ottan,  
A szép kebel völgyében? -  
Amor van ott bizonyosan,  
S ott békével szendereg;  
S azt vélvén, hogy anyjánál van,  
A gőgöst nem sebzi meg.  
Ne, óh, Zephyr! ne legyezd őt,  
A hüvedben ott szendergőt!  
Hadd ébredjen egyszer már!  
Szívem immár oly rég vár.

*189. Dal.*

Jól látja ő, mint hervadok,  
És jól tudja, mi hervaszt;

Jól látja ő, mint lankadok,  
S ő kaczagja talán azt? -  
Vagy segítsd ki lánczaiból,  
Óh bölcsesség, szívemet!  
Vagy csald hát ki sáncaiból  
Lantom, ellenségemet! -  
De hiába fohászkodom,  
Haszontalan rimánykodom:  
A halál lesz oltalmam,  
S csak a sírban nyúgalmam.

*190. Dal.*

A vad szívet irgalomra  
S tán szerelemre birom,  
És szert teszek nyúgalomra,  
Ha érzelmim leirom:  
Nyomorúlt! így gondolkoztam,  
S írtam e bús verseket;  
Hajh! de szörnyen csalatkoztam -  
Szélnek írtam ezeket!  
Dicsőítő gondolatok!  
Bálványozó indulatok!  
Kiáltástok fel nem hat -  
*Káiné* az áldozat.

**XX. ÉNEK.**

Most már tudom, mit cselekszik  
Amor ezen világban;  
Most már tudom, miként fekszik  
A féreg a virágban;  
Miként emel magunk felé,  
S magunk alá miként nyom,  
Mihelyt magát befészkelé  
A szerelem - most tudom:

Mi a szívnek üressége,  
Melyet meg nem tölthetni;  
Mi a szívnek telisége,  
Melyet ki nem önthetni;  
Mi a szívnek kívánsága,  
Melyet el nem fojthatni;  
Mi a lélek szomjúsága,  
Melyet el nem olthatni;



Mi a lélek lankadása  
    És a fejnek csüggése;  
Mi a testnek hervadása  
    És az élet tűnése; -  
Hogy örömink csak árnyékok,  
    Kedvünket nem tölthetik;  
S reményink vízbuborékok; -  
    Boldog, ki nem születik.

*191. Dal.*

A számtalan félelmekből  
    Az vala leggyötrelmesb,  
A számtalan gyötrelmekből  
    Az vala legsérelmesb,  
Hogy én őtet így szeretem,  
    S őt majd más is szereti;  
De én őt el nem nyerhetem,  
    S más majd még elnyerheti!  
Hála légyen csillagomnak!  
Vége már ez egy kínomnak:  
    Szíve szint oly szabad még,  
    A mily szabad volt mindég.

*192. Dal.*

Vajjon mire magyarázzam  
    E homályos titkokat,  
Ne talántán elhibázzam  
    Azoknak mivoltokat? -  
Ugy magába vonja magát,  
    Üldögel és fanyalog;  
Lecsüggeszti fejét, nyakát,  
    Ugy búsong és andalog? -  
S mint a köd az ég tisztáját,  
Ugy borítja szép arczáját  
    Egy lankadó halványság -  
    Mi ez, ha nem kívánság?

*193. Dal.*

Akárhogy van, de kínaim  
    Nincsenek már kedvére,  
És esdeklő panaszaim  
    Elhatottak szívére:  
Olyan mélyen gondolkodik  
    S rám mereszti szemeit;  
Gyakran sohajt s fohászkodik  
    És tördeli kezeit;

Társaságba általl menni,  
Csak magával kíván lenni;  
Gyakran dagad kebele -  
Mind ez minek a jele?

*194. Dal.*

Oly kedvetlen s nyughatatlan,  
Sokszor köny jó szemébe;  
Bizonyos és csalhatatlan:  
Amor szökött szívébe.  
Hogy kíván ő, hogy szeret ő,  
Ennyit tehát tudnánk már -  
De kit? - Hajh! itt a bökkenő,  
A titok, mely annyit zár.  
Ah! hogy lelkem felderüljön,  
Hogy tetemem felépüljön.  
Hogy szívemben békesség  
Legyen - sok kell ahhoz még.

*195. Dal.*

Bízakodó reményekkel  
Közelíték hozzája,  
És epedő bús szemekkel  
Tekintettem reája;  
És szép kezét megcsókolám,  
(A szerelem vakmerő)  
Miért oly bús, tudakolám, -  
Pirúlt, de nem szóllott ő;  
De képe megháborodván  
És leplével viaskodván  
Hullámozó kebele -  
Elegendőt felele.

*196. Dal.*

Mind ez vissza nem adhatja  
Még nyugalma lelkemnek;  
Mind ez meg nem gyógyíthatja  
Nyavalyáját szívemnek;  
Erre búm még el nem tűnik,  
Melyben oly rég borongok,  
S a háború meg nem szűnik,  
Melyben oly rég szorongok.  
E szikrája a reménynek,  
Egy csalóka tüneménynek  
Szemfényvesztő látszatja,  
Szívemet megcsalhatja.

*197. Dal.*

A reménység és félelem  
Hányja-veti szívemet, -  
Szűnj meg! szűnj meg, óh szerelem,  
Végezd kínos ügyemet!  
Ha reményem így sűgárzik,  
S mégis félek, hogy megcsal, -  
A menny s pokol itt határzik  
Ezen ponton egymással.  
Így rettegven reményeim,  
Így remélvén félelmeim,  
Mennynek, földnek istene!  
Mely vad kín ez, mely fene!

*198. Dal.*

Sokat mondtam szépségéről  
Kedves ellenségemnek;  
Sokat mondtam inségéről  
Búba merült szívemnek;  
De mind ez a keserveknek,  
(Tudja szívem tájéka)  
S az isteni kellemeknek  
Még csak nem is árnyéka.  
Bájainak seregéből,  
Kínaimnak ezeréből,  
Csak parányit festhettem:  
Mert szót, színt nem lelhettem.

*199. Dal.*

A titok kinyilatkozott:  
Szeret, - de nem engemet!  
Nem érettem sohajtozott -  
Fojtsd meg, óh kín! szívemet!  
Boldogtalan indulatok,  
Melyek létet adátok, -  
Emlők, a kik tápláltak,  
Nézzétek itt munkátok! -  
Nyílj meg, óh föld! - szakadj rám, ég!  
E pontban itt hadd legyen vég:  
S te, ki megölsz, vad lélek!  
Légy boldog! - ha nem élek.

*200. Dal.*

Elmégy tehát, szegény lélek,  
Oh te példa nélkül hív! -  
Eredj! jobb lesz, ha nem élek, -  
Halj, óh halj meg, kinos szív! -  
Ha nem szánta bal sorsomat,  
S meg nem indúlt kinomon:  
Hadd csúfolja halálomat,  
Hadd tipródjék síromon.  
Eredj, lélek! - halj meg, ó szív!  
Te utolsó cseppedig hív! -  
Vad kedvéhez tedd ezt még -  
Vajha tetted volna rég!

**XXI. ÉNEK**  
**(Töredék)**

Csörgő patak! életemnek  
Mint az hajdan foly vala,  
Igaz képe, míg mellemnek  
Szabad volt bal oldala;  
Oh te! kinek gyöpös partján  
Jár és nyugszik gyakorta,  
A vad tündér, a ki nem szán,  
S életem letiporta.

Kinek folyó tükörében  
Lelé csak mássát a test,  
Melyet egész szépségében  
Senki soha le nem fest;  
Óh te! kinek siralmimmal  
Szaporodott folyása,  
És panaszos hangjaimmal  
Elegyedett zúgása! -

Százados tölgy! te ki épen  
Állasz itt még, noha vén,  
Tiszteletre méltóképpen  
A mezőnek közepén;  
Te, az idők repültében  
Annyi szélvész játéka,  
S oly sok nyárnak hévségében  
Annyi vándor árnyéka!

Óh te! kihez támaszkodva  
A gyönyörű fáradt test,  
Szép s nagy lelke gondolkodva  
Nézte, mely szép a napest;  
Kinek csipkés leveleit  
Sohajtasim ingatták,  
Kinek erős gyökereit  
Bús könnyeim itatták!

Te árnyékos, hűves erdő!  
Annyi madár tanyája;  
Kit gyakorta megkeres ő,  
Szívem kedves kányája;  
Te, kit szava víg hangzattal  
Oly sokszor meglelkesít,  
És elméje gondolattal  
Oly bőven megnépesít.

Kinek zengő homályában  
A bús annyit tévelygett,  
Midőn párja birtokában  
Minden madár enyelgett;  
S a természet emlőiből,  
Ki mindent élésre hitt,  
S az állatok örömeiből  
A bús szív csak mérget szítt.

**MÁSODIK RÉSZ.  
A BOLDOG SZERELEM.**

*L'amour est notre vie: oui, vivre c'est aimer,  
C'est rendre un autre heureux, et c'est l'être soi-même*

*Bernis.*

*Enchainés à la fois par l'hymen et l'amour,  
Couple d'époux amants, quel bonheur est le nôtre!*

*Helvetius.*

*1. Dal.*

Halljátok! kik esmerétek  
Keserveit éltemnek,  
Kik szántatok s részt vevétek  
Gyötrelmiben szívemnek:  
Örüljete, hiv barátok!  
Boldoggá lett éltemen,  
Áldássá lön a vad átok,  
Mely függ vala szívemen;  
Haljad s érezd, föld s levegő!  
Enyém! Enyém örökre ő! -  
Hála, *Lízám*, szívednek!  
Sorsom! rendelésednek!

*2. Dal.*

Musám te! ki zokogással  
Töltéd a természetet,  
Töltsd most örömkialtással  
Napnyúgotot-keletet!  
Patak! ittad siralmimat?  
Most örömem könnyét idd! -  
Zephyr! hordtad panaszimat?  
Most örömöm hangját vidd! -  
Amor látván hívségemet,  
Üdvezíté szerelmemet:  
Az égbe felemele,  
Hol *Psyche* van ő vele.

### 3. Dal.

Vétettem én, mondván, hogy jég  
Isteni jó s nagy szive;  
Szeretett ő engem mindég,  
Hívem volt, mint én híve;  
Egymást látván, legottan már  
Egy úton járt érzésünk;  
Rossz emberek (sok szív így jár!)  
Gátlák ölelkezésünk:  
Szívem lángját kikémlelték,  
Szerencsémét irigyelték,  
Rágalmazták lángomat, -  
És megásták poklomat.

### 4. Dal.

Ti, a sorsnak ostorai,  
Jó hír s névnek férgei,  
Társaságnak sátánjai,  
A sziveknek mérgei,  
Becsületnek gyilkossai,  
Az erkölcsnek gyötrelmi,  
Az ifjúság áspissai,  
Teremtésnek fertelmi, -  
Töpörödött boszorkányok!  
Néktek most már füttyöt hányok:  
Károghatok bár, nem árt,  
Nyelvetek nem tehet kárt.

### 5. Dal.

Kivált, ragyás, aszott bagoly,  
Te, az erkölcs Parcája,  
Ki mindent megrágsz, mint a moly,  
Belzebubnak kajlája!  
Ki csak alig mozogsz immár,  
Nyelved mégis kerepel,  
Kit a pokol nyílt öllel vár,  
S ha mégy, - bezzeg ünnepel,  
Pondró-nyelved csak turkáljon,  
Szívnek vermet csak áskáljon, -  
Banya! most már nevetlek  
S mind örökre megvetlek.

6. Dal.

Ti, kik kívül úgy fázatok  
A szerelem jegétől,  
Midőn belől lángolátok  
Ugyan annak tüzétől,  
Szomjúzátok, éhezétek, -  
S gyötrelmiben éltemnek  
Már szinte megdermedétek,  
Érzeményi szívemnek!  
Lakozzatok az örömben,  
Melyet Amor nem különben  
Ád néktek, mint azokat  
A mélyen fájt kínokat.

7. Dal.

Ti, kik szívem fájdalmával  
Szövetkezve valátok,  
S mindent a bú fátyolával  
Beborítva látátok,  
S minden tárgyból körültek  
Gyötrelmeket fonátok,  
Szépből s jóból előttetek  
Keserveket szívátok, -  
Elmém munkás rajzatai!  
Érzelmim hű barátjai!  
Most örökre menjetek  
S mindenről azt szedjetek.

8. Dal.

Fájdalmimban átkoztalak,  
Midőn kíznád kebelem;  
Dicsérlek most és áldalak,  
Boldogító Szerelem!  
Kifizetéd uzsorával  
Sérelmiért szívemet,  
A boldogság méz-árjával  
Borítván el létemet:  
Már majd alig viselhetem, -  
Öröm minden lehelletem, -  
Nappalom és éjjelem, -  
Áldott légy, óh Szerelem!



9. Dal.

A természet kebelében,  
Erdőnek homályában,  
A tavasznak örömében,  
Virágok illatjában,  
A pataknak csörgésében,  
Pacsirtáknak szavában,  
Fülemilék énekében,  
És gerliczék csókjában, -  
A mit lelkem titkon sejtett,  
Mind igazság s valóság lett;  
Mind világos érzemény  
S teljesedett szép remény.

10. Dal.

Minekután a kezünket,  
(Áldott, dicső ünnepnap!)  
Mint isten már rég szivünket,  
Őszveköté a főpap,  
Hajh! mi történt akkor velünk!  
Mint szédelgett az agyunk!  
Miként feszült s fült kebelünk, -  
Nem tudánk, mikép vagyunk:  
Megakadott lélekzetünk,  
Elfül, véltük, az életünk, -  
A pamlagra hanyatlánk -  
Halált vélénk jönni ránk.

11. Dal.

Soká fel nem támadhatott  
Lelkünk részegségéből.  
*Enyém s tied* hallatszhatott  
Csak a csókok neszéből;  
S midőn aztán tört hangzatban  
Ő énnekem így beszél;  
*«Egy ilyen pillanatban  
A szív - századokat él! -»*  
Újra záporként esének  
Gyöngyhavára kebelének  
Örömmnek tüzei  
S örömmnek cseppjei.

*12. Dal.*

Eltörlötték inségemet  
Az örömek kinn és benn:  
Úgy élem most életemet,  
Mint a gyermek az ölben;  
Örömadás, örömvétel, -  
Kedvünket így cseréljük;  
Egy perczenet sem illant el  
A nélkül, hogy ne éljük.  
Nem cserélnék koronákkal,  
Sőt magával mennyországgal,  
Ha már itt is égig hág  
Az emberi boldogság.

*13. Dal.*

A kínokról beszélgetnénk,  
Melyek tépték keblemet,  
Míglen öszvekerülhetnék,  
S kitanúlta szívemet; -  
S könnyei megáradának  
Földre szegzett szemének,  
És rózsáin arczájának  
Tündökölve függének.  
Fájt angyali jó szívének,  
Hogy viperák beszédjének  
Oly sokáig hihetett,  
S majd áldozat lehetett.

*14. Dal.*

Ő is engem rég szeretvén  
Szívbéli vonzódásból,  
Sokat szenved szintúgy, mint én,  
Csakhogy külön forrásból;  
De megbocsát mind azoknak,  
Kik méreggel itatták,  
Megbocsát a Júdásoknak,  
Kik szívünket szaggatták.  
Míg vize lesz a tengernek,  
Ember lészen az embernek  
(Ádám ólta így vala)  
Ördöge vagy angyala.

*15. Dal.*

Eddig a bú fellegével  
Volt minden béterítve,  
És az élet csömörével  
Minden egybe vegyítve:  
A madarak örömdala,  
A természet élete,  
Minden - nékem csak kín vala,  
És méreggel étete;  
De most minden örömet ad!  
Az is, ez is, a te munkád,  
Lizám! Napja létemnek,  
Istennéje szívemnek.

*16. Dal.*

Más a világ ábrázatja,  
Másként látnak szemeim;  
Más a dolgok folyamatja,  
Más hangúak verseim;  
Mások éltem érezeti,  
Más alakja testemnek,  
Mások lelkem repületi,  
Más aránya létemnek;  
Más most egész természetem; -  
Mert szeretek s szerettetem;  
Másként jár most az idő,  
Miólta már enyém ő.

*17. Dal.*

Nézd e rózsát bimbójában,  
Kebele még bezárva! -  
Nézd emezt itt virágában,  
Kebele már kitárva! -  
Olyan valál, szép kedvesem,  
A leányi pártában;  
Ilyen vagy most, szerelmesem,  
Hymen nyoszolyájában;  
S ennek itt már hűll levele,  
Teli maggal a kebele;  
Ha ilyen lész, legszebb lész,  
Ámbár rózsád oda vész.

*18. Dal.*

Tiéd minden gondolatja  
    És értelme lelkemnek;  
Tiéd minden indulatja  
    S érzeménye szívemnek;  
Tiéd minden kíváncsi,  
    Tehetségem és erőm;  
Tiéd minden akaratom,  
    Téteményem és időm;  
Tiéd vagyok mindenemmel,  
Mind lelkemmel mind testemmel,  
    Ébren úgy mint álmomban,  
    Éltemben mint holtomban.

*19. Dal.*

Egymás mellett be szépen áll,  
    Egymást által ölelve,  
E gyengéd két rózsaszál,  
    Bimbójából feselve!  
Milyen szépen indulának  
    Itt egygyütt virágozni!  
Miként öszvehajulának,  
    Lenni, múlni, magozni! -  
De a kertész eljövendő,  
S más karóhoz elkötetend ő,  
    Szegény rózsák, titeket,  
    Mint a sors sok szíveket!

*20. Dal.*

Néha, midőn mellettem ül,  
    S ereimben a vér forr,  
S kívántában keblem feszül,  
    Imígy esdek én sokszor:  
«Adj egy csókot, adj te kedves,  
    De hosszút ám s édeset,  
Éles legyen, tüzes, nedves -  
    Fájjon is egy keveset! -»  
S ha oda hág az érzemény,  
Honnan tovább nincsen remény, -  
    Vajha ezer határnál,  
    Halál, egyszer ott várál!

*21. Dal.*

Eddig csak bús henyélésben  
Múlt életem ideje;  
Sorvadt a sok epedésben  
Csontom s agyam veleje;  
De megtérvén most már béke  
S nyúgodalma szívemnek,  
Ujjúl ismét tehetsége  
És ereje lelkemnek:  
Buzog ismét ifjúságom;  
Munkál s teremt valóságom;  
Mert van tárgya éltemnek,  
Birodalma szívemnek.

*22. Dal.*

A tudomány és dicsőség  
Mindent ígért czéljánál,  
Az ember, e lelkes por, még  
Mindenkor csak szomjan áll:  
Mert erejét s tehetségét  
Ott csak nőni érezi;  
De nyúgalmát s békességét  
Mind ez meg nem szerezi: -  
Csak szerencsés szerelmében,  
Hogy úgy él, mint bölcsőjében  
A gondatlan csecsemő,  
Teljes nyugodt s boldog ő.

*23. Dal.*

Midőn gyermek-időnk elmúlt,  
S agyba, mellbe a gond gyűl,  
Életünk, hajh! be nyomorúlt  
Egy osztózó szív nélkül! -  
Szánlak, leány! szánlak, legény!  
Kit a sors ily átka nyom;  
Egyedül vagy, óh te szegény!  
Csömör élted s únalom:  
Mert egy ember még csak egy fél, -  
És egészen csak akkor él,  
(Akárki bár mit beszél,)  
Midőn két szív egybekél.

24. Dal.

Szinte már majd őszezsaptak  
Az inségnek árjai  
Fejem felett; - de felkaptak  
Jókor a sors szárnyai;  
S ide hoztak, hol már teljebb  
Az emberszív nem lehet;  
Ezen pontra, honnan feljebb  
A boldogság nem mehet:  
Lelkem minden gondolati,  
Szívem minden kívánnati  
Örömekből tenyésznek,  
Örömeiben enyésznek.

25. Dal.

A természet emlőiből  
Fejünk, a mit fejhetünk;  
Az életnek örömeiből  
Éljünk, a mit élhetünk;  
De mindég úgy, hogy *kívánnat*  
Maradjon még keblünkbe;  
Ha ez kihál, csömör s bánat  
Jön megzabált szivünkbe.  
Tarts mértéket élésedben  
Úgy lesz mindég érzésedben  
Örömvirág - és gyümölcs, -  
Imígy él az igaz bölcs.

I. ÉNEK.

Végre tehát elnyertelek,  
Boldogsága szívemnek? -  
Mennyi kinnal kerestelek,  
Oh élelme élttemnek! -  
Holtomiglan hát lakhatlak,  
Édes földje honomnak? -  
Békességben hát birhatlak,  
Fészke gyermek koromnak? -  
A sors hol nem hánya-vete  
E háborgó világban! -  
Hányszor csak nem eltemete  
Messze földön s országban! -  
Mars vérengző harcaiban  
Hány halál közt forogtam! -

Amor pokol-kínjaiban  
Hajh! miként nyomorogtam! -

De sem Mars vérszolgálatja  
Most már nem köt engemet;  
Sem Amor nem sanyargatja  
Sem lelke sem testemet.  
A szigorú kötelesség  
Most azoktól el nem vág,  
Kikhez csatolt a szivesség,  
Szerelem és barátság.

Itt, a föld e szegletében,  
A nyugalom karjában,  
A természet kebelében,  
S öröminek árjában,  
Szabad vagyok, mint a madár  
A levegő térében;  
S boldog, mint egy gerlicze-pár  
A szerelem fészkeben.

Távól a világ zajától  
S haszontalan füstjétől,  
A nagy város pompájától  
S veszedelmes szelétől;  
Hol a negéd s hivalkodás  
Minden gond és tétemény;  
S a fertelmes bujálkodás  
A szerelem érzemény;

Hol *Amornak* örömeit  
Pénzért adják és veszik;  
S a szív mélyebb érzéseit  
Bolondságnak nevezik.  
Hol Hymen szent nyoszolyája  
A bujaság fertője,  
Hol azután e bűn fája  
Ezer más bűn termője.

Hol az isten tiszteletét  
Haszon s pompa téteti;  
A haza szent szeretetét  
Az elfajúlt neveti.  
Hol az igaz, a nagy, szép s jó,  
A jámbor és ártatlan,  
S a szabadság, - csak gőz és szó,  
Kaczaj tárgya s szokatlan.

A hol a nyelv hízelkedik,  
Édes-szépnek mondója,  
Óh! - pedig csak incselkedik,  
Mint Évának kígyója.

Hol az arczák mosolyognak,  
Midőn a szív mérget főz;  
Az igazak nyomorognak -  
Mert a ravasz mindég győz.

Hol a fényes társaságok  
A léleknek únalom;  
A tomboló mulatságok  
Szívnek s testnek ártalom;  
Hol a haza reményei  
Undok Phrynék ölében,  
Atyák s anyák örömei  
Elhervadnak rendében.

Hol az erkölcs kelleméről  
Fennen szólnak, dicsérik,  
Holott azt csak a nevéről  
És könyvekből esméri.  
De, hol atya s anya már rossz,  
Hogy lenne jó magzatja? -  
Mert a varjú csak varjat hoz,  
Csak sasnak sas fajzatja.

Hol az ifjú megvénhedik,  
Még előtte korának;  
És a vén megmerevedik,  
Baj s terh másnak s magának.  
Hol a szülők nyomdokiban  
Sietvén a gyermekek,  
A feslettség dolgaiban  
Korán lesznek remek.

Hol az élet szükségeit  
Csak fényűzés tenyészt,  
S legszebb, legjobb örömeit  
Színlés s negéd enyészti.  
Hol a kisebb a feljebbet  
Hah! gyomrából gyűlöli,  
De félvén az erősebbet,  
Tömjénekkal füstöli.

Hol, mint a kinyílt virágnak  
Ezer az ő mirígye,  
Úgy minden kis boldogságnak  
Ezer az ő irígye.  
Hol a villám, melyet meggyújt  
A bosszúnak szikrája,  
Nem dörögve, mosolygva sújt -  
Csók-hang minden lármája.



Hol a szépnek csak felkent máz  
Lílioma s rózsája,  
Mert a nélkül ijesztő váz,  
Medusa-kép arczája;  
S az embernek és dolgának  
A jóság oly fedele,  
Mint Aesopus farkasának  
Báránybőr mily hüvelye.

Hol a nagyság csupa negéd,  
A gyávaság jámborság;  
Csak önhaszon másnak segéd,  
S a bátorság latorság;  
Hol a szépség csak czifraság,  
Csak czikornya s mesterség;  
Érzékenység csak puhaság,  
S a szolgaság emberség.

Hol okosság a ravaszság,  
A barátság tettetés,  
Gorombaság az igazság,  
A méltóság megvetés.  
Hol a gazdag, nagy s okos úr,  
Bár többnyire otromba,  
Mint a rézzel béteker húr,  
Fényes, - hangja goromba.

Hol semmiben nincs valóság.  
Semmiben nincs élelem;  
Semmiben nincs állandóság,  
Semmiben nincs értelem.  
Hol a jó is hamar kábúl,  
Az örvény elragadja;  
Ritka szív, mely el nem csábúl,  
Mely magát meg nem adja.

Voltam benned, óh Ninive!  
Örvényed megláboltam;  
Kegyes sorsom meg kivive -  
Mert ide-való voltam:  
Itt vagyok most az enyémben,  
A magamé egészen,  
Itt, hol csorbát kedveimben  
Ember-erő nem téssen.

Vezérlőm itt a bölcsesség,  
Könyvem a nagy természet,  
Nézőszíнем a föld és ég -  
S napkelet, napenyészet;  
Itt más csélcsap akaratja  
Nem parancsol kényemnek,

Lelkemet nem szorongatja,  
Nem szab módot éltetnemnek.

A szerencse s a hír elől  
E szegletben elrejtve,  
Nem tudván a világ felől  
Semmit, - tőle felejtve,  
Értelmemet és szívemet  
Örömök közt mívelvén,  
Napalatti életemet  
Boldogúl itt élem én.

Gazdálkodom: szántok, vetek  
És kenyeret aratok;  
Kertészkedem: fát ültetek  
És gyümölcsöt szaggatok.  
Most előttem a gabona,  
Fű-rend és vad esik csak,  
A mint látám, még katona,  
Hogy emberek hullottak.

Itt semmi nincs megkeverve  
A nagy világ mérgével;  
Semmi nincs itt megtekerve  
Politika kérgével.  
Az egyszerű természetet  
Mesterség nem nyirbálja;  
A nyugalmat és életet  
Írígység nem túrkálja.

Itt a lelket, akár tél van,  
Akár tavasz, nem nyomja,  
Mint a roppant palotákban,  
Az únalom ólomja.  
Nem rabja itt a szokásnak  
Sem a lélek, sem a test;  
Itt az ember, egy a másnak  
Nem ás vermet, nem hány lest.

Itt előttem nem botorkál  
Oly nyavalyás balgatag,  
Ki véli, hogy olyan sok áll  
Rajta, s hogy ő jeles tag  
A teremtés nagy testében, -  
Holott csak hús magában:  
Mert sem szív nincs kebelében,  
Sem velő szűk agyában.

Nincsenek itt gyűlölőim,  
Egyéb, kiket - nevetek;  
Nincsenek itt esmérőim,  
Egyéb, kiket szeretek.

Nincsen itten ellenségem,  
Senkivel sem mérkezem;  
Kevés itten a szükségem;  
A mi van, fel sem veszem.

Elfáradván, vén tölgyemnek  
Le-ledülök tövében,  
S hív szerető szerettemnek  
Nyúgodván hív ölében:  
Innen nézem bátorságból  
A világ nagy tengerét;  
Innen nézem szabadságból  
A föld sok rabemberét.

Miként csalják társaikat,  
De többnyire magokat;  
Miként víjják bajaikat, -  
S mégis gyűjtik azokat.  
Kiki magát mint forgatja  
Arra merre fúv a szél,  
Mely kevés, ki megállhatja,  
Az erős szív, ki nem fél.

Innen nézem, mit mívelnek  
Ezerképpen ezerek;  
Mit keresnek s miket lelnek  
A szarándok emberek:  
A szerencsét mint nyomozzák,  
S gyakran, a mit találnak, -  
(S akkor a sorsot átkozzák)  
Nyílt torka egy halálnak! -

Mint sűrögnek, mint forognak -  
És egygyenként mint henyél;  
Mint pezsegnek, mint mozognak, -  
S a sokból mely kevés él!  
Mint kerülik azt az utat,  
S követi csak ezred rész,  
Melyet maga nyilván mutat  
A természet, szív és ész.

Mint kívánják mindég csak azt,  
A mit ők nem birnak még,  
S ha megnyerték, megint amazt, -  
De még az sem lesz elég.  
Mint álmodnak csak leendőt,  
Mint szeretnék csak másét;  
Mint élik csak a jövőndőt,  
És - bitang a jelenlét.

Az arany mint uralkodik  
Egész földnek felette;  
Minden miként nyomorkodik,  
Ha nincs arany mellette;  
Mint vezérli a világot  
S az egész embernemet;  
Miként térszen igazságot,  
Törvényt, rangot, érdemet.

Olyféléken miként kapnak  
A balgatag halandók,  
A mik, szintén mint a habnak  
Buboréki, múlandók.  
Amaz ottan! be balúl tesz,  
Be visszaél éltével,  
Ki vagy egész élet bút vesz  
Egy órának kedvével.

Az ott - mint gyűjt gazdagságot,  
S ha bajjal megszerzette,  
Nem lel benne boldogságot, -  
Szíve szegény mellette:  
A természet fiainak  
(Mert nem kíván ő bú-bért)  
A legjavát javainak  
Ingyen adja, nem pénzért.

Az ott - mind felfújja magát  
Az udvarnak porában,  
Kevélyen feltartja nyakát  
Az aranyos igában.  
Mint kérkedik sok kicsinység  
A nagyságnak leplében;  
Mint sanyarog sok bú s inség  
A szerencse színében.

Az szidja ott a koronát,  
A felséget és bibort;  
Ez az ekét és boronát,  
Szegénységet és a port.  
A sors minden kívánságot  
Töltsön bár bé - több kell még;  
*Sándor* birván a világot,  
Vágyának az sem elég.

A nagy isten szép kegyelme  
Miként válik méreggá,  
S a szív legszebb gerjedelme  
Gyötrő maró féreggá  
Az emberben ember által -  
*Káin* gyilkos fajzatja!

Hány *Ábel* így oda nem hal,  
Írígység áldozatja!

Írígység volt ellenzője  
Szívem boldogságának;  
Írígység volt a szerzője  
Éltem hosszas bűjének.  
A temérdek átkok közül,  
Melyeket a bosszús ég  
Ránk monda, legtöbb rosszat szül,  
Legfenébb az írígység.

Innen nézem, miként von egy  
Magával sok másokat,  
S a mint jobbra vagy balra megy,  
Javít vagy ront százokat:  
Az emberek lelkeikkel  
Oly felséges fajzatok!  
Szívek s eszek mint vetik el,  
Mely követő állatok! -

Egy nagy ember ott miként áll  
Ezer felett fejével,  
Napnyúgotról miként munkál  
Napkeletre lelkével.  
Mint forgat fel országokat,  
Mint kötöz és bontogat?  
Miként ad s vesz trónusokat,  
Sorsokat mint osztogat? -

Dicső ember, valóban nagy!  
Élni fogsz, míg ember él;  
De bár mely nagy, alattam vagy,  
Szívem veled nem cserél!  
Egygyetlenegy boldog napom,  
(Pedig mennyit ad az ég!)Sokkal többet és jobbat nyom,  
Mint az olyan dicsőség. -

Itt vizsgálom, miként munkál  
S teremtet a nagy természet:  
Minden ősze mily frigyben áll -  
Isteni nagy intézet! -  
Egy valónak kezdetével  
Más - több miként enyészik? -  
S viszont ezek enyésztevel  
Más - több miként tenyészik? -

S midőn minden így jön és megy,  
Egymást váltó pályában,  
A természet mint marad egy  
S változatlan magában:

Anya minden időkorban, -  
Teremtő és szerető, -  
S télben, nyárban, - égben, porban  
Tápláló és éltető; -

Öröm-emplő annak mindég,  
Ki keblében lakozik;  
Öröm-adó annak is még,  
A ki tőle távozik.  
Boldog én! ezt itt szemlélem,  
De, mért van így, nem kérdem;  
Okait nem keresgélem,  
Mert titkait nem értem.

Kiváratim mind bételvén,  
Kigyógyulván sebimből, -  
Gyönyörűség s öröm kelvén  
Elhúllatott könnyimből, -  
Szabad, nyugodt, elégedett, -  
A boldogság tetején,  
Hová ritkán emelkedett  
Halandó, - itt vagyok én! -

Óh *házasság*! melylyel két szív,  
Érzékeny és ártatlan,  
Öszvehangzó, tiszta és hív,  
Egybefonva, szöve van:  
Te vagy kegyes istenünknek  
Legédesebb áldása!  
Legszebb, legjobb örömünknek  
Mindég teli forrása:

Minden szép s jó te beléd gyűl  
Mindenfelől, mindenből,  
Te maradtál meg egyedül  
Az embernek *Édenből*:  
A bölcs élés nem únatja  
Örömid, s nem szűkíti,  
Sőt még inkább kívántatja  
És mind egyre bővíti.

A múlt idő keserűje  
Te általad édes lesz;  
A jelenlét gyönyörűje  
Téged üdves menyinyé tesz.  
Hálá, sorsom! hogy megáldál  
Legigazabb javaddal.

Hálá, *Lizám*! hogy megváltál  
A világtól magaddal.

26. Dal.

S hát meg újra lobbot vete  
Marsnak dühös haragja? -  
S hát csak el nem enyészhet  
A háború vér-magja? -  
Ím! a hadak vérzászlói  
Szerte tárva lobognak!  
S az élet ércz-gyilkolói  
Szerte mordon morognak! -  
De az égnek védelmében,  
Fészke Kánán kebelében  
Békében van a magyar,  
Nem marhatja francz agyar.

27. Dal.

Tökélletes bizodalom,  
A legtisztább szivesség;  
Egymásban lelt nyúgodalom,  
Vas-hívség, hó szüzesség;  
Egy akarat, egy értelem,  
Egy mód minden érzésben;  
Viszontagolt segedelem,  
Egy pont minden nézésben;  
Szíves, békes türedelem:  
Ím ebből áll a szerelem,  
Mely egyesít bennünket,  
S boldogítja létünket.

28. Dal.

*Hívség*, mely oly erősen áll,  
Mint a zajos tengerben  
Soha meg nem rendült köszál,  
(Ritka erkölcs emberben!)  
Melyben *Valmont* elméssége  
Ezerszer megtompúlna,  
S *Lovelacenak* ördögsége  
Ezerszer megcsorbúlna: -  
Olyan minden győző hívség,  
Melyen épült s lobogva ég  
*Lízám* tiszta szerelme,  
Szívem s lelkem élelme.

*29. Dal.*

Hívség, mely oly erősen áll,  
Mint a zajos tengerben  
Soha meg nem rendült kőszál,  
(Nincs ily hívség ezerben!)  
Melyet meg nem háboríthat  
Semmi gonosz szorgalom;  
Soha meg nem tántoríthat  
Semmi erő s hatalom: -  
Ilyen szirtes, érczes hívség,  
Melyen épült s lobogva ég  
Szűz szerelme szívemnek,  
Üdvessége létemnek.

*30. Dal.*

Mosolyogva jönnek, mennek  
Életemnek napjai,  
Attól fogva, hogy Hymennek  
Kötnek rózsá-lánczai.  
Van életemnek sok órája,  
Melyet irigyelhetne  
Az ég maga, ha hozzája  
Még irigység férhetne:  
Midőn látom, mint tudja őt,  
Az egyedül bennem élőt,  
Szívem üdvözíteni; -  
Ez érzemény isteni!

*31. Dal.*

Midőn reggel felserkenünk  
Könnyű testtel s lélekkel,  
Hah! mily élet, megtellenünk  
Új kedvekkel, kényekkel.  
Óh! egy asszony mit nem tehet! -  
Elfelejttem, a mim nincs;  
Azt kívánom, a mim lehet, -  
A mim van, legnagyobb kincs.  
A szerencse bő tárából,  
A természet sok javából  
Nincsen nagyobb nyereség,  
Mint egy szép s jó feleség.



32. Dal.

Ha kedvesem mellettem ül  
A párnaszék ölében,  
Ezer Amor elevenül  
Indulatim fészkében;  
S körülötte hogy zsibongnak,  
Mint rajjai a méhnek;  
S gyönyörködve mint bolyongnak  
Kellemeink testének! -  
S ő keblemre lelankadva,  
Lelkét, testét általadva,  
Mint táplálja ezeket  
A gyönyörű kényeket.

33. Dal.

Ha itt a dél - már készen vár  
Takarékos ebédünk;  
Magunk vagyunk, mi boldog pár  
S szerető hív cselédünk.  
Nincsen, a ki háborgassa  
Édes egygyütt-létünket  
Kedveinket borongassa,  
S lakatolja nyelvünket:  
Öszvetévén ajkainkat,  
Ketté osztott falatinkat  
Csókokkal fűszerezzük  
S örömök közt nyeldezzük.

34. Dal.

Akkor, midőn oda dőlünk  
A nyugalom ölébe,  
S ölelkezve elmerülünk  
A kény gyönyörűjébe -  
Egek! mi nagy boldogságunk! -  
A midőn feloldódik,  
S öszszevegyül valóságunk, -  
S egygyé öszszefonódik! -  
Oh, egy ilyen perczenetben,  
Ily szív- s lélek-vegyületben,  
Mit éreznek lelkeink!  
Mennyit élnek szíveink!

35. Dal.

A bereknek gyors kaszási  
Már utólsót vágának;  
Az árnyékok óriási  
Hosszúságra nyúlnak;  
Mink ott járánk, - meg-megállánk  
A rét magas fűvében;  
S hogy a bürűn általszállánk  
A folyamnak mentében,  
A vízbe letekintettünk -  
És alattunk és felettünk -  
És bennünk is a menny volt,  
S szívünkben szent tűz lángolt.

36. Dal.

Hajházzon más uraságot,  
Hágjon más tisztségekre,  
Gyűjtögessen gazdagságot,  
Törekedjék kincsekre;  
Czímjeivel dicsekedjék -  
Én ötet nem követem;  
Keresztivel büszkélkedjék -  
Én ötet csak nevetem:  
A sors hiú ajándéki  
Maradjanak bátran néki;  
Élje hamis kedveit,  
Tűrje igaz terheit.

37. Dal.

Első kegyes tekintete,  
Szorítása kezének,  
Minden bút elfelejtete  
Elmájével hívének.  
A teremtés nyitva mostan  
Lelkem gondolatnak,  
Az éléshez nyílt útjok van  
Szívem kívánnak:  
Így váltja fel a kikelet  
A szigorú komor telet,  
Fergeteget a napfény -  
Ne hagyj minket, óh remény!

38. Dal.

Sokkal szebb most a természet,  
Szebb az erdő és mező;  
Bennem új élet tenyészett,  
A mióta enyém ő.  
Minden földi szerencsének  
Legjava a szerelem:  
*Pandora* szelenczéjének  
Mérgé ellen védelem.  
Óh barátim! szeressetek;  
Csak hogy el ne tévedjetek:  
Férfinak a feleség  
*Kárhozat* vagy *üdvesség*.

39. Dal.

Ha igaz a vélekedés,  
Hogy életünk mértéke  
Az érzés s az elmélkedés,  
Mint létünk főbb értéke;  
Hát az érző s gondolkodó  
Többet él egy órában,  
Mint száz betyár s hivalkodó  
Egész élte folytában, -  
Kik mozognak, isznak, esznek;  
De csak baromként éreznek.  
Adj egy csókot, édesem!  
Létemet hadd élhessem.

40. Dal.

Holnap nem lesz, a mi ma van,  
Fekszik, a mi ma még áll;  
A mi van, mind bizonytalan,  
Bizonyos csak a halál.  
Mostan kivált úgy forgatja  
A sors Ádám fiait,  
Mint a szélvész háborgatja  
A tengernek habjait:  
Omlanak a tartományok,  
Bomlanak az alkotványok, -  
Lízám! élni siessünk,  
Hogy eleget élhessünk.

41. Dal.

Tőle jönnek, hozzá térnek  
Gondolati fejmemnek;  
Néki adnak, tőle kérnek  
Érzeményi szívemnek;  
Minden eset, minden dolog  
Csak annyira érdekel,  
A mennyire *rajta* is fog,  
Néki is kell vagy nem kell.  
Szerencséje s nyúgodalma,  
Gyötrelme és aggodalma,  
Búja s kedve létemnek -  
Mind szívében teremnek.

42. Dal.

A szerelem oskoláját, -  
Oly sokáig érezvén  
Kellő kínját, mirígy báját, -  
Kitanúltam váltig én:  
Az ő csalárd reményeit,  
Ama hamis kedveket,  
És sorvasztó félelmeit -  
Jós esmérem ezeket;  
Míg e pontra verekedtem,  
A hol feljebb én felettem  
Nincsen földi boldogság:  
Mert innen meg alá hág.

43. Dal.

A test pompás szépségei  
Idővel mind romlandók;  
Csak a lélek kellemei  
Mind halálig állandók.  
Te szép! ki csak hüvelyeddel  
Gondolsz ifjúságodban,  
Majd ha nem birsch szépségeddel,  
Mit élsz hervadt korodban? -  
A szerelem boldogsága,  
Az életnek vidámsága  
Csak hozzátok marad hív,  
Magas lélek, érző szív!

44. Dal.

Mint előzi akaratom,  
Kedvemet mint keresi?  
Oh a kegyes! kíváncsú  
Szememből is kilesi.  
Boldog, a ki szert teheti  
Egy jó asszony kezére!  
Mennyeivé lesz élete,  
Öröm terjed egére.  
A jó asszony kegyeivel,  
Lelkesítő szerelmivel,  
Valamivel csak tekint,  
Örömet és kedvet hint.

45. Dal.

Legény! leány! míg erédben  
Könnyen foly az ifjú vér,  
Boldog vagy te! - mert szemedben  
Minden kicsiny sokat ér;  
Ám, de mindig ilyen nem léssz,  
Mert az idő majd megvesz;  
S ha utóbbra most el nem téssz,  
Akkor, hidd-el, - nem jól lesz.  
Hogy holtiglan boldog lehess,  
Jót magaddal s mással tehess,  
Gyűjts érzelmet szívednek,  
Esméretet lelkednek.

46. Dal.

A veszélyes fergetegben  
Szél nem éri a völgyet;  
Csak a magas rengetegben  
Töri-dönti a tölgyet:  
Imígy folynak most békében  
Életemnek napjai;  
Mint e csendes völgy ölében  
E kis csermely habjai.  
Oly sok nemzet vérharczában,  
A fél világ zavarjában  
Békesség van fészkenben  
És boldogság keblemben.

47. Dal.

Az, kinn nyargal szágúldozva,  
A nagy világ zajában;  
Ez, benn tunyog únatkozva,  
Mint a bagoly odvában: -  
Ama, torkos, megmotozik,  
Mindenbe kap, mint a szél;  
Eme, finnyás, álmadozik,  
S a mi nincsen, abból él.  
Bölcs ifjú! te kinn és benn járj,  
De élelmet soha ne várj  
Álom-gőz-szél- és szóból,  
Hanem igaz- s valóból.

48. Dal.

Fellengző reményekkel  
Indúl a nagy világba  
A jobb ifjú, s éh lélekkel  
A tudomány-országba;  
De, hajh! ritkán tér magába,  
Ki, bár győzvén elmével,  
Esméretinek árába  
Nem fizetett szívével. -  
Az igazság sugárban,  
A nagy világ hivságiban  
A szív ritkán melegül,  
Sőt többnyire mindég hűl.

49. Dal.

Ő mellette nem érzem én  
Az időnek folyását;  
Nem sejtem én, vele élván,  
Az ifjúság múlását;  
Karjai közt csak nevetem  
A sors minden csapását,  
Mert ott marokkal szedhetem  
Százszor több szép áldását: -  
Szerelem tesz keserűvé,  
S csak ez teszen gyönyörűvé  
Mindent itt a nap alatt -  
Ő fon élet-fonalat.

50. Dal.

A férj fenkölt, tüzes legyen,  
Mint a nap, és ragyogjon,  
Mint az, erőt adjon, vegyen,  
S kiterjedve forogjon:  
De szelídebb tekintetű  
Légy, mint a hold, kegyes hölgy;  
Gyengébb s édesb természetű,  
Csendes nyugodt, mint a völgy:  
S valamint a természetben,  
Szintúgy lesz a ház-életben  
Minden, mint kell, kinn és benn,  
Jó rendben, szép díszlésben.

II. ÉNEK.

A kelő nap lövelli már  
Az ő tűz-súgórait,  
S önti a kinyúgodt földre  
Az életnek árjait:  
Tűnnek fénye s lángja elől  
Az éj setét kormai,  
Az ég tenger csillagai  
S a fél holdnak szarvai.  
  
Eloszlott a bús borúlat  
Ama terhes felleggel,  
Mely záporral fenyegetett -  
Mely gyönyörű a reggel!  
A sok hangzat, mely elnémult  
A napnak elhúnytával,  
Ébredvén a nagy természet,  
Megtér kedves zajával.  
  
Új erővel ébred minden  
A nyugalom öléből;  
Új életet merít minden  
A kelő nap tűzéből.  
Az éj sűrű homályában  
Nem lévén most már magok,  
Csendesebben, de vígabban,  
Csörögnek a patakok.  
  
A susogó erdők s berkek,  
A békes völgy- s ligetek,  
A zöld mezők, hímes rétek,  
Egres, füzes szigetek,  
A harmatnak gyöngyeivel

Sűrűen felékülve,  
Szelíd fény-folyamban úsznak,  
Egészen megüdülve.

A kert tarka virágai  
Új zománczczal kérkednek;  
A rózsák nyílt lángaiból  
Új illatok terjednek:  
Mert a lengő, csélcsep szellő,  
Rendre járván ezeket,  
Éjjel meggyúlt illatjoktól  
Fosztogatja kebleket.

Vígan dongva oda hagyják  
A méhek köpűjüket,  
S a szellővel versent vájják  
A nyílt virág-öblöket.  
A feléledt tarka lepkék  
A réteken bolyongnak;  
Karikázva üzik egymást  
S virágokra szállongnak.

A tollas nép felborzasztván  
És megrázzván tollait,  
Repülésre tisztogatja  
S egyengeti szárnyait;  
S megköszöntvén nyugvó helyén  
A szép reggelt szavával,  
Egymás után el-elrepül  
Eledelre párjával.

Amott egy hím fülemile  
Mesterséges gégével  
Sziszeg, cseng és füttyöl s csattog -  
S szerelmet űz nőjével.  
A pacsirták csicseregve  
Az egekben lebegnek;  
A verebek a sövényen  
Ugrándoznak, csevegnek.

A madarak Atilája,  
A hatalmas, kevély sas,  
Egy majd égig nyúlt kőszálon  
Merőn állva, mint a vas,  
Nyakát s szemét büszke hittel  
A nap felé mereszti,  
S világához sovárogván,  
Szárnyait kiterjeszti; -

S most - büszkén felemelkedik, -  
S ég s föld közt mintegy kötél,  
A felhőben kereng s lebeg; -



A tollas nép látja s fél.  
Mint ama nagy s erős lélek,  
Kit érzelmi szívének  
S elméjének gondolati  
Az egekbe vivének.

Lúdak, réczék seregesen  
A tó felé totyognak,  
S a víz édes reményében  
Gágognak és sápnak.  
S bele érvén elmerülnek  
S a vizet lapátolják,  
És csapkodó szárnyaikkal  
Magok öszvelocsolják.

A gömbölyű, pofás Vicza,  
Félig nyitva kebele,  
Fejdegéli már a Vellást,  
Elterülve pendelye.  
Látván ezt az éhes borjú  
S féltvén kövér ételét,  
Néz, bög, topog, rúg s azon van,  
Hogy lerázza kötelét.

A nagyfejű, zömök bika  
Bömbölve jár alá s fel,  
A csapásban, merre már majd  
A csordának jönni kell;  
Dúl, fül, szikrát hányó szemmel  
És kalapál lábával,  
S maga körül porfelleget  
Indít mérges szarvával.

Talpon van a borzas kocsis,  
És csudálván álmait,  
Vakargatja s kefélgeti  
Prüsszögő pej lovait.  
A negédes, pajkos lovász  
Az abrakot rostálja,  
S almás szürke paripáját  
Fütyörészve kínálja.

Néz a tüzes, délczeg Ráró,  
Topog, hortyog és nyerít; -  
Kútra megy most a két legény  
S gyors kézzel vizet merít; -  
Erős, széles vállaikon  
Most a csöbröt béviszik,  
S ott, egygyik a másik után,  
Rendre minden ló iszik.

Rezzegetik az akolban,  
Kezeikben a sajtár,  
A heverő s kérődző nyájt  
A juhász és a bojtár;  
S mire minden homályt elver  
A nap a mély völgyekből,  
A téj is mind ki lesz fejve  
A feszes júp-tölgyekből.

A rideg nyáj kinn legel már  
S a mező nyers füveit  
Mohón falja s nyalogatja  
A hajnalnak könnyeit.  
Két nagyfejű s nagyszarvú kos  
A gyöpös domboldalon  
Kiválik a sereg közül -  
Mit akarnak ott, vajjon? -

Hegyes füllel figyelmez s néz  
Reájok az egész nyáj,  
Hogy felkapott falatját is  
Elfelejtí némely száj:  
Most a kosok öszveütnek, -  
S csapásaik oly nagyok,  
Hogy a föld is reng alattok,  
S majd beszakad az agyok;

Míg a pásztor, ki a dombról  
Fújja-le bús nótáját,  
Megharagszik, s ajakától  
Félrekapván dudáját,  
Olyant rikkant a kosoknak,  
Hogy ezek megrettennek,  
S félbe hagyván a viadalt,  
Jobbra balra szélyt-mennek.

A szorgalmas földművelő,  
Költögetvén ökreit,  
Melyek éjjel kipihegék  
A tegnapnak terheit,  
Őket az ekéhez hajtja,  
S befogván az igába,  
Szól és belé kapaszkodik  
Ekéjének szarvába;

Suhogtatván, durrogtatván  
Sudaras ostorával,  
A vonókat ösztönözi  
Esméretes szavával;  
Tudván azt, hogy kenyér s élet  
Terem ezen munkában,

Vidám kedvvel ballagdogál  
Ökreinek nyomában.

Kezdi már ott a kaszások  
Csoportja is munkáját:  
Emez szemét törölgetvén,  
Amaz fenvén kaszáját;  
Most mindnyájan bele vágnak  
A rét tömött fűvébe,  
S vastag rendek dülnek hosszan  
A fénylő vas élébe.

A tegnap elfáradt útas,  
Ki egy széllyelterjedett  
Vén tölgyfának árnyékában  
Álomra telepedett,  
Most öszve s felszedi magát  
S a feléledt vidékbe  
Útnak indul, forró hálát  
Repítvén-fel az égbe.

A galambok seregesen  
Oda hagyván fészkeket,  
Szárnycsattogva repülnek el,  
Teli szedni begyeket:  
Hol most a hím nője körül  
Addig enyelg s forgódik,  
Míg szerelmes kívánatja  
Csókban el nem oltódik.

Amott a kevély kan polyka,  
Tollai felborzadva,  
S mérges-vörös leffentyője  
Rút fején megolvadva,  
Dölffel csoszog az udvarban,  
Szidalmakat ökrendez;  
Mint ama felfújt *criticus*, -  
De - kit senki fel nem vesz.

A harmatnak gyöngyeitől  
Csillog amott a máva.  
Hah! s közte mint hivalkodik  
A ragyogó kan páva! -  
Fennáll búbos kigyófeje,  
Kiterjesztve bő farka,  
Mely temérdek színeitől  
S szemeitől oly tarka;

Kedvetelve nézi magát, -  
Mint asszonyok s leányok,  
Kiknek testek ilyen cifrák, -  
Szívők, lelkek silányok; -

Szép farkának zöld selymével

A szél játszik s ingatja;  
Látván ezt az agárkölyök,  
Csudálja és ugatja.

Oh természet! Mely becsesek  
Kellemeid és áldásid!

Szeresd, tápláld és boldogítsd  
Kedvellőid s munkásid! -

Végy kebledbe! - Lovász! - nyergelj!

Kaszásim megkeresem. -  
*Cziczke! Lepke! Fecske!* hajsza! -  
Nyúgodjál még, kedvesem!

*51. Dal.*

A szokáshoz, emberekhez  
Nem szabom én éltetem;  
Oskolai törvényekhez  
Nem szabom én versemet;  
A mint érzek s gondolkodom,  
Akként élem napjaim;  
Csak szívemhez ragaszkodom,  
Midőn zengem dalaim;  
Természetes az életem,  
Természetes versezetem;  
A mi nincs, nem tettetem:  
Csak szívemet követem.

*52. Dal.*

A szerencse kebelében  
Az ott, - mégis szomorog? -  
Temérdek kincs közepében  
Ez itt, - mégis nyomorog?  
A dicsőség sugárban  
Az ott, - mégis kedvetlen? -  
Egy szép asszony karjaiban  
Ez itt, - mégis ízetlen? -  
Óh! mert mind ez nem szerelem,  
És a szívnek nem élelem; -  
Ne keress ott, a hol nincs;  
Szívedben a legjobb kincs.

53. Dal.

Egy istenért, egy hazáért  
Égett hajdan, durván hív, -  
Egy hölgyért, egy nyoszolyáért -  
A törzsökös magyar szív;  
De sem isten, sem hazához  
Sok kigyalúlt magyar szív,  
Sem szavához, sem párjához,  
Sem magához most nem hív!  
Egy istenem, egy a hazám,  
Érzi szívem, s ezt vallja szám;  
S egy szerelme szívemnek,  
Mint egy szíve keblemnek.

54. Dal.

Ezerféle képzeletek,  
Gondolatok s remények,  
S még százszor több érzetek,  
Kívánságok és kények  
Szendergének tűz-lelkemben,  
Még akkor csak *embryók*,  
Mind - sejtém azt kebelemben -  
Mind gyönyörű-szépek - s jók:  
Most szerelmünk kedveiben,  
Csókjainknak tüzeiben  
Ezek mind kikelének  
S örömekké levének.

55. Dal.

A szerelem örömei  
Legvalóbb tulajdonink;  
A szív és ész kellemei  
Legbecsesebb vagyonink:  
Mert nem idő vagy sors-ként van  
Mind ezeknek járások;  
Hanem bennünk önmagunkban  
Vagyon az ő források; -  
Minden egyéb, nem örökség,  
Egyéb, a mit a sors ad még,  
Nem tulajdon, csak kölcsön, -  
Csak szép hamv a gyümölcsön.

56. Dal.

Munka töltvén nappalimat,  
Éjjelimet nyugalom,  
Nem teheti óráimat  
Hosszakká az únalom:  
Lovag, gyalog járogatván  
A gazdaság ágait;  
Néha vadász, csapázgatván  
A vadaknak nyomait;  
Közben néha bölcsekedvén,  
Érezvén és elmélkedvén  
S zengvén ebből kelt dalom -  
Nem fér hozzám únalom.

57. Dal.

*Amor* nélkül a szép és jó  
Holt, kemény és mereven;  
Általa lesz élő, bájló,  
Lelkes, szíves, eleven;  
Ő ad végső tökéletet  
A kellemek bájának,  
Mint a harmat szint s életet  
A tavaszi rózsának;  
S mint a dicső, jóltévő nap,  
Kitől minden életet kap,  
Esméretes ott is még,  
Hol örökké áll a jég.

58. Dal.

Ki a tömlöcz penészből,  
Örök rabság lánczából,  
Ki a vakság bús éjjéből  
Vagy a halál torkából  
Reménytelen kivonatik  
Új, szebb élet kedvébe,  
Bár pokolból ragadtatik  
A menny üdvességébe,  
Nem érezhet, jobbat, szebbet  
Gyönyörűbbet, édesebbet,  
Mint éreztem, boldog én,  
Őt először - ölelvén.

*59. Dal.*

Egy szavára - síralmimnak  
Elapadott tengere;  
Egy szavára - kínaimnak  
Elenyészett ezere;  
S világosság lőn fejemben,  
Mely bús éjben borongott;  
S békesség lőn kebelemben,  
Mely tűz-harczban szorongott  
A zűrzavar homályai,  
Hogy a nap tűz-súgárai  
Először kitörtének,  
Legott imígy tüntenek.

*60. Dal.*

A világ egy nagy üres tér,  
Minden árnyék és álom,  
Az élet csak keblünkben vér, -  
Egyéb holt, - azt találom,  
A miolta kebelében  
Örömmé vált gyötrelmem,  
S az örömek özönében  
Uszik s ferdik szerelmem; -  
Mintha a nagy természetben  
Ő s én volnánk csak életben, -  
S csak szerelmünk eleven, -  
Egyéb minden mereven.

*61. Dal.*

Ne káromold, sőt háláljad  
Szíved érzékenységet;  
Ne irigyeld, sőt sajnáljad  
Sok szív ércz-keményiségét:  
A kemény és érzéketlen  
E nagy lánczban hibás tag;  
Mint a kőszirt terméketlen,  
Elvész benne az életmag:  
Érzékenység a nemzője,  
Táplálója s éltetője  
Minden szép-, nagy- és jónak,  
Minden lantra méltónak.

62. Dal.

Mint egy nap az esztendőben,  
Mint a madár felettünk,  
Vagy felhő a levegőben,  
Úgy repül el életünk;  
Míg Amornak örömei  
Boldogítják szívünket,  
S a bölcsesség törvényei  
Világítják fejünket; -  
De mász, sőt áll az ideje,  
Kinek üres szíve s feje; -  
Jobb, ha nem él az olyan,  
A kin ilyen átok van.

63. Dal.

Éljük (dorgálni ki meri?)  
Az ifjúság örömit,  
Míg a vénség nem keveri  
Öröminkbe ürömit.  
Éljünk, a míg ifjak vagyunk,  
Míg életünk földje bő,  
Míg termékeny keblünk s agyunk, -  
Mert eljön majd az idő,  
Hogy megtompúl az érzet,  
S egyedül az *emlékezet*  
Lesz öröme szívünknek  
S legfőbb java éltünknek.

64. Dal.

Mint a tavasz virágzatja,  
Mindenegy más fajzatú,  
S minden fajnak más látszatja,  
S mind tulajdon illatú;  
Úgy mindegygyik szépségének  
Tulajdon a kelleme  
És tulajdon kellemének  
Az öröme s érdeme, -  
A szívnek és érzelminek,  
A léleknek s képzetinek  
Ezerféle kedvére  
És gyönyörűségére.



65. Dal.

Most négyszer hét esztendeje,  
Lőn kezdete létemnek;  
De csak az volt az eleje  
Valóságos élttemnek,  
Midőn (második nyár most lesz)  
Lízám! nékem így szólál:  
«Ha szerelmem boldoggá tesz, -  
Boldogságod helyén áll!»  
Mind addig, - csak hogy mozogtam;  
Nem tarthattam, bár ha fogtam; -  
Akkor újra teremtel,  
Szívem csak azóta él.

66. Dal.

Ha nem érnek az elmével,  
Óh vers, ólom lábaid,  
És a szívnek érzetével,  
Nyelv, nem birnak szavaid;  
Hát jobb, óh vers, csak elfűlnod, -  
A nehéz vers fertelem;  
S néked, nyelv, jobb elnémúlnod, -  
A selyp hangzat sérelem.  
Így lesz féreg-csúsz-mászássá,  
Így lesz varjú-károgaássá,  
Óh sas, fellengezésed,  
Fülemile, zengésed.

67. Dal.

Az emberszív, valamíg vér,  
Érzelmet vált és cserél;  
Mindég kíván, sovárogo s kér,  
Tellik, ürül, reményl s fél.  
Boldog szív, mely, a mit kére,  
A sorstól megnyerhette;  
Mely nyugalom-partot ére  
S reményét nem vesztette.  
Ez órában jó érzemény,  
A jövőre kedves remény:  
Boldog annak élete,  
Ki már erre mehet.

68. Dal.

Az első csók ajakiból  
Mint ragadt-meg engemet!  
Szinte minden sarkaiból  
Kiforgatta létemet.  
*«Rég-szeretett, hát enyém vagy!  
Semmi sors nem választ el!»*  
Egész lelkem ezen egy nagy  
Gondolatba lobbant fel.  
S mint az árnyék a szálfáknak,  
A nap és hold a világnak,  
Néki szívem oly hive,  
Oly hivem az ő szive.

69. Dal.

Ha úgy nézed szépségedet,  
Leány, mint fő javadat,  
Szánlak, gyarló, én tégedet,  
Mert megcsalod magadat.  
Hidd el, kevés ez magában;  
S gyakran ennek birtoka,  
Az ő rövid tartásában,  
Hosszú bűnnek az oka.  
Gondolj szíved- és lelkeddel  
Többet, mint sem szépségeddel:  
Ez naponként fogy és vesz; -  
Holtig tart a szív és ész.

70. Dal.

Asznak a rét virágai,  
Hervasztván az ősz szele;  
Némák berkünk lantosai,  
Sárgúl a fák levele! -  
Az ifjúság kellemei,  
És tüzei s kényei,  
Az életnek örömei,  
Reményei s kedvei, -  
Minden a nagy természetbe  
Így megyen bús-enyészetbe!  
Eljünk szívünk- s lelkünkkel,  
Mert mink is így megyünk-el.

71. Dal.

Rokon ember-társatokkal  
Kik jót tenni gondoltok,  
S vagy színekkel, vagy hangokkal,  
Vagy versekkel rajzoltok!  
A természet legyen kútfő  
Minden érzett- s gondoltban;  
Ő legyen tárgy, ő próbakő, -  
Ha másként van, - nem jól van.  
Ez örök nagy igazságot,  
Melytől hogyha félrevágott,  
Majomjáték munkátok, -  
Eszetekben tartsátok.

72. Dal.

Hűlt helye a sűrű dombon  
A sok madárfészeknek;  
Levél helyt a dió-lombon  
Csókák s varjak lebegnek;  
Fűrj és fecske menni készül,  
Gólya, daru eltűnt már;  
A denevér tornyában ül,  
Estvéneként most már nem jár;  
Hamvas ködben lábbog a nap;  
Hervad, pusztúl a domb és lap; -  
Itt az ősz! de legyen bár, -  
Örömkben nem lesz kár.

73. Dal.

Szegény vagy rossz belsejébe  
Ki *maga* nem tud lenni,  
Ki szívének rejtekébe  
Fél s nem szeret bémenni:  
A ki önnön társaságát  
Mind örökké kerüli;  
Vagy esméri silányságát,  
Vagy magát nem becsüli.  
Bizonyos az, hogy hiános  
Ember, a ki, ha magános,  
Jó társra nem tehet szert;  
Sajnálom az oly embert.

74. Dal.

Szerelemről, hogy jól írjon  
Akárki, és tüzesen,  
Szükség: *érző szívvel birjon*  
*És igazán szeressen.*  
Ovid, Sappho s több mások is  
Oly jól azért irának  
Szerelmeket, mert magok is  
Szerelmesek valának.  
Minden Musa bár fejedben,  
Amor nélkül kebeledben,  
Akármiként igyekezz: -  
Leirt tüzed hideg lesz.

75. Dal.

Nem ki névért, dicsőségért  
Mássa Pindus bérceit,  
Vagy alacsony nyereségért  
Írja halom-verseit;  
Hanem az, ki, ha lelkében  
Gondolatok virradnak,  
Vagy felhevült kebelében  
Érzemények fakadnak,  
Lantot ragad, s mi érdekli,  
Kedvesinek elénekli, -  
Kiben a vers így terem,  
Az énnékem emberem.

III. ÉNEK.

Hah! Istenség a szerelem  
E romlandó hüvelyben;  
Segedelem és védelem  
A sors ellen a mellben;  
Mindenható hatalmával  
És tulajdon bűbájával,  
A mit az ész alig hisz,  
Játszva mindent végre visz.

Rózsákat hint ösvényére  
Ezen földi éltünknek;  
Írt csepegtet sérelmére  
Gyakran vérző szívünknek:  
A bút, gondot felvidítja,  
A szegényt meggazdagítja,

Minden ellen védelem -  
Istenség a szerelem!

A lelket megnemesíti,  
Szépre, nagyra buzdítja;  
Az elmét megélesíti,  
A lomhát megindítja;  
Az ércz-szívet meglágyítja,  
A fajtalanat megtisztítja,  
Meghajt minden nagyságot,  
Hódít minden vadságot.

Szárnyakat ad a léleknek  
S magán fellyúl emeli,  
Bátorságot a félszegnek,  
Mely a bajt megtördeli;  
A rosszat meggyűlölteti,  
Erkölcst megkedvelteti;  
Terjed benn az értelem, -  
Istenség a szerelem!

Nála nélkül az emberség  
Itt örömet nem is lel;  
Nála nélkül a mesterség  
Semmi dicsőt nem mivel.  
Minden jónak, felségesnek,  
Minden gyönyörűségnek  
A szerelem eleje,  
A szerelem veleje.

Közönséges lelkekből is  
Mely mennyei szikrát ejt?  
A legvadabb szívekből is  
Mely isteni érzést fejt? -  
A mi egymást gyűlöléssel  
S ellenséges dühösséggel  
Mind örökké üldözte,  
Gyakran öszveköttözte.

Kicsal minden tehetséget  
Az emberből bájával;  
Betölt minden reménységet  
A boldogság árjával;  
Minden átkot áldássá tesz,  
Ő általa tűrhető lesz  
A legfenébb gyötrelmem, -  
Istenség a szerelem.

Tánczot, tréfát, játékokat  
Tenyészt a vad pusztában,  
És rózsákon vet ágyokat  
Pályánk nehéz útjában.

Ezt a földi por-életet,  
Mely agyagba rekesztetett,  
Oly tetőre vezeti,  
Hol az mennyét élheti.

Palotává varázsolja  
Az alacsony kalibát;  
Veszélyeket meglábolja, -  
Nincs előtte semmi gát:  
Sőt a bátor és hatalmas  
A síron is diadalmas; -  
Mint az öröm karjába,  
Úgy dől halál torkába.

A természet lépéseit  
Ő indítja s vezeti;  
Az ő ezer nemzéseit  
Ő neveli s elteti:  
Nála nélkül föld, víz, tűz, ég  
Zűrzavarban meredne még:  
Szerelme az istennek  
Ada létet mindennek.

*76. Dal.*

Miként sejti ő lelkemből  
Kelő gondolatimat;  
Miként sejti ő szememből  
Titkos kívánságomat!  
S miként tudja betölteni  
Ezeket egy csókjával;  
S amazokat segíteni  
Elmémének szárnyával! -  
Segéd szívem érzésiben,  
Elmém víg s bús röpteiben;  
Fele valóságomnak,  
Lelke minden dolgomnak.

*77. Dal.*

Mind az, a mit a halandók  
Szerencsének tartanak;  
A miért ők, a szánandók,  
Veszélyekbe szállanak:  
A becsület s dicsőségnek  
Fényes pora és füstje,  
Gazdagságnak és felségnek  
Aranya és ezüstje,  
S több efféle, miket sok szív  
Leggyönyörűbb élésnek hív,

Nem ér hiú becsével  
A szerelem kedvével.

78. *Dal.*

Óh te! ki a nagy világnak  
Elkábitó zajában,  
A hivság és bujaságnak  
Ellankasztó karjában  
Elbitanglád jobb részedet  
Tehetségét lelkednek,  
Elbitanglád szép tüzedet,  
S elevenjét szívednek, -  
Térj vissz' a szép természetnek,  
Bölcsességnek s szeretetnek  
Boldogító ölébe! -  
Írt lelsz kebled sérvébe.

79. *Dal.*

Van egy erkölcs, melyet imád  
Még maga is a gonosz;  
Mely a szívnek nyugalmat ad  
S az életre áldást hoz;  
Mely még minden hív őrzőjét  
Örömmel fizette  
S minden kába elvesztőjét  
Gyötrelmekkel büntette; -  
Van egy erkölcs, mely ha elvész,  
Vele vész a legszebb s jobb rész:  
A szívbeli békesség.  
E nagy kincs a szüzesség.

80. *Dal.*

*Szív s ész!* külön két kalaúz  
Az embernek éltében;  
Boldog! a kit egyfelé húz  
Mind a kettő mentében.  
De többnyire nem egygyeznek, -  
Ez jobbra, s az balra megy;  
S mikor már nem ellenkeznek -  
Az embernek már mind egy.  
Gyakran, a mit az ész javall,  
A szív kinnak, átoknak vall;  
A mit pedig ez szível,  
Az azt másként veszi fel.

81. Dal.

A mezei gazdagságban  
Minden óra munkát hoz,  
Midőn a nagy palotákban  
Az únalom ásítóz:  
Pedig miként mozog, zajog  
Minden, - vélnéd, duplán él;  
Holott a szív senyved, sajog,  
Nyomván azt a gőz és szél.  
Óh természet! csak anyai  
Kebeledben a magvai  
S gyümölcsei ez életnek; -  
Boldogok! kik szeretnek.

82. Dal.

Tudós lehetsz; - de bölcs nem vagy,  
Éjt nap könyvben túrkáló:  
Tudományyal megrakott agy  
Kedvvel telt szív mellett jó.  
Nem ki ezrek éltét, tettét  
Tudja, fejti s beszéli,  
De, ki ember-természetét  
Mélyen érzi és éli, -  
Voltakról tud, - jövődöt sejt, -  
Valóval él, - kedvet nem ejt,  
Ez így, az úgy történvén,  
Bölcsnek csak azt mondom én.

83. Dal.

Az örökké nyughatatlan,  
Kit valami mindég hajt,  
S amott ló-fut, ámbár jól van  
Itt is dolga, - nem kap rajt;  
Utóbb mégis csak vissza vágy  
Születési fészkebe,  
Melyet a balgatag elhagy  
Jobb remények fejébe:  
Mert az ember házi állat;  
S bár mint nyomják itt a vállat  
Az életnek terhei,  
Tűrhetőbbek sebei.



84. Dal.

Sokan voltak, kik őt kérték,  
Czímesb, dúsabb, kellemesb;  
És ha ez az érdem-mérték,  
Én nálamnál érdemesb;  
A mit tudok, az is csekély,  
Minden ember tudhatja;  
Hanem mi a keblemben él, -  
Kevés, ki megfoghatja:  
Megfogta ő; s e mindég hív,  
Csupán érte verő mély szív,  
Ezen legjobb értékem,  
Szerzé meg őt énnékem.

85. Dal.

A gyermek-kor örömei,  
Mig, mint tűz a kövekben,  
A szerelem érzelmei  
Alusznak a szívekben, -  
Mik az édes kínhoz képest,  
Mely belőlünk fakadoz,  
Midőn a szív lélek és test  
Szerelmében olvadoz?  
A szerelem örömei  
Legédesebb gyümölcsei  
E szarándok életnek: -  
Boldogok, kik szeretnek!

86. Dal.

Te az idők tengerébe  
Már már lefolyt esztendő,  
Melynek boldog kezdetébe  
Örökr' enyém leve ő!  
Hogy a bának örvényéből  
Szívem végre partot ért,  
Hálá! lelkem fenekéből,  
A jó s boldog napokért!  
Hálá, sorsom, kegyelmedért!  
Hálá, *Lízám!* szerelmedért! -  
Tavaly ekkor még féltem;  
Most - mondhatom, hogy éltem.

87. Dal.

Ez órának lejártával  
Vége van e századnak;  
A jövő száz lefolytával,  
Kik most élnek, - sorvadnak.  
Én is, te is, mi boldog pár,  
Mi, kik itt most enyelgünk,  
Akkor mink is sorvadunk már, -  
Otthon lészen már lelkünk.  
Édesem te! szemed nedves?  
Ne szomorogj, édes-kedves! -  
Bár hol légyen lételünk,  
Szerelmünk ott lesz velünk.

88. Dal.

Fagyva fekszik a természet  
Halotti hó-leplében;  
Élte s bája elenyészett,  
Áll minden ér keblében;  
De majd eljő vőlegénye  
A hív tavasz tüzében,  
És anyai érzeménye  
Megint felforr érében;  
S ezerforma életet,  
Örömket és kedvet,  
Kiknek magvok méhében,  
Szülend ismét hevében.

89. Dal.

Mint dühödik, üvölt, ordít  
A zivatar, s mint kapkod?  
Mindent miként lódít, fordít,  
Széllyel s öszve mint csapkod? -  
Mint a pelyhet, úgy elkapja  
A repülő madarat;  
Mint szál vesszőt földig csapja  
A magas tölgy-sudarat;  
Mint tépi ott a házokat,  
Hordja itt a kazalokat? -  
Ezt én boldog békéből  
Nézem, *Lízám* öléből.

90. Dal.

A szerelem és barátság,  
Időt győző voltában,  
Legjobb öröm termő két ág  
Az életnek fájában:  
E két ágnak gyümölcseit,  
Boldog, ki megszédheti!  
A többinek veszélyeit  
Mosolyogva tűrheti.  
A szerelem s barátságot,  
E két legszebb öröm-ágot  
Szívem szerint élhetvén -  
Boldog ember vagyok én!

91. Dal.

Amort, kinek csak buja kény  
Volt fajtalan nemzője;  
Amort, kinek csak külső fény  
Volt negédes szülője,  
Óh! ne fogadd kebeledbe,  
Azt Hymenné nevelni:  
Több az, a mit életedbe  
Mindég tudhass szívelni;  
Mert csömörrel, únalommal,  
Méreggel és fájdalommal  
Töltsi majdan szívedet  
S megemészti éltedet.

92. Dal.

Élés által a szerelem  
Gyengül s végre oda vész,  
Mert buborék-gerjedelem, -  
Úgy ítél a hideg ész.  
De szerelmünk nemesb fajtú:  
Ezt az inkább tüzeli;  
Jó s balsors ezt, öröm és bú  
Mind nagyobbra neveli:  
Mint a phoenix hamvaiból  
Úgy szokott ez lángjaiból  
Mindég újra éledni,  
Nagyobbodni, terjedni.

93. Dal.

Sorsunk vászna e föld hátán  
Asszony-kéztől vetődik,  
S a mint angyal ez, vagy sátán,  
Menny vagy pokol szövődik.  
Boldog szív, kit jobb csillaga  
Oly asszonyra vezetett,  
Kit nemének rút maszlaga  
Meg nem vesztegethetett.  
De jaj annak, ezerszer jaj!  
Kit egy amoly vipera-faj  
Hálójába ejthetett;  
Jaj annak, hogy - született.

94. Dal.

Ha csak habos testi kények,  
Nem a viszont-tisztelet  
S titkos rokon-érzemenyek  
Fonták a szív-kötelet, -  
Nem állandó: parányi sér,  
Egy kis nem várt történet, -  
Egygyetlenegy elfolyt csepp-vér  
Ennek könnyen véget vet.  
Egygyik felől szeretetre,  
Másik felől tiszteletre  
Támaszkodván Hymenünk -  
Soha sem kell féltenünk.

95. Dal.

Egy szép hölgynek ellenében  
A mely férfi úgy megáll, -  
Érzés nélkül kebelében,  
Hidegen, - mint egy kőszál;  
Az az asszony-természetnek  
Vagy rút adót fizetett;  
Vagy kedvével ez életnek  
Örökre számot vetett;  
Vagy bú-féreg ül szívében,  
Vagy nincs erő tetemében,  
S minden csontja már száraz -  
Vagy nem is férfi már az.

96. Dal.

Ki egy szép s jó feleségben,  
Egynéhány jó gyermekben,  
Középszerű tehetségben,  
Válogatott könyvekben  
Tartós élest, boldogságot,  
Elégedést nem talál; -  
Csak hagyja el e világot, -  
Annak legjobb a halál:  
Mert a miről ő álmodoz,  
Oly valamit e föld nem hoz;  
Nem terem az agyagban,  
Hanem feljebb csillagban.

97. Dal.

Esmérd meg az embereket  
Minden természetekben,  
Bölcsőbb ifjú! s szedj kincseket  
Az ő szegénységekben;  
Gyűjts magadnak bölcseséget  
Az ő bolondságikból,  
Jóságot és szelídséget  
Az ő gonoszságikból;  
Tanúld ki jól a világot; -  
Szíjj a gőzből valóságot, -  
Vegyed hasznát eszednek,  
S lesz mit élni szivednek.

98. Dal.

Éljük okos ítéllettel  
A mit ád a jelenlét,  
Nyílt és vidám érezzel, -  
Ki másként tesz, nagyon vét:  
A jövő szép reménye  
Többnyire dugába dül;  
A jelenlét érzeménye -  
Ez a miénk egyedül.  
Édes-kedves, jersze tehát!  
Míg van rajta, rázzuk a fát;  
Talán holnap ilyenkor  
Válni, - rajtunk lesz a sor.

99. Dal.

Mint borzasztó havasoknak,  
Hol szirtnek szirt hegyette,  
Temetőknek, sírhalmoknak  
A szelíd hold felette; -  
Úgy jössz feldúlt nemzeteknek,  
Országoknak hamvain,  
Milliom holt tetemeknek,  
Megölteknek csontjain, -  
Keresztül vér-tengereken,  
Segíteni az embereken,  
Áldott *Béke!* - üdvez légy! -  
Maradj! - vesznünk kell, ha még.

100. Dal.

Ti, kik Hymfit dicséritek,  
Poétának mondjátok,  
S Petrarchához emelitek,  
Jó barátim! halljátok:  
Nem engemet, - szerelmemet  
Illeti a borostyán:  
Ez gyilkolta úgy szívemet,  
Hogy kínomban kiki szán.  
Ott, a hol én nem vetettem,  
Bár valamit segitettem,  
(Sokról ezt sem mondhatni,)  
Nem szoktam én aratni.

IV. ÉNEK.

Ti, kegyes ég szülöttjei,  
A szép és jónak ékei,  
Amor bájos testvérei,  
Élet és öröm lelkei,  
*Gratiák!* - kegy istennéi  
Hellának és Rómának,  
Óh! legyetek barátnéi  
Egy áldozó scythának! -  
Nékem, ki most dicsőségtek  
Háladásul hirdetem,  
Minthogy annyi kegyességtek  
Boldogítja életem;  
Kivált azon kegyelmetek,  
Hogy őt nékem adátok,

Kit magatok neveltetek,  
S ki most fényt hoz reátok.

Oldjátok meg, mint *Wielandnak*,  
Nékem is báj-övetek!  
Hadd zengje a magyar lantnak  
Hangja is kellemtek. -  
Jöttök, szívek istennéi, -  
Öveteket nyitjátok? -  
Socratesek barátnéi!  
Egek! egek! mit látok? -

Az egész nagy természetben  
Semmi sincs egészen ép,  
Nincs egészen jó keletben,  
Egészen jó, nagy és szép  
Egyéb, a mit kezetekkel  
Formálva megérétek,  
És isteni lelketekkel  
Bájolva megihlétek.

Mi az ember nélkületek?  
Mi a szépség és erkölcs? -  
Mind ezek csak történetek,  
S az ember csak vér-gyümölcs.  
Mik az ember örömei,  
Ha nem vagytok lelkeik?  
A lélek s test szépségei,  
Ha nem vagytok ékeik? -

A szépségnek, nélkületek,  
Nincs módja, nincs alkalma;  
Kegy-istennék! csak tőletek  
Jön ereje, hatalma:  
Ti benne felolvasztjátok,  
A mi kemény s mereven,  
S szépre, jóra indítjátok,  
A mi abban eleven.

A bájoló kegyességet,  
Melyet ki nem ejthetni,  
A mosolygó édességet,  
Melyet meg nem fejthetni;  
Azt a maga-kedveltetőt,  
Melyért a szív fennen ég;  
Azt a mélyen érezhetőt,  
A miből áll a *szépség*.

Mely mind szőrben, mind biborban,  
Apró s nagyobb formában,  
Mind fiatal, mind vén korban,  
Örökké szép magában; -

Mind ezeket tik adjátok,  
Három kegyes testvérek!  
Mind ezek a ti munkátok,  
Mindenható tündérek! -

*Amor*, ama nemesebbik,  
Ki bölcslet is érdekel,  
Ama lelkesb s édesebbik,  
Kiről *Petrarch* énekel;  
Kinél nem cím nyom érdemet,  
Vagy pénz, hanem szív és ész,  
Töletek kér kölcsön szemet,  
Ha magának tárgyat néz.

S tartósokká ti teszitek  
Vértől csélcsep lángjait;  
Mert isteni kellemitek  
Megköti szárnyait.  
Nélkületek csapodárok,  
Mint a lepkék, kényei;  
A síríg hív emberpárok  
Hatalmatok mívei.

Azon ifjú, kit elragad  
Egy szép szűznek személye,  
S lelke hevül - s keble dagad -  
S hogy magát kibeszélje,  
Szívének mély hangjaival  
A szűz éneklője lesz,  
Ez is, szive lángjaival  
Áldozatot néktek tesz.

A szűz, ki hű kedvesének  
Oda lankad ölébe,  
S még sem csorbúl fő kincsének  
Legparányibb részébe;  
Sőt ártatlan szerelmével  
Szíve, lelke szebb s jobb lesz, -  
Ez is tiszta szemérmével  
Áldozatot néktek tesz. -

Nélkületek vagy rágalom,  
Vagy lankadt a társaság;  
Nélkületek vagy únalom,  
Vagy száraz a vígaság.  
Az elmének szebb lángjai,  
A szív ömlő kéjei,  
A mulatság szebb hangjai,  
Kellemetek mívei.



Általatok könnyebbülnek  
Az életnek terhei;  
Nemesednek, szelídülnek  
A szív érzeményei.  
Általatok a vénségnek  
Kisimúlnak ránczai,  
S a legerősb gőgösségnek  
Megvétetnek sánczai.

A Musáknak, nélkületek,  
Csekély az ő érdemek;  
Általatok és töletek  
Jön ő minden kellemek:  
A kellem, mely kerestetvén,  
Annál inkább távozik,  
S tanúltatván, követtetvén,  
Csak majommá változik.

Kegy-istennék! nélkületek  
Csak kezdet a mesterség;  
Durvák, vadak a nemzetek,  
Értetlen az emberség:  
Ti szerezték kedvességet  
A testnek és ruhának;  
Ti szerezték örökséget  
Mindennémű munkának.

Lethébe dült nélkületek  
Ezer munka, noha jó;  
A jó s hasznos csak veletek,  
Csak, ha tetszik, állandó.  
Csekélységek, mert tetszenek,  
Mert élteti lelketek,  
Bár századok elteltének, -  
Élnek most is veletek.

A legmélyebb tudományok,  
Bár mennyi volt érdemek,  
A legdrágább alkotmányok,  
Mivel nem volt kellemek,  
Melyek által a szíveknek  
Mindenkor tetszhessenek,  
Úgy elmúltak, hogy neveknek  
Hirmondóik sincsenek. -

Nélkületek a bölcsesség  
Nem szerencse minékünk,  
Hibáztván benn a szivesség.  
Mely főbb emberiségünk;  
A szív édesb érzésinek  
Szivetlen megfojtója,

S legszebb, legjobb öröminek  
Komor kárhoztatója.

A bölcsék ti nélkületek  
Csak hordókban tunyognak;  
Öröm nélkül foly életek,  
Mint a komor baglyoknak.  
Így lenni bölcs, - hogy szívünkkel,  
S öröminkkel fizessünk? -  
Ez érdemtől, jobb, essünk el, -  
Csak boldogok lehessünk.

Az egy egész szép termetnek  
Öszvehangzó kelete;  
S e szép egybe folyt keletnek  
Bájt lehellő élete;  
A szép helyzet, szép mozdulat,  
Melyben nincsen szegelet;  
Elmésség, mely lelket múltat,  
S édes öröm-magot vet; -

Az a tiszta szeméremnek  
Elpiruló rózsája,  
Hol a tüzes szerelemnek  
Gyúladni kezd fáklyája;  
A száj édes mosolygása,  
Ama szívet fogó lép;  
A fő csüggedt andalgása,  
Mely szívet és lelket tép;

Ama könnyű, víd bölcsesség,  
Mely magát nem fűjja fel;  
A tűz, melyben nincs szelesség,  
Mely csak éltet hevével;  
Finomság, mely nem ravaszság,  
Nem finnya vagy kényesség;  
Csinosság, mely nem czifraság,  
Vagy kinyirbált pipesség.

A büszkeség és hatalom,  
Mely soha nem dagadoz;  
Az alázat és alkalom,  
Mely porig nem hajladoz;  
Az az önnön kelleminek  
Ártatlan nem tudása;  
Az az önnön érdeminek  
Ön magába vonása; -

S ez a *Lízám* szemeiből  
Mennybe nyíló tekintet,  
Mely gondjaim körmeiből  
Engem mindjárt kiinthat; -

S ez a *Lízám* szép szívében  
Lakozó szűz szemérem,  
Melyet minden verésében  
Imád minden csepp vérem. -

*Socratesek* bölcsesége,  
Melyben semmi kemény nincs;  
Szelíd, szíves embersége,  
E legdrágább, legfőbb kincs,  
*Ovid* könnyű elméssége,  
*Juliája Rousseau*nak,  
*Xenophon*nak kedvessége,  
Tűz-ódái *Sapphónak*;

*Correggio* rajzolati,  
*Phidias*nak szobrai,  
*Wieland* lelkes gondolati,  
*Mozart* bájos hangjai;  
*Cicerónak* beszédjei  
Az egybe gyűlt Romához;  
*Lízám* édes levelei  
Kedves barátnéjához; -

Hogy amott egy ragyogó szép  
Szeretetlen hervadoz,  
S itt egy szembe sem tűnő kép  
Szívet s elmét ragadoz!  
Hogy *Ninonért* ősz korában  
Fiatal szív gyúladoz;  
S egy más legszebb virágában  
Unalomban kajladoz;

Hogy a rút elfedezheti  
A sors mostohaságát;  
És a vén elfelejteti  
A vér tulajdonságát;  
Hogy a dalos *Anacreon*  
Akkor is még enyeleg  
S rózsá s szegfő koszorút fon,  
Midőn sírba szédeleg; -

Hogy *Lais* megszeretteti  
Magát a nép javával;  
*Augustus* elfelejteti  
*Brutust*, *Catót* Romával;  
Hogy *Horác*nak dicsősége  
El nem vész, míg ember lesz;  
Hogy *Pericles* felesége  
S öcsce oly sok csudát tesz; -

A kellem, mely többnek látszik  
Emberinél, földinél;  
A tudósság, mely csak játszik,  
Midőn tárgya nagy, bő s mély; -  
Mind ez és több itt a földön,  
A mit le nem festhetek,  
Óh *Gratiák!* töletek jön -  
A ti bájos mívetek. -

Jertek! áldott Hunniának  
Szerencséesebb fiai!  
S ti fiai Dáciának,  
De csak olyan fajai,  
Csak ti, a kik nem levétek,  
Hogy csupán csak legyetek;  
Kik feljebből eredétek,  
S több szívetek s lelketek;

Ti is, legszebb alkotmányi  
A természet urának,  
Asszonyai és leányi  
A két magyar hazának:  
Kik nem azért születtetek,  
Hogy csupán csak szüljete; -  
Hanem arra termettetek,  
Hogy mindenünk legyetek:

Jertek, óh! és forgassátok  
E gyönyörű báj-övet;  
Ebben itt feltaláljátok  
Ama csuda kincs-követ,  
Melylyel birván, szaporodnak  
A lélek s test kellemi;  
S az életnek nagyobbodnak  
Örömei s érdemi.

#### *101. Dal.*

A világ nagy tengeréből,  
Melyben éltünk hánykódik,  
Indulatink szélvészéből,  
Melyben szívünk vívódik;  
És kormánya értelmünknek  
Annyiszor megakadoz;  
S vitorlája reményünknek  
Annyiszor megszakadoz; -  
Boldog, ki kievezhetett  
S szerencsésen kiköthetett  
A nyugalom keblébe,  
Egy *asszony* hív ölébe.

102. Dal.

A mesterség: *boldog lenni*,  
Igen könnyű, de ritka;  
Nem kell ezért messze menni, -  
Bennünk vagyon a titka.  
*Sándor s Caesar* a világot,  
Hogy boldogok lennének,  
Felforgatták, - boldogságot  
Ám de még sem nyerének. -  
*Szív és lélek* valóságom;  
S azért minden boldogságom,  
A két legszebb érzélem;  
*Barátság és szerelem*.

103. Dal.

Oh te, szívem kedveltjének  
Első édes irgalma!  
*Első csókja szerelmének!*  
Kínaim szép jutalma:  
Szívemnek mély fenekében,  
Ott sajogsz te most is még;  
Üdvezítő erejében  
Tüzed mindég bennem ég.  
Bár mi légyen már belőlem,  
Elmondhatom azt felőlem:  
Nem hiába reméltem -  
Mert szerettem és éltem.

104. Dal.

Mit nem kíván, miket nem sejt,  
Mit nem hisz az emberszív!  
S az emberész hol nem jár s fejt! -  
Példánk a sok elmemív.  
De ha mind ezt jól felvesszük, -  
Mind csak álom, gőz és szél;  
S fájdalommal azt érezzük,  
Hogy piczinyt több - semminél.  
Az igazság mértékével  
Kebelünkben kevés kél el:  
Csak az *erkölcs s szerelem*  
Megnyugtató élelem.

105. Dal.

Ha némelykor - csak futtában  
Forgatván a múlt időt,

Bal sorsomban, - más karjában  
Képzelem magamnak őt; -  
Megrendülök, - felborzadok,  
A vér megfagy erebben, -  
Elhalok; - s meg fellázadok, -  
Pokol terem keblemben;  
S megczáfolni gondolatom,  
Kebelemhez szorongatom  
Kincsemet s megcsókolom, -  
*S enyém vagy!* azt gondolom.

*106. Dal.*

Szabadságban, szeretetben  
Minden vígad, a mi él.  
A megújult természetben; -  
Lízám! szíved - mit beszél? -  
Halljad csak a fülemilét  
A mogyoró-sűrűben? -  
Nézd csak a sok tarka pillét? -  
Be szép itt a zöld fűben! -  
Oh szeressünk! - Adj csókokat!  
Éljünk! - igen, igen sokat!  
Szerelmesek, szabadok -  
Adj csókot! - én is adok.

*107. Dal.*

Balul téssz, ha kárhoztatod,  
Megöszült bölcs, versemet;  
Inkább szíved sajnálhatod,  
Hogy nem érzi tüzemet.  
Tekints vissza életedre  
S vizsgáld édes kedveit;  
Tedd kezedet a szívedre -  
S valljad meg kútfejeit:  
Szíved legjobb érzeményi,  
Nemde Ámor szüleményi? -  
Jaj a szívnek, mely kiég!  
Annak verni - már elég.

*108. Dal.*

Hogy először megnyílt nékem  
A szemérem levele,  
Mely fedez üdvességem, -  
S előttem volt kebele, -  
Boldogító szándékában  
Emelkedve két halma

Az érzemény hullámjában -  
Hűségem szép jutalma! -  
Hah! mit érzett szívem akkor?  
Istenné lett az ember-por; -  
Szerelmem ez órája  
Éltem legszebb rózsája.

*109. Dal.*

A teremő szerzeménye  
A házasság kötele;  
Első ember-teremténye  
Meggötetett már vele.  
Ez az, a mit megmenthetett  
Temérdek sok javából  
Apánk, hogy kiverettetett  
Éden boldogságából.  
De most immár átokká lön  
Ez a jó is itt a földön:  
Most egy boldog házasság  
Csudált, gúnyolt ritkaság.

*110. Dal.*

Az egész nagy természetbe'  
Most a tavasz langyával,  
Mindennek új tenyészetbe  
Indúlt forró vágyával;  
A földnek zöld zománczában,  
A víz folyó tükrében,  
Az ég tiszta zafírjában,  
Minden állat keblében  
Mint él s örvend a szerelem! -  
Hah! milliom gerjedelem  
Ostromolya keblemet, -  
Oltsd! oltsd, kedves, tüzemet.

*111. Dal.*

Ha a hideg, feszegető  
S mélyen hatni vélő ész,  
A szívvel nem egygyezhető, -  
S azt tartja, hogy mind elvész  
Az a sok szép és felséges,  
A mit érzünk keblünkben;  
Az isteni s dicsőséges,  
A mit sejtünk lelkünkben; -  
Hogy elvész, mert csak pára volt,  
A mi bennünk érzett s gondolt; -

Óh, hát húnj el bennem, ész! -  
Mert engem te döggé téssz.

*112. Dal.*

Ezen földi por-életben,  
Hol semmi sem állandó;  
Hol alig van tenyészetben  
Minden - mindjárt múlandó;  
Hol a szívnek éh reményit  
Ezer öröm kínálja;  
De született érzeményit  
Csak - ezer füst táplálja;  
Itt - egyedül a *szerелеm*  
Az az öröm-fejedelem,  
Ki létünk megtöltheti  
S földünk mennyé teheti.

*113. Dal.*

Nincsen, nem volt, nem is leszen,  
Ki aszszonytól született,  
A ki épen és egészen  
Virágzásig nőhetett, -  
Hogy Amor rajt erőt nem vett, -  
Vagy, ha nem vett, nem vesz még,  
Midőn szíve már kifejlett, -  
S hogy így van, áldunk, óh ég!  
Amor nélkül *Szibéria*  
Volna e föld, s *apathia*  
Ezen földi életünk; -  
Bölcsen van, hogy szeretünk.

*114. Dal.*

A szerelem ád kezdetet  
Mindennek e mindenben;  
Ezt a roppant természetet  
A szerelem tartja fenn;  
A mi van, mind általa lett,  
A szerelem által él;  
A nap alatt, a nap felett,  
Minden között ő kötél.  
E hatalomnak ellene  
Óh ész, törnöd nem kellene:  
Mert akárhogy rángódol -  
A szív mégis meghódol.



*115. Dal.*

A mely szívnek érzeményi  
Már oly keblet lelhettek,  
Melyben legédesb reményi  
Érlemetre mehettek;  
Az könnyen lecsendesíti  
Egyéb indulatait,  
Az könnyen kielégíti  
Többi kívánságait;  
Mert ezeket a szerelem,  
Mint legerősb gerjedelem,  
Királyképpen kényére  
Taníthatja kezére.

*116. Dal.*

A szerelmet, melyre két szív  
Természete szerint vágy;  
Melyet a bölcs örömnék hív,  
S még az ég is jóvá hágy,  
Emberek, ne gátoljátok! -  
Mert isteni szerzemény; -  
Emberek, ne zavarjátok! -  
Mert isteni érzemény:  
Az ég ellen tenni vétek;  
Oh! sőt inkább terjesszétek;  
Hogy boldogok lehessünk,  
S boldogokká tehessünk.

*117. Dal.*

A szélnél is sebesebben  
Repül - repül az idő;  
Veszve, ha mi elmúlt ebben,  
Mert az vissza már nem jó:  
Életünk is repül - repül,  
Egyaránt az idővel;  
A nap, mely ma homályba dül,  
Holnap nem lesz, - más jó fel.  
Hintsük meg hát örömeikkel,  
S jeleljük meg jó tetteikkel  
Éltünk minden óráját, -  
Szedjük - szedjük rózsáját.

*118. Dal.*

Az öröm egy kényes virág,  
Melylyel bánni gyengén kell;  
Ha ki ahhoz hevesen vág,  
Azt mindjárt ott dülja fel.  
Kár! hogy erre nem ügyelünk,  
Ha öröme találunk;  
Minden kedvet mohón nyelünk,  
S megcsömörlünk, zabálunk.  
Csak aliglan érinteni,  
Mértékelve hörpenteni,  
A bölcs élő törvénye:  
Mert így tovább tart kénye.

*119. Dal.*

Midőn a nap sugárinak  
Bíbora is eltünék,  
S a gazdagság munkáinak  
Utólja is megszünék;  
S nékem adott test- s lélekkel  
Ő ott fekszik ölemben: -  
A menny minden örömeikkel  
Szívében és szívemben; -  
Vajha egy ily szép órában,  
Kettőnk egybe-olvadtában,  
Minden öszeomlana,  
S minket - sírba ontana!

*120. Dal.*

Két dolog van, oly szükséges,  
Mint a beszítt levegő,

Melylyel, ha ki egészséges,  
Birjon, - másként szegény ő;  
Sőt élet sem az élete -  
Egyképpen él a fával:  
Az embernek természete  
Hozza ezt már magával.  
*A szabadság és szerelem*  
E két szükséges két élelem.  
A ki nem bír ezekkel,  
Azt - a sír csak nyelje el.

*121. Dal.*

A jövő reményein  
Csügg a kényes ifjúság;  
A jelenlét örömein  
Szágúldva csak általvág;  
Szívét a vén a múlt idő  
Emlékével táplálja ő,  
A balgatag, fitymálja:  
Mind ez, mind az csalatkozik,  
Mert mindenik álmadozik;  
A bölcs mindent összevesz:  
A mi volt, van s a mi lesz.

*122. Dal.*

Ha csak a szép vonsz tégedet  
Könnyen tűnő bájával,  
Lassan! - meg ne nyisd szívedet,  
Mert ez utóbb nagy kárt vall.  
Szükséges itt a figyelem  
Higy a próbált szavának:  
Vagyon jele a szerelem  
Igaz s tartós lángjának:  
A mi szépért a szerelem  
Ég, *tisztelje az értelem*:  
Hogy a mit szült kelleme,  
Megtarthassa érdeme.

*123. Dal.*

A szerelem és reménység  
Legkegyesb két csillagunk,  
Míg életünk olaja ég,  
S a sír felé ballagunk:  
E föld csekély örömeit  
Emeli az s szépíti  
E föld tenger keserveit

Enyhíti ez s deríti;  
S ha menésre int a halál,  
Ez előttünk fáklyával áll;  
S az meg akkor sem hágy el,  
Mikor a sír már elnyel.

*124. Dal.*

Hol nem jártak gondolatim  
Ezen roppant mindenben?  
Hol nem jártak kíváratim? -  
Míg e boldog Hymenben,  
Mint a méh-raj, megszállának  
S egy csomóba gyűltenek,  
Hogy az élet rózsájának  
Kebelében éljenek.  
Innen most bár kireppennek,  
Messze többé már nem mennek;  
Minden öröm bőjében  
Lévén Hymen ölében.

*125. Dal.*

Sokszor, midőn bámúlással  
Érzem szívét és eszét;  
S ő hajnali mosolygással  
Nyújtja nékem szép kezét;  
S érzem teli mértékében  
Magas boldogságomat -  
Szint a mennyek hetedében  
Lelem valóságomat,  
S boldogságom szerzőjéhez,  
Kitől minden szív sorsot vesz,  
Ezer hálát repítvén, -  
Csak nem elenyészek én.

**V. ÉNEK.**

Szeretek én tébolyogni  
A tavasz szép zöldjében,  
Lovag, gyalog csavarogni  
A természet keblében;  
Mindennek új életében  
Mindennek új örömében  
Érzelmekbe merülni, -  
S én is élni s örülni.

S eltikkadván, szeretek én  
A zöld berek szélében  
Kipihenni, odadúlván  
A csörgeteg mentében; -  
Egy fa boltos árnyékában,  
A rét hímes bársonyában,  
Ott pipára gyújtani  
S némán - látni, hallani:

A patak fény-tűkörében  
Virágokat lengeni,  
A levegő tengerében  
Pacsirtákat zengeni; -  
S ezek dalló örömére,  
S fülemilék énekére  
Magam is felborzadni -  
S elmés dalra fakadni.

Szeretek én kertészkedni  
Kikeletkor kertemben;  
Öröm, látnom nevelkedni  
Ezt, azt kertészségemben;  
S minden virág elsőjével,  
Minden gyümölcs zsengejével  
Néki kedveskedhetnem,  
S egy kis kedvét tölthetnem.

Szeretek én nyár hevében  
Az erdőben rejtőzni,  
És susogó zöld éjében  
Lágy szellőben hűtőzni;  
S egy titkos völgy mély ölében,  
Egy hús csermely gyöngy-vizében  
Szomjúságom oltani  
S néha - meg is mosdani.

Szeretem én, a mezőben,  
Mely áldással terhelve,  
Vélni magam egy erdőben,  
Magas rozstól elnyelve;  
S látni cziprán tarkálni ott  
A cziprát és pipacsot, -  
S egy lappangót hallani  
Pitypalattyot mondani;

Látni a szél fűvalmában  
A gabona tengerét  
Hányini zörgő tódultában  
Zöld hullámi ezerét:  
Látni a föld szőnyegében  
A nagy mestert nagy mivében, -

Hallni madárhangzatban,  
Szívni virág-illatban.

Szeretem a természetet  
Nézni teremtésében,  
A tenyészet - s érlelmetet  
Látni menten-mentében:  
S mint pacsirták, úgy reppennek,  
Súgárához az istennek  
Háláim az áldásért,  
Melyet rám is bőven mért.

Szeretem én bíborúlni  
Látni reggel rózsáját  
A hajnalnak, mint pirúlni  
Egy szép hölgynek arczáját,  
Midőn első reggel kél fel,  
Aurorának szemérmével  
Kedvesének karjából,  
Hymen rózsza-ágyából.

S ily hajnalkor szeretnék én  
Lízám mellől elszökni,  
És magamat, lóra vetvén,  
A szabadba kilökní;  
S az illatos levegőben,  
Harmat-gyöngyös zöld mezőben,  
Öröimből üdülni  
S meg - fészkeembe kerülni.

Szeretem én, pompájában  
Kelni látni a napot,  
És jóltévő pályájában  
Minden dombot és lapot  
Elönteni világával,  
És tüzének hatalmával  
Tenyésztetni, érlelni,  
Táplálni és nevelni.

Így tesz jót a nemzetekkel  
Egy nagy szív a *trónusról*;  
Így tesz jót az emberekkel  
Egy nagy lélek *Pindusról*.  
Ti, a nap-ként istenkedők,  
Uralkodók! bölcselkedők!  
Áldott légyen nevetek,  
S boldogító lelketek! -

Szeretném én látni, mint jön,  
Támadtában néma s rest,  
S utóbb, ha több társakat vön,  
Egy borzasztó fellegetest, -

Földet rázó robajokkal  
És czikázó villámokkal  
Egy rémítő szörnyeteg, -  
Az égi nagy fergeteg;  
Mint jön zúgva és ordítva  
A bús szélvész szárnyain, -  
Erdő, mező megindítva,  
Alig áll helyt inain;  
Mint okádja ki tüzeit,  
Miként önti le vizeit,  
Melyek víttak keblében -  
S meg - mint szakad testében.

Hüves ősszel szeretek én  
Lovag, gyalog vadászni,  
Régi szittyák faja lévén,  
A vadakkal csatázni:  
A rónákon szágúldani,  
A sűrűkben lappangani  
S *Lehel* szittyá módjára  
Kürtöt fűni nótára.

Látni: a nyúl mint ugrik el,  
Mint hány fütttyöt farával,  
Hajsza! s Cziczke mint nyúlik el, -  
S penderíti fogával.  
S ha kopóim harangoznak,  
Hogy az erdők riadoznak, -  
S vadat látok illantni,  
Néki puskát durrantni.

Badacsonynak szüretjében  
Öröm nékem mulatnom,  
S ízes édes gerezdjében  
Kényre válogathatnom; -  
S a szép hegyek pompájával  
Eltelvén, egy sas szárnyával,  
Mely ott lebeg tetején,  
Szeretek fellengni én.

Szeretek ott merengeni  
Azon évben elmémmel,  
Melyben szívem kifejleni  
Édes kín közt kezdett el.  
Hogy előbbi lételembe,  
Szilaj s rideg kebelembe  
Uj, szebb élet villámlott, -  
Ezt gondolnom, - öröm ott.

Szeretem a szittya lantot  
Szittya hangon hangzani -  
Hol a lantos jól szippantott  
Költő szeszből - hallani,  
A zengő vers muzsikája,  
Érzett s gondolt tárgyak bája  
Visszhangozván keblemben, -  
Édes kényem lelem benn.

Szeretem én, ha szívemben  
Bizonytalan fakadoz  
Az érzemény, s kebelemben  
Mégis szélyel áradoz,  
Azt hangokba kiönteni  
S hegedűmön elzengeni;  
Édes így elmerülnöm  
*Lethébe*, - s megenyhülnöm.

Szerettemmel szeretek én  
Kandallómnak tűzénél,  
Mikor kinn fagy, melegedvén,  
Vitnyédinek füstyénél  
Erről arról beszélgetni,  
Múlt időket emlegetni;  
Vagy újait hallani  
*Hayden* után hangzani.

Szeretek egy jó baráttal,  
Ki érzékeny s értelmes,  
És sorsomban, ha jó, ha bal,  
Részesülni figyelmes,  
Gondolkodva és érezve,  
Egyről másról értekezve,  
Egy két órát tölteni  
És kedvekkel telleni.

Ezek kényi és kedvei  
Szívemnek és lelkemnek;  
Ezek gyönyörűségei  
Az én boldog éltémnek; -  
De leginkább szeretem én,  
Hüvelyemet félre vetvén,  
Ölelgetni kincsemet  
S élni - *Himfy* létemet.

#### *126. Dal.*

Bizodalom fő áldása  
Két szív égő lángjának;  
Nála nélkül nincs tartása  
Hymen boldogságának:



A hol ez nincs, ott kétséges  
A szerelem s félelmes;  
S minden édes, üdvességes  
Gerjedelem gyötrelmes; -  
A hol ez nincs, bélihatja  
A féltésnek indulatja  
Magát könnyen Hymenbe,  
Mint a sátán Édenbe.

*127. Dal.*

A királyi palotában,  
A pompának fényében,  
A remete barlangjában,  
Magánosság csendében;  
Minden dolog tudásában,  
A mit tudnak s tudtak rég;  
Ezer Perú birtokában, -  
A mink van, mind - nem elég:  
Csak Hymennek kebelében,  
Egy jó asszony hív ölében,  
A hol két szív öszveég -  
Ott a mink van, az *elég*.

*128. Dal.*

Ezt a roppant természetet  
Szemléld körül s vizsgáld meg,  
Ezt az örök szép keletet:  
Ég s föld, s ebben minden szeg,  
A mit látsz, tudsz, alatt és fenn,  
Egymást vonzza s öleli;  
Öszvehúzó-hangzó minden,  
Egymást tartja s neveli: -  
Az örök nagy *szeretnek*  
Míve a nagy természetnek  
Bámúlandó kelete;  
Ő mindennek élete.

*129. Dal.*

Az életnek tengerében  
Minden embert más szél visz,  
A mint kiki kebelében  
A szív így, vagy amúgy hisz:  
Ez Marshoz, az Parnassusra,  
Ez Gnidosba igyekszik;  
Az Mammonra, ez trónusra,  
Az nagy névre törekszik.

Ezek közül kit vitt jobb szél, -  
Midőn sajkánk a partra kél,  
Hol pályánkat kifutjuk,  
Solonként, ott megtudjuk.

*130. Dal.*

Alig nézi magát körül  
Az ember e világban,  
Itt létének alig örül -  
Már a sírja tátva van;  
Benne van a halandóság  
Az életnek magvában;  
Benne van a múlandóság  
A föld minden porában:  
Barátim! hát, ne henyéljünk,  
A kevésből sokat éljünk,  
Míg a tátott sír béal; -  
Rövid éltünk, mint e dal.

*131. Dal.*

Nem mind myrtus, a mit Amor  
Mint azt árúl, és megvesz  
Az oktalan fiatal kor.  
Elmélkedj, ne csak érezz! -  
Mert mind mosolygó gyümölcsök  
Undok férget rejtenek,  
Úgy a bájoló erkölcsök  
Gyakran kigyót fedtenek.  
Buzgó szívek! vigyázzatok!  
Meggondolva hódoljatok:  
Keservesen lakoltok,  
Ha hamisnak hódoltok.

*132. Dal.*

A mely Hymen pénz s czim szerzett,  
S Amor nem volt egy vele;  
Mi csuda, ha vaslánczczá lett  
Utóbb rózsza-kötele? -  
A természet munkálása:  
Mindennek kell élelem;  
S Hymennek legjobb áldása  
S élelme a szerelem.  
Ezt megintlen az táplálja,  
A mi becsét végig állja  
S mind halálíg állandó: -  
Az igaz, szép, nagy és jó.

*133. Dal.*

*Érzékeny szív! értelmes ész!*  
Éltünk két fő kelleme!  
Melynek soha soha nem vész,  
Sőt nő becse s érdeme:  
Folyton-folyva bár folyjanak  
Az időnek órái;  
Fogyton-fogyva bár fogyjanak  
Az ifjúság rózsái;  
A test ámbár zsugorodik  
És az élet alkonyodik; -  
Ti soha nem hervadtok;  
Mindég ifjan maradtok.

*134. Dal.*

Az öröm úgy nevelkedik,  
Mint fű a föld méhében,  
Ha bölcsesség kertészkedik  
A szerelem kertjében:  
Kéjt, kedvet és örömet vet  
Élésére magának;  
Megszedi az éretteket  
S magvát veszi javának:  
A csömör és az újalom  
S más kártékony, ártalmas gyom  
Soha sem ver gyökeret,  
Ha szívünk bölcsen szeret.

*135. Dal.*

Egy kincstek van, óh leányok,  
Mely a legfőbb érdemtek;  
E nélkül mind csak silányok  
Más bájitok s kellemtek.  
Bájitok seregéből  
Térdre minket csak ez ejt;  
Amor ezer reményéből  
Szívóink mennyet ebben sejt;  
Ez a kellem-koszorúban  
Legszebb rózsza, - középett van, -  
Bimbójában rejtve még. -  
E kincstek a szüzesség.

*136. Dal.*

Boldogok, míg még ártatlan,  
Óh barátim! szívetek;  
Nem marad ez jutalmatlan,  
Bizonyosak legyetek:  
A bujaság gyönyörűje,  
Mint a hab oly múlandó;  
De leszállott keserűje  
Életvéig állandó.  
A békében folyó élet,  
Melybe bánat mérget nem vet,  
Tőled ered, *szűzesség*, -  
Őrizd ezt, óh kegyes ég!

*137. Dal.*

Az életnek tengerében -  
Fáj! ha látom, merre vág,  
Veszni Circe örvényében  
Hajód, kába ifjúság! -  
Az egészség árboczfája  
Elroncsolva, rothadva,  
A remények vitorlája  
Széllyel tépve, szakadva,  
Lélek ülvén, ki csüggedez,  
A kormányon, mely töredezt, -  
Hajód kora vénségbe  
Így köt majd ki inségbe.

*138. Dal.*

Őrizzétek jó nevetek,  
Asszonyok és leányok!  
Kétkedni felőletek,  
Szél érvén azt, már van ok;  
S ártatlanok legyetek bár,  
Félig oda becsetek,  
Fele érdem oda van már,  
Ha kétes jó nevetek:  
Hejh! s többnyire csak hívságtok  
S veszedelmes kívánságtok  
Tetszeni és gyűjtani,  
Szokták ezt eljátszani.

*139. Dal.*

Gyűlöllek én, asszony-férfi,  
Ki kiléptél rendedből;  
S téged, férfi-asszony, a ki  
Kicsaptál lágy nemedből:  
*Herculest*, ki rokkát pörget,  
Nem lehet nem nevetnem;  
*Minervát*, ki fegyvert zörget,  
Lehetetlen szeretnem.  
Határa van a két nemnek:  
S nem csak nem kecs az érdemnek,  
Hanem hiba s csorbaság,  
Ha ki ezen általhág.

*140. Dal.*

Ha egy szép test látására  
A szív benned habot vet,  
Ne hajts sokat forrására,  
S ne fonj néki kötelet:  
Oh! mert ez még nem szerelem;  
Csak csalóka érzemény;  
Csak buborék-gerjedelem  
És habként eltűnő kény:  
Egész élted pályájára,  
Minden napod nyúgalmára  
Egy kis vér-hab nem elég; -  
Egy tenger kell ahhoz még.

*141. Dal.*

Ha tavasznak leheltére  
A természet ébredesz;  
Ha termékeny szerelmére  
Minden ere gerjede; -  
Midőn anya-emplőiből  
Új élelmet osztogat;  
Midőn édes tüzeiből  
Új szerelmet gyújtogat; -  
A ki akkor kebelében,  
Százszor nagyobb mértékében  
Öröm helyett bút táplál -  
Az, szegény, rossz karban áll!

*142. Dal.*

Minden vizek kicsapának,  
    Árjok mindent önt és elvisz:  
A bosszús ég haragjának  
    Csapása e tenger víz! -  
Ott, hol nyájak legeltenek,  
    Most a halak úszkálnak;  
Ott, hol rókák fészkeltenek,  
    Most a rákok mászkálnak.  
Víz borítja földeimet,  
Megemészti reményimet, -  
    De nem oltván szerelmem,  
    Könnyen tűröm sérelmem.

*143. Dal.*

A mely szív, míg nyereséget,  
    Veszteséget fel nem vet,  
Nem tud kötni szövetséget, -  
    Az, igazán nem szeret:  
Önnön-magát fel sem veszi  
    Az igazán szerető;  
Boldogságát csak az teszi,  
    Ha boldoggá tehet ő;  
Lemond minden szerencséről,  
Sőt, ha rá kel, életéről; -  
    Hajh! de minden században  
    Ilyen szív - kettő ha van!

*144. Dal.*

S az istennek akaratja,  
    Hogy örüljünk létünknek;  
Öröm első indulatja  
    S gerjedelme szívünknek:  
S az örömnnek a szerelem  
    Legbizonyosb kútfeje,  
Míg fajtalan gerjedelem  
    Nem fattyazik melleje.  
Szeressünk hát, hogy örüljünk;  
Csak hogy mélyen ne merüljünk:  
    Minden soknál kész a kár, -  
    Mert mindenben van határ.

*145. Dal.*

Két elmében egy értelem,  
Egy lélek két hüvelyben,  
Egy szív, egy tűz, egy érzelem  
S indulat két kebelben; -  
Ketté osztva mind jó, mind rossz,  
Kény, kedv, öröm, bú és terh,  
S minden, a mit az idő hoz,  
S porban lel a por-ember;  
Minden helyben és időben,  
Ő bennem s én viszont ő-ben  
Boldogságunk ölelvén -  
Így élünk egy - ő és én.

*146. Dal.*

Te, szemének tekintete!  
Hogy szerelme szívének  
Szerencsémre lobbott vete,  
S szemén általtörének  
Az oly soká titkolt tűznek  
Boldogító szikrái, -  
Midőn a megindúlt szűznek  
Hajnalszínű rózsái  
Felderíték bűm homályát, -  
Lelkem most is érez és lát  
Téged! áldott tekintet!  
S a szív bennem lobbott vet.

*147. Dal.*

Ne mérkéld, óh balgataz ész!  
Az érzelmek örvényét;  
Arra nem mégy, bár miként téssz,  
Hogy kiszabjad törvényét;  
Ne rostálgasd az életnek  
Örömeit, kedveit,  
Magvait a szeretetnek  
S a szív ezer kényeit:  
Mert a javát elhúllatod  
Azalatt, míg rostálgatod;  
Ne csorbítsd azt, óh vak ész,  
A mi bennünk legjobb rész.

*148. Dal.*

Ama tenger keserveket,  
    (Elmondám én azokat,)   
És temérdek gyötrelmeket,  
    Fájdalmakat s kínokat,  
Melyeket a bús szerelem  
    (Mint megírva vannak ott,)   
Vélem, - ritka türedelem!  
    Étetett és itatott,  
Hadd bosszúljam meg kebledben,  
Boldogító szerelmedben, -  
    Keservem s keservedet, -  
    Nyisd meg, kedves, öledet!

*149. Dal.*

Leány! midőn gombolyodnak,  
    Kötvén Amor kezei,  
S oldódásra vágyakodnak  
    Kebled érzeményei,  
Jó! ha szíved oly hívet lel,  
    Ki becsülvén tégedet,  
Szerellemmel s tisztelettel  
    Oldozza meg szívedet:  
De ha ennek oldásában,  
Mint Sándor tett Gordiában,  
    Egyvalaki úgy tenne,  
    Valóban - nem jól lenne.

*150. Dal.*

Sok szép s jó van itt a földön,  
    (A ki ezt nem mondhatja,  
Az létet bal órában vön,  
    Szegény isten-állatja!)   
Sok szép s jó van: teli vele  
    Ez a roppant természet;  
Minden, a mit szül kebele,  
    Bölcs, kegyes, nagy intézet.  
Mennyből, földből eredetünk,  
Lelki, testi természetünk  
    Kényét, kedvét töltheti,  
    Ha mértékkel győzheti.



## VI. ÉNEK.

Szeretem én komor télben  
Forgatni a jó könyvet,  
Ha szép elmevirág kél benn,  
S a szív sok szép lobbot vet.  
Heliconnak istennéi,  
Musák, lelkünk barátnéi!  
Élésinknek e földön  
Szépe, ti töletek jön!

Szeretem én látni, mint kél  
Egy nap fényes pompában,  
Az ébredő görögöknél  
S félvilágos Hellában  
*Homer* dicső geniusa! -  
S az egész föld *Parnassusa*  
Mint lop szikrát tüzéből  
S életet nagy lelkéből. -

Szeretem én látni, mint fon,  
Nyájas, vidám lélekkel  
Rózsapártát *Anacreon*,  
Már remegő kezekkel;  
Mint érez csak szerelmeket,  
Örömket és kedveket,  
Enyelgő lant kezében,  
Már már elhúnyt éltében.

Szeretem én látni, mint ég  
Önnön-lelt tűz-hangokban  
*Sappho*, s mint vész, - mert *Phaon* jég -  
Szilaj dühös lángokban;  
A szerelem indulatja  
Szívét, eszét mint ragadja -  
Ezt lángszárnyú ódába -  
Azt a tenger habjába.

Szeretem én látni, mint vőn  
*Virgil* *Homer* lelkéből  
Egy oly szikrát, hogy új nap lőn  
Homer tüze lebjéből:  
*Tróját* látni kőhalomban -  
*Didót* gyilkos fájdalomban, -  
Tróját látni enyészni  
S a nagy Rómát tenyészni.

Szeretem én *Horác* által  
Tudni, mi a bölcsesség;  
A bölcs ember miként él s hal,  
Mi néki a föld és ég;  
Ezt a csuda természetet,

S benn az embert és életet  
Milyen pontból szemléli,  
S míveit mint itéli.

Szeretem én a szerelmet  
Ezer képben, formában,  
Most örömet, majd gyötrelmet  
Adni látni lángjában:  
Mint elmésen rajzolja ezt  
*Ovid*, a ki hazát is veszti,  
Mert szeretett s énekelt  
S tilost látott - s érdekelt.

Szeretek én elkapatni  
*Cicero* szép szavával,  
Mint Róma elragadtatni  
Beszédje tűzárjával;  
Élni *Cato* hazájában,  
A világ fővárosában,  
A Musák szép honában, -  
A hajdani Rómában.

Szeretek én *Ossiánnak*  
Komoly, magas lelkével  
Fellengezni, s hazájának  
Eltelni agg képével;  
S viadalmi csatájában  
S hárfájának bús hangjában  
*Árpád* hajdan-korában  
Lelni szívem - honában.

*Shakespeare*nek szeretem én  
Lelket-rázó szavában,  
(Emberinél többet rejtve  
Ő keblében s agyában,  
A teremtést mindenével,  
Angyalával és férgével,  
Látni s tudni, a mint van,  
Mi - miért - s miként voltában.

Nyitva látom míveiben  
A sors örök könyveit:  
Az indulat szélvészében  
Az életnek rendjeit,  
Miként bontja, mint zavarja,  
Hányja, zúzza és csavarja, -  
Emberről fel s le miként vet  
A játszó vak történet. -

Szeretem én *Pope* isteni  
Lantja lelkes hangjában  
Megismerni: ez itteni

Napalatti laktában,  
Az ember ő portestével  
És mennyei elméjével  
Mely kétesen tenyészett  
Csudálatos természet!

Mint lehet föld királyává  
Égből eredt eszével;  
S meg mint lehet föld barmává  
Földből forró vérével;  
Valójának ingerei  
Életének mily szelei:  
Istenhez fel nem kapják, -  
Férgekhez le mint csapják.

*Wieland* által vezettetvén,  
A Gratiák honában  
Otthon lenni szeretek én  
A hajdani Hellában:  
Esmerkedni bölcseivel,  
Mesterinek remekivel,  
S több bölcset, mint Hellában,  
Lelni *Wieland* magában.

Szeretek én *Schiller* magas  
Erős, bájos lantjával  
Felkapatni, hol csak a sas  
Lebeg erős szárnyával;  
S lelkes, velős erejében  
S elragadó kellemében  
Uralkodni látni ott  
Minden szépet, jót, nagyot.

Szeretem a természetet  
Szép együgyűségében,  
Az embert és az életet  
Természetes szépében,  
*Arcadia* ligetiben  
Látni *Geszner* képeiben, -  
Magam oda képzelni  
S kedvesem is ott lenni.

Szeretem én a világot  
Dolgainak folytában,  
A szentséges igazságot,  
Többnyire bal sorsában,  
*Pfeffel* lelkes meséiben,  
Oktalani tetteiben,  
Bölcs fátyolban szemlélni,  
És hallani beszélni.

Szeretem én látni, tudni:  
    *Voltaire* esze szárnyain  
Dicsőséggel pályát futni  
    Pindus minden útjain,  
Mint tellik ki egy elmétől,  
Egy ember egy életétől -  
    Száz-felé el ágozni  
    S mindég dicsőt magozni.

*Rousseau* által szeretem én  
    A szerelem forrását  
Kelni látni, - s eleredvén,  
    Nőttön nőni folyását;  
Most a remény napfényében,  
Majd setét bú fellegében, -  
    Most öröm közt zajogni,  
    Majd kínok közt zokogni.

Egyet mint tesz százezerré  
    Az öröm s bú nemében,  
S végre mint lesz egy tengerré,  
    Mely az élet földjében,  
Zajgó tüzes hullámival  
Mindent előnt-borít-nyel-fal, -  
    Minden öröm-virágot,  
    Minden reményfa-ágot.

Szeretem én jeleseit  
    A hajdani éveknek,  
Bajnokait és bölceit,  
    Bal sorsában élteknek,  
*Melpomene* játékiban,  
*Corneille* s *Racine* munkáiban  
    Elevenen szemlélni,  
    És hallani beszélni.

Szeretem én *Petrarchának*  
    Szívét fájni hallani,  
S szép vadonját *Valchusának*  
    *Laurától* visszhangzani!  
S lantja lelkes hangjaiban,  
Keble buja fájdalmiban  
    Elmeríteni szívemet,  
    Részegíteni lelkemet.

Szeretem én vitézektől  
    *Jeruzsálem* falait  
Víva látni, s tündérektől  
    Bajnok-szívek várait,  
Tasso Síren-énekében,  
S Ármidának bájkertjében

Megbűvölve ámúlni -  
S ezer kénybe csordúlni.

De leginkább szeretem én  
Forgatni a levelet,  
Melyben szíve felgerjedvén,  
Nékem első lobbót vet! -  
A szív, kiért úgy epedtem,  
Kiért mindent felejtettem;  
Ki magában mennyet zár  
S most, boldog én! enyém már.

A *levelet*, - melyre, úgy mint  
A termékeny ígére,  
Melylyel a nagy teremő int,  
A zűrzavar éjjére  
Napfény terjed, - napfény derült  
Bútengerben már elmerült,  
Már haldokló szívemre  
S testét megúnt lelkemre.

*151. Dal.*

Sokat mondék kellemiről,  
Hogy kesergém ezeket;  
De testének ékeiről  
Nem mondtam eleget:  
Most, mióta semmi sincs már  
Hymen előtt titokban,  
S szerelmemnek az örömtár  
Pompájában nyitva van; -  
Mondhatnék most! - hajh ezeknek  
Mindenképpen enyémekek  
Hüvelyek lesvén, -  
Szinte kővé váltam én.

*152. Dal.*

Boldog óra! hogy lángaim  
Kebelét felgyúlasztván,  
S testét lelkét tűz-csókjaim  
Szerelemre olvasztván,  
Egész kegyes valóságát  
Magamhoz forraszthatám,  
És egy század boldogságát  
Egy kortyban felhajthatám,  
Hogy a jónak soka s nagyja,  
A mint azt csak egyszer adja  
Amor, - szinte fája már, -  
Benned van a kény-határ.

*153. Dal.*

Igazságnak, valóságnak  
Az ész bár mit tart és hív,  
Az emberi boldogságnak  
Próbaköve csak a szív:  
Az észnek e föld szűk határ,  
S az emberből ki-kivág,  
S a múlandóság felett jár,  
Mert az éggel rokonság.  
De a földdel rokonabb szív  
Az emberhez mindenkor hív,  
És sorsaként bús vagy víg  
Bölcsőjétől sírjáig.

*154. Dal.*

Te! ki élted boldogságát  
Testiségben helyezed,  
És a lélek méltóságát  
Csak álomnak nevezed;  
Te! ki a szív indulatit  
Kárhoztatod, átkozod;  
Csak az égnek boltozatit  
Formálsz és nyomozod;  
Ki a földön nem vagy itthon;  
Kit porból fel semmi sem von, -  
Ily embert ki bölcsnek mond,  
Az, mint ti, szint oly bolond.

*155. Dal.*

Ezer öröm virágozik  
Minden ember számára;  
Ki vélek nem találkozik,  
Vessen önnön magára:  
Mert, a hol nincs, ott keresi -  
A fényben és pompában,  
Hol a szívet csömör lesi  
Minden élés nyomában.  
Ezer öröm virágozik;  
De leginkább barátkozik  
Az érzékeny szívekkel  
S az értelmes lelkekkel.

156. Dal.

Nincs öldöklőbb, nincs mérgesebb,  
Fenébb, kízóbb gyötrem,  
Orvosolhatatlanabb seb,  
Mint - a *megúnt szerelem*!  
Ti, kik a szív ösztönére,  
Együtt futni pályátok,  
Milyent néktek a sors mére,  
Egykor kezet fogátok,  
E méregtől rettegjetek!  
Meg ne töltse kebeletek: -  
Gátolhatja *bölcsesség*  
S okos *mértékletesség*.

157. Dal.

Éljük, éljük az életet!  
Ám de éljük eszünkkel;  
Éljünk minden perczenetet, -  
S utóbbra is tegyünk el.  
Éljük, éljük az életnek,  
Örömeit, kéjeit;  
Éljük a szép természetnek  
Boldogító kedveit:  
Az ég maga javálja ezt;  
Az élésre maga gerjeszt:  
Éljünk lelkünk- s testünkkel, -  
Mert holnap - tán mennünk kell.

158. Dal.

Szilajságunk szelidíteni,  
Mértékelni tüzünket,  
Gondunk terhünk édesíteni,  
Lelkesíteni bennünket:  
Ez a szép s nagy kötelesség,  
Melyet rendelt tenéked,  
Óh asszony! a teremő ég,  
S ez egyszersmind főbb éked.  
Asszony! ki megfelelsz ennek,  
Te vagy a jó s nagy istennek  
Legjobb, legszebb áldása,  
Boldogságunk forrása.

*159. Dal.*

A sors ura bölcsen teszi,  
Hogy a jó és rossz jövődőt  
Szemünk elől elfedezi -  
Áldjuk, áldjuk érte őt!  
Kevélységgel dagadnánk fel,  
Ha bizonyos jót látnánk;  
Irtózáttal tellenénk el,  
Ha látnók, hogy rossz vár ránk.  
Józan marad jó dolgában,  
Nem csügged el bal sorsában,  
Mit itt remél, - amott fél:  
A bölcs ember imígy él.

*160. Dal.*

A bölcs szíven (szerelmiben  
Lehessen csak az boldog)  
Jónak, rossznak cseréjében  
A sors soha ki nem fog.  
Az udvarnál, a pompában  
Megtarthatja nyúgalmát;  
A sivatag Libyában  
Elverheti úalmát:  
A gazdagság aranyában,  
A szegénység czondrájában,  
Míg szerelme tartandó, -  
Boldogsága állandó.

*161. Dal.*

Ragyogó mell-csillagodat,  
Páva-farkú címedet,  
Halmokra gyűlt aranyodat  
Hír-felkapta nevedet,  
Nem irígylem, - tartsd magadnak  
S végy, a mit tudsz, ezeken,  
Szívemnek fenn nem akadnak  
Kedvei az ilyeken:  
Míglen szívem való jót él,  
Nem ingerli az ily füst s szél;  
Nem kell néki a dibdáb,  
Gyermek-kedvet töltő báb.



162. Dal.

Míg az élet tavaszában  
Szívünk s elménk tüze ég;  
Míg tetemünk ép csontjában  
Erő s velő nagyon még;  
Addig minden örömünknek  
Amor legyen szerzője,  
Nappalunknak, éjjelünknek  
Amor legyen töltője;  
S midőn éltünk össze itt lesz,  
Akkor Amort, ki bucsút vesz,  
Oly *barátság* váltsa fel,  
Mely a sírig tartson el.

163. Dal.

Ne csudáld, hogy majd minden szó  
Csak szerelem versemben:  
A sok édes, a sok szép s jó,  
A mit érzek keblemben,  
Sőt e roppant természetben  
A mi lehel és munkál,  
Vonsz, köt, tart, s ily szép keletben  
A mi által öszveáll,  
S öszvehangzik minden, minden  
Kívül, belől, alatt és fenn -  
A mi élet s élelem, -  
Mi az, ha nem *szerelem*?

164. Dal.

Minden nap új kellemekekkel  
Esmértet meg engemet;  
Minden nap új örömekekkel  
Tölts boldog szívemet;  
Naponként nő tiszteletem  
Szép lelkéhez lelkemben;  
Naponként nő szeretetem  
Jó szívéhez szívemben.  
Boldog Hymen! ki többet lelt,  
Mint sem Amor maga képzelt; -  
Ily jutalmat eddig még  
Csak ritkán vőn a hívség.

165. Dal.

Seregesen megy a vad lúd  
Egy-egy betű képében,  
Oda, hol jobb helyeket tud -  
Kiált magas reptében;  
Csóka, varjú alatt repül,  
Emberlakot keresgél;  
Sármány, pityer kertekbe gyűl,  
Csipősen fúj a felszél:  
A tél ajtónk előtt immár,  
S ez majd mindent szorosba zár; -  
Én mindennek bőjében  
Vagyok Lízám ölében.

166. Dal.

Egy szép s jó szűz tiszteletét  
Magának megvehetni,  
Szívét, kezét, szeretetét  
Örökre megnyerhetni,  
A jobb ifjú mindenre kész -  
S cselekedni azt meri,  
A miről a hidegebb ész  
Azt tartja: *nem emberi*.  
Magyar szépek! legyetek jók,  
Áldozatra s lantra méltók! -  
S Árpád népe olyant tesz,  
Hogy Romának társa lesz.

167. Dal.

A mit kívül belől esmér,  
Azt únni vágy az ember;  
Az emberszív, az embervér  
Állhatatlan csuda szer!  
De felségesb természeted,  
Jobb agyagból formált szív!  
A hol megszáll szereteted,  
Ott te holtig maradsz hív:  
Mert a mit megszerethettél,  
Minthogy csak jót kedvelhettél,  
Szeretendő lesz mindég, -  
Jóért a jó holtig ég.

*168. Dal.*

Oly szükséges szívemnek ő  
S egész ember-létemnek,  
Mily szükséges a levegő  
És lélekzet mellemnek;  
S a mily szükséges lételemnek  
Lelkem s testem kötése,  
Szint oly szükség életemnek  
Szerelmének élése.  
A míg veszély nem éri ezt,  
Engem semmi meg nem ijeszt;  
Minden ellen védelmem  
És oltalmam szerelmem.

*169. Dal.*

A szív minden indulatja  
Telhetetlen és sovár;  
Semmi meg nem nyugtathatja,  
Hogy mondaná: elég már.  
*Sándor* kicsinynek tartotta,  
A mi a nap alatt van;  
*Diogenes* nagyollotta  
Lakhelyét a hordóban.  
A szerelemnek egyedül,  
Midőn heted egében ül,  
Van oly boldog órája,  
Hogy - csak múlás hibája.

*170. Dal.*

Csupán magad, értelmes ész,  
Szerencsénket nem teszed,  
Sőt még inkább vesztünkre lész,  
Mert több javunk elveszed;  
Érzékeny szív, te legfőbb kincs!  
Nagyobb rossz vagy, mint sem jó,  
Ha mindenütt veled ott nincs  
Az ész, úgy mint kormányzó; -  
De, kiben szív s ész kezét fog,  
Az a százszor s többször boldog!  
Minden jó s szép, a mi van,  
Övé ezen világban.

*171. Dal.*

Libyának homokjain,  
Hol az útas szomjan hal;  
Hycrania havasain,  
Hol nem hangzik madárdal;  
Szerecsenek melegében,  
Hol megsűl a természet;  
A jégtenger közepében,  
Hol megszűnt a tenyészet;  
Az ég bár mely hajlatában,  
A föld bár mely barlangjában  
Csak teveled lehetvén, -  
Mindég boldog volnék én.

*172. Dal.*

Az ész minden új tudtával  
Egy-egy öröm-falatot  
Elkap, - milyent lármájával  
Még egyet sem adhatott.  
Tiszteletét, becsületét  
Az észnek én megadom;  
De kényim tág kerületét  
Nem szorítja, fogadom.  
Gyermekkorom játékait,  
Ifjúságom szép álmait  
Elragadá magával, -  
Szerelmemért meg nem csal.

*173. Dal.*

Az aranynyal teli zacskó  
Igen hasznos a földön,  
A miolta némely szép s jó  
Pénzzel vétethető lőn;  
De nemesebb kellemeit  
S díszait a léleknek,  
És édesebb örömeit  
S kéjeit a szíveknek,  
A mi létünk menyynyé teszi,  
Senki pénzen meg nem veszi:  
Az aranynyal tölt zacskó  
Csak boldog szív mellett jó.

*174. Dal.*

Erdőn, mezőn zúgva dúl-fúl  
Az éjszak hideg szele;  
Tölgynek, bükknek zörögve hűll  
S repdez száraz levele;  
Hamvas ködbe van borúlva  
A szép vidék pompája;  
Szerelmünknek elpusztúlva  
Fekszik öröm-tanyája:  
De minket ez nem szomorít;  
Noha négy fal közé szorít  
Bennünket a zordon tél -  
Szívünk mindég tavaszt él.

*175. Dal.*

Kiki maga útján járjon,  
S boldoguljon ott bízvást;  
De mást attól el ne zárjon,  
S ne kénytessen arra mást;  
Űzze kiki mesterségét,  
Melyre kedve s alkalma;  
De arra más tehetségét  
Kénytetni, nincs hatalma;  
Mert az ember szabad állat;  
S nyomja, törje bár a vállat  
Az önként felvállalt terh,  
A baj könnyebbséget nyer.

**VII. ÉNEK.**

Ott, hol Hymen kötelében  
Két rokon szív s lélek él,  
Ott az élet idejében  
Minden nyomban öröm kél:  
Ölelkező akaratok  
A kettőnek lelkében,  
Ölelkező indulatok  
A kettőnek keblében;  
Egyet-értő vélemények  
A két elme reptében,  
Öszvehangzó érzemények  
A két szívnek mélyében;

Jó s bal sorsnak forgásában  
Öszvefogó kezekkel,  
Ezen élet pályájában  
A sírúg úgy mennek el.

Békességes türedelem  
Egymás iránt szívekben,  
Hű barátság, hű szerelem  
Mindenütt társ mentekben.

Ama mérges szelenczének  
Együtt hordják átkait;  
A kedvező szerencsének  
Együtt élük javait.

Hol útközben gátot lelnek  
Édes együtt-mentekben,  
Ketten könnyű terhet emelnek,  
Kettős erő lelkekben.

Hol az egyes kétesen áll,  
Hogy ennyit nem visel el,  
A terhnek két öszvetett váll  
Nyájaskodva megfelel.

Munka után az egyesnek  
Kipihenni, únalom;  
Hah! de két hív szerelmesnek  
Ott a legszebb jutalom.

Midőn a sors ostorával  
Az egyesre lecsapkod,  
Ez magános fájdalommal -  
Néha késhez is kapkod;

De két hű szív, ki egygyé lett,  
Csapásit csak kaczagja;  
Míg szerelmek sebet nem vett,  
Nem árt semmi haragja.

Egy szerelem lángol, lobog  
A kettőnek szívében;  
Egy kényes öröm remeg, dobog  
A kettőnek keblében,

Az érzemény tengerében  
Ölelkezve merengnek;  
A remények tér egében  
Pár-galambok kerengnek.

Azon egy bú a gyötrelme  
Mind a kettő éltének;  
Egy seb, egy kín a sérelme  
Mind a kettő lelkének;

De minden bú csak felet tesz,  
Mely kétfelé oszlik el;  
S minden öröm duplázva lesz,  
Mely közös két jó szívvel.

A mit egyik a másért tesz,  
Tevődjék bár bajokkal,  
Mindég édes örömmé lesz -  
A remény csak itt nem csal.

Törjön rájuk veszedelem,  
Az erős a gyengének  
Segedelem és védelem  
Veszélyével éltenek.

Hol az erős erejével  
A szépségért dolgozik,  
Ott a szépség kellemével,  
Virágával áldozik.

Hol az erős megépíti  
A nyugalom tanyáját,  
A szép azt felékesíti,  
Szerte hintvén rózsáját.

Imígy élnek ezt a létet  
Ezen próba-világon;  
A mit egyik könnyűvé tett,  
Másik abba rózsát fon.

Imígy élnek az életnek  
Szép tavaszi korában,  
Az igaz, hív szeretetnek  
Fennyen-csapó lángjában;

Imígy élnek az életnek  
Már hervadó őszében,  
A barátság s szeretetnek  
Holtig égő tűzében.

Szerelmeik gyümölcsiben,  
Kik keblekből fakadnak,  
S ezek gyermek-örömben  
Ők újra megifjadsanak. -

Egyetlen egy féreg terem  
E szép élet-rózsában, -  
Gondolni is alig merem  
Szívem boldogságában! -

Tudniillik: ha fele szív  
Verni megszűnt, - s fele még  
Tovább is ver - feléhez hív -  
Ha vernie már elég!

*176. Dal.*

Amor ezer mesterségét  
Elmémmel ha vizsgálom,  
Legjelesebb tehetségét  
Abban lelem s csudálom:  
Hogy az élő természetnek  
Különnemű két ágát,  
A magzásnak s tenyészetnek  
Megért hím s nő virágát  
Oly csudával köti öszve,  
Hogy meg lévén már kötözve,  
A volt kettő egyet tesz -  
S az egyből meg - hat is lesz.

*177. Dal.*

Miólta, mint bimbóikból  
Virágai kertemnek,  
Kifejlének csomóikból  
Érzelsei szívemnek:  
Egy szép lelket, egy jó szívet  
Kivántam én magamnak,  
Szívet nékem élőt s hívet  
Ez életben társamnak; -  
A mit kérni nem is mertem,  
Boldog én! azt is megnyertem:  
Szép lelket szép hüvelyben,  
Jó szívet szép kebelben.

*178. Dal.*

Volt egy idő, hogy Aurora  
Bú-követ volt én nékem,  
S felrettent a kakas-szóra  
Ki sem pihent inségem! -  
De most öröm-követem ő:  
Mert álmamból serkenvén,  
S látván derül a hegytető,  
Újra tudom s érzem én, -  
S érzi kettős valóságom,  
Hogy - nem álom boldogságom;  
S hogy valamint volt tegnap,  
Szint úgy lesz a máj nap.



179. Dal.

«Álom Amor boldogsága»

Sok azt véli, kedvesem!  
Nem igaz: mert valóság a -  
Vagy, ha ez nem, - semmi sem.  
De légyen úgy: ha engemet  
Az igazság gyötör s nyom,  
Hát többet ér egy szívemet  
Boldogító szép álom.  
Mért vagyunk mink oly okosok  
Vesztünkre? hajh! s oly szorosok  
Boldogságunk ösvényi: -  
S tágok a bú örvényi.

180. Dal.

Az embert fő indúlatja  
Féreggé vagy istenné,  
S e földet elváltoztatja  
Pokollá vagy édené:  
A sok közül legboldogabb  
Indúlat a szerelem;  
Ha szerencsés, minden víz-hab  
Öröm néki s élelem;  
Hová boldog szeme tekint,  
Az élésnek virága int;  
S akármely baj éri őt,  
Nem esmer ez rossz időt.

181. Dal.

Érzeményink hajnalában  
Nyíló *első szerelem!*  
Ezen szegény föld porában  
Te vagy legjobb élelem!  
Te vagy földi életünknek  
Legszebb virág-ideje!  
Minden gyönyörűségünknek,  
Kényünk s kedvünk veleje!  
Sem előtted jobbat, szebbet,  
Sem utánad édesebbet  
Az ember itt létében  
Nem érezhet keblében.

*182. Dal.*

Kezdj idején fősvénykedni  
Az örömmel, halandó!  
Mert késő lesz epekedni,  
«Hogy az öröm múlandó»,  
Midőn nem lesz semmi kedv s kény  
Már inyére szívednek,  
Mely, mint az eltörött edény,  
Nem szolgál már éltednek;  
S az öröm, mint egy szitában,  
Nem marad a mell baljában, -  
Csak a zsibbadt únalom  
S a darabos fájdalom.

*183. Dal.*

Sokat mondék szerettemről,  
Sok szépet, jót s édeset;  
Sokat mondék szerelmemről -  
Hajh! s még is még keveset:  
Lelkes, szíves tekintetét,  
Kegyét valóságának,  
Édes rózsá-lehelletét,  
Mennyét édes csókjának, -  
Ki képes azt lerajzolni?  
A mi úgy el tud bájolni,  
Hogy keblem ezt érezvén,  
Embernél több vagyok én.

*184. Dal.*

Megemésztéd az erdőnek  
Árnyék-adó díszait;  
Megemésztéd a mezőnek  
Élet-tartó füveit;  
A vizeknek megállítád  
Haszon-hordó menteket;  
A napokat megkurtítád,  
Kinyújtád az éjeket:  
Olyan vagy te, óh december,  
Mint egy zsarló szultán-ember; -  
De nekem nem véthetvén.  
Csak nevetlek téged én.

*185. Dal.*

Amornak sok a rokonja  
S mindenik más tárgyért ég:  
Ezt magához Clio vonja,  
Ezt egy, azt más mesterség;  
Ez Bacchusnak szeretője,  
Az aranynak s ezüstnek;  
Ez játéknak kedvelője,  
Amaz a tömjén-füstnek:  
Tárgyakban bár ellenkeznek,  
Az egy pontban megegyeznek:  
Kiki azon hitért vész,  
Hogy övé a legjobb rész.

*186. Dal.*

A szerelem erkölcsöket  
A szív gerjedelmiből  
Úgy tenyészt, mint gyümölcsöket  
A nap a fák rügyiből;  
S gyakran, a mit egy században  
Fel nem talál az elme,  
Felleli egy pillanatban  
A szív égő szerelme.  
Kifejtven az elmésséget,  
Ő lel minden mesterséget;  
Nincs ott lehetetlenség,  
Hol termékeny tüze ég.

*187. Dal.*

Ha nem ügyel az ész rája,  
Midőn a lány szív szeret,  
A bujaság vad rózsája  
Könnyen verhet gyökeret:  
A testben felforró vérnek  
Veszedelmes termése,  
Mely által a jobb gyökérnek  
Elnyomatik díszlése.  
Átok arra, ki miként ti,  
Banya Phrynék, magvát hinti  
E kártékony maszlagnak  
Keblekbe az ifjagnak.

188. Dal.

Az öröm, ki bánat s csömör  
Követ legott nyomában,  
Tolvaj-vendég; - kárt tesz, lop, tör,  
A szívnek kincs-tárában.  
A bujaság siren kénye  
Lep s lop így meg bennünket,  
Ha erkölcsünk érzeménye  
Meg nem őrzi szívünket;  
Ő az, a ki, ha befészkelte,  
Semmi jónak nem ad helyt  
S a míg talál, addig dúl,  
Míg csömörben el nem fül.

189. Dal.

Nincsen minden ember-főben  
Ész, ki *Newtont* elérje,  
S véle alban és tetőben  
A teremtést esmérje;  
De van minden jobb emberben  
Érző szív, mely ömledez,  
Ha *Maróban* és *Homerben*  
Az érzemény zengedez:  
S azért, kik úgy énekeltek,  
Hogy szíveket érdekeltek,  
Míg az emberszív érez,  
A nevetek áldott lesz.

190. Dal.

Az emberi tétemények  
Jó reménység fejébe  
Hintegetett vetemények  
A jövőndő méhébe;  
De tisztán a legszebb s jobb mag,  
A sors jege vervén el,  
Vagy elnyomván földi maszlag,  
Csak ritkán s elvétve kel! -  
*Hymen* boldog kebelében  
Az emberszív csak felében  
S tűrhetőbben érezi,  
Ha valami vérezi.

*191. Dal.*

Boldogítani, boldogúlni  
Egyarányú mértékben,  
Nem fogyni, sőt gyarapúlni  
A legszebb s jobb értékben;  
Vidám, nyugodt, erős lenni  
Lelkében és testében,  
Nem rettegni s nem csökkenni  
A sors dúló mérgében:  
Ez boldog s bölcs emberélet!  
Tőled ered e tökélet,  
Értelmes, bölcs szerelem!  
Szerelmes, bölcs értelem!

*192. Dal.*

Hogy a hírnek templomában  
Örök legyen a neve,  
Mit nem forgat az agyában,  
Mit nem tesz, mit nem teve,  
Vagy ha nem tesz, nem tehetvén,  
Mit tenni nem hajlandó,  
Kész örömet félre-vetvén,  
A nyugtalan halandó? -  
S csak sírjánál eszmélkedik;  
De már ott nem kételkedik:  
Hogy jobb élni szívében,  
Mint sem a név hírében.

*193. Dal.*

E hiános por-életben  
Nézz bár hátra s előre,  
Semmi sincsen tökéletben,  
Semmi sem jut tetőre:  
A szerelem ragad csak fel  
Oly tetőre szárnyával,  
Hol a szív oly élelmet lel,  
Hogy - elégszik sorsával.  
*Szeretni és szerettetni,*  
Két szívnek egygyé lehetni, -  
Ennél feljebb már nem hág  
Az emberi boldogság.

*194. Dal.*

A szerelem keserűjét,  
Ki az, ki leírhatná?  
A szerelem gyönyörűjét,  
Hol az, ki elmondhatná? -  
Pokla dühösb gyötrelmeit  
A jaj ki nem adja még;  
Mennye lelkesb örömeit  
Zengni, lehetetlenség.  
Szívünknek mély fenekében  
S valóságunk szövetében  
Ül mind lelke kétének,  
Mind fenéje mérgének.

*195. Dal.*

Úgy szí lelkem boldogságot  
Rám sugárzó szeméből,  
Mint a gyémánt fényt s világot  
A nap örök tüzéből;  
S szerelmének Édenében  
Szívem úgy él kényére,  
Énekelve örömében,  
Áldást mondva szívére, -  
Mint a kis méh egy Tempében,  
A tavasz lágy levestében;  
Csak hogy több kény- s kedvekben,  
Mint ez virág-nemekben.

*196. Dal.*

A szivárvány színeivel  
Szemfényvesztő ruhában,  
A tenger s föld kincseivel  
Potrohos tárházában, -  
E gondolat dagályában:  
*Hogy övé mind, a mit lát,*  
Az ott - senyvedt únalmában  
Még is ásít s száját tát:  
Mert, mily fény van ruhájában,  
S a mennyi kincs tárházában,  
Oly homály van fejében  
És üresség szívében.

*197. Dal.*

Kendericzék! fülemilék!  
Rég elolvadt már a hó;  
Karikáznak már a pillék,  
Fakad már a fabimbó:  
Hol késtek még, ti kertemnek  
Tavaszi hív lakosi?  
Az életnek, szerelemnek  
Kedvit dalló lantosi? -  
Jőjjetek meg, kis kedvesek!  
Minden karvalyt csővel lesek,  
Hogy békében legyetek  
S több kis lantost költsetek.

*198. Dal.*

A szív minden indulatja  
Az emberből mást mást tesz:  
Most barommá változtatja,  
Kiből majd meg isten lesz,  
A párducznak s oroszlánynak  
Parancsol most eszével,  
Kit egy vérhab majd zsákba rak  
Lelkével és testével:  
Önmaga meg nem foghatja,  
Az istennek mily állatja; -  
Érző szív te s magas ész,  
Mindég ég rokonja lész.

*199. Dal.*

Az embert, ki kebelében  
Soha tiszta szerelem  
Nem fogamszik, bár fejében  
Sok az ész és értelem;  
Ki a vallást s jámborságot  
Gúnyolja s megneveti,  
Az erkölcsöt s igazságot  
S hazáját nem szereti,  
Az oly embert kerülni kell:  
Mert élete poklot lehel;  
Mert méreg foly érében,  
S egy ördög ül szívében.

*200. Dal.*

Miket, szívem ömledezvén,  
En-magam-lelt hangokban  
Énekeltem s daloltam én, -  
Nem nagy ész szól azokban:  
Csak természet szüleményi,  
Együgyűek szavaim;  
Búm s öröömim érzeményi  
Énekeim, dalaim;  
De, ki mind ezt nem érezed  
S talán hiú hangnak veszed, -  
Élelmed a nap alatt  
Csak agyagból kelt falat.



## **II. kötet**

# **REGÉK**

## CSOBÁNCZ.

*Il crudo Amore  
Si pasce ben, ma non si sazia mai  
Di lagrime, e dolore.*

*Guarini.*

Ülj mellém a kandallóhoz,  
Fel van szítva melege;  
Csobáncz-várról, édes-kedves,  
Im! halljad, egy agg rege: -  
Múlt szüretkor Badacsonyon  
Ezt Múzsámtól vettem én  
Egykor, midőn magam bolygék  
A hegy szirtes tetején.

Sok történt ott, a mióta  
E pompás hegy földjébe  
Szőlő s gyümölcs ültetődven  
A vadonnak helyébe,  
Eszkendőnként sok úri nép  
Gyűl oda a szüretre: -  
László s Rózsa szerelmek is  
Ott kelt e bús esetre.

1.

«Szép, jó s vitéz volt a kedves,  
Nemcsak Vasban, Szalában  
Volt legelső, - nem volt mása  
Mátyás birodalmában;  
Termetének annyi éke  
Nem volt minden kelleme;  
Bő értéke, híres neme  
Nem volt minden érdeme:

2.

Fellengező, erős lélek,  
Éles, mély tűz-értelem,  
Nemes, bátor, igaz, nagy szív,  
Lángoló hív szerelem  
Voltak azon tulajdoni,  
Melyek ötlet szememben  
Egyetlenné s - örökkössé  
Tevék az én szívemben.

3.

Itt ült velem legutólszor,  
Engem általölelvén, -  
Hű szerelme szerelmemnek  
Teljesen megfelelően.  
Szüret vala itt akkor is:  
A Balaton háborgott,  
Zúgott a hegy a nagy szélben,  
Hajh! és szívünk csikorgott!» -

4.

«Isten hozzád, Rózsa lelkem!  
Megyek, úgy mond, Budára;  
S kikeletre Bátorval  
Onnan török nyakára.  
Teli, hallom, vitézekkel  
Immár Mátyás udvara,  
S én ne mennék? - A ki nem megy,  
Nem nemes, nem - magyar a'.

5.

Ha az Isten szerencsét ad,  
Visszahozom szívemet,  
S borostyánnal koszorúzva  
Viszlek haza, hölgyemet.  
Szigligetben fogunk élni,  
Szerelmünkben boldogok,  
Hol fészünkéből kirepülni  
Egy könnyen majd nem fogok.

6.

De ha az Úr oly sorsot vet,  
Hogy Szentgyörgyi egy fia  
Vérét ontsa - érted foly az,  
Édes haza, Hunnia! -  
Akkor Rózsám, Gyulafy-faj,  
Kesergvén a mátkáért,  
Vígasztaljon e gondolat:  
*Szép halni a hazáért!»*

7.

«Imígy szólott, súlyos kardját  
Oldalára övedzvéni;  
Megdermedve, zúzott szívvel,  
Magam' kívül valék én:  
S elszakadott kebelemtől! -  
S elment a vad törökre! -  
De fülánkja szerelmének  
Benn e szívben örökre! -

8.

Oda van ő! - felgyilkolva  
Örömei éltemnek;  
E nagy világ semmit többé  
Nem adhat már szívemnek! -  
Oda van ő! - utána, haj!  
Haszontalan sohajtok;  
Oda van ő! - legyek én is!  
Egyebet nem ohajtok.»

9.

Badacsonnak szüretjében,  
A hegy felső felében,  
Hol nehezen fogamzik már  
Szőlő a szirt keblében;  
Alatta egy vén diónak,  
Senkitől sem láttatván,  
Egy legördült ormon ülve,  
Csak rigóktól hallatván,

10.

Imígy zengé, elmerülve  
Tengerében kínjának,  
Szíve gyászos történetét  
Egyedül csak magának,  
Szegény Rózsa, - Balatonra  
Meresztvén le szemeit,  
S fuldokolva nyeldegelvén  
Sűrűn omló könnyeit.

11.

A szép Rózsa! Gyulafynak  
Dicsőséges leánya,  
S a ki őtet csak ismerte,  
Minden férfi bálványa:  
A milyen szép és kellemes,  
Oly felséges, kegyes, jó,  
Dunán s Tiszán innen és túl  
Nem volt hozzá hasonló.

12.

Bő, víg s népes volt Badacson  
Az akkori szüretben:  
Mozgott, hangzott az egész hegy  
Fenn és alatt, kinn és benn.  
Urai és asszonysági  
Veszprim-, Somogy-, Szalának,  
Ifjai és leányai  
Mindnyájan ott valának.

13.

Durrogtanak a mozsarak,  
Hogy a bérczek ropogtak,  
Kongtak a még üres hordók,  
Az ostorok pattogtak;  
Harsogtak a tárogatók,  
A hegedűk zengének,  
Szólt a duda, tapsolt a táncz,  
S a sarkantyúk pengének.

14.

De mind erre a bús Rózsa  
Örömrre nem gerjede;  
Mint a féreg-marta rózsa  
Lankada és csüggede:  
Se nem látott, se nem hallott  
Keservénél egyebet;  
Se nem érzett, se nem tudott  
Keservénél egyebet.

15.

Mert Lászlója, ki Mátyásnak  
Diadalmas hadával  
Dicsőséget ment aratni  
Pogány-földön kardjával  
S Mátyás halál-seregében  
Harczolt Kenyér-Mezején  
Sebet s utóbb halált nyere  
Azon nyárnak elején.

16.

Épen, midőn kalangyákban  
Feküdt még a gabona,  
Akkor jöve a táborból  
Csobánczra egy katona:  
«Szentgyörgyitől jövök, úgy mond,  
Az ő árva szolgája,  
Hol van Rózsa, - a kisasszony, -  
Szegény uram mátkája?

17.

Oh kisasszony! kegyelmednek  
Szomorú hírt hozok én:  
László úrfi, kedves uram,  
Meghalt Kenyér-Mezején!  
Farkas előbb oda lett már,  
Kit innen vitt magával;  
Farkas után én gondoltam  
Sárkány paripájával.»

18.

«Meg kell halnom, - eredj, monda,  
Ledülve egy dúlt sánczra,  
Mikor s mint lett halálomat  
Vidd mátkámnak Csobánczra,  
Emlékezzék meg énrólam,  
Az ő holtig hívéről; -  
De miattam le ne mondjon  
Az életnek kedvéről.

19.

Legkedvesebb barátomat  
Válaszsa ő férjének,  
Boldogítsa Varjas Andrást  
Szerelmével szívének!» -  
«Imígy szólott, írni akart,  
De jobb keze nem vala! -  
S ugyanaz nap, pünkösöd kedden,  
S ugyan ottan - meghala!»

20.

Ily fenével kínzá Rózsát  
E katona-jövevény; -  
Óh iszonyú rút csalárdság!  
Pokol-fonta szövevény! -  
Az egész hír költemény volt;  
Varjas András koholta,  
S Orbán deák, a ki Rózsát  
Ezen hírrel gyilkolta.

21.

Varjasnak már rég fájt foga  
Csobánczra és kincsére,  
S fejét soká törte abban,  
Mint ejthetné kezére;  
Ezer tört és lépet vetett,  
Hogy megfogja madarát;  
De bármit tett, nem volt haszna, -  
S csikorgatta agyarát.

22.

Hogy Szentgyörgyi táborba ment, -  
Hah! mint örült annak ez;  
Remélvén, hogy a csatákban  
Vagy Szentgyörgyi oda vesz,  
Vagy hogy Rózsa elfelejti  
Távollévő mátkáját,  
S utóbb mégis néki adja  
Szüzessége pártáját.

23.

De élt a' még, megtartá őt  
Az igazat védő ég;  
S élt keblében hív szerelme, -  
Sőt azóta nőtt az még.  
S lefizetvén hazájának  
A tartozott oltalmat,  
Jönni készült, mátkájától  
Megkérni a jutalmat.

24.

Se Rózsa nem felejté el,  
A mit ígért hívének;  
S távolléte kétszerezte  
Lángját égő szívének.  
Kosarat nyert, a ki kérte:  
Halápy és Hagymásy,  
Török, Pethó, Kanizsay,  
Poky, Érsek s Szilvásy.

25.

Úgy cselekszik a távollét  
A szerető szívekkel,  
Valamint a szél fuvalma  
A lángoló tüzekkel:  
Ha csak kicsiny s gyenge a láng,  
A szél mindjárt elfojtja;  
De ha immár elharapózott,  
Azt még inkább felbojtja.

26.

Imígy látván füstbe menni  
Varjas minden reményét,  
Megcsengette körmöczikkkel  
Jól megtöltött erszényét:  
«Orbán! (úgy mond ez ördöghez)  
Jutalomúl ezt veszed,  
Hogyha nékem te Csobánczot  
És Rózsát megszerezted.

27.

Dárday, hogy ő hűgait  
A jószágból kitudád,  
Mely az ő nagyanyjoké volt,  
Nemde kétszáz sárgát ad? -  
Ebben itt két annyi vagyon: -  
Sajátod az órában,  
Melyben Varjas lefekteti  
Rózsát nyoszolyájában.»

28.

S poharak közt így végzének:  
Közösülés ne legyen  
A mátkák közt, - tudósítást  
Egy a mástól ne vegyen;  
S utóbb László elvesztéről  
Bizonyos hír terjedjen,  
Úgy hogy erről kételkedni  
Akárki is feledjen.

29.

S úgy lett. - Orbán, a sátánfi,  
A dolgot jól intézte;  
Hogy Rózsát, mint elnyert konczot,  
Varjas immár úgy nézte.  
Varjasnak egy czimborása,  
Ki Lászlóról halált írt  
A táborból, hitelessé  
Tevé ama költött hírt.

30.

Holtnak tartá László úrfi  
Rózsa s minden atyafi;  
Megkönnyezé derék vejét  
Még maga is Gyulafy.  
Sőt Tihanyban requiem is  
Tartatott már érette.  
Ott volt Varjas és deákja,  
A két ördög, - s nevette.

31.

De ezáltal dolgát Varjas  
Nemcsak jobbra nem tette;  
Hanem minden reménységét  
Egyszerre elvesztette.  
S kétségbe'esvén, hogy valaha  
Megfoghatná madarát,  
Dúlt, fült, ivott, káromkodott  
S csikorgatta agyarát.

32.

Oh, de Csobáncz bezzeg hangzott  
Rózsa szíve jajától;  
Lászlót! Lászlót! kért ő szegény  
A vár minden falától.  
Mérték nélkül volt keserve,  
Haját, keblét szakgatta;  
Földhöz sujtott reményeit  
Éjjel-nappal siratta.



33.

Látván ezt az ősz Gyulafy,  
Vigasztalta, kérlelte,  
Dorgálta is gerliczóját,  
Óh! mert igen szívelte. -  
De a lelkét vesztett szívnek  
E föld már nem adott írt.  
Vajh! mért kellett elhinnie  
Ama gyilkos hamis hírt!

34.

Mint őszzel a liliomszál,  
Szemplátomást hervadott;  
Tüze elhúnyt, lelke alélt,  
Már könnye is apadott.  
Ez utolsó szüret után  
Már csak alig élhete;  
Pedig László Budán volt már -  
S kedveséhez siete.

35.

Budán volt már a király is  
Az országnak nagyjával,  
S diadalmit innepelte,  
Bajnokinak javával.  
A mulatság- s vígasságnak  
Budán nem volt szünete;  
De Lászlót ez nem ingerlé -  
Kedveséhez siete.

36.

Mert hogy rég nem hallá hírét,  
Se nem vette levelét  
Mindég szívelt mátkájának, -  
Borzogatta kebelét.  
Tarsolyában sok gyöngy vala  
Rózsájának számára;  
Örült, midőn elképzelé,  
Mint illik majd nyakára.

37.

Nagy-Vázsonyig Kinizsyvel  
És többekkel utazott,  
De készítettén Csobáncz felé,  
Nem vesztegett soká ott.  
Napnyúgotkor indúlt onnan  
Lovászával magával,  
Farkassal, ki minden sorsot  
Együtt viselt urával.

38.

Késő őszben volt ez a nap:  
Már mindenütt elkele  
Márton lúdja; a Bakonynak  
Már lehullott levele.  
Hideg szél fújta éjszak felől, -  
Repült a ló serénye;  
De kedvezve világított  
A már telő hold fénye.

39.

«Rózsa! Rózsa! közel vagyok, -  
Hahogy hívem maradtál,  
S megtartottad, a mit nékem  
Badacsonyon fogadtál? -  
Szigligetben fogunk élni,  
Szerelmünkben boldogok;  
Hol fészünkünkől kirepülni  
Egy könnyen már nem fogok.»

40.

Ezt gondolá s több effélét  
László úrfi magába',  
S nyargalt-nyargalt, hogy szikrát hányt  
A száguldó ló lába.  
Estve későn volt az immár,  
Hogy kiért a tisztára, -  
Felpillantott, és ráismert  
Csobáncz-várnak fokára.

41.

Itt megtoppant paripája  
És egy nagyot horkantott;  
Mert épen egy nyúl az úton  
Ott keresztül illantott.  
De sarkantyút adván László  
Ágaskodó lovának, -  
Most még annál sebesebben  
Nyargalt Csobáncz várának.

42.

Tovább jutván, a sziklák közt  
Ott egy bagoly huhogott;  
Borzadozott Szentgyörgyi ott,  
S bátor szíve dobogott:  
Mert tudta még dajkájától,  
Hogy semmi jót nem jelent,  
A mit most hall s imént látott;  
De a bajnok - tovább ment.

43.

Továbbá hogy oda jutott  
A hegy gyöpös aljába,  
A honnan felkanyarodik  
Az út Csobáncz várába:  
Szomorúan hallott kongni  
A várban egy harangot: -  
«Mit jelent ez!» - Az erős szél  
El-elkapta a hangot.

44.

«Úrfi, lassan! (monda Farkas,)  
Én itt nem jót érzek! -  
Torba megyünk, - a faluban  
Valakit megkérdezek.»  
S egy paraszt jött épen szemközt,  
S László imily kérdést tőn:  
«Földi! minek szól e harang?»  
Válasz erre, jaj! - ez lőn:

45.

«Dicsértessék az Úr Isten!  
Kisasszonyunk vívódik  
Tegnap óta a halállal -  
Mondják, szörnyen kínlódik!  
Bár az Isten megtartaná!  
Mert igen szép s igen jó;  
Régen beteg: - lelkéért ez  
A harmadik harangszó.»

46.

S mintha ezer kardot döftek  
Volna László szívébe,  
Elbődüle, - minden vére  
Visszaszaladt keblébe;  
S mint a nyíl a várban termett,  
Lova eldőlt alatta:  
De hajh! Rózsát László elől -  
A halál elragadta.

## TÁTIKA.

*Come il gelo a le piante, ai fior l'arsura,  
La grandine a le spiche, ai semi il verme,  
La reti ai cervi ed agli augelli il visco,  
Cosi nemico a l'huomo fu sempre Amore.  
E chi foco chiamollo, intese molto  
La sua natura perfida, e malvagia.*

*Guarini.*

Négy fal közé zárt a télnek  
Szele, hava, hidege:  
Kedvelt, tisztelt barátom, *Nagy!*  
Im! halljad, egy agg rege:  
*Tátika* - - most csak omladék,  
S vércse-lakta váráról,  
S két fiatal magyar szívnek  
Szerencsétlen sorsáról.

Héj barátom! akkor is volt,  
Valamint most, rossz ember,  
Embertársa lehelletét  
Irigylő és dúló szer;  
Ember, kinek szíve okol,  
Nyelve éles, tüzes kés,  
Vére méreg, lelke ördög,  
Mindenütt túr, ás és vés;

Ki mérgével felzavarja  
A boldogság forrásit  
A vad átkokká változtatja  
A jó Isten áldásit:  
Maszlagokká a rózsákat  
Igy teszi a mérges pók;  
Halállá az édes álmat  
Igy teszik a skorpiók.

### Első ének.

1.

Késő őszt volt, Márton napja,  
Egy szomorú őszi nap;  
Hamvas felhők között bujkált  
A melegét vesztett nap:  
Szomorú volt a természet,  
Barna a letarolt föld;  
Csak a mezőn volt remény-szín,  
Csak a vetés volt még zöld.

2.

A Bakonynak rengetege, -  
Tenger erdő s végtelen,  
Komor barna hullámokban  
Fekvők helyén dísztelen:  
Az ősz száraz lehellete  
Megfosztotta a fákat  
A levéltől, s eledeltől  
A ménest és gulyákat.

3.

Tátika, mint egy korona  
Feltéve a tetőre,  
Büszkén állott s nézett alá  
A földre és időre:  
Változott ez évek óta  
Körülötte, alatta;  
De a várnak nem árthatott,  
A tatár sem bántotta.

4.

Szánthó Gáspárnak özvegye volt,  
Ki a várban parancsolt,  
S Hermán deák, a ki abban  
Ügyész, gazda - minden volt;  
Czudar Judith, a szép özvegy,  
Ezen nap nem volt otthon;  
Deákjával Hagymásynál  
Vígadozott Szent-Gróthon.

5.

Vendégség volt Hagymásynál,  
Kinek nagy volt értéke;  
Özvegyűle ekkor nála  
Szala egész vidéke.  
Oda méne az özvegy is,  
Azt gondolván magába',  
Hogy megkerít tán valakit  
Megúnt özvegy ágyába.

6.

Manczi volt csak maga otthon,  
Gáspár lelkes magzatja,  
Első kedves felesége  
Képe, szíve, rajzatja;  
Remekje a természetnek,  
Szíve-, lelke- s testében,  
S örököse jó atyjának  
Jószáginak felében.

7.

Mert vala még egy öcsce is,  
Fia mostohájának,  
Ki másik fél-örököse  
Vala Gáspár javának;  
Hajh! de egy mákszemmel sem bírt  
Magyar emberségéből,  
Korcs volt, szóval: az anyjának  
Hermánt öleléséből.

8.

A szép Manczi volt csak otthon, -  
S fekete gyász életében  
Ablakára könnyökölve,  
Feje a jobb kezében,  
Szem-meredve néz vala le  
A világba s időbe,  
A múltba és jövőbe:  
És a jelenlevőbe:

9.

A sors dúló fergetege  
Legmérgesebb dühébe'  
Ment el virág-élte felett  
S mordúl csapott szívébe:  
Mint a féreg a bimbóban,  
Úgy ült s rágott keblében  
Két szomorú emlékezet -  
S hervadt virág-évében:

10.

Valóban bal történetek!  
Egyike is nyomhatta  
Annyira, hogy gyenge szíve  
Elszakúljon alatta;  
Együtt pedig ily esetek  
Oly terhek a szíveken,  
Hogy sem az ész, sem az idő  
Nem segíthet ezeken:

11.

Épen ma két esztendeje,  
Hogy a dicső öreget,  
Ki életében gyakran vive  
A törökre sereget,  
Édes atyját, anyja mellé  
Letevék a kriptába;  
S ő itt maradt, - a halálnál  
Rosszabb sorsnak markába'.

12.

Borzadozva látta most is,  
- Hogy rángatta idegét -  
Szürke s fehér barátoknak  
És papoknak seregét;  
Borzadozva hallá zengni  
Búcsúztató énekét,  
És zokogni a sziveket,  
Ifjakét és vénékét.

13.

«Mért, óh mért, óh édes nemzöm!»  
(Igy sohajtott magába')  
«Mért nem vittél el magaddal  
A nyúgalom karjába! -  
Mért nem vittél el magaddal  
E veszélyes szélvészről,  
Hol, ha rá kél, nem jön segéd,  
Sem szívből, hajh, sem észből!

14.

A nyomorúlt emberi szív,  
Ki mindenre megindul,  
Csak, ha egyszer verni megszűnt -  
A mély setét síron túl,  
Ott nyugszik meg, - ott nem érez,  
Ott nem gyűlöl, nem szeret: -  
Jöjj, óh halál, jöjj kaszáddal,  
Mely mindennek véget vet!»

15.

S épen ma két esztendeje,  
Hogy a sírnak felette,  
Mely atyját és jó napjait  
Örök éjbe temette,  
Egy rózsaszín remény-virág  
Látszott nyílani szívének,  
Mely egy egész édent ígért  
Hátralévő életének.

16.

Tudniillik: Rezy Sándort, -  
A ki gyermekkorában  
Játszó társa vala néki,  
Kedvelt szomszédságában, -  
Ott látta meg legelőször  
Már legénynyé váltában,  
A halotti vendégek közt, -  
Édes atyja torában.

17.

Rezy Bálint fia volt ez,  
Egyetlenegy magzatja,  
És e híres nemzetségnek  
Legutolsó fajzatja.  
Szánthó s Rezy jó szomszédok  
S jó barátok voltak,  
Mind a kettő nagy hazafi, -  
Egymás után haltanak.

18.

Sándor úrfi akkor jött meg  
A töröknek nyakáról;  
Egész Buda róla szólott  
És nyert borostyánjáról:  
Galambosnál volt ő egyik,  
Ki a török markából  
Zsigmond királyt megmentette  
Szégyen-halál torkából.

19.

És azóta Zsigmond király  
Becsülte őt s szerette,  
S mint élete megmentőjét  
Kegyelmekkel illette.  
Látta őt a királyné is,  
Ama híres Borbála,  
S szeme benne egy Apollót  
S egy Herkulest találta.

20.

Szép asszony volt a királyné,  
De gonosz és fajtalan;  
Teste kényit töltögetni, -  
Ez volt dolga úntalan.  
Vajh! mért kellett ez ifjúra  
Buja szemét vetnie!  
Vajh! mért kellett ez ifjúnak  
Buja szembe tűnnie!

21.

Valamikor még a pokol  
Egy férfiat megfogott,  
Egy szép, elmés, buja asszony,  
S nem ördög volt eszköz ott:  
Mert befonja hálójába  
A fiatal szíveket  
A bujaság, ha kellemes,  
Mint a pók a legyeket.



22.

Az ily asszony (mért van ilyen!)  
A legnagyobb szörnyeteg:  
Medvék között, hol legsűrűbb,  
Legvadabb a rengeteg,  
Nem veszthetsz oly drága kincset,  
Mint a melyet ez kicsal,  
Óh férfi-szív, életedből  
Szédítő bűbájival!

23.

Sándor s Manczi, gyermekek még,  
Már egymáshoz hajlának,  
S gyermekszívek érzeményi  
Szépen öszvehangzának.  
Szerették már akkor egymást,  
Minekelőtt kifejlett  
Valóságok a bimbóból,  
S az legény, - ez leány lett.

24.

De meglátván mostan egymást  
Az életnek nyíltában,  
A szív s lélek viráginak  
Fejledező korában:  
Midőn a szív kívánnati  
Az ifjúság keblében  
Ébrednek, gyúladoznak  
A szerelem évében: -

25.

Látván Sándor a szép szűzet  
Pompájában testének,  
Lelke szelíd felségében,  
S jóságában szívének;  
Látván Manczi a szép legényt  
Magyar lelkeségében,  
A jó embert, deli vitézt  
Erejében, tüzeiben:

26.

Világos lőn lelkeikben,  
S keblek mélyen érzette,  
Hogy a két szív, két valóság  
Egymást igen szerette:  
S minden a nagy természetben  
Fennen hangzá nékiek,  
Hogy egymással öszeillők,  
S egy párrá kell lenniük.

27.

S Gáspár hideg tetemének,  
És sírjának felette,  
Zokogva még, a két jó szív  
Már egymást eljegyzette:  
Ezen élet tengerében  
Öszvefogva evezni:  
A sors mérgét és kegyelmét  
Ketté osztva érezni.

28.

A boldogúlt két öreg is,  
Hogy szívek még dobogott,  
És az arany billikomban  
Ó somlai csillogott,  
Öszveülvén s öszvehordván  
Harczaik egy rakásra, -  
Könny gördülve agg szemekből,  
Igy köszöntek egymásra:

29.

«Adja Isten, hogy a magyart  
A fél világ uralja! -  
S vérrel szerzett szabadsága  
Soha kárát ne vallja!  
Adja Isten, barátságunk  
Halálunkig állhasson, -  
S reménynyel tölt gyermekinkből  
Egy boldog pár válhasson!»

30.

De Sándor, kit Borbálának  
Vétkes unszolására  
Zsigmond király magához hítt, -  
Önnön gyalázatjára, -  
Sándor, kinek a dicsőség,  
Tábor és harcz kedves lett,  
Kis időre (mint reményle)  
Kedvesétől búcsút vett.

31.

Sándor! Sándor! mit miveltél?  
Ide hagytad mátkádat!  
Jaj jaj néked! - nem ismérted  
Kígyót rejtő pályádat!  
Elment, hajh! és midőn a szűz  
Várva várta ölébe,  
Sándor helyett egy levélben  
E mennykő jött kezébe:

32.

«Vannak olyan perczenetek  
Az embernek éltében,  
A melyekben setét leszzen  
Fejében és szívében;  
S a múlt idő örömei  
Mind a földhez sujtatnak,  
S a jövő reményei  
Mind a porba tipratnak:

33.

Hogy átkozza születését,  
Átkozza az életet; -  
Néha maga, néha a sors  
Hozza a balesetet! -  
Vannak ilyen perczenetek!  
Boldog, a kit kedvelvén  
Az ég, megment ilyenektől:  
Boldogtalan vagyok én!

34.

Alig valék még kezdetén  
Veszedelmes pályámnak,  
S egy szörnyeteg, királynéja  
Hajh! szánandó hazámnak,  
Tört vetett ki, milyent eddig  
Ártatlan nem ismértem,  
S fogva valék, elkábúlt én,  
Mire magamhoz tértem!

35.

Nem volt benne irgalmasság  
A vad istentelenben;  
Úgy tett vélem, együgyűvel,  
Mint a kígyó édenben!  
Buja vérré varázsolta  
Szűzességét keblemnek,  
S elütötte életemről  
Idvességét szívemnek!

36.

Virtus! virtus! imádtalak,  
A mióta érzettem,  
Hogy mennyei rokonság vagy,  
S ösvényedet követtem;  
Nem szántsándék, nem természet: -  
Sorsom ragadt magával,  
Kivül belől ostromolván,  
Elrántott bal karjával.

37.

Akár tudnám jó szívednek  
Még megnyerni kegyelmét;  
Akár soha sem bocsátnád  
Szíved szörnyű sérelmét; -  
Igy is, úgy is szerencsétlen,  
Visszaadom szavadat:  
Add egy másnak, érdeemesbnek,  
Malaszttal tölt magadat!

38.

Akkor, ha majd látni fogod  
Egy szerencsésb öléből,  
Ki szívedre méltóbb vala,  
Boldogságod kebléből:  
Mily hóhérom lesz a vétek,  
Melyet, hajh, elkövettem!  
Hogy, nyomorúlt! bár vétettem,  
Mégis híven szerettem; -

39.

Ha hallani s látni fogod,  
Vétkem kínos bánatja  
Keblem miként gyötri, marja,  
Furdalja és szaggatja;  
Elmém minden gondolatja,  
Minden csepp vér erebben  
Mint lesz ostor, gyilkos, ördög  
Szerencsétlen éltemben; -

40.

Miként nem fog melegíteni  
Semmi remény sugára;  
Miként nem lesz kebelemben  
A pokolnak határa: -  
Akkor, óh megbántott angyal!  
Ha így leszek feldúlva,  
Szánj meg akkor és bocsáss meg!  
Meg léssz rajtam boszúlva.

41.

Ha szívem majd kínjaiban  
Vérzik, habzik, csikorog;  
De, hogy sorsát megérdemlé,  
A bűnös még sem morog; -  
Ha életem gyökerei  
Mind el lesznek már éve:  
De bús lelkem csontházából  
Még sem lesz még kivéve; -

42.

Ha a halált imádom majd,  
Hogy szánjon meg s vigyen el; -  
De nem szán meg, de nem visz el,  
S minden hajnal élve lel:  
Akkor, óh megbántott angyal!  
Ha így leszek feldúlva, -  
Szánj meg akkor, kárhozottat!  
Meg léssz rajtam boszúlva.»

43.

Ki először a szerelmet  
Tűznek, lángnak nevezte,  
Veszedelmes természetét  
Jól ismérte, érezte,  
A szív legszebb állapotja  
Szüzessége, hívsége;  
E mulandó emberlétnek  
Ez mennyei vérsége.

44.

De semmi sincs hatalmában  
Az embernek egészen;  
Idő, hely és környülállás  
Könnyen fordítást téssen;  
A felhő, mely reggelenként  
Szép bíborral van festve,  
Benn rejti már a villámot,  
Mely öldököl majd estve.

45.

A szerelem kezében van  
Sorsunk kulcsa e földön,  
S véle mennyet vagy poklot nyit -  
Kinek milyen sorsa lőn:  
Az idvesség kelyhét tartja  
S nyújtja nekünk jobbával,  
Mérget nyújt és kárhozatot  
Veszedelmes baljával.

46.

A bujaság poharában  
A felső hab édes méz,  
S ennél fogva ingerelvén,  
Hozzá kap az ember-kéz.  
De, hajh! édes csak habja volt,  
Már keserű az ital,  
És sepreje epe s méreg, -  
Melytől a szív kint s jajt vall.

47.

Szörnyű csapás volt ez Manczi  
Érzékeny szűz szívének,  
Mint a villám, szörnyen csapott  
Gyökerébe éltének.  
E két súlyos csapás mellé  
Több bajok is jövének:  
Az özvegy és egész háza  
Szegény ellen törének.

48.

A rossz asszony irígylette  
A szűznek sok kellemét,  
Dicsőített hírét, nevét,  
Virtusát és érdemét:  
Irígylette az atyjáról  
Rá maradott értékét,  
S becsületét rágalmazva  
Járta Szala vidékét.

49.

Látván, milyen bálványa ez  
Minden férfi szívének;  
Mint szeretik őt az ifjak,  
Mint tisztelik a vének!  
S mennél inkább kisebbíti,  
Annál nagyobb nevében, -  
Dúlt, fült s epét s mérget forralt  
Hyénai mellében.

50.

Hermán deák, a cseh pribék,  
Az özvegyhez kötözte  
Ravasz róka-indulatit,  
S Manczit szint' úgy üldözte;  
Sőt ha mérget látott forni  
Asszonyának szívében,  
Ő még jobban keverte azt  
Egy reménynek fejében.

51.

S a dolog már annyira kelt,  
Hogy Szánthónak leánya,  
A szép, jó és gazdag Manczi,  
Ezer szívnek bálványa;  
Kiért anny'an vetélkedtek  
A szittyai házában,  
Szinte immár szolgáló lett  
Önnönmaga házában.

52.

Valóban bal történetek  
Egy angyalnak éltében!  
Ablakára könyökölve,  
Feje a jobb kezében,  
Szem-meredve néz vala le  
A világba s időbe,  
A múltba és jövőbe,  
És a jelenlévőbe:

53.

Setét köddel, könnyesővel  
Szívét mordúl vontá bé  
A szerelem fergetege,  
S napfényt nem várt már többé.  
Szerelmének rózsanapja,  
Melynek az ő hajnala  
Annyi szépet s jót ígére, -  
Örökre leszáll vala.

54.

Oda lett az örömfészek,  
Melyet képző fejében  
A jövő pókhálóján,  
Hajh! de a sors mérgében,  
Ezer édes reményekből  
Rakott vala szívének, -  
És az élet terhére volt  
Lelkének és testének.

55.

Ezen élet szélvésziben  
Egyedül, elhagyatva  
Érzé magát, és nyúgalmát  
Fenékből felforgatva;  
S lelke minden tehetségi  
S erei megakadtak,  
S élte minden fonalai  
Fájva ketté szakadtak,

56.

A szív első szerelmében  
Ily rútúl megcsalódni;  
A szív első lángjainak  
Imígy visszacsapódni;  
S ezen visszacsapott lángnak  
El nem tudni oltódni, -  
Ily sorssal, egy gyenge szűznek,  
Kín lehetett vívódni.

57.

Imígy hervad keservében,  
Mert a sors letiporta,  
Ostromolva ezer felől,  
A szűz virtus gyakorta;  
Könnyekben és fájdalmakban  
Húzza vonja életét:  
Bú-köd fedi minden napja  
Keletét és esetét; -

58.

Midőn nyilván és kevélyen  
Tömjénekkal füstölve,  
A gonoszság és bujaság  
Jónak, szűznek kürtölve,  
Örömeiktől környűlvéve  
Jár s ül egész éltében, -  
S a virtust még kaczagja is  
A szerencse ölében.

59.

Sokat szenvedt szegény Manczi,  
Szegény Sándor még többet:  
Mert, sorsát megérdemleni,  
Az inségbe nagy súlyt vet.  
A virtusnak tűz-próbája  
A szív meggyúlt szerelme.  
Az az erős, kinek ebben  
Nem történik sérelme.

60.

Rezy Sándor, ki csak nem rég,  
Még ártatlan korában  
Törökdúló oroszlán volt  
A vérengző csatában;  
Kinek tüzes tekintete  
A sorssal bajt-víhatni  
Látszott, s erős ércz-termete  
Éveket kiállhatni;

61.

Megestén eliszonyodva,  
Kiforgatva magából,  
Mint az ebtől üldözött vad,  
Haza szökött Budából;  
S kerülván a napvilágot,  
Vagy megvonúlt várában,  
Vagy Káinként bujdos vala  
A Bakonynak vadjában.



62.

A hol ember soha sem járt,  
A mély setét völgyekben,  
Hol a tölgyek vén odvában  
És a kőszirt-üregben  
Görhes baglyok s denevérek  
Laktak s éhhel vesztenek,  
És a sovány moha közül  
Szárak gyíkok néztek;

63.

Ottan járt ő, mint a lélek,  
Csak csont és bőr az ifjú,  
Ki izmos volt, mint Herkules,  
De kit megett már a bű,  
Ha a vadász meglátta őt,  
Keresztet hányt magára  
S hajborzadva fordult vissza  
S nézett a hív kutyára.

64.

Ott csapongott - a múlt idő  
És jövőendő fejében;  
A gyötrelme s törödelme  
Vétkét bánó szívében.  
Tövisektől megszaggatva  
Vérébe' és fagyába',  
Éjfél után tére vissza  
Gyakran néma várába.

65.

Haszontalan szedegette  
Elmúlt öröm-napjait,  
Hogy szívében elaltatná  
A jelenlét kínjait:  
Az iszonyú különbséget  
Annál inkább sínlette,  
Bal sorsának dühösségét  
Annál inkább érzette.

66.

Sokszor, ha egy völgy öléből  
Tátikára tekintett,  
Ez a roppant szép természet  
Előtte kőhalom lett:  
Mely súlyosan mellén feküdt  
S nyomta, zúzta terhével,  
S Manczi fenn ült dicsőségben,  
Kit elvesztett vétkével.

67.

S a múlt évből a száz meg száz  
Bizonytalan szép remény,  
Most mind annyi valóságos,  
Gyilkos, dühös érzemény.  
Fájdalmas, meg nem nyerhetni  
A szerelmet gyakorta;  
De szerelmét elveszteni,  
Fájdalmasabb százszorta.

68.

A Rezi vár pusztán állott,  
Mint egy üres sasfészek:  
A szomszédság ifjainak  
Régen nem volt már részek  
A bujdosó birtokosnak  
Magyar barátságában; -  
Pusztán állott a Bakonyban,  
Mint a lélek urában.

69.

Ki, ha néhol barátságot  
Vagy szerelmet sejt vala,  
Futott, futott, mint a vad fut,  
S csikorgott bal oldala.  
Szíve ezer kínja között  
Legmérgesben az fája,  
Hogy vétkéért ily sors méltán  
Következett reája.

70.

Végtelen éj volt előtte -  
Utána is végtelen;  
Csak vétké volt, mint egy mord váz,  
Jelenése szüntelen.  
Azt vélte, hogy tőle borzadt  
A bagoly, ha huhogott, -  
Azt vélte, hogy őt vádolta  
A varjú, ha károgott.

71.

Gyakran egész éjszakákat  
Átcsapongott, kerengett, -  
S Tátikánál lelvén magát, -  
Ott a kövön fetrengett:  
A mennyország kapuinál,  
Hogy az néki zárva lett,  
Bánatában dühösködve -  
Lucifer így fetrengett.

72.

A szerelmet, ifjúságot,  
Minden kedvet, kényt s reményt,  
A szerencsét, boldogságot,  
S minden öröm-érzeményt,  
Kiforgatva és feldúlva -  
Hajótörést szenvedve  
Látta élte tengerében, -  
És el vala szörnyedve.

73.

Szem-meredve tekintett le  
Ínsége örvényébe,  
Mint egy volkán hajborzasztó  
Kiégett üregébe. -  
Ha egy imily pillanatban,  
A szívbe, mely így érez,  
Egy valaki kését döfi, -  
A gyilkos jóltévő lesz.

74.

Ilyen ínség volt élete, -  
S jobb szerette gyötrelmét  
Mégis, mint a gondolatot,  
Hogy elverje szerelmét.  
Csak elvesztett boldogsága  
Édes emlékezete  
Tartá benne még a lelket,  
Csak e' volt még élete.

## **Második ének**

1.

Későn estve tértek vissza  
Az özvegy és deákja:  
«Hah!» (elkezdi amaz, s magát  
A karszékbe levágja)  
«Haszontalan mesterkedem,  
Haszontalan vetem ki  
Mindenfelé horgaimat, -  
Nem harapja meg senki.

2.

Fel sem veszi a menyecskét  
Sem öreg, sem fiatal,  
Sem boldog, sem boldogtalan,  
Sem a főrend, sem az al;  
Minden ő utánna indul,  
Mintha vinnék ördögök, -  
Minden szív csak ő rá czéloz,  
Magok is a vén dögök.

3.

Minden csak őt udvarolja,  
Mint egy Tündér Ilonát;  
Minden szem csak rajta legel,  
Szépet, jót csak rajta lát.  
Nála nélkül, mint az árnyék,  
Senki, semmi vagyok én;  
Ő ragyogó, sugárzó nap, -  
Én csak félre vetett szén.

4.

Ha felvesz is, ha megtisztel  
S megbecsül is valaki, -  
Hogy nem értem, hanem érte  
Történt, - nyilván adja ki:  
Hogy a méreg szinte megesz  
Néha bosszúságomban; -  
E teremtés, látom, gát lesz  
Minden boldogságomban.»

5.

«Bosszankodtam» (úgymond Hermán)  
«Én is minap Sümegen,  
Hogy a püspök végig menvén  
A nagy vendégseregen,  
Azt mondotta: «Csorba a szám,  
Nincs itt keresztleányom,  
Szánthó Manczi, kit szegényt tán  
A mostoha anya nyom?

6.

Az atya jó barátom volt,  
Közelvaló atyafi;  
Jó ember volt, derék vitéz  
És oly buzgó hazafi,  
Hogy - csak olyant kell kívánni,  
De nem tudom, ha látsz-e  
Sokat ilyent, Magyarország?  
Requiescat in pace!»

7.

Úgy tajtékszott a gyűlölség  
A hyéna szájából;  
S így bojtotta azt e róka  
Álnok, csalfa agyából.  
S egy iszonyú vér-gondolat  
Támadt annak fejében;  
Megrázta őt, - tovább mégis  
Béfogadta szívében:

8.

«Hermán!» (így szól a pribékhez)  
«Szívem régen tiéd már;  
Fiam, tudod, általad él,  
Szánthó nevét hordja bár.  
Halljad, Hermán! éltünk folytát  
Régen összekevertük;  
Ha ki nagy gát volt folytában, -  
Azt elmostuk, sepertük.

9.

De egy nagy gát, *legnagyobb még,*  
Ha helyt állhat ellenünk,  
A magasról, hol most megyünk,  
Rútul alácseppenünk:  
S a pompásan járt folyamból  
Csak egy bűzhödt mocsár lesz,  
Melyet minden meleg sárrá,  
S minden hideg jéggé tesz.

10.

Halljad, deák! - úrrá teszlek, -  
Úrrá teszlek, cseh poronty;  
Kezem tiéd - s neved legyen  
A fejemen viselt konty;  
De Manczinak - el kell veszni,  
Hanem, deák, - okos légy!  
Menjen az a koporsóba, -  
S te vélem oltárhoz mégy!»

11.

Kapott ezen a rőt pribék:  
Nagy láz vala nékie  
Úrrá lenni, s nem, mint eddig,  
Úrnak titkon lennie:  
Noha oltár helyett néki,  
Kit csömörig megúnt volt  
A bűnökbe merült asszony,  
Szintúgy koporsót gondolt.

12.

Ily kígyókat nevelél te,  
Jámbor Gáspár, kebledben!  
Nem volt elég, hogy megloptak,  
Megtéptek már éltedben;  
Hogy a tiltott gyümölcsből is  
Lakozának kertedben, -  
Megferdeni kívántak még  
Fenmaradott véredben!

13.

Temérdek bűn megtorlott már  
A rőt kalóz lelkében;  
E nagyot még hozzá adni -  
Viszket egész testében;  
Annál inkább, minthogy ötet  
Nagy remények biztatták,  
S éltét fénynyel környűlvéve  
S felemelve mutatták.

14.

Mind e mellett, ha forgatta,  
Feje rútúl szédelgett:  
Mert a dolog halálba járt, -  
S félszeg szíve émelygett;  
S tudván, hogy a gonosz Macza  
Állhatatlan és hamis,  
Úgy tökéllé, hogy mindenben  
Része legyen annak is.

15.

Manczi tehát halált mikor,  
Miképen és hol vegyen,  
Hogy halála csudálatos  
És hihető is legyen,  
Törte, marta gonosz fejét,  
Hogy az szinte dorombolt,  
Mindaddig, hogy megörlötte, -  
És a végzés ím ez volt:

16.

Rozália kápolnája  
Legyen vesztének helye;  
És ideje a jövőndő  
Karácsonnak éjjele;  
Gyilkosa a holt Lázárnak,  
Ki ott vala remete,  
Járó lelke, kit ember már  
Kérdőre nem vehete.

17.

A kápolna Tátikától  
Hét parittyadobásra,  
Egy meredek szirten állott,  
S egy mély örvény-nyílásra  
Úgy dülledt ki, hogy féltette,  
Ki alúl feltekintett,  
Hogy legottan leroppanhat,  
Ha egy kis szél legyintett.

18.

Jobb felől, a mélység felé,  
Egy nagy mester kezével  
Kőből vágott kereszt állott  
Idvezítőnk testével.  
Bal felől, mély alázatban  
Egy gömbölyű szikla-bolt,  
Az ott termett szirtből vágva,  
Remeteház s lakás volt.

19.

Szánthó Balázs felesége,  
Szegény Gáspár szülője,  
Döbrönte Rozália  
Volt mind ennek szerzője.  
És azóta Lázár volt ott  
A harmadik remete,  
Kit a vidék szentnek tartott,  
Jámbor is volt élete.

20.

De egyszerre, Mindszent napján,  
(Majd elért egy század-kort)  
Az ő vadon hajlékában  
Halva lelték a jámbort.  
Sokan ugyan azt regélték,  
Hogy, halála után már,  
Imitt-amott mégis látnák,  
S hogy többnyire éjjel jár.

21.

S midőn a hír, szájról szájra,  
S mindig nőttön-nőttében,  
Körüljárta az egész tájt,  
Utóbb egy váz képében  
Áll vala meg, - tudniillik:  
Lázár ugyan meghalt már,  
De a lelke éjjelenként  
Sohajtvá és nyögve jár.

22.

A vár népe annyit tudott  
Utóbb már a lélekről,  
Hogy a vidék meggyőződött  
Minden jelenésekről.  
Mihelyt szürkült, borzadozva  
Járt kiki a Bakonyban;  
Ha megrözzent a falevél,  
Megdöbbene, - hogy ott van.

23.

Szívdobogva térítette,  
Tartván nyakon kapástól,  
Juhász, gulyás a marháját  
A remete-lakástól.  
A kápolna, melyet eddig  
Feles nép megkeresett,  
Most már minden tisztelettől  
Teljességgel elesett.

24.

Ezen regét csak az özvegy  
És a deák kacagták,  
Minthogy ők ezt, okok lévén,  
Önnönmagok faragták.  
Kaczaghatták, - mert jól tudták:  
A remete már nem él;  
Nem élhet, mert - ők ölték meg, -  
Akárki hol s mit beszél.

25

Tudniillik: ez a Lázár  
Úri nemből származott,  
Tudós, bölcs és jámbor vala  
S titkon sok jót okozott.  
Tanácsosa volt Gáspárnak  
Mindennémű dolgában;  
S a köznépnek orvoslója  
Lelki, testi bajában.

26.

Imígy jutván sok titokhoz,  
Sok veszélyt elhárított;  
S jóra intvén a jöltévő,  
Sok rosszat megjobbított.  
Manczi sokat vala véle  
Kisebb s nagyobb korában;  
Szíve s lelke oly angyali  
Ott lett társaságában.



27.

Tövis lett hát e jámbor is  
A két gonosz szemében;  
Mert, ha akart, gát lehetett  
Vétkes éltek mentében:  
S minthogy titkon, homályosan  
Tőle meg is intettek,  
Azt vélték, hogy mindent tud ő,  
A miket elkövettek.

28.

«Félre hát ez apostollal!  
Ott, a hol több bűnös van»  
Mond az asszony, «ott jobbítson,  
Ott gyógyítson - pokolban.»  
S Pongrácz, az ő czimborások,  
Ki hajdú volt a várba',  
Egykor hátul egy mirigy nyílt  
Lőtt a jámbor Lázárba.

29.

Pongrácznak kell vala Manczit,  
(Így vala kidolgozva)  
Haj! Manczit is a világból  
Kiveszteni orozva:  
De különös színnel s móddal,  
És ámító formával,  
Ha szolgál a környülállás,  
És, úgy szólván, csudával.

30.

Karácsonnak éjjelében  
Kelle vala nékie  
A kereszthez borult szűzet,  
(Mert így kell majd lennie)  
Lázár lelke alakjában  
Halálig ijesztnie,  
S a szűzet a szikla-fokról  
A mélységbe vetnie.

31.

Manczinak ez idő alatt  
Jobb nap látszott derülni:  
Mostohája gyűlölsége  
Látszván kicsinyt enyhülni:  
Mert, hogy utóbb ne lehessen  
Néki gyanúba esni,  
Szebben kezde vele bánni  
S kedvét látszott keresni.

32.

S magából mintegy kiverdve,  
  (Hermán úntig nevette)  
A megtértet, a Magdolnát  
  Hihetésig színlette.  
Szegény Manczi! ki nem örült  
  Semminek már a földön,  
Mostohája eránt mégis  
  Érzékeny és szíves lőn.

33.

Imígy nyalja a bárányka  
  Mind a kezet, mind a kést,  
Mely majd mindjárt torkon metszi  
  Az ártatlan teremtest! -  
Igy csókolja a galambfi  
  Mind a kezet, mind a kést,  
Mely majd mindjárt nyakban metszi  
  Az ártatlan teremtest!

34.

Közelgetett már karácson -  
  Ádám s Éva ünnepe. -  
Haj! kiket a csalárd kígyó  
  Oly álnokúl meglepe! -  
Felderült már: - szép téli nap;  
  S az nap alig szürkült még,  
Hogy már felkelt a teli hold;  
  Szár az fagy volt, - kemény jég.

35.

Ekkor, mintha a gondolat  
  Akkor jönne eszébe,  
Igy kezdé a gonosz asszony  
  Az ablakon néztébe':  
«Be gyönyörű karácson ez! -  
  Napnak, éjnek a szépe!  
A föld a szép holdvilágban  
  Betlehemnek a képe!»

36.

«Menjünk» tovább így folytatja,  
  «El a fejr kereszthez  
Az éjfél mise előtt;  
  Holdvilág van, - út jó lesz.  
Töltsük inkább imádsággal  
  S idvességes szándékkal  
Az öröm-éjt, mintsem gyarló  
  És hívságos játékkal.

37.

Háláljuk meg születését  
Az Isten- és embernek,  
S könyörögjünk: őrizzen meg  
E veszélyes tengernek  
Kárhozatos örvényitől  
Szent és erős kezével;  
S vétkeinket bocsássa meg  
Irgalmával, kegyével!

38.

Egyszersmind a lélek-mesét,  
Ezen csupa költeményt,  
S a köznépet ijesztgető  
Csintalan agy-leleményt  
Fojtsuk el ott-lételünkkel:  
Igy majd visszaszerezzük  
A szép s szent hely tiszteletét,  
S lelki hasznát érezzük.

39.

Könyörögjünk az Istennek  
Boldogúlt úr lelkéért!  
Esedezzünk Isten előtt  
Lelke idvességéért  
Imádkozzunk mind a hárman:  
Hermán a jóltévőért,  
Az asszony a kedves férjért,  
A gyermek a nemzőért!»

40.

«Menjünk, menjünk!» mondá Manczi  
És egy mélyet sohajtott;  
Elmenni a szent kereszthez  
Immár régen ohajtott:  
Egykor sok szép órát töltött  
A bölcs Lázár boltjában,  
Gyermek-szíve barátjával -  
Élete jobb sorsában.

41.

Pongrácznak ott kelle vala  
Előbb immár lennie,  
Mint léleknek megjelenni, -  
S mind a többit tennie.  
A legelső kakas-szóra  
Ki is lopta magát már,  
S remetévé átváltozott,  
Mihelyt hátul volt a vár.

42.

S ballag, ballag, - s a mint ballag  
A csavargó ösvényen,  
Mely nagy fákkal volt befedve,  
S most megfagyva keményen, -  
Megrobbana feje felett, -  
Megdöbben a lelkében  
Vétket vivő félszeg ördög,  
S borzad egész testében:

43.

Egy nagy bükknek lombjain ült  
Varjúsereg reppent fel,  
A mint Pongrácz, az ál-lélek,  
Alatta megy vala el.  
Kísérője a gonosznak  
A rossz lelkiismeret,  
S minden kicsiny zörrenésnél  
Szívébe jégcsapot vet.

44.

Gondolkodva ballag tovább,  
Mert maga is nagyolja  
A bűnt, melyet elkövetend, -  
Mégis - magát eltolja,  
S ballag ballag, - s a mint ballag  
Épen egy völgy öblében  
Nagy zörgést hall a sűrűben, -  
Retteg Pongrácz bőrében:

45.

Egy nagy farkas tört igetve  
Keresztül a sűrűn itt,  
S fogai közt, fel a bércznek  
Egy nagy halálfejet vitt;  
Embert látván, megrezzene -  
S a fejet úgy ejté ott,  
Hogy az Pongrácz lába közé  
A fagyon lekopogott.

46.

Huh! megrémül, s megrázkodik  
Pongrácz egész testében,  
S mint egy törzsök, mozdulatlan,  
Dermedve áll helyében.  
Fordulásról gondolkodik  
Itten immár a lator,  
De a fejet jól megnézhén -  
Meghűlt vére meg' felforr.

47.

Ráismért, hogy Bandi feje,  
A zshiványé, kit nem rég  
Igazság és törvény szerint  
Négyfelé tört a kerék;  
S félre rúgja, - s látván, minden  
Természetes történet,  
Istentelen bátorsága  
Ujra ismét lobbót vet.

48.

S ballag, ballag, - s a mint ballag  
Földre süttött szemekkel,  
Rossz lelkébe bévonúlva,  
S előtte már a szent hely:  
«Ki vagy ember?» így dördült meg  
Előtte egy harsány szó:  
S «ki vagy ember?» száz felől is  
Így mennydörgi az echo.

49.

Megrendülve néz fel Pongrácz,  
S látván, hallván, elhal, -hűl;  
Szentháromság egy Istent mond -  
És legottan öszvedül:  
Termetében, csuhájában  
Lázár állott előtte,  
Kit valóban lelkének vélt,  
Mert testét meg ő lötte.

50.

Hozzá járúl a remete  
Az ő hasonmásához,  
S ijedtéből nem jót sejtván,  
S kapván görcsös botjához  
Markos kézzel megrázza őt, -  
S mordúl újra nevet kér; -  
A nyers szóra és rázásra  
Pongrácz ismét léthez tér.

51.

«Ki vagy?» kérdi ismét amaz:  
«Ah! - Pongrácz!» ez így felel,  
«Az asszonyom és deákja  
Csábítottak engem el! -  
Szánom s bánom vétkeimet,  
Kegyelmezz, oh jó lélek!  
Igen nagy volt a kisértet,  
De megtérek, - ha élek!»

52.

«Szólj! (így kiált ismét amaz)  
«S igazat mondj, - meg nem csalsz!  
Gyónj!» (és kezét ráemeli)  
«Gyónj! különben szörnyet halsz!»  
S mind ezeket viszhangozván  
A szirtfalak sok felől,  
Halál látszott fenyegetni  
Emezt hátul és elől.

53.

És rettegve mindent meggyónt,  
Mindent, a mit eddig tett  
És teendő mostan vala, -  
S irgalomért esdeklett.  
E szörnyeknek hallására  
A remete elbőszült,  
S dühösködni kész vala már,  
De - bosszúja jobbat szült.

54.

«De nem!» (úgymond gondolkodva  
Kis ideig magába', )  
«Bánd meg előbb bűneidet, -  
S úgy halj azok díjába.  
Óh gonoszok! óh gyilkosok!  
Óh tolvajok, zsidányok!  
Óh tigrisek! óh hyénák!  
Oh viperák, sárkányok!»

55.

S megragadván a vad gonoszt,  
A hajlékba bédugta:  
«Meg ne moccanj!» így ordít rá,  
És az ajtót rácsukta.  
«Őrizzétek martaléktok'  
Itt, Belzebub s Lucifer;  
A második kakasszóra  
Országatok még kettőt nyer.»

56.

Dehogy moccanant volna az meg,  
A halálig lankadott;  
Idők óta imádságra  
Először itt fakadott.  
A remete, bús, haragos,  
Fenékből felindúlva,  
Fohászkodott, átkozódott,  
Egy szegletbe vonúlva.

57.

S most megkondúlt a vár-harang  
Először a misére;  
A toronynak zsellérjei  
Felrezzentek zengtére;  
S minden szomszéd helyiségekben  
Kolompolni kezdenek;  
S hol vékonyan, hol vastagon,  
Mind egy tárgyért zengének.

58.

S íme! jönnek mind a hárman,  
Mint végezve rég vagyon;  
Nyelvek hallgat, - csak lépésök  
Kopog hangot a fagyon;  
S némán oda térdepelnek, -  
Csak sohajtást eresztnek -  
A bércz kétes párkányára,  
Elejbe a keresztnek.

59.

Oda terem rejtekéből  
Ekkor a bús remete:  
«Manczi! (úgymond) szegény angyal!  
Sorsod hát e' lehete? -  
De kik néked vermet ástak,  
Bele magok essenek! -»  
Meghökken a két ördög,  
Nem tudták, mit véljenek.

60.

De, igaz ég! minekelőtt  
Észrevevék magokat,  
A remete, egy Sámson most,  
Megragadá azokat, -  
S dühös kézzel a mélységbe  
Penderíté, taszítá;  
«Szálljatok le a pokolba!»  
Utánnok ezt ordítá.

61.

«Játszatok az ördögökkel,  
Ne Lázár szent lelkével!  
Víjjatok bajt gyehennával, -  
Ne egy angyal éltével!»  
De azok ezt már nem hallák -  
Törve, zúzva voltak már:  
A gonosznak büntetése  
El nem marad, - késsen bár.

62.

Pongrácz ott benn jól hallotta,  
Itt kinn miként mennydörgött,  
S rettegett, hogy tetemében  
Szinte minden csont zörgött;  
S a sort most rá jönni vélvén,  
Százszor is el-elhala:  
De a böszült remetének  
A gondja most más vala:

63.

Erős kézzel ölbe fogja  
Az elájult leányzót,  
S elviszi a várkapúig;  
De ez ott sem ad még szót.  
Ezer tüzes csókok által  
Tér végre meg élete,  
S ekkor a felüdült szűzhez  
Imígy szól a remete:

64.

«Ne félj, ne félj, Szánthó Manczi!  
Nem vagyok én rossz lélek! -  
Se nem vagyok Lázár lelke -  
De nyomorék, még élek!»  
(S elhasítja álruháját)  
«Ismérsz-e még engemet? -»  
(S oda esik lábaihoz)  
«Öld meg vétkes szívemet!»

65.

Megismérvén Rezy Sándort  
A szűz, nagyot sikoltott,  
S nem tudván még mindeneket,  
Szinte megint elhalt ott.  
Azt leírni, a mit ekkor  
Manczi érzett keblében,  
A világon semmi nyelvnek  
Sincsen tehetségében.

66.

«Szerencsétlen, mivé lettél!»  
(Imígy rebeg Sándorhoz)  
«Óh szívem! s te hajúlhattál  
Valaha ily latorhoz? -  
Jaj, jaj nékem! - (sírva fakad)  
Szörnyet, szörnyet vétettem;  
Átkozott légy, undok szívem! -  
Hogy ördögöt szerettem!



67.

Közönséges zsványnál több,  
Óh zsványok zsványa!  
Így gyilkolni tán nem tudna  
A sátánok sátánja:  
A szent helyre, imádságra  
Kezét ő rá nem tenné;  
Egy szent ember álképét ő  
Ily végre fel nem venné.

68.

Óh gyalázat! a milyen még  
Emberszívet nem vérzett;  
Oh fájdalom! a milyent még  
Szerető szív nem érzett!  
Mit késel még, engemet is  
A világból kivetni,  
Melyben te vagy - csak azért is,  
Hogy tudtalak szeretni?»

69.

«Szerencsétlen (sohajt Sándor)  
Szerencsétlen valóban!  
De nem zsvány, de nem sátán,  
E kettőnek vége van:  
Hanem a sors választottja,  
Ki megbántson tégedet;  
S megint a sors választottja.  
Ki megmentse éltedet.

70.

Boldog egyszer! megmenthettem  
Veszélyben volt éltedet!  
De ezerszer boldogtalan,  
Hogy megvérezém szívedet! -  
Csudálatos eseteken  
Forog a sors kereke, -  
Rajtam rútúl ment keresztül, -  
Dúlva éltem teleke!

71.

A mely halált a két gonosz  
Tőlem veve, reád várt;  
Pongrácznak kell vala tenni  
A földnek e szörnyű kárt;  
De a zsványt nyakon kaptam  
Még előtte tettének;  
S minthogy meggyónt, kegyelmeztem  
Elcsábított lelkének.

72.

Lázárt is ő végezte ki, -  
De jobb, - maga beszéljen,  
S Manczi minden megtörténtéről  
Azután úgy ítéljen.  
Sem e köntös nem álruha:  
Mindent, mindent gyűlölvén  
Rajtad kívül - Lázár után  
Remetévé lettem én!»

73.

A ki azt leírni meri,  
Mint gyötrődött itt a szűz,  
Hallván s értvén, a mi történt, -  
Az tollából csúfot űz.  
De százféle kínja közül  
Mégis csak azt érezé,  
Hogy Sándornak zúzott szívét  
Ily gyanúval vérezé.

74.

S nem akarva - reá borúlt  
Megmentője nyakára:  
«Óh te! (ugymond) mért tartál meg  
Szívem még több kínjára? -  
Tiéd kezem, - ha kívánod, -  
Mert megmentéd életemet;  
De ne kívánd szerelmében  
Rég elhamvadt szívemet!»

75.

«Nem kívánom! (sohajt Sándor)  
Mert nem lehet kívánnom!  
Enmagamban vesztesége! -  
Szánnom lehet csak s bánnom:  
Bánnom, a mint Ádám bánta  
Veszteségét édennek;  
Bánnom téged! foglalatját  
Földi szép s jó mindennek!

76.

Egy előtted könyörgésem:  
Hogy bocsáss meg vétkemnek!  
Add meg ez egy vigasztalást  
Hátralévő életemnek!»  
«Megbocsátok, (sohajt Manczi)  
Óh jobb sorsra méltó te! -  
Bocsásson meg az Isten is, -  
Hogy két létet törtél le!»

77.

Oh elvesztett idvességem!  
Hát még egyszer foghatlak?  
(Kiált Sándor) míg kitisztult,  
Fenn örökre bírhatlak? -  
Isten veled! Élj boldogúl!  
Áldja Isten éltedet!  
Ő, a törvény s jó emberek  
Pártúl fogják ügyedet.»

78.

És egy hosszú csókot nyomván  
A dermedt szűz ajkára,  
Elválának s elmenének  
Még hosszú s bús pályára.  
Pongráczczal úgy bánt az úrfi,  
Hogy az vagy ott meghaljon,  
Vagy az ördög-czimborára  
Mindeneket kivalljon.

79.

Ez, az Isten büntetését  
Látván nyilván mindenben,  
S lelkében egy kis szikra még  
Hívén s bízván Istenben, -  
Megtért s a vér-czimborára,  
A mit tudott, kivallott;  
S az elárúlt kegyes szűztől  
Bocsánatot nyert legott.

80.

S Rezire ment az úrfihoz,  
Ki rá nem rég mennydörgött;  
És térdein csúszva-mászva  
Néki azért könyörgött:  
Fogadja be szolgálatját,  
A mily rossz volt, oly jó lesz:  
S az úrfi azt befogadá,  
Gondolván, hogy nagy jót tesz.

81.

S mind a ketten, zarándokok,  
A pápához Rómába  
Gyalog mentek és mezitláb -  
Bűneiknek díjába.  
És a pápa teljes búcsút  
Igér vala nékiek,  
Úgy - hogy minden pogány-harczban  
Kelljen vitézkedniek.

82.

Hazatérvén Sándor úrfi,  
Hűlt helye volt Manczinak:  
Bucsút mondott a világnak  
S az ő családságinak;  
Veszprímbe ment, s az Istennek  
Adván magát s javait,  
Apácza lett, - s ott a völgyben  
Nyögte el bús napjait.

83.

Tépelődött Sándor úrfi  
Ezért érzett kínjába':  
«Csakhogy Manczi senkié sem!»  
Ez volt ír mély bújába'.  
Háború lett; s elszárguldott  
Szélvészkép a törökre;  
S ott dühösen vitézkedvén, -  
Kiszenvedett örökre.

84.

Sándor este után Manczi,  
Ki rég hervadt testében,  
Nemsokára elszendergett  
A szüzesség ölében.  
Oh, jobb sorsra méltó két szív!  
De haj, - földnek gyermeke!  
Rútul járt el benneteket  
A sors forgó kereke!

85.

Pongrácz soká vontá éltét, -  
Remete lett Dabronyban;  
S esztendőnként a nagy hétben  
Ott bőjtölt a Bakonyban.  
Az özvegygyel s deákjával  
Kányák, varjak híztanak;  
A farkasok és a rókák  
Ott örömet laktanak.

## SOMLÓ.

*Omnia vincit amor: quid enim non vinceret ille!*

*Virg.*

1.

Ti! a magyar Helikonnak  
Elmés, szíves munkási,  
Kik által oly szépen nyílnak  
Kasztál lelkes forrasi,  
Melyek nélkül Árpád faja,  
Bár fegyvert jól forgatott,  
De az ember legszebb s legjobb  
Kincsével nem bírhatott, -

2.

Barátim! kik által kedves  
Lett nékem is Helikon,  
(Szép, midőn ily erőt vehet  
Egyik szív a másikon!)

Kiknek lelke fellengezvé, -  
Lelkem is felkapátok, -  
Vagy szívetek ömledezvé,  
Szívem is elrántátok

3.

Görög, Takács! hallgassátok  
Szittyá-múzsám szavait,  
Ki megjárván őseinknek  
Most már pusztá várait,  
Somlón, e jó ború hegynek  
Napnyúgoti ormában  
Ezen regét olvasta volt  
A vár mohos falában. -

4.

Néz a magyar, - ki Balaton  
Szívemelő tájáról  
Sümeg felé - Somlónak jön,  
S a múlt idő koráról  
Emlékezik, jobbra balra  
Ősünk üres fészkeit  
Látván, s mintegy körülöttük  
Sejtvén azok lelkeit.

5.

Nézek én is, haj! - s eltelik  
Lelkem régi képekkel,  
Valamikor egy ily várnak  
Én alatta megyek el;  
Hol a büszke magyar nemes,  
Egy kis király várában,  
Boldogúl élt szabadsága  
S kedvesei karjában;

6.

Hol az arany borral teli  
Billikomok forogván,  
S barátsággal kötött szívek  
Örömhanga zajogván,  
Örömére a gazdának  
S nemes feleségének,  
Szegény s boldog, úr és szolga  
Örül vala éltenek;

7.

Honnan, midőn úgy kívánta  
A hazának ideje,  
Szabadsága- és honjáért  
Égvén szíve és feje, -  
Mint a zápor, mely leszakad  
A felhőből zuhogva,  
Úgy szakad le a hazafi,  
Vitéz szíve dobogva; -

8.

Úgy szakad le boldogsága  
S szerelmének öléből,  
Édes-kedves övéinek  
Forró öleléséből; -  
S elszáguldott, fegyverében  
Zörögve és villogva; -  
S rácsapott az ellenségre  
Feretegként csattogva.

9.

S ott esett s halt a sok nemes,  
A kard vitéz markában; -  
De megmaradt a szabadság  
A jól védett hazában!  
Ott esett s halt! ott a csontja  
Távol minden övétől,  
Messze nemes őseinek  
S maga édes fészektől.

10.

De a mely most pusztán áll fenn, -  
Öszveroppant kőhalom:  
Feldúlá a mindent dúló  
Legfőbb erő s hatalom,  
Az *idő*, mely vasgyomrával  
Megemészti, a mi van  
E temérdek természetnek  
Minden szege-lyukában.

11.

Pusztán áll, - az enyészetnek  
Szomorító bús jele;  
Hajdan büszke nemeseknek, -  
Most a baglyok lakhelye.  
A vár setét falain most  
Magas kórók lengenek,  
S a falak moh-szakállában  
Hangyák, férgek pezszenek.

12.

Szabadon jár s üvölt a szél  
Az ablakon keresztül,  
S némán komor helyhezetben  
Néha ott egy bagoly ül,  
Honnan hajdan a földesúr  
Kevély szemmel tekintett  
A környékre, hol több falú  
Parancsokat tőle vett.

13.

Borzasztó, bús, mély csend hallgat  
A falak közt mostan ott,  
Hol hajdan az úri élet  
S öröm mozgott és zajgott.  
Csak a róka, mely ott lakik  
A várnak egy boltjában,  
Gördít néha meg egy követ  
A köveken futtában.

14.

Vagy a vércse visít ottan,  
Ha megtérvén estvére,  
A vár felett kereng, lebeg -  
S ülni készül fészkére.  
Vagy egy fal-fok, megemészte  
Az idő vasfogától,  
Zuhan s roppan le, megválva  
Több százados társától.

15.

Hahogy ide vetemedik  
Egy mostani hazafi,  
Ki a régi magyarokhoz  
Igaz rokon s atyafi, -  
Hah! miket kell éreznie  
Feldagadó keblébe', -  
Ha Hunnia, a hajdani,  
A dicső jut eszébe?!

16.

Hej barátim! őseitől  
A magyar, a mostani,  
Azoktól, kik fenn laktak, - ez  
Be eltudott fajzani! -  
Be leszállott a magasról  
Természete, termete,  
Szerencséje, tehetsége,  
Híre, neve, kellete!!

## **ELSŐ ÉNEK.**

1.

Hogy Mohácsnál Árpád népe  
A fejét elvesztette;  
Hogy a török Hunniának  
Szívét ketté metszette: -  
Hogy - míg Lajos koronáján  
Két hatalmas czivódott,  
Mahometnek vad csordája  
Magyar vérben gázlódott:

2.

Hogy eltűne Hunniából  
A vitézség, büszkeség,  
A jámborság, az igazság,  
A barátság, szívesség; -  
Hogy elfajult Mátyás népe  
Híres nemes magától  
S veszélyének engedtetett  
A sors örök urától;



3.

E veszélyes idő után,  
Mely annyi vérrel folya,  
Mebékélvén s megosztozván  
Ferdinánd és Zápolya; -  
S felállván a hét fő birák,  
Lassanként a békesség  
És a törvény székbe üle  
S felderült a magyar ég:

4.

Akkor Sümeg városának  
Kálmán volt a mestere;  
Sümeg s egész környékének  
Igen kedves embere.  
Híres, jeles ember volt ez  
Sok szép mesterségéről,  
S messze földön isméretes  
Híréről és nevéről.

5.

Kálmán vala az egy neve:  
Kinek fia lehetett, -  
Erről tőle senki soha  
Semmit ki nem vehetett.  
Csak, hogy a magyar s nemes ember,  
Azt ő fennen vallotta;  
S hogy Rómából jött Sümegre,  
Azt is gyakran mondotta.

6.

Szegény volt; s hogy Sümegre jött,  
Hóna alatt egy koboz,  
S egy könyvekkel tölt tarisznya  
Volt a bútör, melyet hoz;  
S egy serdülő szép leányka  
Ballag vala mellette,  
Kálmán ezt, mint kedves kincsét,  
Ápolgatva vezette.

7.

Épen, hogy a városba ért,  
Akkor tevék gödrébe  
A mestert, - ki nagy borkulacs,  
Rossz brúgó volt éltébe'.  
S Kálmán annak hivatalját,  
Tisztét s helyét felkérte,  
És a város jó papjánál  
Czélját legott elérte.

8.

S nemsokára, hogy néhányszor  
Orgonált és énekelt,  
S verseivel, hangjaival  
Szívet mélyen érdekelt,  
S kinyílván, hogy külömbféle  
Mesterséget tud ő még,  
Csudálta és szerette őt  
A sümegi közönség.

9.

Sokat járt-kelt, látott, hallott,  
S tudó is volt valóban  
Ez a Kálmán, - ritka ember  
Minden szépben és jóban.  
Tudománya annyi vala,  
Hogy abból egy század rész  
Sok volt, midőn csak hadakat  
Forgatott a magyar ész.

10.

Mise alatt, ha az Istent  
Fellengezve dicsérte,  
És szavait az orgona  
Hangjaival kísérte, -  
Ha zsoltáros gondolati  
Az egekben járának,  
Színe előtt a menny és föld  
Mindenható urának:

11.

Akkor a nép egy szeráfot  
Vélt hallani szavában,  
S mennyet-földet öszvezengni  
Az orgona hangjában: -  
Énekének szárnyaival  
Felkapván a lelkeket,  
A mennyei idvességgel  
Tölté meg a szíveket.

12.

Ha pediglen gyors ujjakkal  
Ő hárfáját pengette,  
S szívérdeklő verseiben  
Önn' dalait zengette;  
Ha Mohácsról vagy Várnáról  
Szólott Homér lelkével,  
Vagy Hunnia diadalmit  
Mondta Pindár tüzével; -

13.

Hol szaggatván, hol tüzelvén  
A nyílt magyar lelkeket,  
Ezerféle indulatra  
Ragadozá ezeket.  
Ha szerelmet dalol vala,  
Szívét öntvén versébe,  
Elmeríté az érzeményt  
A kény gyönyörűjébe.

14.

A lelkével megegyezett  
Ábrázatja, termete;  
Szelíd s nemes, szép volt ez is, -  
S jámbor az ő élete.  
Hanem büszke volt e Kálmán:  
Jó szavát az nem vette  
Soha, a ki becsületét  
Valahogy megsértette.

15.

Becsülte is Kálmán mestert  
Minden ember s kedvelte,  
A jó embert, a nagy mestert  
Benne kiki tisztelte.  
Szerencsés volt, ki Kálmántól  
Egy-két órát nyerhetett;  
Szerencsésebb, ki Kálmánnak  
Barátja is lehetett.

16.

De a főrend kiváltképen,  
Sümeg kies körében,  
Csorbát érzett Kálmán nélkül  
Minden vendégségében:  
Ízetlen volt a mulatság,  
Melyet muzsikájával  
Nem emelt, s nem lelkesített  
Ossiáni szavával.

17.

Örömet is járt ő szerte  
Az uraknak házába,  
Férfiak- és asszonyoknak  
Vegyes társaságába;  
Hol versekben adván elő  
Hunniának gyászait,  
Bús, nemes, nagy érzésekre  
Gyújtá annak fiait.

18.

Nagy hazafi lévén maga,  
Azt szerette volna ő,  
Hogy, mint szíve, úgy érezne  
A hazában minden kő.  
Ilyen mester, mint e Kálmán,  
A mióta mester van,  
Sem előtte, sem utána  
Nem volt Magyarországon.

19.

Büszke is volt mesterében  
Sümeg egész városa;  
Sőt, a mi több, süvegelte  
Kálmánt Sümeg lakosa,  
S az uraság várnagyját majd  
Véle egybe vetette,  
Mióta a püspök egyszer  
Őt magával etette.

20.

Mint a mester, szint oly jeles  
Volt a maga nemében  
A leánya, a szép Lóra,  
Most már virág-évében.  
Mert az atyja által mívelt  
Lelkes mesterségekben  
Ő is arra vitte volt már,  
Hogy - csuda volt ezekben.

21.

Az akkori kisasszonyok  
Gyáva társaságában  
Úgy állott ő, mint egy tündér,  
Formált valóságában.  
Tehetségit, érdemeit  
Szépen formált lelkének  
Tündöklőbbé teszük vala  
Kellemei testének:

22.

Fényben úszó kék szemei,  
Mint a patak kristálya,  
Melyben a hold nyári estve  
Magát szépen formálja,  
Szép lelkének s jó szívének  
Valának hív tükrei,  
S benne szépen tündöklének  
Valójának kegyei.

23.

Ajaka, mint a cseresnye,  
Mely vérsebre pattana,  
Meggyült feles nedveitől,  
Arczájában olyan a';  
S nem lelketlen csók-adásra  
Látszott lenni formálva,  
Se nem gyarló csacsogásra  
Csörgetőnek csinálva.

24.

Arczájának atyjáéhoz  
Hasonlító vonási,  
S minden kegyes érzeményre  
Szemérmes szép nyílási;  
Általában tetemének  
Deli sugár termete,  
Alázatos viselete  
S példás tiszta élete.

25.

Beszédiből kisugárzó  
Csillagi egy elmének,  
Melybe Kálmán tanítási  
Sok tudományt öntének;  
Úgy felkapták ezt a szűzet,  
Hogy, szintén mint atyjának,  
Oly híre járt szájról-szájra  
A szép Mester-Lórának.

26.

Sümeg köre fészke vala  
Akkor is sok nemesnek;  
Csaby Miklós házat tarták  
Itten főkép jelesnek.  
Eme Csaby, Rendek ura,  
Ottan lakott Rendeken; -  
Derék ember és tehetős,  
Bírt még sok más helyeken.

27.

Most, midőn a magyar szívek  
Sorsaikban bátrabbak  
Lettek megint a békében  
S egymás eránt nyíltabbak,  
Az ő háza, kedveltetvén  
Ifjúságtól, vénségtől,  
Mindég forrott a sok úri  
Jövő-menő vendégtől.

28.

A gazdának emberséges,  
Barátságos jó szíve,  
(Tulajdona a magyarnak,  
Ki vérének még híve,)  
Vonszá oda úgy az embert  
Miklós úrhoz Rendekre;  
Az ifjoknak vala főkép  
Az udvara kedvekre:

29.

Tudniillik: három rózsa  
Virágozott házában,  
Leányai, minden egyik  
Másképen szép magában,  
Ágnes, Gunda és Piroska  
Voltak az ő neveik, -  
Drágák, minthogy nagy értékkel  
Adódtak szép kezeik.

30.

Miklós lévén legutolsó  
A Csabyak fájában,  
Ezek voltak örökös  
Valamennyi javában.  
Azért, szinte mint bucsúban,  
Jött-ment Csaby házánál  
Az ifjúság, s bálványozott  
A három szűz lábánál.

31.

Kálmán is megfordult gyakran  
Leányával Csabynál;  
Szeretett ez andalogni  
Hárfája bús hanginál;  
Kedvelte ő a tudományt,  
S a szépmesterségeket,  
Ámbár hadban töltvén éltét,  
Nem üzte volt ezeket.

32.

Mert meghódít minden embert,  
A kiből nem kő a szív,  
Az ő bájos hatalmával  
A jól elsült mester-mív;  
S szelídséget, szivességet  
Lehelvén a mesterség,  
Nemesebb és boldogabb lesz  
Általa az emberség,

33.

S nem különben bánt a jó úr  
Kálmánnal és Lórával,  
Mint egy kedvelt barátjával  
S leányinak társával.  
Nemes lévén, noha szegény,  
És mesterség kenyere,  
Az urakkal evett-ivott  
Sümeg híres mestere.

34.

Egykor Miklós poharára  
Sokan öszvegyűltenek  
Csaby gazdag udvarába,  
S igen vígak lettenek:  
Vegyes vala a társaság  
Férfiakkal, hölgyekkel; -  
Ott volt Kálmán és leánya  
Muzsikai szerekkal.

35.

Az ifjak közt legjelesebb  
Bakacs Elek vala ott, -  
Szép s dús úrfi, - látására  
Sok leányszív dobogott.  
Ura volt ő sok falúval  
Bíró Somló várának:  
Még Zápolya adta volt ezt  
Már nem élő atyjának.

36.

Amaz idők zavarjában,  
Hogy az erő fegyverrel  
Bánt és végzett kénye szerint  
A gyengébbik emberrel;  
Midőn törvényt s igazságot  
Hatalom, kard s ököl tett,  
S ki, mint akart s erejétől  
Tellett, jó-rossz lehetett; -

37.

Elek úrfi mégis jó lett  
Szilaj szabadságában,  
Jó ember, mert természete  
Jóra indult magában;  
De jó szíve mellett mégis  
Délczeg, daczos és szilaj,  
Örök harczban neveltetvén,  
Hol vad lesz az ember-faj.

38.

Békességben lévén ekkor  
Omár kontyos kölykei,  
Fészkeikben tartózkodtak  
Hazánk nemes hősei;  
S Elek most még nem ismervén  
A szerelem hatalmát,  
Vadászattal öli vala  
Napjainak úalmát.

39.

Most Csabynál, hogy az urak  
Éltéért a gazdának  
Somló arany cseppjeiből  
Vidám kedvet ivának,  
Így szól Csaby: «Kálmán szomszéd!  
Mondd el az én nótámat,  
Azt, a melyben véremmel is  
Megváltanám hazámat!»

40.

S már előre könnyek tölték  
A nemesnek szemeit;  
S mintha csak elvágták volna  
Az öröm víg neszeit.  
S Kálmán mester térde közé  
Vévén hangos hárfáját,  
Bús és komoly helyhezetben  
Így énekli nótáját:

41.

«Eljött zúgva és ordítva  
A sors vészes órája,  
S kihányatik sarkaiból  
A magyar szép hazája!  
Mert Mohácsnál elvesz Lajos,  
Mint Ulászló Várnánál;  
És Zápolya - nem Hunyady -  
Trónust les és - hátul áll.

42.

Mint midőn a feldagadott  
Tenger zajos ártjai  
Határjokban meg nem férvén,  
Kitolyongnak habjai,  
S minden gátot elszaggatván  
Tovább tovább rontanak  
És útjokban irgalmatlan  
Veszélyt, halált ontanak: -



43.

Úgy a török, határjában  
Meg nem férvén dölyfével,  
Vad keblében veszélyt hordva  
Kizúdúl mord népével, -  
S tűzzel vassal dülva mindent  
A magyar nép vérében  
S hamvaiban, Budán áll meg,  
Az országnak szívében.

44.

Haj! s most ezer irtóztató  
S hajborzasztó formában  
Jár az ínség és a halál  
Szélt-hosszat a hazában.  
Mohács magyar vértől kövér,  
S csontból támadt halmain  
A halál dög-lehellete  
Jár a szelek szárnyain.

45.

Hunnia egy tátott nagy sír,  
Feneketlen s éktelen,  
Árpád népét elnyeléssel  
Fenyegeti szüntelen.  
Nincs hazája a magyarnak!  
A földön fut tétova, -  
Magát úzi és kergeti  
Török alatt a lova.

46.

Némán néz az idegenből  
Őseinek fészkébe,  
Fáj szíve, fáj! - és csikorog -  
S vérköny ég s forr szemébe?;  
Valamerre szeme tekint,  
A rémítő vázt látja,  
Kinek ínség-szükség neve, -  
Éhség s halál barátja;

47.

Ki borzadva arra mutat,  
A merre dülva mindent  
A háború, vérnyomain  
Holtra holtat rakva, ment.  
Hol vastag füstgomolyokban  
Tüntek falúk, városok;  
S vért-tajtékvó patakokban  
Múltak csoport lakosok.

48.

Hol vérétől hízott földjén  
Kenyeret nem gazdája,  
Nem az arat, - éhel vész az! -  
Hanem szultán basája.  
Hol jajgató csoportokban  
Visznek Iszter habjai  
Magyarokat, kik, szegények,  
Most a pogány rabjai!

49.

Hát békével nézzük, tűrjük  
Ily veszélyét hazánknak? -  
Nézzük, tűrjük ily sérelmét  
Elszaggatott anyánknak? -  
Mily fertelem éli, öli  
Asszonyink szűz testeit! -  
Hah, jobb ezer sebből ontsuk  
Éltünk piros cseppjeit.

50.

Rajta! rajta! hazafiak,  
Rajta, Árpád fiai!  
Ne hagyjuk, hogy fészkeinket  
Lakják Ómár fattyai.  
Hazánk sorsa Hunyadyvá  
Tegyen mindenegyünket, -  
Áldja Isten fegyverünket,  
Vezéreljen bennünket!»

51.

Így énekelt Kálmán mester,  
S könnye sűrűn potyogott;  
Kevés szem volt körülötte,  
Melyben könny nem csillogott.  
A társaság örömjaja  
Néma bűvá változott;  
A gyász-ének minden szívben  
Nagy indulást okozott.

52.

Könynyel voltak megkeverve  
A bor arany-cseppjei,  
Felszaggatva a magyar szív  
Kedvvel hártás sebjei.  
«De most egy mást, kedves Kálmán!  
(Így unszolt a társaság,)  
Egy víg dalt, mert igen fáj ez, -  
Minden szava sebet vág!»

53.

«Urak! (felel Kálmán mester)  
Magyar vagyok és nemes!  
Nem tud a szív víg nótákat,  
Midőn súlya tetemes;  
Fáj a szívem, sír, valamíg  
Hazámban e fene ül, -  
Valamíg egy boldog óra  
Néki jobb sorsot nem szül.

54.

A leányom mondjon egyet, -  
Mondj, leányom, egy víg dalt,  
Te, kibén az élet kedve  
S öröme még ki nem halt.  
Az ifjúság könnyű kora  
Csak múltólág érezi,  
A mi az ősz hazafinak  
Buzgó lelkét vérezi!

55.

Ne, óh ne is érezzétek  
Azt, hazám szép szűzei!  
Hogy erőben tenyészszenek  
Kebletekben hősei,  
Kik megváltsák véreikkel  
Egykor ősök siralmát,  
Bár a fű benőtte is már  
Akkor ezek sírhalmit!»

56.

Szemérmesen vonakodva  
Kálmán akaratjára  
A szép Lóra s elpirúlva  
Sokak unszolására,  
Végre mégis lantjához nyúl,  
S általfutván húrjait,  
Szépen ejtett hangjaihoz  
Imígy ejti szavait:

57.

«Kemény tél van, - nagy zivatar, -  
Üvölt, ordít a felszél;  
Tép és szaggat, kapkod, csapkod, -  
S közel vagyon már éjféli:  
Pok várának magas tornyán  
A vas kakas csikorog;  
És az erdő a vár körül  
Zajog, bömböl és morog.

58.

Mélyen alszik a gazdasszony  
Özvegny nyoszolyájában:  
Férje messze a táborban,  
Nándorfejérvárában.  
Poky Márton ez, Mátyásnak  
Igen kedves embere; -  
A magyarnak szerencsés volt  
Akkor az ő fegyvere!

59.

A kisasszony van csak ébren,  
Pokynak nyílt Rózsája;  
Nem alhatik, - háborgatja  
Naponként várt mátkája;  
Gábor ez, egy derék ifjú,  
Ládonyiak fajából;  
Ő is most a törökön van  
Vitéz indulatjából.

60.

Poky Rózsa van csak ébren;  
A vén dajkát mellette,  
Minthogy a vén mátkát nem várt,  
Az álom levetette,  
Egyszerre nagy láрма támadt, -  
Embernyomok kopognak;  
Fülel Rózsa, - remeg szíve -  
És erei buzognak.

61.

«Nyiss ajtót, nyiss, Rózsa fiam,  
Eressz hamar melegbe;  
Immár szinte megmeredek  
Itt a szörnyű hidegbe'!»  
Megismervén atyját Rózsa,  
Szobájába ereszti, -  
De, hogy másod magával jön,  
Ez Rózsát megijeszti.

62.

Egy vén lantos jön Pokyval,  
Térdét veri szakállja,  
S legalább száz telet mutat  
Arczájának aszálya.  
«Kamrád mécse volt szerencsénk,  
Annak vevén útunkat,  
(Mondja Poky) különben biz'  
Eltéveszténk magunkat.

63.

Bort, fiam, bort! hadd oldódjék  
Tetemünk fel fagyából;  
Csenddel járj s tégy, - fel ne verjed  
Az anyádat álmából! -»  
S Rózsa magát leoldozván  
Az atyjának nyakáról,  
Elmegy, - bort hoz, - és kérdést tesz  
Az elmaradt mátkáról.

64.

«Az, hallod-e, (felel Poky)  
Derék bajnok, nagy vitéz;  
De szegénytől oda maradt  
Az egyik láb, egyik kéz! -  
De bármely nagy vesztesége,  
Örülj csonka mátkádnak:  
Vitézsége volt mentője  
Királyának s atyádnak!»

65.

«Hála Isten! (úgymond Rózsa)  
Hogy él atyám s a király!  
De az Isten nyila sújtson,  
Valahol egy török áll! -»  
S az örömtől s fájdalomtól  
Egykép nyomott szívének  
Kisajtott könnyáporai  
Az atyjára esének.

66.

«De él még ő? (kérdi tovább)  
És a szive egész még? -»  
«Él, fiam, él, (felel Poky)  
Nem ugyan úgy, a mint rég;  
Hanem csonkán s bénán, s holnap  
A királylyal Pokra jön;  
A gyűrűért végez veled,  
Melyet ada s tőled vőn.

67.

Miként van csak amaz ének,  
Melyet ma a hidegben  
Dalolsz vala, lantos pajtás?  
Mondd el most a melegben! -  
Furcsa volt az, a szíveknek  
Adja elő csinjait;  
Hallgasd, Rózsa.» - És a lantos  
Imígy kezdi szavait:

68.

«Annyiféle a szerelem  
Az emberi szívekben,  
A hányféle a természet  
Mindegyenként ezekben;  
Sokféle hát a szerelem: -  
Ez fellengő, mint a sas,  
Amaz buja, mint a veréb,  
Ez állandó, mint a vas;

69.

Ama' szelíd, mint a galamb,  
Mindég csókol s biberkél;  
Eme' dúló, mint a szélvész,  
Háborúban, zajban él.  
Ez csapodár, mint a lepke;  
Az tiszta, mint a kék ég;  
Ez forró, mint a nyári nap,  
Az oly hideg, mint a jég;

70.

Ez reménynyel tölt szivárvány, -  
De csak múltó tűnemény;  
Az, mint a kő, mint a márvány,  
Hajthatatlan és kemény,  
Ez pókháló, enyves vessző,  
Vagy czégéres fogadó,  
Bármi, ami bele akad,  
Néki mindegy, minden jó;

71.

Ez lágy és híg, mint a viasz,  
Minden formát felvevő;  
Az testetlen, csupa lélek, -  
Eme' mindent megevő;  
Amaz mint a száraz tapló,  
Hamar szikrát fog s meggyúl:  
Eme' kényes, mert mennyei -  
Csak fájával párosúl;

72.

E' szomorú, gondolkodó,  
Néma s csendes, mint a sír;  
Ama' vidám, szökik s tánczol,  
Csacsog, ha szól avagy ír.  
Ennek vadon magánosság  
Az ő kedvelt lakhelye;  
Annak zaj kell és mulatság,  
Másként üres kebele;

73.

Ez jön s meg' megy, mint a fecske,  
Csak idő- és sorsként hív;  
Az csupa szív és érzemény,  
Csak egy tárgyért verő szív.  
Te magános, te rideg szív,  
Válassz társat ezekből  
A sokféle, szép, rút, jó, rossz,  
Szegény s gazdag szivekből!»

74.

«Tiéd, fiam (kérdi Poky)  
Köztük van-e ezeknek? -»  
«Köztök van, haj! (felel Rózsa)  
Utólján az éneknek:  
Ez csupa szív és érzemény,  
Csak egy tárgyért verő szív!  
Bár ha csonkúl, bénúl tárgya -  
Hozzá minden sorsban hív!»

75.

Elveti itt a vén lantos  
Ál-hüvelyét, arczáját,  
S Ládonyi lesz, - s ép két kézzel  
Átöleli mátkáját.  
«Várj, alakos! (mond a leány)  
Meg léssz te is próbálva;  
S ha a próbát ki nem állod,  
Törökül megczibálva!»

76.

Kaczag Poky a játéknak;  
Másnap eljön a király:  
Ő gondolta a játékot, -  
Kaczag, hallván, miként áll.  
S menyegző lett a királynak  
Még Pokvárott létébe': -  
Gábor Rózsát haza vitte  
Mihályiba, fészkebe.»

77.

Imígy zengé Mester-Lóra  
Regéjét és énekét,  
S szinte minden szívnek máskép  
Szállá az meg fenekét:  
A figyelmes füleken be  
Mélyen szívre hatának  
Édes bájos zengzetei  
Fülemile-szavának.

78.

A szemeit földre szegzé,  
Mintha szépnek lennie  
Szégyen volna, s szerelemről  
Vétek énekelnie.  
S mint a midőn megpirítja  
Az esthajnal rózsája  
A liliom havát s lángol: -  
Úgy ég Lóra arczája.

79.

Tapsol vala a társaság  
Lórának, és tombola,  
Csak Elek nem, - Elek úrfi  
Bámult, - de nem tapsola.  
Hanem, hogyha lehet vala,  
Lórát az ő lantjával  
Ő inkább felfalta volna  
Egyetlen egy csókjával.

80.

Mohón nyelé, a mit látott,  
Lóra édes bájjait;  
Mohón nyelé, a mit hallott,  
Az ének bájangjait.  
Lóra, vélvén, hogy Eleket  
Nem érdeklé lantjával,  
Bosszankodott s elégtelen  
Vala igen magával.

81.

Bosszankodott, hogy a kinek  
Ő tetszeni ohajtott,  
Bakacs Elek, mint a márvány,  
Hidegen áll vala ott.  
Bosszankodott; - s haza menet  
Furdalását bajának  
Semmikép már nem tűrhetvén,  
Imígy szóla atyjának:

82.

«Ne kívánjad többé, atyám,  
Hogy kitegyem magamat,  
S a negédes úrfiakkal  
Fitymáltassam szavamat!»  
«Jól van, Lóra, ne tedd többé!»  
Kálmán imígy felele,  
Kinek sokat gondolt feje, -  
Sokat érzett kebele.



## MÁSODIK ÉNEK.

1.

Elek szíve imitt amott  
Megmozdúlt már keblében,  
Hogy vérének alig vala  
Maradása érében, -  
Hogy egy szép hölgy vagy egy szép szűz  
Jelene meg előtte, -  
Mert állát a legénytoll már  
Köröskörül benőtte.

2.

Kivált Lucza, az asszonya  
Devecsernek s körének,  
Kitanult szép mesternéje  
A szerelem kényének,  
Elek szíve elevenjét  
Úgy fel tudá bizgatni,  
Hogy őt szinte magáénak  
Vélte immár tarthatni; -

3.

De sem Lucza ármidai  
Ezer mesterségével,  
Sem más senki, a szerelem  
Nyelvével és törével  
A szilaj szép legény szívét  
Eddig meg nem foghatta, -  
S ha megfogta, elillana, -  
Senki meg nem tarthatta.

4.

Hanem Lóra megjelenvén,  
Termetének ékei,  
Bájangjai énekének,  
Valójának kegyei  
Úgy leköték szívét, lelkét  
A szilajnak, büszkének,  
Hogy úgy bírták, mint sajátot,  
Minden cseppjét vérének.

5.

Most Lóra elmente után, -  
Mintha lelke testétől  
Vált volna meg, - Elek úrfi  
Elszakadt jó kedvétől;  
S hogy a hajnal alig hasadt,  
A többtől ellopta  
Egészen elcserélt magát,  
S a lovára feldobta.

6.

S némán s mélyen gondolkodva,  
Ülvén hátán a lónak,  
Változásán elámúlva  
Léptet vala Somlónak.  
Andor lovász, követője  
Elek úrfi nyomának,  
Százfélét is előhordott,  
Szavát venni urának.

7.

Tudván, milyen indulatja  
Őnéki a vadászat,  
Kivel együtt őzet, nyúlat  
Kivégezett sok százat:  
Dicsekedve mondja vala  
Ura s maga tetteit,  
A vadászok, vadak s ebek  
Furcsa történeteit.

8.

Zsuzsi, Elek önnön-nevelt  
Kedves sólyommadara,  
Dudás, Lantos, s több kopói,  
Szellő, kedves agara,  
Ekkor, akkor, itt vagy amott  
Véghez miket vittenek  
S a vad minden nemeivel  
Miként vitézkedtenek.

9.

De siketnek beszélt Andor,  
Elek úrfi fülében  
Most is Lóra szava zengett,  
Lóra élt, vert keblében:  
Egy nem ismért új természet  
Annyira megszállotta,  
Hogy, a miről Andor szólott,  
Nem tudta, nem hallotta.

10.

Úzve maga, a vadakat  
Úzni már nem szerette;  
Magánosan bolyong vala  
Somló alatt s felette.  
S ha a benne lángoló tűz  
Őt tétova hajtotta,  
Nem érzé, hogy a fergeteg  
Hóval arczul csapkodta.

11.

Meg-megállott a hegytetőn  
Keresztbe tett kezekkel,  
És Sümeget kereste volt  
Tüzes vizsga szemekkel;  
Bosszankodott, hogy elfedé,  
Rendek hegye orrára,  
Hogy miatta nem láthattak  
A szemei Lórára.

12.

De, ha Lórát ott képzelte  
Csaby Miklós házánál,  
Mely ott látszott fejről  
A kék hegynek lábánál, -  
S a szép szűzet látá, hallá  
Ő eleven szépében,  
Hamar ismét kegyre olvadt  
A bosszúság keblében.

13.

Bámúl vala Andor ura  
Változásán, és bánja;  
Fejet csóvált Pater Kanóth,  
A vár barát-káplánja;  
Csudálkozott Elek önnön  
Csuda harczán keblének,  
Sarkából kifordulásán  
Egész természetének; -

14.

De leginkább csudálkozott  
Lucza Bakacs Eleken,  
Ki csak ritkán jelent most meg  
Más vidéki helyeken;  
S ha ott volt is Devecserben,  
Álmos, tunya, s rest vala,  
Hogy Luczának bús mérgében  
Fuldoklott bal oldala.

15.

Közelgetett most karácson;  
Várta Lucza magához  
Somló urát; - a karácson  
Hol egy, hol más áldást hoz.  
Most karácson el is múlt már,  
És a szilaj, a makacs  
Elmaradott! - pedig Somlón -  
Mondják, ott sem volt Bakacs.

16.

Sümegeen volt, - oda ment ő  
Az éjféli misére,  
Hol néki a mise alatt  
Nem vélt tűzbe jött vére:  
Mert a karban Lórát hallá,  
Pásztorleány képében,  
Idvezelni a Megváltót  
Mária szűz ölében.

17.

S tetejétől a talpáig  
Tűzláng folyván érében,  
Éjjel mindjárt lóra kapott  
Szerelmének dühében;  
Meg nem tudván határozni  
Magát szíve habjába',  
Esze-veszve, megőrülve  
Nyargalt haza várába.

18.

Itt vala most a farsang is:  
Várta Lucza magához  
Somló urát; - a jó farsang  
A szűzekre kontyot hoz.  
Most a farsang is elmúlt már;  
De nem jött el a makacs; -  
Van-e Lucza Lórán kívül?  
Nem is tudta már Bakacs.

19.

Most Péter jó mesterét már  
Háromszor megtagadta,  
S a Megváltó a világért  
Nagy lelkét már kiadta;  
Haszontalan; most sem jött el  
Luczához a várt Elek,  
«Isten tudja, (sóhajtott az)  
Hol hordják őt a szelek!»

20.

Eleket ez rég kedvelvén  
A sokat megsokallá;  
Tőle ily megvettetése  
Keblét mélyen furdalá.  
A madarat, a kit szíve,  
Noha kora reménynyel,  
Kalitkában vélt zárhatni, -  
Nehezen bocsátja el.

21.

S hogy elcsalja most husvétra  
Bakacsot ő magához,  
Levelet írt néki, ezzel  
Vélvén jutni céljához.  
Feltámadás után későn  
Jött Somlóra a levél,  
Melyben Lucza imígy beszél, -  
Ily fortélylyal, tőrrel él:

22.

«Elek! Elek! mi dolog ez? -  
Ismérsz-e még engemet? -  
Mi tartóztat hozzám jönni,  
Vigasztalni szívemet?  
Ki sűrűen ostromolva  
Őtet kérő többektől,  
Bizodalmat s tanácsot vár  
Barátjától, Elektől.

23.

Volt egy idő! (emlékezhetsz  
Az együtt élt napokra,  
S a barátság kebelében  
Köztünk történt dolgokra!)  
Hogy Eleknek szilaj szívét  
Értem verni képzeltem,  
S megindulván barátomat  
Szinte én is szíveltem.

24.

De, mint látom, mindkettőnkkel  
Csak játszott az érzemény,  
S indulatunk nem volt egyéb,  
Hanem álom s tünemény!  
Felejtsük el! - hanem a frigy,  
Melyet régen kötöttünk,  
A barátság, szent maradjon  
Továbbá is közöttünk! -

25.

Veszedelmes egy leánynak,  
Neme gyengeségében  
Magán lenni, könnyű lapda  
Élte minden ügyében;  
Azért, bár nem leltem fel még  
Hason felét lelkemnek,  
Kénytelen megváltoztatom  
Állapotját éltemnek.

26.

Odaadom valakinek  
Mindenemmel kezemet,  
Noha - talán késő bánat  
Emésztí majd szívemet.  
De, hogy éltem hanyatt-homlok  
Kelepczébe ne essen,  
Látogass meg! - a barátság  
Tanácsoljon, vezessen.

27.

Hazánk sorsa, mióta ezt  
A félhold letiporta,  
Együtt lévén, tárgya vala  
Beszédinknek gyakorta;  
Egy jó dal jut eszembe itt: -  
A szív mélyen érezi,  
Hogy, a mit mond, bölcsen mondja, -  
A dalt e vers fejezi:

28.

A sorsnak ily szélvészében,  
Melyben hazánk hányatik,  
Éljünk, éljünk hevenyében! -  
Mert székünk elrántatik.  
Szakaszszuk le az örömnél  
Ma kinyíló rozsáját:  
Holnap talán az örömnél  
Leljük helyén szalmáját!»

29.

Gyakran, midőn már markunkban  
Véljük fogni tárgyunkat,  
Akkor látjuk messze esni  
Ugyanattól magunkat.  
Levelének erejétől  
Lucza mit nem reménylett? -  
Bírni vélte már Eleket, -  
De - egészen másként lett.

30.

Elek szíve mindeddiglen  
Bizonytalan hánykódott  
A kétségek tengerében -  
Most kikötni vágyódott;  
És most Lucza leveléből  
Sejté, hová kellessen  
Kikötnie, hogy élete  
Nyugodt, boldog lehessen.

31.

S husvét napján, ebéd után  
Somlaival poharát  
Megtöltvén, így szól Kanóthoz;  
«Alleluja, héj barát! -  
Ha az Isten szerencsét ad,  
Eszteendőre ilyenkor  
Gazd'asszony lesz Somlóvárban, -  
És jobb kenyér és jobb bor.

32.

A napokban, vagy sohasem, -  
Meghozom én arámat,  
Kanóth! Kanóth! imádkozzál,  
Hogy jól vessem koczkámat!»  
Imígy szólott s paripára  
Veté magát tüzesen,  
S a várból letekeredvén,  
Eligetett sebesen.

33.

«Vivat! Deus benedicat!  
(Kortyot hajtván fel egy jót)  
Éljen Lucza, az asszonyunk!»  
Igy kiálta fel Kanóth;  
Kinek száraz csuklyájába  
Semmikép sem férhetett,  
Hogy a gazdag Lucza mellett  
A szem másra eshetett.

34.

De hibásan jövendölt ő:  
Eleket nem Luczához, -  
Sümeg felé ragadta volt  
Más indulat Lórához.  
Nyögött a föld, valamerre  
Bakacs úrfi vágtatott,  
S porfellebbe kerekedve  
Félre menni láttatott.

35.

A szerelem, bármi picziny  
Akkor, midőn támad ő,  
Sóhajtástól és könnyektől  
Igen hamar nagyra nő;  
S midőn az ész, fel sem vévén,  
Báb- s játéknak véli még,  
Már óriás, kit meg nem tör  
Sem erő, sem mesterség.

36.

Szintén így járt Mester-Lóra;  
Vidám s fürge azelőtt,  
Andalgott most, - mert keblében  
Egy indulat támadt s nőtt,  
Mely ő egész valóságát  
Bakacshoz úgy rángatta,  
Hogy ellenét, bár akarta,  
Semmivel sem állhatta.

37.

Bús volt Miklós napja óta,  
Nyalván csontja veleit  
A keblébe rekesztett láng,  
S felforralván ereit.  
Hervadozott arczájának  
Lilioma s rózsája,  
Halvány ködben borong vala  
Tetemének pompája.

38.

Mindég magán kívánt lenni,  
S közepette dolgának  
Képzetekbe merülve ült,  
Bús volt hangja lantjának.  
A leánykor játéka  
Őtet most nem múlatták;  
Barátnéi hatost futni  
Soha meg nem kaphatták.

39.

S most, midőn a madaraknak  
Ezerhangú dalaik  
Zengedeztek, s fakadoztak  
A fáknek virágaik -  
Oly nagyokat sohajt vala,  
Hogy szűk vala mellének  
A fűzött váll, - sőt szűk vala  
Ez a világ szívének.



40.

A bölcs Kálmán leányának  
Néma baját értette,  
Sőt a szívnek ismérője  
Az okát is sejtette:  
S bús gondjában az andalgót  
Néha meg is dorgálta;  
De - nem használt; s az agg atya  
Bús, ősz fejét csóválta.

41.

Most husvétnak szép estvéjén -  
Kálmán könyvet forgatott,  
Lóra kinn volt az ereszen  
S álmadozva üle ott; -  
Egyszerre nagy sikoltással  
Béoson a szobába:  
«Jaj! ki jön itt?» ezt rebegi,  
S kapkod szorúltságába'.

42.

Kifut megint, - s mint a galamb  
Karvalyt látván, házába  
Lövel, szintúgy illan Lóra  
S ellappan a konyhába'.  
A sebesen nyargalástól  
Porosan és tüzesen  
Bakacs úrfi jött Kálmánhoz,  
S imígy kezdé szívesen:

43.

«Víg husvétot, Kálmán bátya!  
Békességet, bőséget!»  
«Hozta Isten uraságod',  
Bakacs úrfi! s mi végett? -  
Mi szél hoz ma (úgymond Kálmán)  
Egy vőlegényt házomba? -  
Hallám bizony a conventben,  
S több helyt is, több izromba.»

44.

Meghökkene Elek úrfi,  
Kálmántól nem várta ezt:  
«S a szorgos hír, (kérdi tovább)  
Halljuk, bátya, mit ereszt?»  
«Hogy Devecser kisasszonya  
Asszonykép megy Somlóra,  
(Felel Kálmán) Alleluja!  
Szálljon áldás a jóra!

45.

Maga lévén Ádám, nem jó,  
(Isten maga mondotta)  
Hogy az ember maga legyen,  
S Évát azért alkotta.  
Adja az ég, Bakacsokból  
Egy fergeteg támadjon,  
Melyből a tar kobakokra  
Halálzápor szakadjon!»

46.

«Megállj, Kálmán! (mond az úrfi)  
Vegyed előbb kezemet, -  
(S felüt véle) ismérjed meg  
Szívemet és eszemet:  
Esküszöm a magas égre!  
Az ő tüze emészszen,  
Ha hazudok! - soha Lucza  
Feleségem nem lesz.

47.

Halljad, Kálmán! becsületes  
Szittyá vér foly eremben;  
Miklós napja őt él már  
Egy indulat keblemben:  
Kálmán, Kálmán! leányod ez, -  
Hím nélkül van beszélve, -  
Ő vagy senki, - most vagy soha, -  
El van bennem tökéelve!»

48.

Meglepé ez Kálmán mestert,  
S tüzes éles szemekkel  
Általszúra Elek úrfit; -  
Ez, egyenes lélekkel,  
Kiállván nyíltekinetét  
A kémlelő atyának,  
Így folytatja még szavait  
Kitört indulatjának:

49.

«Ha Lóra nem útál engem,  
Add nékem leányodat! -  
Kálmán bátya! fogadj vődnek, -  
Nem bánod meg dolgodat.  
Szeretem én a galambot,  
Jobban mintsem éltemet, -  
Véle osztom, ha elveszi,  
Értékeimet, szívemet!»

50.

S rövideden légyen mondva:  
Tetszett Elek Lórának, -  
Az atya nem ellenezte, -  
És gyűrűket váltának.  
S az örömnék érzeménye  
Úgy megtölté kebleket  
A mátkáknak, hogy csak alig  
Lelék immár helyeket.

51.

Legboldogabb időpontja  
Az emberi életnek,  
Melyen legszebb reményei  
Már-már - teljesedhetnek!  
Elfelejtván ebben a szív  
A múltaknak örömet,  
Együtt érzi a jelenlét  
És jövőendő örömet.

52.

De Kálmánt, ki elgondolta  
Élte forgó sorsait,  
A sorsnak az ő mentében  
Visszas keresztútjait,  
Egy nem értett titkos érzés,  
Melyet el nem verhetett,  
Úgy elfogta, hogy öröme  
Teli még sem lehetett.

53.

S nemsokára, - vasárnapon, -  
A nap épen nyugóban,  
Selyemben és patyolatban,  
Szép hat lovas hintóban,  
Lobogó szép keszkenőkkel,  
Dörögve a köveken,  
Nagy pompával, nagy robbajjal  
Végig Sümeg- s Rendeken.

54.

Imígy viszi vala haza,  
Öröm vervén keblébe',  
Bakacs Elek Mester-Lórát,  
Somlóra fel fészkébe.  
Vélek méne Kálmán mester,  
Nem hagyta el Lóráját,  
Véle vitte volt könyveit  
S bú-oszlató hárfáját.

55.

Somlón készen vala Brúnó,  
A dömölki apátúr,  
Öszveadni a mátkákat,  
Egy öreg, ősz, tisztos úr.  
Brúnó s Kálmán megpillantván  
Egymást, kiki elbámult:  
«Kéry Kálmán! (kiált Brúnó)  
De ő hiszen már kimúlt?»

56.

«Kéry öcsém és barátom!  
Te hazámnak oly fia,  
Milyent többé soha nem szül  
Az eltiprott Hunnia! -»  
«Én vagyok az, (felel Kálmán)  
Öcséd, Brúnó, s barátod;  
Én testestől és lelkestől, -  
S nem árnyék, a mint látod.

57.

De lassan! mert ellenségim,  
Ha életben sejtene,  
Noha most már könnyen halok -  
Legittén elejtenek.»  
A két öreg egymásnak itt  
Nyakára ráborúlva,  
Némán sír, - a fájdalomtól  
Szavok el van szorúlva.

58.

«Kéry, oh te rég siratott! -  
Hazám kidúlt gyámolya!  
Oda Lajos! - s országában  
Szolimán úr s Zápolya!»  
Zokogva így szólott Brúnó,  
Fájván a szív mellében,  
S zavarosan kóvályogván  
A történetek fejében.

59.

Itt Elekhez fordul Kálmán,  
S imígy beszél hozzája:  
«Fiam, vőm! most hát tudod már,  
Ki a mester Lórája? -  
Nemzetsége több százados,  
Jószágiktól megfosztá  
Zápolya a Kéryeket,  
S barátira felosztá.

60.

Elesvén már Magyarország,  
Lórát anyja véréből  
Kapom vala karjaimra  
Három gyilkos körméből.  
Én sem volnék azóta már;  
De szánván e csecsemőt,  
Más országba, békességbe  
Karjaimon vittem őt.

61.

Búbánatban neveltem fel; -  
De nyúgtom nem lévén ott,  
Haza jöttem, mihelyt Lóra  
Olyan lett, hogy járhatott:  
Hogy legalább - siettetvén  
A bú végső napjaim, -  
Hazám édes kebelébe  
Rakhassam le csontjaim!

62.

Volt nékem egy fiam is még, -  
Isten tudja, ha él-e! -  
Porkolábom, egy jó ember,  
Erdélybe ment ki véle.  
Vőm! boldogítsd leányomat! -  
Te, leányom, férjedet!  
Ez a tárgya e szent frigynek,  
Mely édeni eredet.

63.

Férj, te vagy az erősebbik:  
Légy oltalom, védelem;  
Feleség, te a gyengébbik:  
Légy öröm és szerelem;  
Férj, te vagy az okosabbik:  
Adj tanácsot értelmes;  
Asszony, légy te bizodalmas,  
Engedelmes, figyelmes.

64.

Férj, te vagy a háznak ura,  
Háznak feje, félelme;  
Te, asszony, a háznak szíve,  
Malasztja és kegyelme.  
Hazafiak, társak, szülők,  
Jók és hívek legyetek! -  
Férj, feleség, ketten egyek: -  
Légyen áldott frigyetek!

65.

Szerelmetek édenjében  
Kigyót ne találjatok!  
Mely megölje egymás eránt  
Való bizodalmatok:  
E zarándok emberlétnek  
Legigazabb szentsége,  
Legédesebb bizonyosság  
Két jó szívnek hűsége.

66.

Soha azt ne érezzétek,  
A mi most fáj énnékem! -  
Jusson néktek annyi öröm,  
Mennyi - keserűségem.»  
Itt elnémult, kiujulván  
Szíve minden sebjei;  
S agg arczáján egymást üzve  
Gördültek le könnyei.

67.

Egymásba átszakad vala  
A két agg szív fájdalma;  
Egymásba átömlik vala  
A két agg szív siralma; -  
S egymásra rá homorodva  
Árpád nemes két fia, -  
Így siraták hazájokat,  
Tégedet, óh Hunnia!

68.

De az ifjúság öröme  
Kicsapongó árjával  
A két aggnak fájdalmait  
Elragadá magával:  
Mert a két szív telisége  
Most a megnyílt ajkokon  
Úgy ömlött ki, mint az elzárt  
Csermely a nyílt gátokon.

69.

Ott állának; - s Elek Lórát  
Átölelvén karjával,  
Mint a tenger a világot  
Az ő vészes habjával, -  
Úgy tetszett, hogy a szíveket,  
Kiket öszvetett a pap,  
Semmi eset el nem választ, -  
Hanem az ítéletnap.

70.

Az ő első szerelmeknek  
Fennen égő tűzében,  
Épség, erő, ártatlanság  
Mind a kettő testében,  
Valóságok, egymás szoros  
Tüzes ölelésében, -  
Elolvadni látszik vala  
A kény gyönyörűjében.

71.

Kálmán Somlóvárban maradt,  
Kéry csupán azoknak,  
Kikkel szíve öszvehangzott, -  
Kálmán mester másoknak.  
Leányának szerencséjén  
Annyira felvidúla,  
Hogy ajaka mosolygásra  
Mégis többször vonúla.

72.

De Elek vén porkolábja,  
Illyés, fejét csóválta;  
Az úrfinak házasságát  
Helytelennek találta.  
Írigy szemmel nézi vala  
Mind asszonyát, mind Kálmánt:  
«Ottan legjobb, (így dörmögött)  
A kit hová a sors szánt.»

73.

Nem jó véget jövendőle  
Kanóth s Illyés e frigynek;  
Gyászt kívánván szíve, gyászt lát  
Szeme is az irigynek.  
De akárki, bár jót kívánt  
Lórának és Eleknek,  
Gyászt látott, haj! támadtában  
E szomorú jeleknek:

74.

Mint a setét holló-sereg  
Várna s Mohács térére  
Feketén száll, s széles vala -  
Az elestek testére:  
Egy bús, komor, fekete éj  
Úgy lepé a világot,  
Hogy Elek az öröm-ágyba, -  
Mint Édenbe, béhágott: -

75.

S hogy éjfél lett, - Somló felett  
Zászlóképen lebegett  
Egy vérvörös folt az égen, -  
A ki látta, rettegett.  
S ugyanakkor a vár tornyán  
Három versben kiálta -  
Hosszasan a halálmadár.  
Illyés fejét csóválta.

### **HARMADIK ÉNEK.**

1.

Sok leány volt, ki Eleket  
Szíves gondolattal  
Ugy befóná, mint orsóját  
Fonalának szálival.  
S most, hogy híre széjjel terjedt  
Az ő házasságának,  
Ezen szűzek bámultokban -  
Majd mind kövé válának.

2.

Szidták szegény Mester-Lórát,  
Sümeg szegény mesterét,  
Ki elkapta kezek elől  
Az ifjúság czímerét.  
Csaby az ő leányival  
Sok ideig vesződött,  
Mert Elekkel mindegyike  
Igen sokat törődött.

3.

Mindazáltal a sok közül,  
Kik Eleket sohajták,  
Kik magokat a szép Elek  
Karjaiba ohajták,  
Lucza volt, kit a történet  
Legsajnosban érdeklett:  
Mert reménye vasmacskája  
Most rútúl megfeneklett.



4.

Balúl véled, óh asszony-nem,  
A férfiú-szíveket  
Bujasággal megfoghatni,  
S megtarthatni ezeket:  
A szüzesség, a szemérem  
Köt csak olyan kötéllel,  
Mely nem bomlik, nem szakadoz  
Mindjárt minden új széllel.

5.

Hogy eljutott Devecserbe  
A hír Lucza fülébe,  
Felfortyant az, - méreggé vált  
Minden csepp vér érébe'.  
Dúlt-fúlt, fogát csikorgatta,  
Véres bosszút kiáltott; -  
Kész lett volna öszverágni  
Eleket és Lórát ott.

6.

Szilajabb a mérges asszony  
Bosszújának tüzében,  
Mint a tigris vagy hyéna  
Kölykét vesztett dühében.  
Epét, mérget főző volkán  
Az ilyennek kebele,  
Hogy tetteit kiokádván,  
Az ember elhal bele.

7.

Ezerféle bosszút gondolt,  
Képzelt Lucza magának,  
Egyik szörnyebb a másiknál; -  
De több kellett Luczának.  
«Nem most, álnok, (így dühödött)  
Bosszúm kora volna még;  
Úgy legyen, hogy - midőn meglett,  
Vért sírjon az emberség:

8.

Ha majd nem lesz szívéen kívül  
Egyéb kincse éltednek;  
Ha majd nem lesz csókján kívül  
Más élelme szívednek;  
Ha majd nem lesz ölén kívül  
Lelkednek más nyugalma: -  
Akkor csapjon reád bosszúm, -  
Álnokságod jutalma.»

9.

Mondta; - és elvicsorodtak  
Mérget őrlő fogai,  
Méreg-görccstől vonagoltak  
Teste minden tagjai.  
Hogy bámult a szörnyetegen  
Minden ördög pokolban,  
Látván, hogy egy asszonyszívben  
Százszor fenébb pokol van.

10.

Somlón kiki boldog vala  
Urtól fogva szolgál;   
Felhág vala boldogságok  
A lehetőség pontjáig.  
Boldog vala férj s feleség,  
Mint egymásnak karjában  
A legelső emberpár volt  
Még ártatlan korában.

11.

Elvonúlva a világtól  
S az ő kötelékitől,  
Az emberi társaságtól,  
A csábulás lesitől,  
Ugy éltek ők Somlóvárban,  
Mint a madár fészében,  
A szerelem ezerféle  
Lelki testi kényében.

12.

Meghódolván a szilaj szív  
A szép asszonyleleknek,  
Lóra mellett szelídebb lőn  
Természete Eleknek;  
S nagy lévén a bölcs Kálmánra  
Az ifjúnak figyelme,  
Világosabb lőn fejében,  
Élesebb lőn értelme.

13.

Esztendő elfolyta után  
Somlón épen sokra gyűlt  
A boldogság: mert a szép hölgy  
Egy gyönyörű fiat szült.  
Midőn szülte, nem érezte  
Fájdalmat az anyának,  
Elképzelvén fia felett  
Örömet az atyának.

14.

Könnyes szemmel kapta fiát  
Bakacs úr a karjára,  
S lelke szinte oda ömlött  
Szerelme két tárgyára.  
Megörülve ontván rájuk  
A könnyeket, csókokat,  
Szerelme tűz záporával  
Majd megfojtá azokat.

15.

Nagy volt onokája felett  
Kálmánnak is öröme;  
Általa megédesedett  
Ujra élte üröme,  
A kisdedit gyengédeden  
Ő is ölébe zárja:  
«Hozott Isten! (így szól hozzá)  
Világnak új polgárja.

16.

Adja Isten! hogy ember légy:  
Ép és erős, bölcs és jó, -  
Józan, okos, jámbor, igaz,  
Jó s bal sorsban állandó.  
Adja Isten! hogy magyar légy, -  
Lelkes magva Árpádnak;  
Szemes örje, hív védője,  
Erős gyámja hazádnak.

17.

Imígy lélsz te majd öröme  
Apád, anyád éltének,  
Dicsősége Hunniának,  
Gyásza Ómár népének!»  
Az új polgárt az életbe  
S világba így avatta  
Kálmán szíve, s könnyeivel  
Áldását rá folyatta.

18.

Ott ülének a boldogok  
Gyakran az éj csendjében,  
A csillagos mennybolt alatt,  
Egymás meleg ölében;  
S Kálmán fenn a vár ablakán  
Ossiáni dalokban  
Várna s Mohács siralmait  
Mondá mély s bús hangokban.

19.

Lóra anya s gazda-asszony,  
Csupán édes tisztében  
Töltsi vala a napjait  
Somló békes körében.  
Boldog lévén, boldogított  
Minden hozzá tartozót;  
Csak ha mással megoszthatta,  
Ugy szeretett minden jót.

20.

Midőn nyári szép estvéken  
Néha lantját pengette,  
Ha még zengett szavának is  
Édes hangja mellette, -  
Mebájlolva fülelt akkor  
Alatt a szőlőmíves,  
Kétkedett, hogy emberi  
A lelkes hang és szíves.

21.

Tartóztatta lélekzetét,  
Vélvén, mennynek angyala  
S nem más, kinek a magasról  
Ily gyönyörűn zeng dala.  
Dicső, kegyes, gyönyörű hölgy!  
Százszor boldog a földön,  
Kinek, téged szerelmével  
Átfoghatni szabad lőn!

22.

Elek úr most ritkán ment ki  
Gazdasága köréből,  
A vadászat csalta csak ki  
Néha boldog fészkeből:  
A hol sok lenyíltat fürjjel  
Tölté Zsuzsi táskáját, -  
Szellő sok elkapott nyúllal  
A nyeregnek kápáját.

23.

Kálmán, a nagy s bölcs hazafi,  
Tartván, hogy majd vejében  
A bajnok ellágyulhatna  
A szerelem ölében; -  
Hogy a vértől el ne szokják,  
Vérnek kellvén folynia,  
Ha ki akar szabadulni  
Pogány kézből Hunnia; -

24.

Hogy, a midőn karját kéri  
A hazának védelme,  
Honn ne fogja ölelésre  
Azt a szép hölgy szerelme; -  
A vadászat ingereit  
Benne önnön bizgatta,  
Hogy forgassa fegyvereit,  
Ipa önnön biztatta.

25.

S nem sokára el is jöve  
Az idő, hogy Hunniát  
Új veszélyek fenyegetvén,  
Az minden még hív fiát  
Lóra, talpra kiáltotta:  
Hogy ezen új csapástól  
Mentenék meg édes anyjok' -  
Talán a végromlástól!

26.

Mert Szolimán, Izabella  
Királynénak szavára,  
Meg' rácsapott a magyarnak  
Meghasonlott honjára;  
S majd Budáig tódúla már  
Kontyosinak árjával,  
A nélkül, hogy gátolhatná  
Őt a haza hadával.

27.

Immár szerte lobogtanak  
A vármegyék zászlói;  
Felkelésre szólítottak  
Harsány tárogatói: -  
Gyülekezett a nemesség  
Az életet megvetve,  
A haza szent védelmére  
Lovag, gyalog sietve.

28.

Első volt a felkelésben  
Ura Somló várának;  
Nem lágyúlt el a hölgy mellett  
Boldog férje Lórának:  
Öszveszedett lovagjait  
Egy csoportba állítá, -  
S általölelt kedveseit  
Szívesen így szólítá:

29.

«Megyek én is, Lóra lelkem,  
Szívem édes kedvesse!  
Édes hazám váltságára, -  
Dolgunk Isten vezesse!  
Légy helytartóm, apa édes,  
Míg megint itt lehetek! -  
Gondját viseld mindenemnek,  
Lóra, a mit szeretek!

30.

Hahogy hazám védelmében  
Vérzeni kell éltémnek,  
Vigasztalódj', édes anyja  
Fenmaradó véremnek.  
Ne sírj! remélj, jó szerelmem!  
Meglátlak még bennetek'; -  
Bizzunk Isten jóvoltában: -  
Az Úr légyen veletek!»

31.

Itt Elek felveté magát  
Tigris paripájára; -  
Lóra könnye sűrűn hullott  
Ölben alvó fiára.  
Kálmán komoly tüzes szemmel  
Nézett vitéz vejére,  
És magában áldást mondott  
A magyar had népére.

32.

Lova hátán így szól Elek:  
«Szerelmem, kis kölykemet  
Add még egyszer az ölembe, -  
Hadd éréntse szívemet!»  
S felvévé, s úgy megszorítá  
Kis fiát a pólyában,  
Hogy rítt az és szinte megfúlt  
Atyja tüzes csókjában.

33.

Lovát immár kifordítván,  
Elek úr ezt mondá még:  
«Egyre kérlek még, kedvesem, -  
A dolog csak kicsinység;  
De szerelmed nagyságát majd  
E kicsinyből ítélem; -  
Férjed kedvét, jó feleség,  
Nem szeged meg, úgy vélem?

34.

Viseld gondját madaramnak,  
A fűrj-ütő Villámnak, -  
Szellő kedves agaramnak,  
Drága, dicső kutyámnak!  
A mennyire te ezeknek  
Majd gondjokat viseled,  
Úgy vélem, hogy örömmet  
Egyannyira kedveled. -

35.

Édes apánk olvasgatni -  
Én vadászni szeretek:  
Viseld gondját állatimnak, -  
Menjünk! - Isten veletek!» -  
Mondta, s elment; véle Andor,  
Buda alá Zrínyihez,  
A hol hozzá állott hazánk  
Többi nemes hősihez.

36.

Keservesen sírt a szép hölgy,  
Fájván a szív keblében;  
Ázott fia a keserű  
Könny-özöntől ölében.  
S mintha örök megválása  
Lett volna ez Elektől,  
Szíve szinte megrepedett  
A gyász érzeményektől.

37.

Csendes vala Somló vára  
Elek ott nem létében;  
Lóra, mint egy bús gerlicze,  
Úgy űlt özvegy fészkében:  
Maga soha, cselédjei  
Igen ritkán jártak ki;  
Somlóra is, Brúnón kívül  
Ritkán ment fel valaki.

38.

Írt vagy izent övéinek  
Elek, mikor lehetett;  
De Somlóra rugaszkodni  
Soha ki nem telhetett:  
Mert Szolimán fenyegetvén  
Százezernyi népével,  
A maroknyi magyar tábor  
Érzé, ha egy ment is el.

39.

Napok, hetek és hónapok  
Érkeztek és távoztak;  
De sem Somlón, sem Budánál  
A dolgok nem változtak.  
Lóra asszony Elek helyett  
Elek fiát csókolá,  
Örült, midőn vonásait  
Benn fellelni gondolá.

40.

Ablakánál könyökölve  
A szép nyári estvéken,  
Szemeit ott legeltette  
A kies al-vidékben:  
Hol a holdnak bizonytalan  
És remegő fényében  
Ezerféle forma s alak  
Lebeg vala szemében.

41.

Ezer karú óriássá  
Kápráz a fény minden fát,  
Melyet Lóra ily estvéken  
Somló öve körül lát:  
A múltban és jövődőben  
Jártak gondolatjai;  
Vitéz férjét féltik vala  
Szíve kívánságai.

42.

Elek kedves állatinak  
Jól folytanak napjaik,  
Lóra asszony gondjainak  
Ők lévén fő tárgyaik;  
Ezerszer is simogatta  
Férje kedves agarát,  
Mindég maga etette volt  
Férje kedvelt madarát.

43.

De egyszerre, - épen midőn  
Elek napja folytába'  
Súlyos markok hanyatlottak  
A sarlóknak horgába, -  
Lóra előbb vélte volna,  
Hogy a rendelt határból  
Ég, föld kilép: - Szellő, Zsuzsi  
Eltűntenek a várból.



44.

Az esetre Lóra asszony  
Annyira megdöbbene,  
Hogy, értvén azt, lábairól  
Szinte hanyatt billene:  
Megakadtak gondolati  
Máskor okos eszének;  
Megrekedtek az erei  
Testét folyó vérenek.

45.

«Jaj, jaj nékem! (így sírt-rítt ő)  
Nem hisz meg majd szavamnak!  
Hogy gondjokat viseltem én -  
Majd jobban, mint magamnak!  
Hogy öröme életének  
Kedve az enyimnek is! -  
Nem hisz meg jaj! - s azt mondja tán,  
Álnok voltam és hamis!»

46.

S valahány volt a cselédje,  
Annyifelé küldötte;  
S reménykedve, könyörögve  
Szíveikre kötötte:  
Keressék az elveszteket,  
A hol hírek hallatik:  
Annak, a ki megtalálja,  
Nagy jutalom adatik.

47.

Elszéledtek a cselédek, -  
S mindenegyik másfelé  
Szorgalommal vizslat vala, -  
Mert szereté, tisztelé  
Mindenegyik jó asszonyát;  
De egyenként megtérvén,  
Csak így felel mindenegyik:  
«Szerencsétlen jártam én!»

48.

Az elvesztek, - minden kis jegy  
A sólyomban s agárban  
Ismérhetőkép lefestve, -  
Minden közel vásárban  
A vegyesen gyűlő népnek  
Ki voltanak kiáltva,  
Vélek a díj, melylyel azok  
Ki lennének majd váltva:

49.

Szép paripa a nemesnek;  
Borjas tehén parasztnak:  
E jutalmak is sok embert  
Keresésre szalasztanak;  
Haszontalan! veszve maradt  
A kutya és a madár:  
S a szép Lóra szemeiből  
Szüntelen folyt a köny-ár.

50.

Egy emberre gyanakodtak,  
A ki Somló várában  
Gyakorta megfordúl vala  
Kanóth barát dolgában;  
Kit az nap is Somlón látott  
Bakacs úrnak udvara,  
Hogy elveszett mise alatt  
Kutyája és madara:

51.

Haszontalan! veszve maradt  
A kutya és a madár,  
S Lóra asszony szemeiből  
Szüntelen folyt a köny-ár  
Kálmán Lórát haszontalan  
Vigasztalta, kérlelte; -  
Komor maradt, - néma és bús,  
És kezeit tördelte.

52.

Most, hogy Elek, - ki Zrínyivel  
Buda alúl elmene  
A horvátok földjét dúló  
Vad tatárnak ellene, -  
Sorsa felől övéinek  
Rég nem izent, se nem írt,  
Lóra, ki ezt nem tudta volt,  
Bújával már alig bírt.

53.

Rövidültek már a napok;  
Közel vala az ősz már,  
Midőn a nap fergeteggel,  
Hideggel és széllel jár;  
És Szolimán jancsárokkal  
Töltvén elébb várait,  
Egyszerre felkerekedik, -  
S haza viszi hadait.

54.

Eloszlott a magyar had is:  
S jobb jövőendő fejébe'  
Kiki vígan haza indult  
Őseinek fészkébe.  
Bakacs úr is, a szerelem  
Vonagolván inába',  
Sebes folyvást iget vala  
Kedves hölgye karjába.

55.

Az útban, mely Veszprimbe visz  
Devecserből s köréről,  
Egy csárda volt a Bakonyban,  
Jeles több jó féléről;  
«Betekints» volt neve annak;  
A mily jó bor csapjából,  
Oly jó víz folyt csörgedezve  
Mellette egy sziklából.

56.

Egy kies völgy ölében volt  
Fekvése e csárdának:  
Jól esett itt kipihenni  
Embernek és marhának;  
Álom lepte meg az útast  
A gyöp puha selymében;  
Úntig lakott a fáradt ló  
A völgy kövér fűvében.

57.

Egy vasárnap vala épen,  
Hogy haza vett útjába'  
Bakacs úr is betért ide  
E bakonyi csárdába;  
Hol eloltván szomjúságát  
Mind az úr, mind lovásza,  
Andor ura s maga lovát  
A fűre kipányvázza.

58.

Most a lovak szájában már  
A fű egyre ropogott;  
Andor egy nagy bokor megett  
Mély álomban hortyogott;  
Elek oda lévén dülve  
Egy tölgy görcsös tövéhez,  
Szív-szakadva, sohajtozva  
Vágyott kedves hölgyéhez; -

59.

Hogy egyszerre a füleit  
Reménytelen meghatja  
Egy közletről hangzó ének  
Lanttal kísért szózatja.  
Meghökken ő, - felborzadtak  
Feje minden szálai, -  
Mert mérgesek, - ezek voltak  
Az éneknek szavai:

60.

«Az asszony-szív, mint az avar,  
Igen hamar lobbot vet;  
De mire megújul a hold, -  
Már nem érez az hevet;  
S a legszentebb érzésekkel,  
Férje boldogságával,  
A természet kötelivel  
Úgy játszik, mint koczkával.

61.

Az asszony-szív a hívséget  
Csak szükségből isméri:  
Csak a rút hív, kinek szívet  
Már az ördög sem kéri.  
Legédesebb dicsősége,  
Imádatni többektől;  
Csupán egynek híve lenni -  
Ne várd soha szépektől.

62.

Tud szeretni az asszony-szív, -  
De csak magát s kényeit;  
Ő magának Isten s világ,  
S ekként teszi tetteit.  
Ha kit kénye boldoggá tesz,  
Csupán kedvelt magáért  
Történik az, nem pediglen  
Másnak boldogságáért.

63.

Töredékeny, mint a cserép;  
S mégis konok s mereven,  
Zsémbes, buja, hívalkodó,  
A mi benne eleven.  
Legfőképen a hívságnak  
A legjobb is ily rabja,  
Hogy éltenek rendjét, módját  
Egyedül csak az szabja.

64.

Bolond, a ki igaz szívvel  
Csügg egy asszony szerelmén:  
Álnok az és állhatatlan,  
A fiatal, mint a vén.  
Bolond, ki az asszony-szónak,  
Esküdjék bár, többet hisz,  
Mint a mit egy porszem nyomna,  
Melyet minden szél elvisz.

65.

Bolond, a ki homokjára  
Az asszony-szív kényének  
Állandóul véli tenni  
Szerencsáját élte nek.  
Bátrabban áll szerencsédnek  
Épülete a jégen,  
Mint a jégnél sikosb szíven -  
Az asszonyi hívségen.

66.

Csak tréfánkra, játékunkra  
Van teremtvé ez a nem;  
A külseje bájló, vonzó, -  
De belseje fertelem.  
Csak a ki ezt nem isméri,  
Az tiszteli, szereti;  
Az okosabb örömére  
Fordítja - és neveti.

67.

Tiéd vala, héj, férfi szív,  
Az uraság a földön,  
De Évának csélcsap kedve  
Téged, szegény, rabbá tön! -  
Vedd vissza az uraságot,  
Melyet erőd felada  
A szépnek, ha tőle a jó  
Már annyira szakada!»

68.

A lantosnak kígyó-nyelve  
Még jól el sem végezte  
A szót, melylyel jelentőleg  
Énekét béfejezte;  
Hogy Bakacs úr felpattanva  
Oda lövell hozzája, -  
Jobban borzad, hogy szemével  
Egyet pillant reája:

69.

«Ki vagy, undok? (így szólítja)  
Férfi külső tolladdal,  
Mérges kígyó belsőképen, -  
Asszony te is szavaddal!  
Ki vagy? nyisd fel sisakodat,  
Mutasd, ha van, arczádat!  
S ha oly vagy, a milyt festettél,  
Hadd pökjem le pofádat!»

70.

«Egy nyomorúlt katonáné,  
(A lantos így válaszolt)  
Ki férjével együtt Budán  
Esztendeig fogva volt.  
Jól intézte a jó Isten,  
Hogy a nememet elrejtven,  
A fajtalan pogányságnak  
Fertője nem lettem én!

71.

Hogy végre elbocsátának  
A fogságból bennünket,  
Elmetszék, - az átkozottak!  
Az orrunkat, fülünket.  
Utálattá, fertelemmé  
Levénk, szegény állatok!  
Szolgálatba bélt-keverő  
Képemmel nem állhatok.

72.

Sisak fedí ábrázatom,  
Nehogy annak, ki meglát,  
Tekintetem tán elnyomja  
Szánakodó irgalmát.  
A muzsikát egy talián  
Katonától tanultam:  
Kenyerem lett, haj! mióta  
Ennyire elrútultam.»

73.

«A menny tüze égessen el,  
Éles nyelvű boszorkány!»  
Úgy mond Elek boszorkodva,  
Hogy szeme is szikrát hány:  
«A menny tüze sujtson mérges  
Énekedre, nyelvedre! -  
S hol vetted, a mit okádál,  
Mérges béka, nemedre?»

74.

«Felindúla szavaimra  
Kegyelled, a mint látom,  
(Mond amaz) de hallgasson meg:  
Ezelőtt egy barátom,  
Kit, míglen ő táborban volt,  
Hitvese otthon megcsalt, -  
Egy szép, írástudó legény  
Csinálta volt ezen dalt.

75.

A múlt éjjel Somló-várban  
Kértem szállást s kenyeret; -  
Jó s dús urak a Bakacsok:  
Szegényt százat, ezeret  
Táplálnak ők; - s a mit tegnap  
Somlón láttam s hallottam,  
Az eszembe hozta a dalt,  
Melyet imént mondtam.»

76.

«S mit láttál hát Somló-várban  
E rút dalhoz hasonlót?  
Mit hallottál, (kérdé Elek)  
Ha nem szépet, ha nem jót? -  
Mit láttál ott?» (kérdé Elek,  
S minden szőre felállott,)  
«Mint van Bakacs hölgye s fia? -  
Mit hallottál, láttál ott!»

77.

«Azt (felel ez), hogy míg Bakacs  
Sok ezered magával  
A hazáját és övéit -  
Tán vérének folytával, -  
A pogánynak dúlásától  
Megmenteni igyekszik:  
Addig hölgye szerelmétől  
Fészkében más melegszik.»

78.

«Hazudsz, ringyó! (ordít Elek)  
Hordd el innen testedet,  
Mert az orrod s füled után  
Küldöm czinkos nyelvedet!»  
«Megbocsásson, kelmed uram!  
Mind ezt én így hallottam,  
(Mond az asszony) a hallottnál  
Többet én sem mondtam.

79.

Bár Bakacsnak mondhatnám ezt,  
Néki önnönmagának:  
Megköszönné, ha szemei  
Általam megnyílnának.»  
Elek fogát csikorgatta, -  
Kezéből két ököl lett: -  
«Mondd csak tovább!» ezt mormolta,  
S ez tovább így beszéllett:

80.

«Azt szememmel láttam tegnap  
Midőn a nap nyugodott,  
Hogy Bakacsné egy úrfival  
Ölelkezve üle ott,  
Holott magok a cselédek  
Mondják, hogy száz olyant ér  
Az ő urok, kit valóban  
Minden ember is dicsér.

81.

Pedig bizony, örökös kár!  
Hogy ily rútúl megrontja  
A Bakacs vért egy nyomorúlt  
Orgonásnak porontya;  
Kit, - egy gazdag és nemzetes  
Szép kisasszonyt megvetvén,  
Emel vala karjaiba, -  
Legalább így hallám én.

82.

A vén mester a leányát  
Nemcsak hogy nem téríti,  
Sőt, mint mondják, az urakat  
Néki maga keríti.»  
«Hallgass, ringyó! (ordít Elek)  
Hallgass, mert megfojtalak,  
Mert kitiprom a béledet,  
Mert pokolba ontalak! -»

83.

«Nem csudálom», - szavát bátran  
Az asszony így folytatja, -  
«Hogy Bakacsnak gyaláztatja  
Kelmedet így meghatja.  
Csak mindenkor igaz marad:  
Nem volt, nem lesz soha jó,  
Akármit is összekötni,  
A mi őszve nem való.»



84.

Mint a midőn csattog, ropog  
Az ég, s a föld megrendül,  
Ugy rázkódik meg Elek itt -  
S valósága felzendül,  
Dúl, fül, habzik minden csepp vér  
Háborodott erében,  
És vonagol minden ideg  
A méregtől testében.

85.

Nem szól, - nyelve ólommá vált  
A méregtől szájában;  
Nem szól, - hanem iszonyúkat  
Forgat tüzes agyában;  
Nem szól, - szívét a fájdalom  
Nyomja, zúzza, szorítja! -  
Vizsga szemmel néz emez rá,  
S Bakacsot így szólítja:

86.

«Egy szép sólyom s egy szép agár  
Vagyon a birtokomban,  
Hasonlókat nem láttam még  
Messze földön jártomban,  
Úrnak valók, - a szegénynek  
Sok pénzébe tellenek,  
Somlón vettem; - oda adom,  
Ha kelmednek tetszenek!

87.

Ez úri két állathoz én  
Különösen jutottam: -  
Somlón bezzeg megtörtént az,  
A mit imént mondtam:  
A legszentebb érzésekkel,  
Férje boldogságával,  
A természet kötelivel,  
Ugy játszik, mint - koczkával.

88.

Bakacsnak volt e két állat,  
Mondják, igen kedvében;  
De Bakacsné nem tartván jól  
Férje kedvét eszében,  
Általad az úrfinak,  
Ki most Somlón nála ül,  
Férjét s kedvét fel sem vevő  
Szerelmének jeléül.

89.

Az úrfi nem lévén vadász,  
Lovászának vetette:  
Ki azután olcsó pénzért  
A kezemre ejtette.»  
Bekiált itt a csárdába  
Általható szavával:  
«Hallja-e kend? - Ide (úgy mond)  
A madárral s kutyával!»

90.

S egy katona lép gyorsan ki  
A magános csárdából, -  
Nem láthatni, sisak fedvén,  
Semmit ábrázatjából;  
Gondosan tart karján, lánczon  
Egy szép sólyom-madarat, -  
Jobb kezében pórázon hoz  
Egy szép ordas agarat.

91.

Legottan, hogy Elek urat  
Szemével megtalálja  
Az agár, fülét hegyezi  
És a farkát csóválja;  
Egyet ugrik, - elszabadul  
És Elekre rálövell:  
Nyivog, szökdös és hentereg,  
Helyet nála alig lel.

92.

«Egek ura! (ordít Elek)  
Madár, kutya sajátom! -  
A hitetlen asszony vétkét  
Mint a napot, úgy látom!»  
Ily szörnyen megsebesedve  
Látván magát szívében,  
Tovább már nem tethetheti  
Magát kitört mérgében.

93.

Az ő egész valósága  
Vérbosszúba lobbana,  
Melytől szíve mérgében is  
Mintegy visszadobbana:  
«Sólyom s agár az enyimek»  
(Kardját rántva kiáltja)  
«Bakacs vagyok, ki magáét,  
Ha vérrel is, - kiváltja.»

94.

S megrettenve a sólyomot  
A férfi leoldozza,  
S magát a már elfarkallott  
Asszony után orozza.  
«Jertek, kedves állataim,  
Ti hívebbek nálánál!»  
Sohajt Elek, s a sólyomot  
Karba őrli lánczánál.

95.

S megragadja paripáját  
S kantárt vet a fejébe,  
S elbőszülve felugrik rá,  
Remeg, morog dühébe';  
S mint egy porszem a szélvésznek  
Zúgó sebes szárnyain,  
Ugy szágúld el Somló felé  
Lovának gyors inain.

96.

Nyargal Elek, nyargal, száguld,  
A hív kutya mellette;  
Habzik, csepeg, fúlad a ló,  
És a lovag hegyette;  
Tüskén, bokron megy keresztül,  
Hanyatt-homlok futtában,  
S mint a szél, még két más lovag  
Siet Elek nyomában.

97.

A sólyom nem repülhetvén,  
Minthogy kötve lánczával,  
S nem állhatván a lábain,  
Körmével és orrával  
Kapaszkodik vivőjébe: -  
A dühös nem érezi,  
Hogy a madár körme s orra  
Karját már jól vérezi.

98.

Nyargal Elek, nyargal, száguld,  
Tűnnek jobbra és balra  
A fák, bokrok, - ki meglátja  
Messze tér az oldalra:  
Szegény sólyom nem állhatván,  
Tikkadva lóg lánczáról, -  
S most szegényt egy fityegő ág  
Leszakasztja lábáról.

99.

Nyargal Elek, nyargal, száguld,  
S már ott Somló aljában;  
Szakadozott, töredezett  
A pára már lovában;  
Hosszan fityeg száraz nyelve  
Az áltszakadt kutyának;  
Csak Bakacsnak nincsen baja,  
A dühösnek magának.

100.

A nap épen most bucsúzik,  
Bús fellegek nyelik el;  
A munkások szertemennek  
Haza eszközeikkel; -  
Bakacsné a várkapunál  
Úl a langyos estvében  
Egy kőpadon, fiacskáját  
Rengetvén ott ölében.

101.

Egy szép, deli, szőke úrfi  
Üldögél ott Lórával,  
S Elek hölgyét szerelmesen  
Ölelgeti karjával.  
Kálmán tova magánosan  
Keresztbe tett kezekkel  
Némán a nap nyugtát nézi  
Fellengező lélekkel.

102.

S most egyszerre, - csak bágyadtan  
Tolván magát szárnyával,  
Borzadt, rongyos, véres testtel,  
S már-már fogyó párával,  
Az elveszett sólyommadár  
Somlón terem Lóránál,  
S márcsak alig vitt páráját  
Ott - kiadja lábánál.

103.

S mindjárt erre, minekelőtt'  
A történetet bámúlva  
Megfoghatnák, - szélvészkepen  
Somlóra felzúdúlva,  
Nálok terem Bakacs Elek, -  
Néz, és látván megdobban,  
S égő dühe és bosszúja  
Szörnyebb lángba fellobban.

104.

Leugrik: «Élj s halj hát, szajha!  
Szerettebbed karjába'!»  
Igy ordít, és markolatig  
Döfi kardját Lórába.  
Mint az eltört liliomszál,  
Lóra lerogy lábához  
A dühösnek, ki ekkor sem  
Tér még vissza magához;

105.

Hanem gyilkos, dühös kézzel,  
S vérrel mázolt kardjával  
Az úrfihoz akar vágni,  
Ki ott üle Lórával:  
De ekkorra megérkezik  
Bakacs úrnak nyomában  
Ama lantos, ki vádja volt  
Lórának a csárdában:

106.

«Megállj, Bakacs! (kiált hátúl)  
Feleséged ártatlan!»  
Lucza mondja: ő az, a ki  
A lantosba rejtve van.  
«Magad ellen fordúlj, hóhér,  
Első vétkes te valál:  
Így bosszúlja meg magát az,  
Kit, balgatag, megcsalál.»

107.

Mondta a vad fene állat,  
És helyben megfordúlt ott,  
S kárt-örvendő hahotával  
Ismét vissza szágúldott.  
De midőn lefelé vágat, -  
Isteni nagy igazság!  
Kitől méltó jutalmat nyert  
Ez iszonyú gonoszság!

108.

Midőn sebes-vágtatva megy,  
Megeresztett kantárral,  
Szívében megelégedve  
A Bakacsnak tett kárral,  
Midőn siet, hanyatt-homlok,  
Nehogy utól érhesse  
Gonosz tettét Bakacs mérge,  
És kardjára vehesse; -

109.

Midőn sebes-vágtatva megy  
Az út tekervényébe',  
Megbotlik s elesik lova  
Egy fagyökér görcsébe,  
S estével úgy sújtja Luczát  
Egy sziklába, hogy feje  
Széjjelzúzik, s szertefecscsen  
Gonosz agya veleje.

110.

Ártatlan volt szegény Lóra!  
Áldozatja Luczának:  
Mert az urfi, Kéry Antal,  
Testvére volt Lórának,  
Kálmán fia, a kit Brúnó  
Valahogy kinyomozott,  
S ennekelőtt' néhány nappal  
Titkon Somlóra hozott.

111.

Lucza elmés ravaszsága  
A somlai dolgokat  
Kikémlelvén, így fordítá  
Bosszújára azokat.  
Bakacs kedves állatit is  
Ő orozá s rejté el  
Egy kezére ásítózó  
Betyár segedelmével.

112.

Megmeredett hallatára  
És tudtára ezeknek  
Nemcsak keze, hanem egész  
Valósága Eleknek:  
Mint a villámtól sujtottnak  
Megszűnt minden erében  
Folyni a vér, - az ész megszűnt  
Gondolni a fejében.

113.

Ontva látván öröminek  
Éltét Lóra vérében,  
Halva magát önmagánál  
Jobbszeretett hölgyében,  
Az emberi természetnek  
Határánál lévén ott,  
Végre, mint egy odvas törzsök,  
Lóra mellé lerogyott.

114.

A bűnös, ki imént úgy áll,  
Mint egy kőszál dűhében,  
Hogy azt vélnéd, semmi csapás  
Meg nem rázná helyében, -  
Remegett most, mint a nádszál  
Elkövetett vétkében,  
S mint a féreg, ott fetrengett  
Kedvesének vérében.

115.

«Oda, Lóra! (így ordított)  
Én ütöttem őt agyon!  
Zúzz el, óh föld, cserepekre,  
Melyben e vad szív vagyon!  
S az elzúzott nagy teremtés  
Legyen halma sírjának!  
Az örök éj legyen gyásza  
Az ártatlan Lórának!

116.

Ő volt életem szerencséje,  
Ő ereje karomnak! -  
Ő a lelke életemnek,  
Ő öröme napomnak! -  
Vidd el zúgva és ordítva,  
Szélvész, hírét tettemnek:  
Hogy kiontám tiszta vérét  
Kedves feleségemnek!

117.

Ámde azt is, hogy egy ördög  
Pokol-mesterségével  
Vive arra, hogy így tegyek  
Lelkem idvességével! -  
Rendülj meg, föld! dörögj, óh ég!  
Ordíts, óh szél, tettemre!  
Sírj felettem, óh természet!  
S küldj egy halált életemre!»

118.

Megdermedve állott Kálmán  
Néma, komor bújában,  
Fosztva lévén örömitől  
S reményitől Lórában:  
Mint a vén tölgy, ki megsujtva  
Lévén Isten nyílatól,  
Díztelen áll, száraz törzsök,  
Fosztva minden ágától:

119.

«Így veszt hát el a sors mérge  
Mindent, a mit szeretek? -  
Hazám és ti kedvesek mind,  
Hát ily szörnyen vesztetek?»  
Az öregnek zúzott szíve  
Így tűnődött magában, -  
S meghasadt az nemsokára  
Nem tűrhetett bújában.

120.

Elek eszét szörnyű tette  
Kiforgatta sarkából;  
Az értelem napról napra  
Fogyton fogyott agyából.  
Vérlángokban kele s nyugvék  
A nap bűnös szemében; -  
S öszvetörött a természet  
Édes képe szívében.

121.

Egy ideig a pápai  
Irgalomban tartatott;  
Utóbb esze helyre jöven,  
Ismét elbocsáttatott.  
Haza ment, és mint a bagoly  
Az ő setét odvában,  
Kerülvén a napnak fényét,  
Magán élt bús várában.

122.

Nemsokára a világból  
Egyszerre csak elveszett;  
Senkisémet volt a világon,  
A ki tudná, hová lett:  
Idők múlva felbontatván  
A somlai kriptában  
A koporsók, - ott lelték meg  
Lóra koporsójában.

123.

Mikor s miként halt légyen meg,  
S oda miként juthatott,  
Arról soha bizonyosat  
Halandó nem mondhatott.  
Híre volt, hogy elevenen  
Ment Lórának melleje: -  
Lórát szoros ölelése  
Volt e hírnek kútfeje.



## DOBOZY MIHÁLY ÉS HITVESE.

1822.

1.

Gyermek-királyt s oly hadvezért,  
Ki erején felül mer,  
Ád az Isten haragjában  
A nemzetnek, kit megver;  
Így volt akkor, hogy Mohácsnál  
Lajos király elveszett,  
És a magyar a töröknek  
Másfél százig rabja lett.  
Rettenetes emlékezet!  
Te Várnával foghatsz kezet!  
Csakhogy akkor még örök  
Nem lett nálunk a török.

2.

Mohács! Mohács! te hazámnak  
Legsiralmasb vérhelye!  
Nemzetem nagy temetője!  
Gyomrod mennyit elnyele! -  
Szabadságát, boldogságát  
És nemzeti életét,  
Sőt nevét is a magyarnak,  
Mely most kicsiny és setét! -  
Ott tiprá, hajh! a sorskerék  
Porba egy nagy, dicső s derék  
Nemzet testét és fejét,  
Hatalmát és erejét!

3.

Tízszer annyi volt a török,  
Mint a magyar; s diadalt  
Csak úgy nyert, hogy megújítván  
Többször is a viadalt,  
A magyarnak vitézsége  
Végtére kifáradott  
S vagy meghalt, vagy Lajos este  
Után széjjelszakadott.  
Hajh! s most Buda s Mátyás vára  
A győzőnek kaput tára!  
S a királyi székben ott  
Törvényt török kény szabott.

4.

Az oszmánnak telhetetlen  
Szomja, magyart vért szívni,  
S Hunniának minden kincsét  
A félholdnak megvívni,  
Csapatonként eregette  
Budáról ki bajnokit,  
A nemzetet öldökölni,  
S felprédálni birtokit,  
A magyarok csoportokban,  
Falúkbán és városokban,  
Itt-ott összevegyülének,  
Hogy bátrabbak lennének.

5.

Egy ily csoport Maróthon volt!  
Félelmek és remények  
Között vártak ott szerencsét -  
Zápolyától - szegények!  
Ezek között Dobozy úr  
És csuda szép hitvese,  
Visszamenni jószágára  
Hírt és időt ott lese.  
Mohácsnál jól vitézkedett;  
Élte ott megmenekedett;  
De, hajh! veszett volna bár!  
Mert ő rá itt több rossz vár.

6.

Alig nyugvék meg a török  
Buda körül, egy csapat  
Vér és zsákmány után járván,  
Véletlen Maróthra hat;  
S megsejtvén az ott lappangó  
Magyarokat s kincseket,  
Sovár tűzzel rajtok ütve  
Bekeríti ezeket;  
És Maróthot ostromolván,  
S a makacsot káromolván,  
Életével biztatja,  
Ki még magát megadja.

7.

De a magyar, őseinek  
Követvén itt is nyomát,  
Két egész nap veri vissza  
A pogánynak ostromát.  
A megszorúlt magyarok közt  
Vezér Mihály úr vala;

A szerelem és vitézség  
Csudákat tőn általa.  
Férjeiknek segédjeik  
Az ő lelkes hitvесеik,  
Azon bús elszánással,  
Hogy ott vesznek egymással.

8.

A kis magyar bajnok-csoport  
Így törvén a viadalt,  
Valóban megérdemelte  
Meggívni a diadalt;  
De a magyar nemzettestet  
Verő sorsnak csapása  
Minden tagnak egyenként is  
Halálos elzúzása.  
A sors ellen nincs oltalom,  
Sem előtte nincs irgalom;  
Dörgő mérges forgása  
Jónak, rossznak romlása.

9.

A nagy vezér füleibe  
E harcz hamar eljutott;  
S harmad napra két annyi lőn  
Az ostromló török ott.  
S mintha Mohács híre veszne,  
Ha itt is nem győznének,  
Habzó, dühös indulattal  
Végső harczot kezdenek.  
Ellentállni e viharnek  
Lehetlen már a magyarnak;  
S ki hol s miként rést talált,  
Ott kerül a halált.

10.

Mihály úr is felveti hát  
Magát paripájára,  
S feleségét háta megé  
Veszi lova farára:  
«Hazámnak itt halálommal  
Semmi hasznót nem teszek;  
S mintsem - török fertője légy, -  
Inkább veled elveszek.  
Öleld által derekamat  
Oly szorosan, hogy magamat,  
Akármiként mozgassam,  
Véled egynek tarthassam.»

11.

Így Dobozy - bús, haragos,  
És keserves hangzattal.  
A hölgy némán úgy cselekszik,  
Remeg, s halvány, mint a fal.  
A bajnok most sarkantyút ad  
Terhelt paripájának; -  
Hol van, a ki jó szerencsét  
Nem kívánna útjának? -  
Vágtat a ló; s a mint szalad,  
A fa s bokor hamar halad, -  
Vágtat elég tüzesen;  
De hajh! mégis terhesen.

12.

Ott vannak, kik nem nézhetik,  
Hogy fejét és életét  
Egy magyar is elvihesse;  
S menekedő menetét  
A futónak elvágthatni,  
Sok száz török lóra kap.  
Egy magyarra itt-ott immár  
Húsz-harmincz is reá csap.  
Mihály után legtöbb ered;  
Őt levágni száz kar mered; -  
Jaj! ha győzik futással, -  
Ő két kínos halált hal.

13.

Mint mikor a nemes szarvas,  
Melynek máskor porába  
Sem jutott a kutya-sereg,  
Mely kergeté nyomába',  
Most, mivel már élő borjat  
Hordoz dagadt hasában,  
Terhe igen késlelteti  
Iparkodó futtában;  
S akármiként törekedik,  
Aligha megmenekedik: -  
Félek, félek, nemes pár!  
Nem messze lesz a határ! -

14.

Dobozynak lova vágtat;  
Fejér rongyként szakadoz  
A hab róla; orra lyukja  
Arasznyira nyíladoz.  
Terhe alatt mély nyomot vág  
A földszínen vas lába;

Nagy hortyokkal fűv és nyög most, -  
Szakadoz már párába;  
S távolról, hajh! már hallható,  
S közelíteni gyanítható  
A töröknek robajja,  
Vért szomjúzó zshivajja!

15.

A szép hölgynek hosszú haja  
Tekercséből bomolva  
S egész szőke pompájában  
Szét és hosszat omolva,  
Egy patyolat-palást gyanánt  
Leng s úszik a szellőben; -  
A ló, - mintha csüggedezne  
Ez által is erőben.  
Mihály lovát sarkantyúzza,  
S homlokát mord ránczba húzza,  
Sejti, hogy két embersúly  
Egy lóterhet felyűlmúl.

16.

«Állj meg, Mihály! (mond a bús hölgy)  
Legitt elér a pogány;  
Kettőnk alatt kidűl a ló, -  
Nézd: már véres habot hány.  
Tartsd meg magad a hazának, -  
Hagyj itt veszni engemet! -  
De - hogy tiéd maradhassak, -  
Üsd itt által szívemet! -  
Magad könnyen elébb állhatsz  
És hazádnak még szolgálhatsz.  
Öld meg feleségedet! -  
Üsd szívembe késedet!» -

17.

Némán visszanéz Dobozy;  
Vérzik a szív keblében:  
«Menjünk! menjünk! míg csak lehet!  
(Így felel bús mérgében.)  
Ölelj meg még szorosabban!  
Nem hagylak én tégedet;  
Együtt éltünk, - együtt haljunk!  
Megmentem én testedet.»  
Itt fogát elcsikorítja  
S lovát újra megszorítja,  
Hanem ez - csak lépve jár,  
Mert párája rövid már.

18.

Megáll tehát Dobozy úr,  
S leszáll fáradt lováról,  
S hitvesét is leöleli  
A keserves párnáról;  
Átölelve tartja őtet,  
Szorongatja magához,  
S néma, s hosszú csókok között  
Szívja ajkát ajkához.  
A szép asszony csüggedve áll, -  
Egy haldokló liliomszál.  
A ló, közel hozzájuk,  
Bús szemeket vet rájuk.

19.

Közelítnek a törökök  
Vérszomjokban zajogva,  
S magyarvéres markaikban  
Kard és dárda villogva.  
«Egek! hát csak nincs irgalom!»  
Mond Dobozy könnyezve;  
Megöleli feleségét,  
S mély borzadást érezve  
Megcsókolja - utólszor őt, -  
S a csók alatt a remegőt  
Szívbe döfi vasával,  
És megfojtja - csókjával.

20.

«Boldogtalan föld szülöttje!  
Kín magadnak s férjednek!  
Betöltöttem kívánságát  
Nemes, szép, szűz lelkednek.  
Várj! - csak néhány pillanatig,  
S legitt nálad leszek én.»  
Ezt zokogja, mentéjével  
A megöltet befedvén.  
S most iszonyú keservében,  
Vért és bosszút leheltében,  
Alig várja, ölhessen  
S kedvesénél lehessen.

21.

S mint mikor a hím oroszlány  
Nemző gerjedelmében,  
Megfosztatván mord nőjétől,  
Dúl, fül s ordít mérgében;  
A fát rágja, tépi s töri  
Mérget habzó fogával,

S körmével a földet vájja,  
És csapkodja farkával;  
S ropog, harsog a rengeteg,  
Így dúlván azt a szörnyeteg;  
S csapjon bár rá tíz tigris,  
Dühe megküzd tízzel is;

22.

Úgy Dobozy: a fájdalom  
Mordonkodván keblében.  
S a lobogó harag s méreg  
Égetvén őt elmében,  
Csak hazáját sajnálván még  
Igaz magyar szívében,  
De életét elátkozván  
Boldogsága vesztében,  
Ádáz, bosszús jobb markával  
Kardot forgat, és baljával  
Súlyos, görcsös buzogányt.  
Így várja be a pogányt.

23.

Ott teremnek a törökök;  
S neki - az egy magyarnak!  
De a bajnok visszacsapja  
Első hevét a tarnak;  
S viaskodván, vagdalkozván,  
Karja soknak sebet vág,  
S négy törököt vág előbb le,  
Mintsem győz a sokaság.  
De végre, hajh! egy dárdának  
Hegye úgy fut a nyakának,  
Hogy vérere megfakad  
S lélekzete megszakad.

24.

A lankadó bajnok lerogy,  
Nem bírván már karjával,  
S kedvesének testét fedi  
Halálban is magával.  
A vitéznek öröm azért  
Végső percze éltének,  
Hogy így vegyűl vére s teste  
Szerettével szívének.  
Agyon szúrva lova is ott, -  
(Mivel egy tart agyon rugott,  
A ki kezét rátette,)  
Dobozynak mellette. - -

25.

Ezer ilyen történetek  
Dúlták Árpád nemzetét,  
Valamikor tagjainak  
Visszás felekezetét  
Meghasonlott szív és lélek  
Jobbra-balra szaggatta;  
Eljött hol egy, hol más szomszéd,  
És azt nyakon ragadta. -  
A fő és test fogjon kezet;  
Egy értelem, egy érzet  
Lelkesítsen tégedet, -  
S ne féltsd, magyar, éltedet.



## A SZENT-MIHÁLYHEGYI REMETE.

1823.

1.

Szigliget és Keszthely között,  
Bele únván borába,  
Melyet terem, a szőlőhegy  
A Balaton tavába  
Hosszú keskeny nyelvet tolt be;  
Fél gombolyag képében,  
Gömbölyűen domborodott  
Hegyecske áll végében.  
Tetején egy kápolnának  
És remeték lakásának  
Omladéka látszik még; -  
Mohos, mesés régiség.

2.

Ennek neve Szent-Mihályhegy.  
A Pethő-ház tagjai  
Lévén korább századokban  
Keszthely birtokossai,  
A kápolnát Pethő Mihály  
Szerzé jámbor elmével,  
És a sátánt tapodónak  
Jelelé szent nevével.  
A világtól menedéke  
Volt néki a csendes béke,  
Mely a sziget-halmon ott  
Ritkán háborított.

3.

Sok évek lefolyta után  
Mihály unokáinak  
Egyike, nem örököse  
Őse tulajdoninak,  
Menyhárt: kemény s kevély nemes,  
Másként dísze házának,  
Nemzője két Pethő úrnak,  
S a szép kegyes Lillának,  
E magányt a szerelemnek,  
Szív- és lélek-gyötrelmeknek  
Tevé szomor lakjává,  
S végtére - sírhalmává!

4.

Erdélyből, hol a hazának  
Vitézkedett harczába',  
Pethő Menyhárt szerencsésen  
Visszatére várába.  
Megtért vele apródja is,  
Bodor Imre, Pethőnek  
A haláltól megmentője:  
A már-már elveszőnek  
Bodor termett oltalmára,  
Mikor legott dárdájára  
Venné őt egy török kar:  
Bodor által halt a tar.

5.

«Imrének, hív apródomnak  
Köszönjétek éltemet!  
(Így szól Menyhárt gyermekihez,)  
Ő tartott meg engemet.  
Megesmerem, Imre, hogy te  
Ajándékoz életem;  
Mondsza! e nagy adósságom  
Vissza miként fizetem? -  
Válaszsz számos faluimból,  
Vagy, ha tetszik, pusztáimból!  
Néked adom egyiket:  
Válaszd akármelyiket!»

6.

Imre, néki bátorodván,  
Vélvén, hogy a hálának  
Érzésében felolvadt szív  
A kevélység habjának  
Dagálytól nem hajtatik,  
Érdemének s becsének  
Érzésében, - elkapatva  
Lángjaitól szívének,  
Lelkes, tüzes tekintettel,  
Elszánt, bús nagy érezettel,  
Melyet titkolt kebele, -  
Menyhártnak így felele:

7.

«Uram! azzal, hogy élted  
Haláltól megmentettem,  
Úgy mint nemes és apródod  
Adósságom fizettem.  
Egy pórszolgát illet a bér,  
Ki jót s hasznót bérért tesz;

A nemes szív jutalmakat  
Másképen ad, másképp vesz:  
Egy falúd nem elég bére,  
Hogy kifolyjon élted vére;  
De ha már adsz, hát úgy adj,  
Hogy adósom ne maradj.»

8.

«Királyomnak sem kívánok  
Én adósa maradni;  
Hát neked, kit meg nem sérthet,  
Jutalmam elfogadni?  
(Igy szól Menyhárt) Csak mondd ki hát,  
Kedved miben tellenék?  
Hogy adósod én maradjak,  
Az hozzám nem illenék.  
Mi lesz elég? - szabad ki magad;  
Pethő semmit meg nem tagad;  
Csak körödből ki ne hágj  
S határodon túl ne vágj!»

9.

«Most vagy soha! (kiált Bodor,  
Ki kebelben, agyban ég;)  
Most váljon el: menny vagy pokol,  
Kárhozat vagy üdvesség!  
Nemes vagyok, ámbár szegény,  
Becsületes nemzetem.  
Add én nékem leányodat!  
Rég imádom, szeretem.  
Lilla szívem kívánsága,  
Lilla élted boldogsága;  
Szívednek ez irgalma  
Legyen tettem jutalma!»

10.

Lilla földre szegzi szemét;  
Minden vére szívének  
Fellövelvén arczájába,  
Lángol hava képének;  
De csakhamar visszaszalad  
Oda, honnan jött, vére,  
És sápadó halaványság  
Terjed ijedt testére;  
Mert fergeteg támadását  
S legitt vészes lobbanását  
Sejti atyja képében,  
Ki már dúl-fúl mérgében.

11.

Menyhárt úrnak ránczba vonúl  
Az apródnak szavára  
Homloka, mord harag-felleg  
Terjed ábrázatjára;  
Lélekzete bosszút fuvall,  
Vonaglanak kezei;  
S hol Imrére, hol Lillára  
Villámlanak szemei;  
És zordon felzúdulással  
S bosszús neki-mordulással  
Így csattan fel - nézése  
Két élű tör metszése -:

12.

«Hah vakmerő! s hogy megtevéd,  
A mi kötelességed,  
Az házamat meggyalázní  
Bátoríthat most téged?  
Elveszett, merész bolond te!  
Nyelvem majd elharapom.  
Takarodj'! - vagy, ha csúfság ez?  
Hát fejedre rácsapom.  
Kérj s végy sorsod mértékével!  
Vagy elégedj' meg fényével  
Általam nyert hírednek  
S jelessé lett nevednek!»

13.

Leányához fordul Pethő,  
S káromolja tüzesen,  
Gyanítván, hogy Bodornak ő  
Kezét adná szívesen.  
«Gyalázatos! (úgymond) látom,  
Olvashatom szemedben,  
Mivé lennél, ha nem élnék  
S gát nem volnék kedvedben.  
Tudd meg: Dersfy vágy kezedre,  
Ő méltó a te véredre;  
Én reménynyel bízattam  
S vőmnek őt elfogadtam.»

14.

«Esküszöm én égre, földre!  
Hogy pártamból vagy senki,  
(Igy szól Lilla tökélettel)  
Vagy csak Bodor veszen ki!  
Portékaként nem hagyom én  
Eladatni szívemet.

Ha terhedre vagyok, apám,  
Vess klastromba engemet!»  
Dúl-fúl Menyhárt szégyenében;  
Mérget forral kebelében:  
S bosszúját csak az tartja,  
Hogy kezénél nincs kardja.

15.

Imre, mintegy elégelvén  
Boldogságát éltének,  
Melyet szerez tökélléte  
Lilla erős lelkének,  
(Mert nagy enyhét leli benne  
A szerelmes érzélem,  
Ha bizonyos, hogy kedvese,  
Ha övé nem, másé sem)  
Haragja megszelídülve,  
És fájdalma megenyhülve,  
Ime azt mondja Pethőnek,  
A bosszút lehelőnek:

16.

«Szűnjön, uram, büszke mérgeid!  
Én tartám meg éltedet;  
S tán megérdemeltem volna,  
Hogy bal ítéletedet  
Rám tekintve félre tegyed,  
Mely másképp is hiú füst,  
Mert az érdem jó mértéke  
Nem az arany és ezüst:  
Nézd! ha veszni engedélek,  
Kegyelmedért nem kérnélek;  
Hanem Lilla kebelén  
Most mennyemet élném én.

17.

De csak tartsd meg faluidat!  
Miattam ne csorbúljon  
Birtokod; se nemzetséged  
Homályba ne borúljon.  
Bocsásd meg, hogy szívem után  
Itélvén meg szívedet,  
Érzelmimmal egyezőnek  
Tarthatám negédedet!  
Élj sokáig és boldogúl!  
S ha életem búmban megfúl:  
Gazdagé a kedv és kény,  
Örülj, hogy nem vagy szegény!

18.

Téged, Lilla, kegyes jó szív!  
Áldjon meg én Istenem!  
Oh te! kinek szívét-lelkét  
Mefognom és értenem,  
Kit szeretnem és imádnom  
Sorsomnak volt vonása!  
Atyádnak ércz-keményisége  
Szerelmemnek sírt ása;  
Haljon meg hát! Éljen boldogúl!  
Felejts engem! Sírunkon túl  
Lelkünk egymást felleli  
S egymást bátran öleli.»

19.

S oda borúl lábaihoz  
A lankadó leánynak,  
És egy néma csókot nyomván  
Kezére a halványnak,  
Kétségbe'esve ki- s elrohan,  
Felül paripájára.  
És elszágúld, épen mikor  
A nap leszáll nyugtára.  
Lilla kínos érzelminek  
Ostromában testvéreinek,  
Kik ott állnak füldekva,  
Ájúlva dől karjokba.

20.

Éjfél után a paripa,  
Mely Imrét elragadta  
Kelet felé, de hová? azt  
Senki meg nem mondhatta, -  
Menyhárt úrnak udvarába  
Meg' visszatér nyerítve!  
A ló mintegy habos vízbe  
Látszik lenni merítve;  
Forr és gőzölg, mert vére ég;  
Nyereg s minden szerszám rajt még,  
Csak lovagja nem ül rajt'!  
Hajh! s ez okoz legtöbb bajt.

21.

«Hová vitte a jó ifjat  
Szívének nagy fájdalma?  
Talán csak a Balatonban  
Van már örök nyugalma!»  
Így tünődött a vár népe,  
A ki Bodort szerette;

Így még maga Menyhárt úr is,  
Ki most mélyen érzette,  
Hogy élének megmentője  
S leányának szeretője,  
Ki bár szegény, de nemes,  
Jobb sorsra volt érdemes.

22.

Az embernek szerencséje  
Egy percztől függ gyakorta.  
Egy percz amaszt égbe kapta,  
Emezett porba tiporta:  
S az örökkévalóságnak  
Hatalmában néha nincs  
Több pillanat már, mely által  
Megtérhet a veszett kincs.  
A sors, mivel Bodor siet,  
S Pethő késik, mely hiányt vet!  
Mely búbanat-örvényt nyit!  
S mily szerencse vész el itt!

23.

Száz embert is lóra ültet  
Pethő, hogy kinyomozzák,  
S akárhogyan, éve-halva  
Bodort néki meghozzák.  
Ha él, tehát Isten neki! -  
Lilla légyen jutalma,  
Kit másképen úgyis megöl  
Szíve makacs fájdalma,  
Ha nem, a mit inkább kíván,  
S a mire ő mindent rá szán:  
Temetése pompája  
Legyen kevély hálája.

24.

De csak kevés nyomát lelék  
A kétségbe-esettnek;  
Tűrhetetlen fájdalmában  
Balatonba veszettnek  
Gyanította egész világ;  
S nem ok nélkül: mert lova  
Nyoma szerint, Bodor előbb  
Csavarogván tétova,  
A Balaton híg partjában  
Vész folytatás a nyomában;  
S a vizből ki s vissza ott  
Könnyebb lónyom láttatott.

25.

Egyik cseléd Szent-Mihályt is  
Szorgosan kinyomozá;  
De onnan is Pethő úrnak  
Ez is csak e hírt hozá:  
«Épen akkor temeté el  
Egy barát a remetét,  
Ki ott ötven évig látta  
A nap nyugtát s keletét.  
A hol előbb beavatott  
Egy tanítványt, s ez lesz most ott  
Remete a szent helyen.  
Négy halász volt még jelen.»

26.

Minden újabb hír üresb lön  
S nagyobb bizonytalanság;  
S Menyhárt úrnak komorsága  
Már a legfőbb pontra hág.  
Szégyenlé önmaga előtt  
Éltének ily váltságát;  
Félt, a világ megátkozza  
Undok hálátlanságát;  
Mert bár nagy volt büszkesége,  
Szint oly nagy volt nemessége;  
S e kettőnek sérelme  
Keblének mord gyötrelme.

27.

Mint a tavasz szép virága  
Fogy ékében, éltében,  
Féreg ülvén, rágván, hízván  
Titkon tömött keblében:  
Úgy Menyhártnak szép leánya  
Néma búban hervadoz;  
Boldog, mikor nagy fájdalma  
Néha könnyre olvadoz.  
Oda minden reménysége!  
Szívének nagy vesztesége  
Életét kiapasztja,  
S őtet öszvefonnyasztja.

28.

Komor szemmel nézi Menyhárt,  
Büszkeségének súlya  
Miként nyomja szép leányát,  
S a bú szegényt mint dúlja;  
S néha úgy felkiált vádja  
Lelkiesméretének,



Hogy csak alig titkolhatja  
Lágyulását szívének.  
A büszkeség tartóztatja:  
Bodort titkon nyomoztatja  
Mindenütt, mindúntalan,  
De mindenkor hasztalan.

29.

«Szűnj meg, apám, őt keresni!  
(Sohajt Lilla) hasztalan!  
A nemes szív énnekem már  
Mindörökre oda van!  
A mit egyszer oly sértőleg  
Tagadhatál meg tőle,  
Ha elvenné, - sokat én sem  
Tarthatnék már felőle.  
Van a szívnek oly érzelme,  
Melynek kedvesb a gyötrelme,  
Mintsem hogy ő koldúljon  
Azért, hogy boldogúljon.»

30.

Igy folynak napok, hetek,  
Hónapok és végtére  
Két tél, két nyár; de Bodornak  
Nem kaphattak hírére.  
Lassanként már felejteni  
Kezdték az elveszettet;  
Csak Lilla nem a szív minden  
Ütésével érzettet.  
Csüggő feje és szemei,  
Fogyó, tűnő kellemei  
És keserű könnyei  
Mély emlékek jelei.

31.

Megjelentek Dersfy s mások.  
Mind nőszők, kik Lillának  
Kezére, vagy tulajdonkép  
Jószágára vágyának;  
De a nagy szív híve maradt  
Bodornak s önmagának,  
S mindenkor csak azt felelte  
Szívét kémlő atyjának:  
«Esküszöm én Istenemre  
És kínlódó kebelemre!  
Hogy pártámból már senki,  
Csak a halál veszen ki.»

32.

Eljött az ősz; akkor Dorka,  
Szolgáló az udvarban,  
Rokka mellett ezt beszélé  
Szó- és dologzavarban:  
«Apám régi halász immár  
A Balaton vizében;  
Ő is gyakran visz egy süllőt,  
De csak Isten nevében,  
Szent Mihálynak bús hegyére,  
A remete tűzhelyére.  
Az elhunyt vén remete  
Megköszöné s nevette.

33.

A mostani jó szót sem ád,  
Pedig, mondják, fiatal;  
Mintha nem is ennék, innék,  
Sovány s halvány, mint a fal.  
Csak bujdosik; s minden fának  
Jelt metélget kérgébe;  
Minden jelre más imádság  
Juthat, mondják, eszébe.  
Mikor kérdi, mint van az úr?  
Szeme szinte keresztül szúr.  
Ha leányát kérdezi,  
Szemét földre szegezi.

34.

Hanem mikor énekének  
Keserves bús hangjai  
Csendes éjjel zengedeznek,  
Haja minden szálai  
Felborzadnak (úgymond apám)  
Annak, a ki hallgatja:  
Hogy az esze majd megbomlik,  
Belsejét úgy szaggatja.  
A nagypéntek keservei  
Lehetnek bús énekei.  
De most, már majd egy hete,  
Elnémult a remete.»

35.

«Ő az! ő az!» kiált Lilla,  
Köny forrván fel szemébe,  
Hogy Dorkának e beszéde  
Eljut vala fülébe.  
S mikor épen gondolkodnék,  
Mit tegyen, mit ne tegyen?

S szeme kínos érezettel  
Csüggne Szent-Mihályhegyen:  
Íme! belép ősz hajával  
Az apát és bús arczával  
Ime! mondja Lillának,  
Kedves tanítványának:

36.

«Béke néked, boldogtalan!  
A bűt te rég esmervén,  
S én is téged s erős lelked,  
Hozzád bizton szólok én:  
Szent-Mihályon voltam tegnap,  
A kápolnát s remetét  
Látogatni s megtartani  
A betegnek életét:  
(Egy a sorstól eltapodott  
Szív volt az új remete ott!)  
De már halva leltem őt,  
A búban rég sínlődőt!

37.

Egy vén tölgy mohos tövében,  
Arczczal erre fordúlva  
Űlve halt meg, feje kínos  
Mellére lekonyúlva.  
Több napokig kelle néki  
Immár halva ülni ott,  
Mert felette néhány holló  
Igen bátran károgott.  
Kedves helyén ásattam sírt,  
Szemem annyit régen nem sírt,  
Mint mikor eltemettem:  
Szántam őt, mert szerettem.»

38.

«Ne tartózkodj' (mond a bús szűz)  
A holtat megnevezni!  
Imre az, a kiről beszélsz!»  
És elkezdvén könnyezni,  
Megerednek síralminak  
Elrekedett árszai.  
Az ősz némán inti, hogy az,  
S tovább ezek szavai:  
«Bele vésván fakérgembe,  
S kishajtván énekekbe  
Szíve kínos érzetét,  
Kilehelte életét!»

39.

«Vidd meg e hírt, s mondd apámnak,  
(Úgymond Lilla) ne féljen  
Tovább már, hogy Bodor Imre  
Velem gyűrűt cseréljen!»  
«Vigasztaljon (mond a bús ősz)  
Ama boldogító hit,  
Hogy több öröm lesz jutalmad,  
Mint a mennyit veszthetsz itt,  
Szívének - mintegy fedele, -  
Feküdt keblén e levele.»  
S néki adván Lillának,  
Sírva indul útjának.

40.

«Te! szerelmem lángjainak  
Boldogtalan kedvese!  
Keblem fanyar kínjainak  
Tovább ne légy részese.  
A mi bennem élet vala,  
Neked, veled, benned élt;  
De mind ez most oda hala;  
Nézz éltednek vígabb czélt  
Áldjon Isten szerelmedért!  
Egy kínja száz életet ért.  
A föld nyelvén hívedet,  
Nyugtasd meg már lelkedet!»

41.

Imrének e levél fekvék  
Már kiégett kebelén,  
Mint egy forgács, mely holt szén már  
Az elaludt tűz helyén.  
«A te szíved elhamvadott!  
Az enyém még most is ég!  
(Sohajt Lilla) de megszán majd  
A földnél jobb s kegyesb ég.  
Jobb az előbb az utóbbnál  
Annak, ki már fogytában áll  
Szívének láng-árjában,  
Élte húnó hamvában.»

42.

Menyhárt úr megtartá szavát:  
A holtat felásátá,  
És hat lovon Szent-Mihályról  
Őt Keszthelyre hozatá.  
S Bodor Imre most számtalan  
Szövétnek gyászlángjában

Téteték le nagy pompával  
A keszthelyi kriptában.  
Az életét megmentőnek,  
A leányát szeretőnek  
Temetési pompája  
Pethő kevély hálája.

43.

Az ablakról nézte Lilla  
A temetés pompáját;  
Szemét odameresztette,  
El sem vonván arcáját.  
Eltűnván az szeme elől,  
Miben mintegy kedve telt,  
A bús legott ágynak esett,  
Melyből soha fel nem kelt.  
Azt üzenté ő atyjának:  
Tartsa nyíltan a kriptának  
Ajtaját még számára,  
Bele száll nem sokára.

44.

S úgy lőn: el sem felejté még  
A nép a történetet,  
Hogy megújult az, s Lilla is  
Imre mellé tétetett. -  
Komor bánat ülé holtig  
Menyhárt büszke arcáját:  
Mosolygásra öröm soha  
Nem vonítá el száját. -  
S kik még élve lángolának,  
S elszakasztva kínlódának,  
Egymás mellett fekszenek,  
Mikor már nem érzenek.

## MICZ BÁN.

1836.

### ELSŐ ÉNEK.

1.

Egy nagy regét beszélek el,  
Nem költői hév kényből,  
Sem könyvből, sem kéziratból,  
Hanem asszonykötényből.  
Ecsedvárban volt e kötény;  
Megfordúlt sok kezekben;  
S vásznában e rege lehelt  
Hímmel varrott képekben:

2.

Az időben, mikor András,  
Ama jeruzsálemi,  
Kinek úgy, mint nép fejének,  
Tudjuk, milyek érdemi,  
Szent Istvánnak és Lászlónak  
Ült királyi székében;  
S egész világ a keresztért  
Harczolt jámbor dühében;

3.

Mikor a volt az időnek  
Uralkodó szelleme,  
(Róma míve!) s az embernek  
Földi s égi érdeme:  
A szent földet vagy mint bajnok  
Pogányvérrel itatni,  
Vagy legalább mint zarándok  
Azt föl s alá vizslatni:

4.

Akkor egy nagy nemű spanyol,  
Ugyan oda jártában,  
Magyar földre vetemedvén,  
Itt kipihent útjában.  
Megismervén András király  
A vitézt, megszerette,  
Marasztotta s megtartotta  
Udvarába mellette.

5.

Mert a spanyol egy magyar szűz  
Kelleminék foglya lett,  
Kivel utóbb szerencsésen  
Házasságra is lépett.  
A hazának szolgálván ő  
Karjával és eszével,  
András néki sok jószágot  
Ada gyáva kegyével.

6.

Első István óta élt már  
Hazánk azon sérelme,  
Hogy külföldit pártolt inkább  
Koronánk dús kegyelme,  
Mint hazafit; volt légyen bár  
Ez érdemek kútfeje;  
S volt légyen bár amaz népe  
S országának sepreje.

7.

Ennek oka természetes:  
A hazafi szorosán  
Követeli szent jusait:  
Az idegen hasznosan  
Szolgál s bókol az önkénynek,  
Mert ez díszlőbb kereset;  
A nemzet őnéki semmi.  
De itt nem volt ez eset.

8.

Mert a spanyol egyike volt  
Legnemesebb hősinknek,  
Kik valaha szaporíták  
Számát lelkes ősinknek.  
Déli lánggal égő szívet  
S lelket hozván magával,  
Szerencsésen vegyült össze  
Árpád népe fájával.

9.

A spanyol hős hosszú neve  
Itt egy szóba vonaték,  
S a magyarok által rendre  
Csak Micz bánnak hivaték.  
Hét tél, hét nyár áldás nélkül  
Jött ment házas életében,  
És gyermek nem fogantaték  
Micz bán nője méhében.

10.

Egykor egy szép nap nyugtakor  
Ez a vár előtt ülve  
Férjét várta, szemeivel  
A távolba merülve.  
Férje Budán Bánk nádornál  
Járt tanácsot tartani,  
Mint kelljen mély inségéből  
A hazát kirántani.

11.

S im! egy szép hölgy, hajh! de szegény,  
Félig fedett testével,  
A nagy asszony előtt terem,  
Hármas áldás terhével:  
Emlőn csüggő két csecsemőt  
Tartott a két karjában;  
A harmadik hátán lógott  
Oda kötött rongyában.

12.

«Szánd meg (úgymond), nagy asszonyom,  
Anyját három magzatnak!  
Két emlőm nem győzhet hármat;  
Adj tejet a lankadtnak!  
Egy terhemnek gyümölcsei.  
Istennek ily áldása  
Egy oly szegény nőnek, mint én,  
Lelki testi romlása.»

13.

«Takarodj el (mond Micz bánné),  
Gyalázatos fajtalan!  
Csak a ringyók ily szaporák,  
Kiknek férjök számtalan.  
Becsületes nőnek méhe  
Egyet fogad, egyet szül.  
Paráznára száll ily átok,  
Ki sok bűnben részesül.

14.

«Tudod, Isten! (mond a szegény)  
Hogy egy férjet ismervén,  
A szitokra, melyet rám hány,  
Érdemes nem vagyok én!  
Tudod, Isten! szent nevedet  
Még akkor is áldottam,  
Hogy a hármas gyermek anyját  
Átkozottnak tartottam.



15.

Verd meg, Isten, két annyival,  
Ha gyalázat egy nőnek  
Egynél többet szülni, s lenni  
Egynél többet termőnek!»  
Mondta; s eltűnt; hogy Micz bánné  
Haragjának lángjába',  
Nem is látta merre, s miként?  
Föld nyelte-e gyomrába?

16.

Rettenetes teljesedés!  
Még azon nap éjében  
A nagy átok testté leve  
A nagy asszony méhében:  
Mert férje most megérkezvén,  
Egy vőlegény hevével  
Ölelé meg rideg nőjét  
És mint anyát hagyá el.

17.

Elhagyá, mert távozása  
A hősnek és polgárnak  
Szükséges volt. Nyomban tehát  
Válni kellett a párnak.  
Követségbe küldetett ő  
A pápához Rómába,  
Tanácskozni a szent földnek  
Roszúl végzett dolgába'.

18.

Kilencz ízben újult s tellett  
A hold, míg ez oda járt.  
Nője otthon már óránként  
Terhétől feloldást várt.  
Iszonyító tekintet volt  
Nagy dagálya terhének;  
Hét anyáét összevéve  
Többet alig tennének.

19.

S minthogy egynél több életet  
Sejtett nehéz terhében,  
Az egykori szegény asszony  
Forgott mindig eszében.  
Törödelmek s kínok között  
Szánta-bánta szitkait,  
Melyekkel ő kárhoztatta  
A természet titkait.

20.

Eljött végre a nagy terhtől  
Szabadulás órája!  
Hajh! s a mondott s betelt átok  
Szövetkezett hozzája!  
Az igazság, ha késik is,  
Rá üt a mért időre.  
S csudálatos, milyen jelek  
Hirdeték ezt előre:

21.

Akkor éjjel a vár felett  
Egy koszorú formába'  
Hét nagy csillag kerekedett,  
S fénylett a menny boltjába';  
S éjszak felől egy fellegből  
Hét dörrenet robogott;  
S a bagoly a vár tornyában  
Nyomban hétszer huhogott.

22.

Micz bánnénál egy segéd volt  
Csak vén, meghitt dajkája;  
Tiltva volt több cselédének  
Közelíteni hozzája.  
S mikor hétszer szólt a kakas,  
Az ítélet kezdete!  
Micz bánnétól egymás után  
Hét fimagzat szület.

23.

A fájdalmak meglankaszták  
A hős anya tetemét,  
Sok időre, míg üdülőn,  
Felnyithatná húnyt szemét;  
S látván rendben ott fekünni  
Testének hét gyümölcsét,  
A dajkához imígy szóla,  
Hogy menthetné erkölcsét:

24.

«Hét közül csak az elsőnek  
Az én férjem nemzője;  
A többinek a rám mondott  
Átok vala szerzője.  
Fogd fel azért ezt a hatot,  
S mint kisenvedt átkokat,  
Ásd s rejtsd őket föld gyomrába  
S temesd el jól azokat.

25.

Isten engem megbüntetett!  
Látszat nélkül tűrhetném;  
Hét eleven bizonyossággal  
A szégyent nem győzhetném,  
Hogy ámbátor lelkem testem  
Csak egy férfit ismère,  
Micz bán nője legyen mégis  
Fajtalanság czégére.

26.

Eredj azért, s ásd el őket,  
De titokban tartsad ezt:  
Árulásod, fecsegésed  
Engem s téged együtt veszti.  
Micz bán fiát add ölembe;  
A többit szedd köténybe.  
Tetted után bátran nyúlhatsz  
A körmöczi erszénybe.»

27.

«Irgalmazz, óh! (mond a dajka)  
A kis ártatlanoknak!  
Nézd mily szépek! rajzatjaik  
Atyjoknak és anyjoknak.  
Hány asszony volt, ki többet szült,  
S nem lőn gyanús erkölce?  
Hány állat él, melynek mindig  
Több egyszerre gyümölcse?»

28.

«Eredj (mond az) fogadd szavam,  
Míg fel nem kél a napfény;  
Míg láthatlan mehetsz, tehetsz:  
Végezz! s ott vár az erszény.  
Siess! minden órán várom  
Haza térő férjemet.  
Ha nem teszed, hát csak ásd meg  
Halálomnak vermemet.»

## MÁSODIK ÉNEK.

1.

Megyen tehát szegény banya,  
Hat gyermek a kötényben,  
Tartván a vár erdejének,  
A hajnali holdfényben.  
Titkos ajtón bújdosott ki  
A várfalak környéből,  
Hogy észre ne venné senki  
Az udvarnak népéből.

2.

Kiléptével az előbbi  
Rémjelek megujultak;  
Sőt azokhoz, mintha vádak,  
Még mások is járultak:  
A sok kopó búsan tutolt;  
Minden padlat ropogott;  
Ülésein a majorság  
Csatázott és kurrogott.

3.

Legrémitőbb hat varjú volt,  
Kik károgva repdeztek  
A bünösnek feje felett:  
Mert tán konczot éreztek.  
Le-lecsaptak, elragadni  
A köténynek tartalmát.  
Varjúszokás, mikor kánya  
Körmei közt prédát lát.

4.

E jelenet felszaggatván  
A jó dajka fájdalmát,  
Eltökéllé kisededinek  
Életvédő oltalmát.  
E szándékra mintha tudnák,  
A varjak eltünének,  
És a várnak fokaira  
Ülni visszatérének.

5.

Nehéz volt agg jámbor nőnek,  
Terhét messze hordani:  
Mégis, mikor első fényét  
Kezdé a nap ontani,  
Már az erdő szélbe jutott;  
S lerakván ott terheit,

Térdre rogyott s az ég felé  
Terjeszté ki kezeit:

6.

«Isten fia! (így esdeklett)  
Ki Betlehem szennyében  
Fekvél egykor, mint ezek itt,  
De te anyád ölében;  
Adj tanácsot, mit míveljek?  
Lobbants sugárt eszemben,  
Miként mentsem életöket!  
Mert itt vesznek ölemben.

7.

Természetet, anyaérzést  
Fojt az erkölcs hatalma;  
De még nagyobb gyilkos ennél  
A rossz nyelvek rágalma.  
Adj tanácsot, Isten fia!  
Mert mellemnek aszálya  
Szegényeket csuda nélkül  
Lehetlen hogy táplálja.»

8.

S ím! legott egy oda termett  
Zöreinek és morajnak  
Hangja csapja meg füleit;  
«Jaj a gyermektolvajnak!»  
Így jajdúlt el szegény agg nő:  
Mert dobogva, csörtetve  
Lovagcsapat közelített,  
A vár felé ügetve.

9.

Rettegése megzavarta  
Eleint' agyvelejét;  
De jó lelkiismerete  
Visszaszerzé erejét.  
S ellapulván gyermeki közt,  
Örült, mikor mellőle  
Az út balra térvén, fordúlt  
Minden szem is őtőle.

10.

De kik eddig még aludtak,  
Sírní ríni kezdtek most:  
«Szánj meg minket (mondá anyjok)  
Engem tolvajt, őt gyilkost!»  
S ím! egy lovag, ki hátul járt  
S istenével beszélt ott,

Megkapatva, kilótt nyílként  
A sírókhoz száguldott.

11.

Bámult a hős; s elfűt a szó  
És lélekzet torkában.  
Azt vélte, hogy nem valót lát  
Vagy megbomlott agyában.  
«Egy aszott nő? s hat csecsemő?  
Egy alakú, egy korú?  
A jelenet foghatatlan;  
Szemnek, szívnek szomorú.

12.

Ki vagy, asszony? (Így dördült rá)  
Mondd sorsodat, nevedet;  
S ezeket hol szedted össze?  
Ne rejtegesd képedet.  
Gyermekrablást gyanítok én,  
Gonosz asszony, tettedben;  
Szólj! ha nem szólsz, kardom járjon  
Szélt hosszat gaz testedben.»

13.

S kardját rántja. «Megállj, Micz bán!»  
Imígy kiált az agg nő:  
Mert a lovag Micz bán úr volt,  
A Rómából megtérő.  
És az asszony a takarót  
Lerántván most fejéről,  
Micz bán úr őt elszörnyedve  
Szólította nevéről.

14.

A dajka most elbeszélé:  
Mi, miért s mikép történt.  
Borzalmak közt érté Micz bán;  
S megölelte a jó vént.  
Háborodott kebelében  
A férjnek és atyának  
Fellázadott érzelmei  
Bosszút forrva zajlának.

15.

«Győződj' s békélj! (mond az agg nő)  
A rossz tettnek oka szép:  
A szűz hívség, a jó hír s név,  
Mi törékeny, mint cserép.  
Ezt vélte így oltalmazni  
Az erkölcsös, jó, hív nő;

S ezért bármely más bűnt s vétket  
Elkövetni kész lőn ő.

16.

Azért ő azt meg nem tudja,  
Hogy te tudod, mit mivelt:  
Mert megöli őt a szégyen,  
Ha csak távol adsz is jelt.  
Gondolj inkább helyet s módot,  
Hol s miképen titokban  
Ezeket felnevelhessük  
Biztos anyakarokban.»

17.

«Eredj csak hát (mondá Micz bán)  
Ide szomszéd falvamba  
Sáfárnémhoz, ki, mint értém  
Most arra tett útamba’,  
Tegnap kelt ki gyermekágyból,  
És gyermeke meghala.  
Férje kedves fegyvernekem  
S szolgám mindig hív vala.»

18.

«Ah uram! én (nyögé az agg)  
Kötényben nem bírom már  
Magzatidat tovább vinni;  
Jőjön ide a sáfár;  
S jőjön vele kebles nője;  
Ezek itt hadd szopjanak;  
Aztán szedve targonczába,  
Jobb anyát hadd váltsanak.»

19.

«Igazad van! (monda Micz bán)  
Így lesz még tanácsosabb:  
Magam megyek, magam végzek:  
Legbiztosabb s titkosabb.  
Várd be itt a sáfárt s nőjét.»  
S elszágúlda sebesen,  
S nem sokára lovagival  
Ért várába tüzesen.

20.

Alva lelvén otthon nőjét,  
Minden ina szakadtan  
A hétszeres fájdalomtól  
S kintől bútól lankadtan,  
Ideje volt Micz bán úrnak,  
Eszmélkedni békével:

S eltökélé, kegygyel banni  
Kemény szívü nőjével.

21.

És megtartá: mert bár gyakran  
Borzadozott kebele,  
Hogy nője oly irtóztató  
Gonoszságot mívele,  
Melyet a legszörnyebb állat  
Sem képes elkövetni,  
Természettől indíttatván  
Fajzatjait szeretni;

22.

Engesztelé nője vétkét  
Erkölcének szentsége,  
De csakugyan az volt mégis  
Legerősebb mentsége:  
Hogy halálnak szánt magzati  
Mind életben voltak még;  
S hogy mind fel is nevelkednek,  
Erős volt a reménység.

23.

Mentve van, úgy vélte Micz bán,  
Mind nőjének erkölce,  
Híre s neve: mind termékeny  
Szerelme hét gyümölcse.  
S a bú, bánat s töredelem  
Vétkét majd megbünteti:  
Mert a vétket korán, későn,  
Mindig boszú követi.

### **HARMADIK ÉNEK.**

1.

Micz bán úr egy nagy erdőt bírt  
A Kárpátok sorában,  
Hol gyakorta megfordult ő  
Az év minden szakában,  
Szeretett ott mulatozni,  
Gondot és bajt feledve,  
Életének a vadászat  
Lévén egyik fő kedve.



2.

Az erdőnek közepében,  
Egy sziklás hegyoldalban  
Boltos lakok voltak vágva  
A meredek szirtfalban.  
Néhányban ott az erdőnagy  
S még más két őr lakának;  
A többi a vadászoknak  
Kész szállási valának.

3.

Ezek mellett szirtüregek,  
Ez enyészet mívei,  
Voltak az ott élő barmok  
Aklai s enyhelyei.  
Juhok, kecskék tenyészték ott,  
Tejjel-vajjal táplálók;  
S bozontos nagy fehér ebek,  
A lak körül őrállók.

4.

Távolabb, de nem nagy messze,  
Szintúgy vágva sziklából,  
Egy kápolna domborodott  
Elő a hegy gyomrából.  
Mellette egy remetének  
Volt ínséges barlangja,  
Melyben tompán zúgott néha  
Jób szavának bús hangja.

5.

Ide küldé Micz bán titkon  
Hat fiát hat dajkával,  
Ellátván a vadon lakot  
Minden élet javával.  
Vele ment a sáfár s nője,  
A fiakat nevelni,  
S általjában atyjok s anyjok  
Képét együtt viselni.

6.

Az úrfiak, mint hat őzfi,  
Szépen nevelkedének,  
S bámulásig épek, szépek  
És erősek levének.  
Az ekkorig komor magány  
Most eleven s népes lett:  
Mert hat gyermek és hat dajka  
Nem kevesett csevegett.

7.

Néhány év lefolytával már,  
Mikor együtt játszanak,  
S vagy sikoltva egymást űzék  
Vagy versengve zajgának,  
Oly nagy zsvajt indítottak,  
Hogy némúlt a csörgeteg,  
S alig győzte viszhangzani  
A zajt megúnt rengeteg.

8.

A hat gyermek hasonló volt  
Mind képre, mind termetre.  
Nevök: Boksa, Tamás, Dénes,  
Demeter, György és Detre.  
A hetedik, a választott,  
Atyja nevét viselé;  
S a kis Simont, mint egyetlent,  
Anyja gonddal nevelé.

9.

Hétszer jött ment Anna napja,  
S most hetedszer volt jövő,  
Hogy megtörtént a nagy csuda,  
Hogy hét fiat szült egy nő.  
Keserves nap az asszonynak!  
Emléknapja vétkének!  
De örömnap a bűnt gátló  
Apa s dajka szívének.

10.

«Asszony! (úgymond Micz bán akkor)  
Fiam születésének  
Heted éve, örömnapja  
Legyen házam népének;  
Ünnep legyen barátimnak.  
Itt lesz Bánk is, a nádor;  
Nádorszéket jár tartani;  
E tájra jön most a sor.

11.

S öröm legyen tenéked is,  
Ne bőjt, bú és imádság,  
Mint volt eddig: az bőjtöljön,  
Kit a vétek férge rág.  
Ünnepemet kihirdettem,  
Bőség legyen mindenben,  
Hét nap s éjjel csak örömjaj  
Hangozzék a teremben.»

12.

S úgy lőn: Anna napján a vár  
Tömve vala vendéggel;  
S ebédközben, hol a pompa  
Vetélkedett bőséggel;  
S arany s ezüst billikomok  
Serkentvén a kedveket,  
A barátság nyelvet oldott  
S megnyitá a szíveket:

13.

Íme! hat szép férfigyermek,  
Mind hasonló test és kép,  
Mind vérvörös dolmánykában,  
A terembe most belép,  
A sáfártól vezettetve;  
S ez így szóla tréfából:  
«Ím! hat emberfiat hozok  
A kárpáti tanyából.

14.

Hét éve lesz, hogy én egykor  
Az erdőben járkáltam  
S ezeket ott a halálnak  
Oda vetve találtam.  
Haza vittem szegényeket;  
S nőm őket felnevelé.  
Most eladom: mert anyjokat  
Az éhes föld elnyelé.»

15.

Micz bánnénak zavar támadt  
Kebelében, agyában;  
Az eszmélet s emlékezet  
Elhalt bámulásában.  
Csak fellobbant szenvedelme  
Pattantá fel székéből  
S a fiakat ölelgeté  
S csókolgatá szívéből.

16.

«Legyetek hát az enyémei;  
Simon fiam társai:  
(Így kiálta) Óh! mert ezek  
Isten ajándékai.»  
S mikor mintegy megörülten  
Csak ezeknek kedvezett  
S magáról és öntettéről  
Szinte megfejtkezett;

17.

Im Micz bán felemelkedék  
Komor arczczal székéről:  
(A vendégek elhallgatva  
Lesék a szót nyelvéről.)  
«Nádor uram! (szóla Micz bán)  
Egy nagy kérdést támasztok;  
Megbocsáss, ha nem illendő,  
S tán könnyeket fakasztok:

18.

Mit érdemel azon anya,  
Ki jelen hat szép fiat  
A halálnak veté oda  
Egy balgatag hit miatt?»  
«Halált! (rivá legelőször  
Micz bán nője) hat halált.»  
«Halált! Halált! (kiáltának  
Valamennyen) rút halált!»

19.

Ekkor Micz bán, szeme lángba,  
Arcza búba borúlva,  
Imezt mondá, most eszmélő  
Hitveséhez fordúlva:  
«Te vagy azon gyilkos anya,  
Kit azért, hogy rágalom  
Erkölcödöt ne sérthesse,  
Elhagyott az irgalom.

20.

S hyénánál vadabb anya,  
Szeretvén csak magadat,  
Megöletni parancsolád  
E saját hat fiadat.  
Kész volt dajkád földbe ásni  
Szegény ártatlanokat,  
Ha oda nem veti vala  
Jókor a sors atyjokat.»

21.

«S hát ezek az én fiaim?  
(Micz bánné ezt kiáltá)  
Hála neki! a ki ötet  
A haláltól megváltá!  
A halált megérdemlettem:  
Mert borzasztót vétettem;  
De a bűnt csak szűz erkölcsöm  
Oltalmából követtem.

22.

Míg holtaknak véltem őket,  
Haltam volna örömet;  
Száradt is a bűn súlyától  
Az átokkal terhelt test;  
De látván, hogy áldássá vált  
Átkom, vétkem, kegyelmet  
Kérek tőled, uram s férjem,  
Bocsánatot! szerelmet!»

23.

S oda borúlt lábaihoz  
Komoran-bús férjének.  
Ez szívesen kegyelmezett  
Erkölcsféltő nőjének.  
«Férjed néked (mondá Micz bán)  
Egész szívvel megbocsát;  
De a nádor, a nagy bíró,  
Halljuk: mit, mért s mikép lát?»

24.

És a nádor imígy szóla:  
«Jó hírt s nevet védeni,  
Az erkölcsöt, szüzességet  
A gyanútól menteni,  
Szép tulajdon, kötelesség,  
De nem másnak kárával;  
S még kevésbbé akárkinek  
Vétkes gyilkolásával.

25.

Erkölcslés, emberölés:  
Mert az erkölcs legfőbb kincs.  
A halálnak halál díja,  
Ha feloldó mentség nincs.  
Az asszony, ki hat gyermeket  
Ölt meg, hatszor volt gyilkos;  
Vért kiált ez: mert a törvény  
Halált vérrel boszúl s mos.

26.

De az asszony mentségére  
Sok körülmény harczol itt:  
Gyilkossága csak szándék volt,  
Melyet végre még nem vitt.  
Sőt, hogy igaz szándék sem volt,  
Az is bizonyítja már,  
Hogy dolgát jó szívre bízta:  
S jótól ember csak jót vár.

27.

Másképp is, ki másra bízta,  
Hogy vétkezzék helyette,  
Az a bűnt, ha bár mi nagy is,  
Még csak félig követte;  
S ha kit egy nem követett bűn  
Már hét évig kínozott,  
Az eleget lakolt érte,  
Lelke váltig áldozott.

28.

Kérdem tovább: ha egy asszony  
Hét fiat szül egy helyett,  
Nem mehet-e el az esze,  
Hogy ily monda s mese lett?  
És ily csuda termékenység,  
Legyen áldás vagy átok,  
Nem veszthet-e szívet, lelket?  
Én kimentett bűnt látok.

29.

S ily esetben az asszonynak  
A férj első birája:  
Mert a törvény vérhatalmat  
Ruház vala reája.  
De, hol a sors a vétekből  
A cselekvőt kivonta,  
Ott Isten a történetben  
Ítéletét kimondta.»

30.

«Ismerem én (úgymond Micz bán)  
Isméretét lelkednek,  
Azért szívből meghódolok,  
Nádor, ítéletednek.  
Isten maga így akarta:  
Történetet rendele,  
Mely engemet oda vigyen,  
S a bűnnek nem lőn helye.

31.

Hát Éva mely szörnyet vétett?  
Paradicsom vesztése  
Lőn ostora, és nyomában  
Minden rossznak kelése;  
Ádám ötet még sem bántá.  
Jer karomba, kedvesem!  
Boldogságom tovább is még  
Csak tebenned keresem.»

32.

A néma csend a teremben  
Örömjajra változott:  
«Éljen Micz bán s felesége!  
És a nádor!» hangozott.  
A dajkának örömmé vált  
Szánakodó irgalma.  
A sáfárnak fél falu lőn  
Megérdemlett jutalma.

33.

Micz bánnak e hét fiából  
Hét nemzetség származott,  
Mind díszei a hazának,  
Ámbár nevök változott.  
Élnek ezek s virágoznak  
Felső Magyarországon;  
S minden szép s jó erkölcs díszlik  
Most is mind a hét ágban.

## FRANGYEPÁN ERZSÉBET.

1836.

1.

Egy emberfaj élt hazánkban,  
A Cilléji nemzetség,  
A legrosszabb, legundokabb,  
Melyet láta föld és ég:  
Nem volt ármány és gonoszság,  
Melyet, ha csak lehetett,  
Ennek him- s nőivadéka  
Mindig el nem követett.  
A nagy Isten ostorai,  
A magyar nép hóhérai  
Voltak ők, míg éltenek.  
Hála! hogy kivesztenek!

2.

Erzsébet, a Frangyepánok  
Régi híres neméből,  
Zsigmond király akarván ezt  
Hálaérzet szeszéből,  
S a hős apa nem hallgatván  
Senki ellenzésére,  
A Cilléji Frideriknek  
Kötteték el kezére.  
A kemény szó ki volt mondva;  
A szűz, bár könnytengert ontva,  
Haszontalan esdeklett,  
S a szüzből menyasszony lett.

3.

«Irgalmazz, óh! magzatodnak!  
(A szűz tisztos dajkája  
Miklós úrnak térden könyörg;  
Könnytől ázik arczája)  
Ne tedd kedves neveltemet  
Kaján fajnak rabjává!  
Ne, kimondom, az ármánynak  
Kínos martalékjává!  
Kérdezzed csak cselédeit,  
Kik ismerik gaz tetteit;  
Kegyetlen ő s fajtalan;  
S ágyosa már számtalan.



4.

Ne légy, uram, szántsándékkal  
Leányodnak gyilkosa!  
Siránkozik angyaláért  
Várad minden lakossa:  
Mert három nap egymás után  
Várad zajos körében  
Gonosz jelek történtek,  
Melyek a vár népében  
Nagy rémülést okozának:  
S rémjóslati vén Gyurkának  
Leányodat illetik,  
Ki ármányhoz köttetik.»

5.

«S mik lehetnek (kérdé az úr)  
Azon gonosz jóslatok?  
Meghallgatom, ámbár hitelt  
Dadáknak nem adhatok.»  
«Halljad tehát (szól az agg nő):  
A várfokon csendesen  
Ült leányod gerliczéje;  
S ím! egy nyilként sebesen  
Egy nagy kánya surrant alá;  
Láttuk, láttuk, mint vagdalá  
Körmét szegény nyögőbe  
S ragadá az erdőbe.

6.

Meg sem volt még jól síratva  
A kis gerle halála,  
A jó leányt más nap nyomban  
Új bú s bánat találja.  
Kevélykedve vitorlázott  
A szép estnek langyában  
A szűz kedves két hattyúja  
A vár sima tavában.  
S ím! egy vidra felbukkana,  
S kapván a nőt, beillana,  
Hol nád fedi a szittyót,  
Tolla lepi most a tót.

7.

S tegnap a szűz báránkját,  
Melyet maga nevele,  
Midőn a várkert szélében  
Szökdécselve legele,  
Egy nagy ordas dühös kutya  
Darabokra szaggatá.

Mint jutott ez ott be és ki,  
Senki meg nem foghatá.  
Ezek, uram, nagy intések,  
Hogy balok itt a lépések.  
Oh! vedd vissza szavadat!  
Ne büntesd meg magadat!»

8.

De a szó már ki volt mondva;  
S Frangyepánnak szakállja  
Nem veheté már magára,  
Hogy szavát meg ne állja.  
S elragadva lón Erzsébet  
Cilléjinek várába.  
Miklós úrnak most búfelleg  
Gomolyodott agyába':  
S a várnép köz siralmára  
Könny gördüle szakállára.  
Most bánta meg bal tettét.  
A jó s bölcs is könnyen vét!

9.

Cilléjinek falai közt  
Csak hamar megismerte  
Boldogtalan magyar asszony,  
Hogy a sors őt megverte:  
Mert lehetlen, hogy pokolban  
Történt volna több gonosz,  
Mint e várban, hol úr s cseléd  
Egy mértékben vala rossz.  
Hol a nemesb indulatnak,  
Érezetnek s gondolatnak  
Nyoma is elenyészett  
S a bűn buján tenyészett.

10.

A hölgy jeles erkölcsei,  
Imádandók jobbaktól,  
Utálatot, gúnyt és csúfot  
Nyertek itt a rosszaktól.  
A hölgy lelkes szüzességét,  
Istenfélő buzgalmát,  
Szegényt s árvát vigasztalni  
Serény s gondos szorgalmát  
A bujaság fertőjében,  
Czafráinak hév ölében  
A fajtalan nevette  
S szidalmakkal illette.

11.

Évekig túrt és szenvedett  
Panasztalan békében,  
Mind nyelvre, mind természetre  
Idegenek körében  
A jobb sorsra méltó jó hölgy!  
De sorsa nem változott;  
Sőt, szegényre minden új nap  
Új sérelmet s bűt hozott.  
Most lángjában fájdalomának  
Egymás után hervadának  
Lelki testi kecssei,  
S elhunytak reményei.

12.

A szenvedő, hervadó nő  
Czudar férje szemében  
Bűnt fenyítő vázzá sorvadt;  
S poklot rejtő mellében  
Az irtózat és utálat  
Úgy dagadt a nő iránt,  
(Kit egyetlen fia is már,  
Atyja faja, sért és bánt),  
Hogy ingerült haragjában,  
Fellobbanó bosszújában,  
Czafrák izgatásából,  
Elűzte őt várából.

13.

Frangyepán úr felborzadva  
Látta visszatérését  
Leányának, kinek maga  
Zsarlá férjhez menését.  
Elszörnyedett, midőn látta  
A hajdani szép leányt;  
S bús mérgében, haragjában  
Szeme sűrű szikrát hányt.  
Átkozá a történetet,  
Mely két ellen természetet,  
Egy agg férfit s egy jó nőt,  
Oldhatlanul összeszótt.

14.

Megkereste Zsigmond királyt,  
Mint ez ügyben főszerzőt,  
S méltólag megfenyítettetni  
Kérte a gaz vétkes vőt.  
Zsigmond a bal történetet  
Neheztelve értette,

Mert ő ennek gyalázatját  
Hitvesében érzette,  
A Cilléji Borbálában,  
Kinek szinte, mint bátyjában,  
A buja kény dühének  
Vétki már kitörének.

15.

Évek után a két háznak  
S nemzetségnek tagjai,  
De leginkább a királyi  
Hatalomnak szavai,  
A két házast, különbözőt  
Gondolatban, érzetben,  
És soha nem egyezhetőt  
Ezen földi életben,  
Reményt nyújtó tanácsokkal,  
Kérelmekkel, parancsokkal  
Új szerződésbe vonák,  
S összeszövék és fonák.

16.

Így retten meg a börtönnek  
Láncaiból szabadúlt,  
Kit a kemény sors vas keze  
Már a sorvadásig dúlt,  
Midőn vélvén, ég kegyéből  
Írharmat hull sebére,  
A vak törvény újra halált  
Mond szegénynek fejére:  
Mint Erzsébet, ki azt vélte,  
Hogy az ég őt megítélte  
S nemzetsége fészkében  
Hagyja élni békében.

17.

Embercsoport szövi fonja  
Sorsát egyes embernek:  
Mert a gyarló hatalmat sejt  
Erejében ezernek;  
S bár nyelvméreg s gúnyfulánk csak  
A sokaság fegyvere,  
Mégis mennyi boldogságot,  
Szerencsét már levere.  
Ritka lélek bir erővel,  
Bal véleményt győzhetővel!  
Kevés lélek oly szabad,  
Hogy szokottba nem tapad.

18.

Frangyepán is, mivel szokás,  
Hogy egy házban lakjanak  
Mind, kiket a házasság köt,  
Bár össze nem hajlanak,  
Újra makacs akarója,  
Hogy leánya férjéhez  
Visszatérvén, ragaszkodják  
Szent kötelességéhez.  
A nő váltig vonakodott,  
Mondván: Czafrák asszonyok ott,  
S inkább dől itt kriptába,  
Mint ott ármány karjába.

19.

Haszontalan! ki volt mondva  
Újlag a kemény szó,  
S megrendelve a nap, az út  
S lakozás, a bucsúszó.  
Tömve vala vendégekkel  
Frangyepánnak udvara;  
Muzsikától zengett vára,  
Mely bút üzni akara.  
Vígadozott az egész vár,  
Csak, mint kire hóhérbárd vár,  
Jó Erzsébet búsongott,  
Mert kebele szorongott.

20.

Vacsorakor, midőn éjfél  
Kiált vala több kakas,  
S Erzsébetnek könnyes szeme  
Rá meredett, mint a vas,  
A terem magas faláról,  
Ím! Frangyepán hitvese,  
Ki ott festett képben állott,  
Nagy robajjal leese.  
A lakozók megrettentek  
S helyeikből felsökkentek  
Minden zaj elnémula,  
Minden ember bámula.

21.

Csak Frangyepán maradt ülve  
S néhány bajnok barátja,  
Kik félelmet nem ismertek.  
De, hogy hallja és látja,  
Hogy az elhúnyt kedves alak  
Egy székhátnak élében

Megütődven áltszúratott  
Épen a szív helyében;  
Ez a hőst felborzasztotta  
S Erzsébetet lesújtotta,  
Hogy székeről lerogyott  
S vérrel festve feküdt ott.

22.

Mind e mellett rendíthetlen  
Állott azon tökélet  
Miklós úrban: «bár mit jósol  
A babonás eszmélet,  
Férj feleség összevaló,  
Szentség kötvén éltöket;  
Kik elváltak, szerződjenek  
S kössék újra kezöket.»  
Erzsébet hát, mihelyt üdült;  
Régi baja újra meggyűlt,  
Elvitetett férjéhez,  
A pokol szülöttéhez.

23.

Komor nap volt, hogy utazott,  
Még komorabb estvéje,  
Mint egy mindent vesztett búsnak  
Gyászba merült elméje.  
S midőn későn, közel a vár  
Borzadalmas körében  
Vinné útja, az erdőnek  
Gyászfekete éjében:  
Baglyok rémes huhogási  
S rezzent varjak károgási  
Fogadák a szegény nőt,  
Szívszorongva érkezőt.

24.

«Visszahoztak (mond Erzsébet)  
Nem szívemnek érzeti,  
Hanem zsarló sors, vak törvény  
S ércz emberek végzeti.»  
«Hozott Isten! (mond Czilléji,  
Csalfa szavak mezével)  
Reménylem, hogy ezután már  
Megnyughatsz itt békével.»  
Ágyba feküdt a bágyadt nő;  
S éjjel őt a vad hizelgő,  
Hogy megáldja békével,  
Általdöfé törével.

25.

Reggel maga kiált lármát  
A pokolnak fajzatja,  
S nagy jutalmat hirdet annak,  
Ki a gyilkost feladja.  
S feladaték Verónika,  
Régi zsémbes ágyasa,  
Kit megutált már Cilléji  
S a vár minden lakosa.  
Hogy ő leszen kinevezve,  
Előre volt elvégezve  
Egy kedves új czafrával  
S egy vén bűntárs szolgálával.

26.

És a sátán törvényszéket  
Üle czimborájával,  
S hamis vádak, hamis bírák  
Összehangzó szavával  
Verónika, Cilléjinek  
Évek előtt kedvese,  
S hitvesének gyötrésében  
Legdühösebb részese,  
Gyilkosnak elismértetvén  
És halálra íteltetvén,  
Egy börtörbe köttetett  
S a Drávába vettetett.

27.

Cilléji, mint kezdi vala,  
Úgy folytatá életét.  
Ki megírni vágyna minden  
Gonosz cselekedetét,  
A pokolnak fenekére  
Kellene leszállnia  
S színt, ecsetet, példát s képet  
Onnan szedni s hoznia.  
Idegen és gyűlölője,  
Királyrokon s üldözője  
Volt ő Árpád népének,  
S szerzője sok sérvének.

## VIOLA ÉS PIPACS VAGY HAMIS BARÁT.

1838.

### ELSŐ ÉNEK.

1.

Hamis barát! legrosszabb rossz,  
A földön, hol ember él:  
Nyomaiban vétek, átok,  
Veszély s gyakran halál kél,  
Hajdankorból az agg rege  
Mond erről egy esetet.  
Az Ármánynak büntetése  
Itt vak sors nem lehetett.

2.

A Bakonynak vadonjában,  
Hol visszhangok felelnek,  
Egy szirtes bércz tetejében,  
Hol a sasok fészkelnek,  
Felleng ég s föld között egy vár,  
Uralva sok jobbágytól, -  
Látogatva vitézekről,  
Áhítva sok szívvágytól.

3.

A vár ura Ráthold Ipoly -  
Egykor bátor és erős  
A keresztért viselt harczban,  
Most már éltes, béna hős.  
Pogány kardok- és dárdáktól  
Meggvagdalva, szúrdalva  
Tért ő vissza, s él itt, ezért  
Most is bosszút forralva.

4.

Életének egyetlenegy  
Öröme, szép leánya,  
A violaszemű Kinga, -  
Sok nősző vágy iránya.  
Valójának szembe tűnő  
Kellemei s bájai  
Csak nem régen fejlének ki  
S lőnek szívek lángjai.



5.

A szűz titkos magányban nőtt,  
Mint erdei ibolya,  
S szeme s szelídsége után  
Neve is lőn Viola.  
Csudatévő Máriához  
A hívó nép tömege  
Foly csak úgy, mint Violához  
Nősző urak serege.

6.

A várba fel, a várból le  
Forrton forrván a vendég,  
Hódolatok töménjétől  
Ráthold vára folyvást ég;  
S ha Viola szemérmének  
Némán pirúl rózsája,  
A hős apa szemvillogva  
Imezt dörgi hozzája:

7.

«A vad pogány martaléka  
Levél, a mint látjátok!  
S mint a szent föld nyomoréka  
Szólok hát most hozzátok:  
Leányomat nőül venni,  
Látom, soknak szándéka?  
De senki ne legyen hiú,  
Csalfa remény játéka:

8.

Mert esküszöm égre, földre, -  
S ég s föld örök Urára,  
Jehovára és fíjára  
S kínos keresztfájára!  
Az nyeri el leányomat  
S vele minden kincsemet,  
Ki a pogány szerecsenen  
Vérig boszúl engemet.

9.

Ki legtöbb szent ereklyét hoz,  
Sebem mérgét fojtani,  
S legtöbb pogányvért ont ki,  
Boszúm szomját oltani;  
Az nyerendi leányomat  
S lakand Ráthold várában  
S leszen ura birtokinak  
Szép Viola karjában.»

10.

Mihelyt imígy nyilatkozék  
Ráthold dörgő szavával,  
Felhagyának az urfiak  
A tömjénnel s myrhával.  
S a mily népes, zajos a vár  
Ráthold zordon szaváig,  
Szint' oly csendes, magányos most,  
Pusztá s komor sokáig.

11.

A nőszők letakarodván  
A várból és köréből,  
Egy fülelő visszhang hallja  
S kicsacsogja szirtéből,  
A mit ez s az beszél vala  
Reményt vesztett mérgében,  
Látván, nem jut Violához  
Szíve kicsinységében.

12.

«Nem kell! (úgymond egyik róka)  
Sem oly gazdag, sem oly szép,  
Hogy mondhatnám: hozzá képest  
Minden más nő csak cserép.»  
«A feltétel (mond egy másik)  
Oly fellengő s képtelen;  
Hogy, a ki ezt elfogadja,  
Ha nem bolond, - esztelen.»

13.

«Ha egy király tenné ezt fel  
Csudaszép leányaért  
S vele járó országaért  
S gyémánt koronájáért;  
(Mond kaczagva egy harmadik)  
Nem csudálnám; de így hát  
Csak tartsa meg a béna vén  
Mind várát, mind leányát.»

14.

«Haha! (kiált egy negyedik),  
Ész legyen itt tartalék:  
Leányért még nem lesz testem  
Kard és dárda martalék.»  
«De én bizony! (mond egy vidor)  
Vért ontok majd érette, -  
Buda vérét - bús torkomba -  
Hol száz hölgy él helyette.»

15.

«Hallgassatok! (szól egy bölcsebb)  
Violának nagy ára  
Kever epét kebletekben,  
Kívánságtok daczára.  
Szálljatok, jobb, magatokba:  
S Violát ne sértsétek  
Azért, hogy fennállásában  
Kezét fel nem érétek.»

16.

Kettő a hős, kit nem rettent  
Ráthold vér- s harczfeltéte;  
Sőt keblében erős szándék,  
A feltétben részvéte.  
Egyik Béla, - Csák nemzetség,  
Zabolcs vezér véréből;  
Másik Vida, Guthkelednek  
Külföld adta neméből.

17.

«Elfogadom feltételed  
Szép Viola kezéért;  
(Mond Csák tűzzel) s megyek értte  
S néked ontni pogány vért.»  
«Megyek én is, (ügymond Keled)  
S mindenről, mit teendek,  
Napsugárnál világítóbb  
Bizonyítványt veendek.»

18.

«Istentől függ (sohajtja Csák)  
Jó s balsorsa tettemnek;  
S ha ott veszek, csak Viola  
Lesz bánatja keblemnek.»  
«Ha megfelel a szerencse  
Kívánsatom lángjának,  
(Mond Keled) hát én nyerem el  
Kezét szép Violának.

19.

Csák barátom veszni készül.  
Talán előérzet ez? -  
Engem erős remény biztat;  
Vagy - talán csak bajnok-szesz  
Megosztok én barátommal  
A világon minden jót;  
Csak téged nem, szép Viola  
És a kora koporsót.»

20.

«Nem kívánom fejtegetni  
Kebleteknek érzelmét.  
Mert megfogtam s mélyen érzem  
Szavatoknak értelmét.  
(Mond Viola szemlángolva)  
Apám adja kezemet;  
Azé lesz az, - kinek adja; -  
Bírja vagy nem, szívemet.

21.

Keled! te jó szerencsédet  
Bizonyosnak tartod már? -  
Legyen úgy, mint megérdemled,  
Fájjon is az másnak bár! -  
Csák! mellednek bús hangzatja  
Most is rezg még keblemben;  
Néked azért azt kívánom,  
A mit - érzek szívemben.

22.

Legyen úgy, mint érdemeljük  
Istenünknek irgalmát:  
Vegye jó s rossz, mint keresi,  
Tette méltó jutalmát!»  
«Én eskümtől el nem állok,  
Szívek riadjanak bár,  
(Morog Ráthold) bosszúlómra  
Fejdelmi szerencse vár.»

23.

S megy a két hős, kevés magyar  
Bajnok társaságában,  
A csak nem rég magyar földön  
Járt kereszthad nyomában,  
Melyet - bár rossz nevet szerzett  
Néki Péter remete;  
Most Bouillon Godfréd herceg  
Rendben s díszszel vezete.

24.

Egy év jár el. Semmi híre  
Sem Csáknak, sem Kelednek.  
A szent harczból visszatérők  
Öntetőkkel kérkednek.  
Egyetlen egy hír jön onnan,  
Mely a próbát kiállja:  
Az, hogy Godfréd fővezér lőn  
Jeruzsálem királya. -

25.

Ráthold vára néma s csendes,  
Mint egy kőből rakott sír.  
Ráthold morog néha, látván,  
Hogy Viola gyakran sír.  
Néha jön csak egy vén bajnok,  
Látogatni vén Ipolyt,  
Kivel hajdan ifjusága  
Bú s öröm közt együtt folyt.

## MÁSODIK ÉNEK.

1.

«Dörgve forg a malomkerék;  
Zúg, locsog gyöngy patakom.  
Akkor is, hajh! zúgott, dörgött,  
Hogy megzörrent ablakom; -  
S én kijöttem; - s elbucsúzánk! -  
S rá kötém zöld szalagom.  
Ajkam csókot terem s nevel; -  
Ha megjön, mind rá rakom.»

2.

Imígy dudol molnár Margit,  
Egy piros, szép, dajna lány,  
Rengő keble, pipacs arcza,  
S ajka szinte szikrát hány.  
Kupor, az ő szeretője,  
Csák daliás dárdása.  
Ég benn' a vágy, hogy a vártat  
Barna szeme már lássa.

3.

Dudol Pipacs (csak ez neve)  
Egy tölgy dombor tövében,  
S naponként várt mátkájának  
Kendőt szeg ott ültében.  
«Ha Keled megjöhetett már,  
(Okoskodik magában)  
Mért nem Csák is?» - Megretten itt,  
S a szó elfül torkában.

4.

Mert közel hall háta megett  
A sűrűben zörrenést,  
Lódobogást és prüszszögést,  
Vas és fegyvercsörrenést.  
Felszökik, elfut, s beoson  
Atyjához a malomba.  
A molnár, egy bátor férfi,  
Előrohan ott nyomba'.

5.

S előrobban három lovag  
Harczot viselt alakban,  
Vérttel, karddal és dárdával,  
Pánczélban és sisakban.  
Kik lehetnek? - nem tudhatni:  
Mert vasrostély fedezi  
Arczaikat. - A legfényesb  
Harsány szóval kérdezi:

6.

«Földi! mondsza: mi zaj zúg le  
Ipoly úrnak várából?  
Mit hirdetnek az érczkürtök? -  
Mit értsünk e lármából? -  
Tor-e az fenn? - vagy menyekző?  
Máskor csendesb volt e vár.  
Él-e Ráthold? és leánya -  
Tán kontyot is váltott már? -»

7.

«Él még Ráthold, - s leánya is  
(Így válaszol a molnár.)  
És ez épen most vált kontyot -  
Bánatjában sírva bár:  
Mert, kit jobban szeret vala,  
Csák a harcban elesett;  
S így nyertes a szerencsésebb,  
De gyűlöltebb Keled lett.»

8.

«Fel a várba! (mond a lovag,  
Kit tarthatni elsőnek)  
Tán kifogunk viszályain  
A sorsnak és időnek! -»  
S felvágatnak. De az egyik  
Tartóztatja lovát még,  
Látván, atyja háta megett  
Dajna Pipacs miként ég.

9.

«Jó napot, szép Pipacs húgom!  
Ne bújj el, mert hiába:  
Arczod (úgy mond) úgy piroslik,  
Mint pipacs a búzába'.»  
«Jó napot hát! (mond a leány)  
Ha már el nem búhatok.  
Egyet kérdek? - de felelj rá!»  
«Ám! (mond ez) ha tudhatok.»

10.

«A hol jártál, hallottad-e  
Nevét, hírét - Kupornak?  
(Kérd a leány). Jó vitéznek  
Tartánk őt itt s bátornak.»  
«Hallám bizony (ez a válasz)  
A harczban fogolylyá lőn;  
S a keresztagadó pogány  
Már hat feleséget vőn.»

11.

Pipacs, liliommá válva,  
Kiáltja bús mérgébe':  
«Isten nyila sujtson bele  
És hat feleségébe!»  
S míg Pipacs tüzes szemében  
Méreg cseppek forrának,  
Nyílként szágúld el a lovag  
Utána két társának. -

12.

Ráthold vára mozog, zajog,  
Forr az elegy vendégtől.  
A názsereg most tér vissza  
A hetedik szentségtől,  
Melybe Violát s Keledet  
Gyárfás apát igtatá,  
S a menyasszony pártáját, hajh!  
Keservesen síratá.

13.

A három hős oda robban  
Ekkor dühös léptekkel,  
S a násznépet megállítja  
Fenyegető kezekkel.  
«Megállj, apát, (kiált egyik)  
Szentségedet vedd vissza!  
Mert különben egyikünknek  
Vérét ma itt föld iszsza.

14.

E szentség itt csalárdságon  
Vétken, s bűnön alapúlt.  
Veszsen! ki a frigy-szekrényhez  
Vétkes, gyilkos kézzel nyúlt.»  
A nősereg rémültében  
Majdnem kövé meredve  
Némán áll ott; - s az urak is  
Mind megvannak lepetve.

15.

«Az egyháznak tiszte itten  
Egyedül megszentelés.  
A kötelet ketté vágni,  
Hatalmamban nincs már kés.  
(Így szól Gyárfás.) A kötésért  
Feleljen, ki szerzette.  
Hivatalom, megkérve rá,  
Csak megörökítette.»

16.

«Ha így van, (mond tovább a hős)  
Hát Ráthold, jó nevedet  
Meggyaláztad: mert megszegted  
Vitéz esküvéseidet.  
Mert nem adtad leányodat  
Annak, a ki éretted  
S leányodért vérét ontá;  
S így lelkedet vesztetted.»

17.

«Ki mondja ezt? (kiált Ráthold)  
Keled vitéz tettei  
Hitelesen bizonyítvák,  
Csak gyávák irigyei.  
A tudhatná, ha élne még  
Csák, szerettem jó ifjú! -  
Jeruzsálem mellett veszett;  
S veszte nékem örök bú!»

18.

«Én mondom s bebizonyítom:  
(Kiált a hős méreggel)  
Mind hazugság, a mit Keled  
Véled hitet vala el.  
A harcz túl volt a tengeren;  
Keled innen maradott;  
S görög nőkkal kéjet töltve  
Ó Byzánczban vígadott.



19.

(S elő rántván kebeléből  
Egy bőrre írt levelet,  
Nagy pecséttel.) Hivend ennek  
(Ugy mond) nyugot és kelet.  
Ki ezt írta, Godfréd, most már  
Jeruzsálem királya.  
Írja Kálmán királyunknak,  
S a hőst neki ajánlja.

20.

Olvasd, apát! - halljad Keled! -  
És szégyeneld magadat.  
Vond ki magad becsülettel! -  
Vedd s add vissza szavadat.»  
«Egyetlenegy magyar harczolt  
Mellettem a keresztért,  
(Olvas Gyárfás) Csák a neve;  
S maga egész dandárt ért.»

21.

«Elég eddig bizonyágnak.  
A többi mind dicséret.  
(Mond a hős.) Most kérdlek, Ráthold:  
Mi bal lelkiismeret  
Szerzé ezen bal szentséget? -  
Apa! téged mentelek.  
De a szentség semmisüljön! -  
Vagy - rosszúl ismertelek.»

22.

«Ki vagy? (kiált bosszús Ráthold)  
Ki mer vonni kérdésre  
Engem, szabad nemest s apát? -  
S mi gondod e kötésre?»  
A hős itt a sisakrostélyt  
Tüzesen felcsattantja,  
S eddig rejtett nevét s titkát  
Most büszkén kipattantja.

23.

«Én Csák vagyok!» E jelenet  
Úgy lesújtá Violát,  
Hogy félhalva összeroskad  
S nem érez, nem hall, nem lát.  
Ingerülést és borzadást  
Okoz a nem várt eset  
A násznép közt. S mind azt hiszi:  
Csáké a jó kereset.

24.

Ősz Rátholdot erős lélek  
Menti csak szélütéstől,  
Vesztét látván leányának  
A vak koczka-vetéstől.  
Össze-vissza kavarg, zavarg  
Kéblében és agyában  
Öröm s bánat, harag s bosszú; -  
S borzad némán áltában.

25.

«Isten hozott, Csák (mond Keled,  
Ki feszelve áll vala)  
Örülök, hogy oly nagy vitézt  
A szent föld be nem fala.  
Érkezhettél volna előbb, -  
Szerencsémről is talán  
Képes valék lemondani -  
Még mátkámnak oldalán.

26.

És te mégis gyalázattal  
Mocskolnád személyemet,  
Ha igazság s Ráthold kegye  
Nem védenék ügyemet.  
Byzáncban megbetegedtem  
S harczba később jutottam;  
S így pályámat a keresztért  
Más hadtesttel futottam.

27.

Bizonyságim több vezérek:  
Gottschálk s Péter Remete.  
Bizonyítná Tur barátom,  
Kit Byzáncz eltemete,  
Ha lelke megjelenhetvén  
Szót szólhatna mellettem.  
Bajtársom volt. Visszajövet  
Byzáncban elvesztettem.»

28.

«Te, Tur lelkét szólítod fel?  
(Mond a másik sisakos,  
Vérvörös toll lobogóval)  
Hah! vakmerő alakos! -  
Tur lelke szól hát belőlem:  
Hazugság volt minden szó,  
Melyet itt most monda Keled,  
A ravasz, csalárd kígyó.

29.

Míg Csák a szent földön harczolt  
Ráthold bosszús kedvéért,  
S vérét, éltét tékozolta  
Szép Viola kezéért;  
Addig Keled - feddé bár Tur -  
Ott mulatott Byzáncban  
Vidám urak s hölgyek között,  
Öröm-nyügben s kéj-láncban.

30.

Befejezve lévén a harcz,  
Melyben Keled részt nem vett,  
Hogy tanú ne éljen arról,  
Mit Keled tett és nem tett;  
Keled Turnak, barátjának,  
Minek méltán tartatott,  
Görög czimborása által  
Gyilkos mérget adatott.

31.

Azért, apát! melyet kötél,  
Szakaszd el a kötelet:  
Mert különben Turnak lelke  
Ennek nyomba véget vet.»  
«Ily kötelet, fonta légyen  
Bár emberi gyarlóság,  
Ha szentelve, (mond az apát)  
Ketté csak a halál vág.»

32.

«Haha! (mond Keled kaczagva)  
Mit mond erre a lélek? -  
Jobb, visszamegy, a honnan jött,  
Lélektől még nem félek.»  
«Nyalka bűnös! térj magadba!  
Mert, ha meglátsz, szörnyet halsz,  
(Mond a lélek) s földön többé  
Senkit nem ölsz és nem csalsz.»

33.

«Hol egy kakas? (kiált Keled)  
Hogy itt kukorékoljon,  
És a gúnyos, bosszús lélek  
A pokolba omoljon? -»  
«Reszkess, gyilkos!» mond a lélek,  
S fegyvereit elveti,  
S felütvén a sisakrostélyt,  
Arczát előtünteti.

34.

Elszörnyedve pillant Keled  
Turnak képe- s szemébe;  
De mielőtt eszmélhetne, -  
Tör merült már szívébe:  
«Mérged adta halálomért  
Töröm döfte halálod'.  
A bosszúló sors személyét  
(Mond Tur) bennem találsz.

35.

Ama görög halálomat  
Lelkére nem vehette,  
S a mérget egy ebnek adván,  
Éltemet megmentette.  
Keled akkor haza illant.  
Én - kenyérért dolgoztam,  
Míg - már végső inségemben  
Csákkal nem találkoztam.

36.

Bosszújának áldozatul  
Kijelelve valának  
Csák s Ráthold is, mint olyanok,  
Kik útjában állának.  
S Violát is, neme díszét  
S czímerét, nem személye,  
Csak értéke s magas faja  
Kedveltetéik meg véle.

37.

Mind ezt maga vallá nekem  
Egykor önön nyelvével;  
S azért akart a világból  
Kiveszteni mérgével.  
Ha éltemben gyarlóságból  
Néha talán vétettem;  
Le van róva: mert hazánkat  
Nagy átkától mentettem.»

38.

Kevés, ki ezt hallja s érti, -  
Meglepetés, ámulás  
Zsibbasztván a férfiakat,  
És a nőket ájulás.  
Lassan, lassan kifejlődvén  
A történet mivolta,  
Minden jobb szív, sőt Ráthold is  
Nyilván Csákot pártolta. -

39.

Ama lovag, ki Pipacsot  
Megríkatá hírével,  
Ott terem most a malomban  
Villám sebességével.  
Ott ül Pipacs a tölgy alatt,  
S arczát karinczájával  
Törölgetve, küzd keblének  
Hullámhányó bajával.

40.

«Pipacs húgom! (mond a lovag;  
Bár Pipacs nem is néz rá, -  
És sisakját földre veti,)  
Kupor - nem lett pogánynyá;  
Sem hat feleséget nem vőn.»  
Pipacs ekkor rá tekint.  
Sikolt: mert kit előtte lát,  
Kupor, ki mosolygva int.

41.

«Pipacs, lelkem! (kiált Kupor)  
Csak próbára tettelek;  
De csak azért, hogy éltemnek  
Keresztjévé tegyelek.  
Egy igen nagy keresztet hát  
S hat nőt veszek magadban,  
Vajha soha ne támadjon  
Pogányharcz a házhadban! ->»

42.

S nem sokára Ráthold vára  
Vidám fordulatot vőn:  
Hős Csák nője szép Viola,  
S Kuporé tűz Pipacs lőn.  
Keled fattyú maradéki  
Zsiványokká lettenek  
S a Bakonyban századokig  
Rablásokból éltenek.

.oOo.